



**א** וַיְהִי חַיֵּי שָׂרָה מֵאָה שָׁנָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וְשֶׁבַע שָׁנִים. רַבִּי יוֹסִי, פֶּתַח וְאָמַר, אֲנִי וַיִּשְׂאוּ אֶת יוֹנָה וַיִּטְלְהוּ אֶל הַיָּם וַיַּעֲמֵד הַיָּם מְזַעְפוֹ. הִכָּא אֵית לָאִסְתַּפְלָא, מ"ט, אַרְעִישַׁת יַמָּא, עֲלִיהָ דְיוֹנָה, וְלֹא אַרְעִישַׁת עֲלִיהָ אַרְעָא, פִּינּוּן דְהוּה אֲזִיל, בְּגִין דְלֹא תִשְׂרִי עֲלִיהָ שְׂכִינְתָא, אִימָא אַמַּאי אַחִיד בֵּיה, בְּכַד הוּה אֲזִיל.

**ב** אָלָא, וַדַּאי מְלָה בְּאַתְרֵיהּ הָהּ. יָם, תְּנַן, יָם דְּמִיָּא לְרַקִּיעַ, וְרַקִּיעַ לְכַסָּא הַכְּבוֹד, וּבְגִין כֶּף, יַמָּא אַחִיד בֵּיה וְנָטַל לֵיה, דְּמַקְמֵי יַמָּא הַ עֶרְק ו.

**ג** וַיִּשְׂאוּ אֶת יוֹנָה וַיִּטְלְהוּ אֶל הַיָּם. אוֹלִיפְנָא, כַּד הָהּ נָטְלֵי לֵיה

**חלופי גרסאות**

א נ"א מוסיף ימא עלאה. ב נ"א ל"ג כד הוה אזיל (אה"ל). ג נ"א ל"ג ים. ד נ"א מוסיף בגין דהוה עריק מקמי. ה נ"א ל"ג ערק. ו נ"א מוסיף ומקמי ימא שרא דוכתא. זנ"א תשרי ידא בדוכתה [א]. ונ"א שרי ימא ידא ביה בדוכתה. ונ"א ימא שרא ביה ימא בדוכתה. ונ"א ומקמי ימא ביה שרא יראה בדוכתה. ונ"א שדי ימא ידא ביה בדוכתהא. ז נ"א יונה וגו'.

**מסורת הזהר**

א) (בראשית כ"ג) ח"א קכא: קכג. קכד: ח"ג קסח. תק"ח קי"ח טד שלח. קי"ט טב שה, טג שית. (ב) (יונה א') ח"ב קצט:

**וישאו - ויטילוהו אל הים**

זה אמרו היום, שהוא הנוקבא דומה לרקיע, דהיינו לרקיע התחתון דז"א, כי מרקיע הזה כל בנינה, ורקיע זה דומה לכסא הכבוד דהיינו ישסו"ת, שהם כסא לאו"א עלאין, שע"כ קבל הרקיע התחתון אותיות מ"י שבכסא הכבוד, ונעשה י"ם. ונמצינו למדים בזה ההפרש מהשם ארץ להשם ים. כי השם ארץ של הנוקבא, אינו מיוחד על הארת חכמה שבה, אלא רק על הברכה שבה, בסוד מה דהות יבשה, אתעבדת ארץ למעבד פירין ואיבין (כנ"ל) בהקדמת הזהר דף קצ"ו אות ר"ו ע"ש) אבל השם ים של הנוקבא מיוחד רק על הארת חכמה שבה, שמשם נמשך הנבואה.

וז"ש, ובגין כך ימא אחיד ביה ונטייל ליה, ומשום זה הים נאחז בו וקבל אותו לתוכו, בגין דהוה עריק מקמא ימא. משום שהיה בורח מפני הים. דהיינו שהיה בורח מפני הנבואה הנמשכת מהמוחין דנוקבא, שהם בבחינת ים כנ"ל. וע"כ הרעיש עליו הים ולא הארץ, וכן השליכוהו אל הים, שזה היה כדי להשיבו אל הנבואה שממנה ברח.

ג) וישאו את יונה ויטילוהו אל הים: כשהיו מטילים אותו אל הים, והטביעו אותו

**הסולם**

**מאמר**

א) ויהיו חיי שרה מאה שנה: ר' יוסי פתח ואמר. וישאו את יונה ויטילוהו אל הים ויעמוד הים מזעפו. כאן יש להסתכל. מהו הטעם, שהים הרעיש על יונה ולא הרעיש עליו הארץ, דהיינו הנוקבא הנקראת ארץ, כיון שהיה הולך לחוץ לארץ כדי שלא תשרה עליו השכינה, ונמצא שברח מארץ ישראל, שה"ס הנוקבא, א"כ, הים למה נאחז בו כשהלך. ולא הארץ שממנה ברח.

ב) אלא ודאי מל"ה וכו': ומשיב, אלא ודאי, הדבר במקומו היה. ים, למדנו, שהים דומה לרקיע, ורקיע לכסא הכבוד. פירוש, כי אומר לעיל (פרשת לך דף ע"ו אות וי"א) שו' רקיעים הם, דהיינו חג"ת נה"י דז"א, ורקיע עליון למעלה מהם, הנקרא מ"י שהוא ישסו"ת. ורקיע התחתון שלמטה מכולם, שה"ס מלכות דז"א, שממנה נבנית הנוקבא, מקבל ב' האותיות מ"י מרקיע העליון, שנעשים אצלה אותיות ים. וע"ש בהסולם, שפירוש הדברים הוא, אשר רקיע העליון שה"ס ישסו"ת הנקרא מ"י, אינו משפיע החכמה שבו לשום מדרגה, אלא להנוקבא. וע"כ קבלה הנוקבא אותיות מ"י שבו ונעשו בה ים. באופן שהשם ים של הנוקבא, יורה במיוחד רק על מדרגת החכמה שבנוקבא. עש"ה.

(דפוי" דף קכ"א ע"א)

הוי שרה

ב

וְטָבְעֵי אֶרְכוּי בְּנִמָּא, הָנָה זְמַא שְׂכִיף, בְּזַקְפִּין לִיה, אֲתַרְעִישׁ זְמַא, כָּל מַה  
דְּטָבְעֵי לִיה, הִכִּי אֲשַׁתְּכִיף זְמַא, עַד דְּאִיהוּ אָמַר, שְׂאוּנִי וְהִטְלִנִּי אֶל הַיָּם, מִיַּד  
וַיִּשְׂאוּ אֶת יוֹנָה וַיִּטְלֶהוּ אֶל הַיָּם.

ד) בִּינֹן דְּאֲתַרְמִי בְּיָם פְּרָחָה מְנִיָּה נִשְׁמַתִּיהָ יִסְלַקָּא עַד יִפְרָסִיָּא  
יִדְמַלְכָּא, וְאֲתַדְנַת קַמִּיהָ, יִוְאֲהַדְרַת לִיה נִשְׁמַתִּיהָ, וְעָאֵל בְּפוּמָא דֶּהֱהוּא נוּנָא,  
וּמִית נוּנָא לְכַתֵּר אֲתַקִּים הֵהוּא נוּנָא, וְאִוְקְמוּהָ.

ה) \* תָּא חֲזִי, בְּשַׁעְתָּא דְּבַר נֶשׁ סָלִיק יִבְעַרְסִיָּה, כָּל לִילִיא וְלִילִיא  
נִשְׁמַתִּיהָ נִפְקַת מְנִיָּה, וְאֲתַדְנַת קַמִּי בִּי דִינָא דְּמַלְכָּא, אִי זַפְאָה לְאֲתַקְיָמָא,  
יִתְהַדְרַת לְהָאֵי עֲלִמָּא.

ו) וְדִינָא הוּא בְּתַרְיִן גְּוֹנִין, דְּהָא לֹא דִינִין לִיה לְבַר נֶשׁ, עַל בִּישִׁין  
דְּאִיהוּ עֲתִיד וְזַמִּין לְמַעְבַּד, יִדְכְּתִיב \* כִּי שָׁמַע אֱלֹהִים וּגְוִי בְּאֲשֶׁר הוּא שָׁם.  
וְלֹא תִימָא, דְּדִנִּין לִיה עַל טְבִין דְּעֵבִיד לְחוּד, אֶלָּא לְאוּטְבָא לִיה עַל אֵינוֹן טְבִין  
דְּהַשְׁתָּא, כְּמָה דְּאֲתַמַּר, וְדִנִּין לִיה עַל זַכִּיין דְּאִיהוּ זַמִּין לְמַעְבַּד, וּבְגִינִיָּהוּ  
יִאֲשַׁתְּוִיב, אַע"ג דְּאִיהוּ הַשְׁתָּא תִיָּבָא. בְּגִין דְּקַב"ה עֵבִיד טִיבוּ, עִם כָּל בְּרִיין,  
וְכָל יִאֲרַחֲוֵי דְּאִיהוּ עֵבִיד, לְאוּטְבָא לְכֻלָּא, וְלֹא דְאִין לְב"נ, עַל בִּישִׁין דְּאִיהוּ  
זַמִּין לְמַעְבַּד, וּבְגִין כְּףֵי אֲתַדְנֵן בַּר נֶשׁ, יִבְקַמִּי יִי קוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא.

ז) ת"ח, בִּינֹן דְּאֲטִילוּ לִיה לְיוֹנָה בְּנִמָּא, מַה כְּתִיב, \* וַיַּעֲמֵד הַיָּם מִזְעָפוֹ.  
יִי הַיָּם עֲלָאָה, מֵאִי וַיַּעֲמֵד, דְּקָאִים בְּקִיּוּמִיהָ, כְּדָקָא זְאוּת, בְּעַמְדָּה אִיהוּ, כַּד

חֲלוּפֵי גְרַמָּוֹת

מִסּוּרַת הַזְהָר

א) לעיל וירא דף קליט צ"ה. ב) לעיל דף א' צ"ב. א) נ"א יריכו. ב) נ"א זקפון. ג) נ"א וסליקת (אה"ל). ד) נ"א  
כסיא. ה) נ"א מוסיף יקרא דמלכא (אה"ל). ו) נ"א ואהדרו. ז) נ"א במרעיה (אה"ל). ח) נ"א איתון ואהדר להאי (אה"ל).  
ט) נ"א ליג מן דכתיב עד אלא. י) נ"א ישתויב. יא) נ"א אורחוי. יב) נ"א קמיה. יג) נ"א מוסיף קב"ה ולא בכ"ד אחר  
וזהו מלפניך משפטי יצא. יד) נ"א ליג הים עלאה (אה"ל).

וישאו ויטילוהו אל הים

הסולם

מאמר

אל קול הנער באשר הוא שם. ולא על  
הענין. ואל תאמר, שכן דנים האדם רק על  
הטוב שכבר עשה, בלבד, אלא שמטיבים  
לאדם על הטוב של עתה כמו שאמרו.  
ודנים אותו על הזכיות שהוא עתיד לעשות  
שהוא נצל בשבילם אע"פ שהוא עתה רשע,  
כמו שאמרו, משום שהקב"ה עושה טוב  
עם כל הבריות, וכל דבריו שעושה הוא  
רק להטיב לכל, וע"כ, אינו דן האדם על  
הרע שעתידי לעשות. וע"כ נדון האדם לפני  
הקב"ה שיודע העתידות. פירושו. כי הביא  
המאמר הזה אשר האדם נדון בכל לילה,  
כדי לבאר מה שאמר לעיל על יונה שיצאה  
נשמתו ונדון לפני הקב"ה, ולפיכך מסיים  
המאמר ובגין כָּך אֲתַדְנֵן בַּר נֶשׁ קַמִּי קַב"ה.  
שסובב על מה שאמר על יונה, כמבואר.  
ז) תָּא חֲזִי בִינֹן זְכוּי: בּוּא וּרְאֵה כִינֹן  
שֶׁהִטְלוּ אֶת יוֹנָה אֶל הַיָּם, מַה כְּתוּב, וַיַּעֲמֵד  
הַיָּם

אותו עד ברכיו, היה הים שכן. הרימו  
אותו זעף הים, כל כמה שהטביעוהו כן  
שכן הים, עד שהוא אמר בעצמו שאוני  
והטילוני אל הים. מיד וישאו את יונה  
ויטילוהו אל הים.  
ד) כִינֹן דְּאֲתַרְמִי בְּיָם זְכוּי: כִינֹן שְׁנַשְׁלַךְ  
אל הים פרחת ממנו נשמתו, ועלתה עד  
כסא המלך ונדונה לפניו, והוחזרה לו הנשמה,  
ונכנס בפיו של אותו הרג, והרג מת. ואח"כ  
חזר הרג לתחיה, וכבר בארוהו.  
ה) תָּא חֲזִי בְּשַׁעְתָּא זְכוּי: בּוּא וּרְאֵה,  
בשעה שאדם עולה על המטה וישן, כל  
לילה ולילה יוצאת נשמתו ממנו, ונדונת  
לפני בית דינו של המלך. אם זוכה להשאר  
בחיים, הוחזרה הנשמה לעולם הזה.  
ו) וְדִינָא הוּא זְכוּי: וְהָדִין הוּא בְּשֵׁנֵי  
דְרֻכִים. כִּי לֹא דִנִים הָאֲדָם עַל הָרַע שֶׁהוּא  
עֲתִיד וְנוֹעַד לַעֲשׂוֹת, שְׁכָתוּב כִּי שָׁמַע אֱלֹקִים  
(דפו"י דף ק"א ע"א \* דף ק"א ע"ב)

**ג. חיי שרה**  
רוגזא שכיף, בשעתא דדינא \* שריא בעלמא, ההוא בי דינא, איהו פאתתא דמתעברא, וקשיא לאולדא, וכד אולדת שכיף רוגזא. הכי נמי, פד דינא שריא בעלמא לא שכיף ולא נח, עד דאתעביד דינא בפתייביא, פדין הוא נייחא דיליה, דלמיקם בדוכתא י שלים, ודלמיקם בקיומיה, הה"ד \* ובאבד רשעים רנה. והא אוקימנא.

**ח. פאבד רשעים רנה.** והכתיב \* החפץ אהפץ מות הרשע. והא לית נייחא קמי קב"ה, פד אתעביד דינא ברשיעייא. אלא, פאן קודם דאשתלים קיסטא, פאן לבתר דאשתלים י קיסטא.  
(תוספתא\*)

**ט. ויהיו חיי שרה.** גופא דמתניתין, אנו קריבין הוינא, שמענא קלא מתהפך מעילא לתתא, אתפשטת בעלמא, קל מתבר טורין, ומתבר טורין תקיפין, עלעולין וברבין י סלקין, אודננא פתיחן.

**מסורת הזהר**  
א) לעיל ביב דף י"ח צ"ה. ב) יחזקאל י"ח.  
א) נ"א שריא. ב) נ"א בחיבייא. ג) נ"א ליג דיליה. ד) נ"א מוסף וקיימת למיקם (אה"ל). ה) נ"א שלם (אה"ל). ה) נ"א שלם (אה"ל). ו) נ"א למיקם. ז) נ"א ליג באבוד רשעים רנה. ח) נ"א כר"א ונ"א כ"ד (אה"ל). ט) נ"א ברשיעיא. י) נ"א מוסף קיסטא, אית ליה נייחא. ונ"א קיסטא, ולבתר דאשתלים קיסטא אית ליה נייחא. יא) נ"א סלקן.  
**דרך אמת** אן קודם שנשלם סאתם כביכול אין שמחה באבוד רשעים אבל לאחר שנשלם סאתם אזי באבוד רשעים רנה. וע"ל ס"א ע"ב:

**מאמר**  
הים מועפו, היינו ים העלין שהוא הנוקבא כנ"ל, מהו ויעמוד. הוא שעמד על עמדו כראוי. כי כשהכנס נשקט הוא בעמידה.  
**בשעתא דדינא וכו':** בשעה שהדין שורה בעולם, בית דין הוא, דהיינו הנוקבא, הוא, כאשר מעוברת המקשה לילד, וכאשר ילדה, הבהלה שככה. כן כשהדין שורה בעולם, אינו נשקט ואינו נח, עד שנעשה הדין ברשעים, ואז הוא המנוחה שלו לעמוד במקומו בשלמות ולהמצא בקיומו, וזהו שכתוב, ובאבוד רשעים רנה, וכבר נתבאר.  
**ח. באבוד רשעים וכו':** מקשה, על הכתוב באבוד רשעים רנה, והרי כתוב, החפץ אהפץ מות רשע, הרי שאין נחת לפני הקב"ה כשנעשה דין ברשעים. ומשיב, אלא כאן קודם שנשלמה הסאה, או אינו חפץ במוות רשע, כאן לאחר שנשלמה הסאה, שאז באבוד רשעים רנה.  
תוספתא  
**מאמר ודומה קאים ונפיל בחושבנא**  
ט) ויהיו חיי שרה: גופא דמתניתין, עיקר המשנה הוא. כלומר תמצית המשנה. כי (דפו"י דף קכ"א ע"ב \*) דף קכ"א ע"א) כמ"ש

## היי שרה

י) הנה אָמר בַּמַּטְלָנוּי קוֹץ קוֹצִיתָא, דְּמִיכָן דְּמִימִין שִׁנְתָּא בְּחוּרֵיהוֹן, קְיִימִין בְּקִימֵיהוֹן. מִלְכָּא דְּמַמְלָל, נְטָרֵי תַרְעִין, שְׁלִיטָא דְּחַלְלִין סְגִיאיִן, קָם דְּבְקִימֵיהָ. יא) כְּלָהוּ לָא מְרַגְשָׁן, וְלָא יָדְעֵי דְּסַפְרָא פְתִיחַ, וּבִשְׂמָא אֶכְתוּב, וְדוּמָה

## חלופי גרסאות

א נ"א דמללא, ונ"א דמללא, ונ"א מסיף ולא אעברו [נ"א אמרו ד"א] אשתכחו, ונ"א לא אזכר אשתככו, ונ"א לא אנבח אשתכחו (אה"ל). ב נ"א נטורי, ג נ"א דמלין, ד נ"א בקימיא, ה נ"א ל"ג דספרא, ו נ"א בשמא.

## הסולם

ודומה קאים ונטייל בהושבנא

קבלה המוחין מקול, שה"ס קו אמצעי, אמרה שמרו השערים, והיינו משום שהקול אמר קוץ קוציתא, ומיעט הג"ר, המשפיעים מלמעלה למטה, לפיכך אמרה גם הנוקבא, שמרו השערים, שלא ימשיכו ממעלה למטה. ואז השליט על צבאות רבות, שהוא מטטרון, עמד על מעמדו והיינו שקבל המוחין ההם מן הנוקבא.

יא) כְּלָהוּ לָא מְרַגְשָׁן וְלָא יָדְעֵי: כולם אינם מרגישים ואינם יודעים, דספרא פתיח, ובשמא אכתוב, ודומה קאים ונטייל בהשבון שהספר פתוח, ובשם כתוב, ודומה קם ומקבל בחשבון.

פירוש. כי ג' הללו, ספר שם והשבון הם בהנוקבא, כי הנוקבא עצמה נקראת ספר, שבה כל הנשמות, וממנה יוצאות. וכל נשמה ונשמה יש לה בהספר, שהוא הנוקבא, שיעור קומה, והוא נקרא שם. ושיעור קומה ההיא יוצאת בווג על מסך, כנודע, ומסך הזה נק' חשבון, משום שקומת הזוג מחושב ומשוער בעוביות המסך, (כמ"ש בפתיחה לחכמת הקבלה לעיל חלק א' דף ה' אות י"ח עש"ה). וז"ש דספרא פתיח, שהנוקבא פתוחה לקבל נשמות מו"א, ובשמא אכתוב, שכל נשמה יש לה שיעור קומה מיוחדת שם בהספר. שהיא יוצאת על חשבון, שה"ס המסך. ודומה, שהוא מלאך הממונה על המתים, לדונם בקברותיהם, ולהכשירם לתחית המתים, ועל נפשות הרשעים לדונם בגיהנם. קאים ונטייל בהושבנא, קם בהתמנות שלו, ומקביל, כה לדון הגופות בחשבון, שה"ס המסך דקו אמצעי.

פירוש. יש ב' מיני דינים ועונשים (א) הנמשכים משליטת קו שמאל מטרם שבא קו אמצעי (כנ"ל וירא דף ע"ב ד"ה וה'). (ב) הנמשכים מקו אמצעי עצמו אחר שהכליל ב' הקוין ימין ושמאל זה בזה. והוא מחמת שקו אמצעי, אומר במטלנוי קוץ קוציתא, כנ"ל, שפירושו שממעט הג"ר דקו שמאל המשפיעות

מאמר

(כמ"ש לעיל בפרשת לך בס"ת דף ד' ד"ה וכרוא קרי) ובשיעור שהקול פתח האזנים להאיר, כן מתפשט ומאיר גם הוא, כמ"ש לעיל (בראשית א' דף רפ"ז אות שס"ג) תלת נפקי מחד חד בתלת קיימא, עש"ה.

י) הנה אָמר בַּמַּטְלָנוּי: הקול היה אומר בנסיעותיו, דהיינו בהשפעתו, שנקרא נסיעה, משום שהולך בתלת דוכתי (כנ"ל וירא יוד ד"ה אמר ריב"ז. ובראשית א' דף כ' אות י"ב). קוץ קוציתא, קצץ חלק, דמיכין דמימין שינתא בחוריהו, קיימין בקימיהו, וישנים הדוממים, שהשינה בחורי עיניהם, תוזרים ועומדים על מעמדם.

פירוש. כי נתבאר לעיל (פרשת לך דף י"ג ד"ה ונתבאר) שאין קו אמצעי יכול להכריע בין ב' הקוין ולכלול אותם זה בזה, מטרם שממעט את קו השמאל מג"ר לוי"ק דג"ר ע"ש. וכן נתבאר (לעיל לך דף ו' ד"ה ווי) שבעת הארת השמאל בלי התכללות בחסדי הימין נסתמים כל האורות ונחשך הלילה ובני אדם ישנים, דהיינו שנסתלקו מהם המוחין. וז"ש כאן, שהקול שה"ס קו אמצעי, אומר קוץ קוציתא, קצץ חלק, כלומר שמצוה בכחו למעט חלק הג"ר דג"ר מהארת קו השמאל, ואז דמיכין דמימין שינתא בחוריהו. ואז ישנים הדוממים שהשינה בחורי עיניהם, מחמת הארת השמאל בלי התכללות בימין, שסתם להם האורות, נמצאים עתה, שהם קיימין בקימיהו, שחוזרים ועומדים על מעמדם, כי עתה אחר שנתמעטו הג"ר דשמאל. נכללו השמאל וימין זה בזה והאורות נפתחים (כנ"ל לך דף ז' ד"ה ולית) וע"כ נתעוררו הישנים והשיגו המוחין שלהם. שהם קיימם.

מלכא דממלל, נטרי תרעין: מלך, היינו הנוקבא, שמקבלת מו"א שנקרא קול, שמדבר: שמרו השערים. שליטא דחללין סגיאין קם בקימיה השליט על צבאות רבות, עמד על מעמדו.

פירוש. אחר שהמלך, דהיינו הנוקבא,

(דפו"י דף קכ"א ע"א)

**ה** **היי שרה**  
קאים, ונטיל בחושבנא, ודיירי עפרא תייבין \* לבר, וקריב טב לאתמנא בהו,  
לא תאיבין גלגולא וקהפוך.  
**יב** נפלין ולא קיימין, אתמחון תייבין מספרא דדומה, מאן יתבע לון,

**חלופי גרמאות**

א נ"א לדייר (אה"ל). ב נ"א והפין.

מאמר	הסולם	דומה קאים ונטיל בחושבנא
המשפיעות ממעלה למטה. ומכח זה, כל אלו הכלים, שבלעו פעם הארה זו ממעלה למטה מחויבים להתבטל ולהתחדש פעם שנית. ונודע שסוד אכילת עץ הדעת, ה"ס המשכת השפע ממעלה למטה (כנ"ל ב"ב דף ק"ע ד"ה ועל) שמתעם זה נגזר המיתה על הגופות. ומכח הארת קו האמצעי מחויבות הגופות להתבטל לגמרי, דהיינו להקרב בקרב, עד שלא ישאר מהם כי אם תרווד רקב, כי לא יצא מהם הוזהמא שקבלו, בפחות מזה, ואח"כ בזמן התחיה תוזרים ומתחדשים, והממונה על הדין הזה, הוא המלאך דומה, ועל כן מדייק ודומה קאים ונטיל בחושבנא, שהוא קם להתמנות שלו, לדון הגופות בקבורותיהם, שמקבל מכח החשבון, דהיינו ממסך דחירק שבקו אמצעי, הנקרא חשבון, דהיינו מין הב' דדינים ועונשים, הנמשכים מקו אמצעי, ממסך שלו כנ"ל.	מקבל המתים בחשבון, דהיינו במדת הזווג, ואח"כ לעת תחית המתים מוציאם בחשבון, כי אז, יתקבצו כל החשבונות לחשבון אחד, ויחיו המתים כנ"ל. אבל הנדונים ממין הא' של העונשים, דהיינו מקו השמאל, אשר גופותיהם לא נכללו בחשבון שמקו אמצעי, שדומה אינו מקבלם מחמת זה בחשבון, הם לא יקומו לתחית המתים, כי אין להם חלק באור גדול זה שנתקבץ מכל הזווגים שבקו אמצעי.	ודיירי עפרא תייבין לבר: ושוכני עפר, דהיינו הרשעים, אינם בכלל הזווג דקול ודבור הנ"ל, אלא שחוזרים לחוץ. כלומר אף על פי שכבר באו בפנימיות כדי לקבל מקו אמצעי, יחזרו לחוץ ולא ירצו לקבל ממנו, כי וקריב טב לאתמנא בהו, לא תאיבין גלגולא והפוך וקרב טוב, היינו קו אמצעי, שהוא יסוד הנקרא טוב, להיות מחושב בהם, דהיינו להשפיע להם בסוד חשבון, אינם רוצים בגלגול והפוך. פירוש. כי המוחין הנמשכים בסוד חשבון מקו אמצעי נמשכים בסוד גלגולא שפירושו, שמתגלגלים ובאים בזה אחר זה בסדר ג' נקודות חולם שורק חירק, כמ"ש לעיל (בפרשת וירא י"ז ד"ה וזה אמרו ע"ש) וכן נתקן סוד היפוך המדרגות בהארת השמאל, שמה שהיה בו מקודם לכן ג"ר למעלה ואחריהן ו"ק, ואחריהן גזירת דינא, נתהפכו, והגזירת דינא נעשה עליון ואחריה ו"ק ולבסוף כולם הג"ר, (כנ"ל פרשת וירא דף פ"ג ד"ה פנימיות עש"ה) וזהו שאלו הרשעים הדבקים בקו שמאל אינם רוצים במוחין מקו האמצעי, משום שבאים בגלגול על ג' נקודות, ובהיפוך המדרגות בקו שמאל. וז"ש, לא תאיבין בגלגולא והפוך. להיותם חפצים רק בג"ר דשמאל הנמשכים להם ממעלה למטה.
ולפיכך, רק אלו שזכו בחייהם לקבל המוחין מקו אמצעי, הנה אחר מיתתם, ידונו גופותיהם ביד דומה, מכח קו אמצעי כנ"ל. אבל אלו שבחייהם לא זכו לקבל המוחין דקו אמצעי האמורים, אלא שהיו רבוקים בקו שמאל, הרי הדינים ועונשים הבאים עליהם הם ממין הא' הנ"ל, ולא מקו אמצעי, ועל כן אחר מיתתם לא יקבל דומה את הגופות שלהם, מכח שדינו רק מקו אמצעי הם, ואלו, שלא זכו בו בחייהם, איך יזכה בו לאחר מיתה, כמו שהתוספתא מבארת לפנינו.	<b>יב</b> נפלין ולא קיימין: משום שאינם חפצים במוחין הבאים בגלגול והפוך, כנ"ל, נופלים ואינם עומדים לתחיה, אתמחון הייבין מספרא דדומה, ועל כן, הרשעים נמחים מספרו של דומה, כי הוא מקבל רק בחשבון מקו אמצעי, שהרשעים אינם כלולים ממנו כנ"ל. וע"כ, מאן יתבע לון, מי יירוש אותם בעת תחית המתים, כי אומר להלן (דף כ' אות ס' במדרש הנעלם) שבעת תחית המתים	

(דפויי דף קכ"א ע"א)

הוי שרה

וּמֵאֵן יְתִיב בְּחוּשְׁבְּנֵהוֹן, וְוִי לֹון, וְוִי לְחִייהוֹן, וְוִי לְרַגְשִׁיהוֹן, בְּגִינֵהוֹן אֲתֶקְרִי,  
 \* יִמְחוּ מִסְפֵּר חַיִּים וְגו' \* (עד כאן תוספתא).  
 יג) \* וַיְהִי חַיִּי שָׂרָה. מֵאֵי שָׁנָא הָכָא שָׂרָה, דְּכְתִיב מִיתַתָּה בְּאוּרִייתָא, מְפֹל  
 נְשִׁי דְעֵלְמָא, דְּלֹא כְתִיב הָכִי מִיתַתָּהוֹן בְּאוּרִייתָא. אָמַר רַבִּי חִיָּא, וְלֹאוּ,  
 וְהַכְּתִיב \* וַתֵּמֶת רַחֵל וַתִּקְבֹּר בְּדֶרֶךְ אֶפְרַתָּה. וּפְתִיב \* וַתֵּמֶת שָׁם מֵרִים וְגו'.  
 וְכְתִיב, \* וַתֵּמֶת דְּבוּרָה \* \* מִיְנַקַּת רַבָּקָה. וְכְתִיב \* וַתֵּמֶת בֵּת שׁוּעַ אֵשֶׁת יְהוּדָה.  
 יד) אָמַר ר' יוֹסִי, בְּכֻלְהוּ לֹא כְתִיב, כְּמָה דְכְתִיב בְּשָׂרָה, דְּאֲתֵמַר, וַיְהִי חַיִּי  
 שָׂרָה מָאָה שָׁנָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וְשִׁבְעַ שָׁנִים שְׁנֵי חַיִּי שָׂרָה. דְּהָא בְּכֻלְהוּ, לֹא  
 אֲתֵמְנוּן יוֹמִין וְשָׁנִין, כְּמוֹ לְשָׂרָה. בְּכֻלְהוּ לֹא כְתִיב פְּרָשְׁתָּא חֲדָא בְּלַחוּדָהָא,  
 כְּמוֹ לְשָׂרָה. אֲלֵא, רַנָּא אִיהוּ, בְּגִין דְּהוּא בְּרַגָּא, דְּכָל יוֹמִין וְשָׁנִין דְּבִינָא, בֵּיה  
 דְּתַלְיִין.

טו) פִּתַּח וְאָמַר, \* וַיִּתְרוֹן אֶרֶץ בְּפֹל הִיא מְלָךְ לְשָׂרָה נְעֻבָד. וַיִּתְרוֹן אֶרֶץ  
 בְּפֹל הִיא וְדָא, דְּהָא מִתְמָן נְפָקִין רוּחִין וְנִשְׁמָתִין, וְתוֹעֵלְתָא לְעֵלְמָא. מְלָךְ  
 לְשָׂרָה נְעֻבָד, מֵאֵן מְלָךְ, דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. לְשָׂרָה נְעֻבָד, כִּד אִיהוּ  
 \* אֲתַתְקַן כְּדָקָא יְאוּת. יוֹמְלָךְ, דָּא יִמְלָךְ עֲלָהָא, דְּאֲתַתְכַּבֵּר לְשָׂרָה, כִּד אִיהוּ

חֲלוּפֵי גְרַמָּאוֹת

א נ"א לנפשיהון. ב אה"ל כתב מתניתין א"ר אלעזר שברף  
 קכ"ד ע"ב שי"ך כאן. ג נ"א מוסיף דהוה לשרה. ד נ"א  
 מוסיף תליין דדא היא ח"א בתראה. ואה"ל כתב זה הוא  
 עלאה. ו נ"א מלך (אה"ל). ז נ"א מוסיף דא מלך.

מסורת הזהר

א) לעיל פי' נח דף כ"ד ע"ב. ב) בראשית ל"ה. ג) במדבר  
 ב'. ד) (שם) ה) (שם ל"ח). ו) (קהלת ה') ח"ב קלד:  
 קנו.  
 גליין שהכניסוהו בפנים. ה נ"א מוסיף אתתקן בתיקווא

הסולם

יד) אָמַר ר' יוֹסִי וְכוּ': וּמְשִׁיב ר' יוֹסִי,  
 בְּכוּלָן לֹא כְתוּב כְּמוֹ שְׁכַתוּב בְּשָׂרָה, שְׁנֵאמַר  
 כַּה, וַיְהִי חַיִּי שָׂרָה מָאָה שָׁנָה וְעֶשְׂרִים  
 שָׁנָה וְשִׁבְעַ שָׁנִים שְׁנֵי חַיִּי שָׂרָה, שְׁהָרִי  
 בְּכוּלָן לֹא נִמְנָו יָמִים וְשָׁנִים כְּמוֹ לְשָׂרָה.  
 בְּכוּלָן לֹא כְתוּב פְּרָשָׁה מִיּוּחַדָּת כְּמוֹ לְשָׂרָה.  
 אֲלֵא שְׁהוּא סוּד, מִ"ש בְּשָׂרָה יָמִים וְשָׁנִים וּפְרָשָׁה  
 מִיּוּחַדָּת, מְשוּם שְׁהִיא הַמְדֻרְגָּה, שְׁכֹל הַיָּמִים  
 וְהַשָּׁנִים שֶׁל אָדָם כַּה תְּלוּיָם. כְּלוּמַר, מֵאלוֹ  
 הַמְנוּחִין שְׁהִי חַיִּי שָׂרָה, הַמְרוּמוֹזִים בְּמַסְפְּרִים  
 מָאָה שָׁנָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וְשִׁבְעַ שָׁנִים, נִמְשָׁכִים  
 חַיִּים שֶׁל הָאָדָם כְּמוֹ שִׁתְּבָאָר לְפָנֵינוּ.

טו) פִּתַּח וְאָמַר וַיִּתְרוֹן אֶרֶץ בְּכֹל הוּא  
 מְלָךְ לְשָׂרָה נְעֻבָד: וַיִּתְרוֹן אֶרֶץ, שְׁהוּא הַנוֹקְבָא,  
 בְּכֹל, הוּא וְדָא, שְׁהוּא יְסוּד דְּז"א הַנֶּקֶץ בֵּל,  
 כִּי מְשֵׁם, מִן הַיְסוּד, יוֹצֵאִים רִוחוֹת וְנִשְׁמוֹת,  
 וְתוֹעֵלַת הָעוֹלָם.

טז) מְלָךְ לְשָׂרָה נְעֻבָד: וְשׁוֹאֵל, מִי הוּא  
 הַמְלָךְ וְאוּמַר שְׁזַהוּ הַקְּבִ"ה, לְשָׂרָה נְעֻבָד,  
 כְּשֶׁהוּא נִתְקַן כְּרָאוּי, וְמֶלֶךְ זֶהוּ מֶלֶךְ עֲלֵינוּ,  
 דְּהֵינָנוּ

מאמר

המתים, יקבל המלאך מטמון הושבן פתקא,  
 בבתי קבריו מן דומה, כמו שיתבאר שם,  
 אבל אותם הרשעים שאינם בחשבון של  
 דומה מי ידרוש אותם לתחית המתים. ומאן  
 יתיב בחושבנהו. ומי יושב בחשבון שלהם,  
 רומז בזה לקליפה הקשה הנקראת סיחון,  
 היושב בחשבון, שהוא הלעומת כנגד דומה,  
 כי דומה פירושו דממה, וסיחון הוא שיתח  
 ודיבור. ווי לון ווי לחייהו ווי לרגשיהו,  
 בגינהו אתקרי ימחו מספר חיים וגו': ווי  
 להם ווי לחייהם ווי למכאוביהם, בשבילם  
 נאמר, ימחו מספר חיים וגו', כי אינם  
 עומדים לתחיית המתים. (ע"כ תוספתא)

מאמר מלך לשדה נעבד

יג) ויהיו חיי שרה: שואל, מה השינוי  
 כאן בשרה, שנאמר מיתתה בתורה, מכל  
 נשי העולם, שלא נאמר מיתתן בתורה. אמר  
 רבי חייא, ולא, והרי כתוב, ותמת רחל  
 וגו', וכתוב ותמת שם מרים וגו', וכתוב  
 ותמת דבורה מינקת רבקה. וכתוב ותמת  
 בת שוע אשת יהודה. הרי שכמה נשים  
 כתובה מיתתן בתורה.

(דפו"י דף קכ"א ע"א \* דף קכ"א ע"ב \*\* דף קכ"ב ע"א)

היי שרה

ז

«נַעֲבֹד. מֵאֵן שְׂדֵה. דָּא שְׂדֵה אֲשֶׁר בְּרַכּוּ ה'. דְּכַתִּיב «כְּרִית שְׂדֵה אֲשֶׁר בְּרַכּוּ ה'. דְּכֹד אִיהוּ נַעֲבֹד וְאִתְּפַקֵּן, וְכָל מַה דְּאַצְטְרִיף לִיהּ, כְּדָקָא יְאוּת, כְּדִין מְלָךְ עֲלָאָה אִתְּחַבֵּר עִמֶיהּ.

טז) רבי אלעזר אמר, מְלָךְ לְשְׂדֵה נַעֲבֹד. כַּמָּה גְּוֹנִי, רְזִין עֲלָאִין הָכָא. מְלָךְ: דָּא שְׂכִינְתָא, דְּלֹא שְׂרָא וְכִבִּיתָא, לְאִתְּפַקֵּן בָּהּ, אֲלֵא בְּזַמְנָא דְּאִתְּנַסִּיב בַּר נֶשׁ, וְאַזְדַּוּג בְּאַנְתְּתִיחַ, לְאוּלְדָא וְלִמְעַבֵּד אִיבִין, וְאִיהִי יְאִפִּיקַת נִשְׁמַתִּין, לְאַשְׂרָאָה בָּהּ, וְכַגִּין כֶּף לְשְׂדֵה נַעֲבֹד, וְלֹא לְאַחְרָא.

יז) דְּכֹר אַחַר, מְלָךְ: דָּא אִשָּׁה יְרָאת ה', כְּדָא «אִשָּׁה יְרָאת ה' היא תִּתְהַלֵּל. לְשְׂדֵה נַעֲבֹד, דָּא אִשָּׁה וְרַח, כְּדָא «לְשִׁמְרָךְ מֵאִשָּׁה וְרַח. כַּגִּין דְּאִית שְׂדֵה, וְאִית שְׂדֵה. אִית שְׂדֵה, דְּכָל בְּרַכָּאן וְקַדוּשִׁין, בֵּיהּ «שְׂרִיין, כַּמָּה דְּאִתְּ אַמְר, כְּרִית שְׂדֵה אֲשֶׁר בְּרַכּוּ ה'. וְאִית שְׂדֵה, דְּכָל חִירוּב וּמְסַבּוּ, וְשִׁיצָאָה, וְקַטּוּלִין, וְקַרְבִּין, בֵּיהּ «שְׂרִיין. וְהֵאִי מְלָךְ, זַמְנִין דְּאִיהוּ נַעֲבֹד לְהֵאִי שְׂדֵה, דְּכַתִּיב, «תַּחַת שְׁלֹשׁ רִגְזָה אֶרֶץ \* וְגו', «תַּחַת עֶבֶד כִּי יִמְלוֹךְ, «וְגו', «וְשִׁפְחָה כִּי תִירַשׁ גְּבִירָתָהּ. וְהֵאִי מְלָךְ, אִתְּפַסְיָא נְהוּרִיָּה וְאִתְּחַשְׁףַּ עַד דְּאִתְּדַכִּי, וְאִתְּחַבֵּר לְעִילָא.

יח) וְכַגִּין כֶּף «שְׁעִיר דְּרָח, כַּגִּין דְּאִתְּפַרְשׁ הֵהוּא שְׂדֵה מִמְלַכָּא קַדִּישָׁא,

מסורת הזהר

א) לעיל ב"א שליג צ"ב. ג) (משלי ל"א) ח"ב דלט: ת"ז ה': ז"ח תשא מ"ה טג שא. ג) לעיל ב"ב דף ה' צ"ב. ד) לעיל ב"א ר"ל צ"ג. ה) לעיל ב"א ר"ל צ"ד. ו) לעיל ב"א צ"ה. ז) ח"א סד: סה. קלת. ח"ב לג.

חלופי גרסאות

א נ"א מוסיף נעבד מעשים טובים. ב אה"ל כתב דכתיב כריח שדה אשר ברכו ה' אדל"ג. ג נ"א אתעבר. ונ"א אתבער. ונ"א אתעבר. ד נ"א כל. ה נ"א גונוני. ו נ"א מוסיף בביתא דבר נש. ז נ"א וכרין איהו דאפיקת (אה"ל). ח נ"א ליג נעבד (אה"ל). ט נ"א שריאן (אה"ל). י נ"א שרינן. יא נ"א ליג וגו'.

מאמר

דהיינו ז"א, שנתחבר לשדה, כשהוא נעבד. ושואל, מי הוא שדה. ואומר זהו שדה אשר ברכו ה'. דהיינו, הנוקבא, שכתוב כריח שדה אשר ברכו ה'. כי כשנעבד ונתתקן בכל הצורך כראוי, אז מלך העליון, ז"א, מתחבר עמו.

הפוס'ם

מלך לשדה נעבד

זרה, דהיינו הס"א, כמו שאתה אומר לשמרך מאשה זרה. משום שיש שדה ויש שדה. יש שדה שכל הברכות והקדושות שורות בו, כמו שאתה אומר כריח שדה אשר ברכו ה'. דהיינו השכינה. ויש שדה, שכל חורבן וטומאה, וכליה, והריגות ומלחמות, שורות בו. דהיינו הסטרא אחרא.

והאי מלך וכו': ומלך הזה. דהיינו השכינה, לפעמים שהוא נעבד לשדה ההוא, להס"א, שכתוב תחת שלש רגזה ארץ וגו', ושפחה כי תירש גבירתה, שהשדה דס"א תירש השכינה ח"ו. ואז מלך הזה, שהוא השכינה, נתכסה אורה ונתשכה, עד שתטהר ותתחבר למעלה לד"א.

יח) ובגין כך וכו': ומשום זה בא השעיר דראש חדש, שאז נפרד שדה ההוא, הס"א, מן המלך הקדוש שהיא השכינה, וברכות אינן

טז) ר' אלעזר אמר: רא"א, מלך לשדה נעבד, כמה פנים של סודות עליונים מרומזים כאן, מלך, זה השכינה, שאינה שורה בביתו של אדם להתתקן בה, אלא בזמן שהאדם נשוי, ומזדווג באשתו כדי להוליד ולעשות פירות, והיא היינו השכינה מוציאה נשמות לשכן אותן בה, ומשום זה היא מתחברת רק לשדה נעבד, ולא לאחר.

יז) ד"א מלך דא אשה וכו': פירוש אחר. מלך זו היא אשה יראת ה', כמו שאתה אומר אשה יראת ה' היא תתהלל. דהיינו השכינה. לשדה נעבד, זו היא אשה (דפו"י דף קכ"ב ע"א \*) דף קכ"ב ע"ב)

ח

היי שרה

א ולא שרין בהאי שרה ברבאן, מהאי מלך. וכד איהו נעבד להאי שרה.  
כדין פתיב, א כי בשרה מצאה וגו'. כי בשרה כמה דאתמר.  
יט) תא חזי, אתת תיה לעלמא, אתדבקת בהאי חויה, ואטיל בה זוהמא.  
וגרמא מותא לעלמא, ולבעלה. אתת שרה, ונתת וסלקת, ולא אתדבקת  
ביה, כד"א ויעל אברם ממצרים הוא ואשתו וכל אשר לו. אתא נח לעלמא,  
מה פתיב, וישת מן היין וישכר ויתגל וגו'.

כ) ובגין דאברהם ושרה, לא אתדבקו ביה, בג"כ שרה וכתה לחיין  
עלאין, לה, ולבעלה, ולבנהא בתראה, הה"ד הפיטו אל צור חוצבתם ואל  
מקבת בור נוקרתם. ועל דא, ויהיו חיי שרה, ונתת בהו ככלהו, ולא  
פתיב ככלהו נשי, ויהיו חיי תיה, וכן בכלא, היא אתדבקת בחיין, ועל דא  
דילה הוו חיין.

תוספתא

כא) ופאה איהו, מאן דאזעיר גרמיה, בהאי עלמא, כמה איהו רב ועלאה,  
בההוא עלמא. והכי פתח רב מתיבתא, מאן דאיהו זעיר, איהו רב. מאן דאיהו  
רב, איהו זעיר. דכתיב ויהיו חיי שרה וגו'. מאה, דאיהו חושפן רב, ופתיב  
ביה שנה, זעירו דשנין, חד, אזעיר ליה. שבע דאיהו חושפן זעיר, אסגי ליה  
וברי ליה, דכתיב שנים. ת"ח, דלא רבי קב"ה, אלא לדאזעיר, ולא אזעיר, אלא

חלופי גרמאות

מסורת הזהר

א לעיל ב"ב קצ"ג צ"ג. ב) לעיל לך דף נ"ו צ"ד. א נ"א ולא (אה"ל). ב נ"א ל"ג וגו'. ג נ"א וגרמא.  
ג) לעיל פרשת נ"ח ל"ד צ"א. ד) (ישעיה נ"א) ח"ב פג: ד נ"א מוסיף לא אתאחרו בהאי אתר ולא. ה נ"א בכלא  
ח"ג מד. ו: רמ. רצח. ח"ג מ"ל. 1 נ"א כתב.  
דרך אמת א) תוספתא זו נרפסת במקומה בפי שלח קס"ח ע"א וברף קס"ב ע"א:

מלך לשדה נעבד

הסולם

מאמר

ויהיו חיי שרה. שוכתה בהן בכלן, בכל  
השנים שלא כתוב כן בכל הנשים, שלא  
כתוב, ויהיו חיי חוה, וכן בכלן, כי היא  
נדבקה בחיים, ועל כן החיים, שלה הם.  
תוספתא

מאמר מאן דאיהו זעיר איהו רב

כא) זכאה איהו זכו: אשרי הוא מי  
שממעט את עצמו בעולם הזה, כמה הוא  
גדול ועליון בעולם הנצחי. וכן פתח ראש  
הישיבה, מי שהוא קטן בעוה"ז, הוא גדול  
בעולם הנצחי, ומי שהוא גדול בעוה"ז הוא  
קטן בעולם הנצחי. שכתוב ויהיו חיי שרה  
וגו', מאה שהוא חשבון גדול כתוב בו  
שנה, למיעוט של שנה אחד המעיט אותו.  
שבע, שהוא חשבון קטן, הגדיל אותו והרבה  
אותו, שכתוב בו שנים.

ת"ח דלא רבי זכו: בוא וראה שאין  
הקב"ה מגדיל אלא להמקטין עצמו, ואינו  
מקטין

אינן שורות בשדה ההוא, בס"א, אבל כשהוא  
נעבד לשדה ההוא, לס"א, אז כתוב, כי  
כשדה מצאה. את השכינה, צעקה הנערה המאורסה  
ואין מושיע לה, כי בשדה, היינו הס"א, כמו  
שנחבאר.

יט) ת"ח אתת חוה זכו: בוא וראה,  
באה חוה לעולם, נדבקה באותו הנחש,  
והטיל בה זוהמא, וגרמה מות לעולם,  
ולבעלה. באה שרה, וירדה, למקום הס"א,  
ועלתה, ולא נדבקו בה הקליפות, כמש"א  
ויעל אברם ממצרים הוא ואשתו וכל אשר  
לו, בא נח לעולם, מה כתוב, וישת מן  
היין וישכר ויתגל.

כ) ובגין דאברהם זכו: ומשום שאברהם  
ושרה לא נדבקו בס"א, זכתה שרה לחיים  
עליונים לה ולבעלה ולבניה אחריה, והו  
שכתוב הביטו אל צור חוצבתם, דהיינו אברהם,  
ומקבת בור נוקרתם דהיינו שרה, וע"כ כתוב,

(דפו"י דף קכ"ב ע"ב)



חיי שרה

ט

לְדַרְבֵּי, וּפָאָה אִיהוּ, מֵאֵן \* דְּאָנְעִיר גְּרַמִּיָּה בְּהַאי עֲלָמָא, כְּמָה אִיהוּ רַב בְּעֲלוּנָא. לְהֵהוּא עֲלָמָא (עד כאן).

**כב** מֵאֵן דְּפֶסֶק יִתְפַּסֵּק. מֵאֵן דְּקָצַר, יִתְקַצַּר. מֵאֵן דְּקָצַר, יִתְאָרֵף. ר"ל, מֵאֵן דְּפֶסֶק מְלִין דְּאוּרִיָּתָא, עַל מְלִין בְּטִלִין, יִתְפַּסְקוֹן חִיּוּתֵי יְמֵהַאי עֲלָמָא, וְדִינֵיהּ קָיִמָא בְּהֵהוּא עֲלָמָא. מֵאֵן דְּקָצַר אָמֵן, וְלֹא מְאָרִיךְ גּוּ נְיִיטָא, יִתְקַצַּר מְחִיין דְּהַאי עֲלָמָא. מֵאֵן דְּאָמַר אֶחָד, אֲצַטְרִיךְ לְחַטְפָּא אֶלְ"ף, וְיִלְקַצַּר \* קָרִיָּאָה דִּילֵיהּ, וְלֹא יַעֲכֹב בְּהַאי אוֹת פְּלִל, וּמֵאֵן דְּיַעֲבִיד דָּא יִתְאָרְכוּן יִחְיֵוּ \*.

**כג** וַיְהִי חַיִּי שָׂרָה. אֵינּוֹן חַיִּין, \* פְּלַהּוּ לְעֵילָא, מְאָה שָׁנָה לְעֵילָא. וְעֶשְׂרִים שָׁנָה לְעֵילָא, וְשִׁבְעַת שָׁנִים לְעֵילָא, פְּלַהּוּ \* הָווּ בְּדָקָא יָאוּת. אָמַר \* רַבֵּי שְׁמַעוֹן, \* ת"ח, רְזָא דְמִלְהָ, מֵאִי שָׁנָא בְּכֻלְהוּ, דְּאָמַר שָׁנָה שָׁנָה, וּבְאֵינּוֹן שִׁבְעַת, דְּאָמַר יְשָׁנִים. דְּכָתִיב מְאָה שָׁנָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וּלְבַתֵּר שִׁבְעַת שָׁנִים.

**כד** \* אֶלָּא מְאָה שָׁנָה, פְּלַלָּא דְכֻלָּא \* תַּמָּן, דְּאִתְפְּלִיל אֶתֶר עֲלָאָה, כֻּלָּא כְּתָדָא, בְּרְזָא דְמְאָה בְּרַכָּאָן, בְּכָל יוֹמָא. וְכֵן עֶשְׂרִים שָׁנָה, דְּאִתְפְּלִיל עֲלָאָה סְתִימָא דְכָל סְתִימִין, וּבְגִין כֶּף \* כְּתִיב שָׁנָה רְזָא דִּיחֻדָּא, דְּלֹא אִתְפְּרַשׁ מִחֻשְׁבָּה וַיּוֹבֵלָא לְעֵלְמִין.

**כה** שִׁבְעַת שָׁנִים: אֵלִין אִתְפְּרַשָׁן, וְנִפְקָאן מִפְּלַלָּא סְתִימָאָה דְלְעֵילָא. וְאֵע"ג

חלוּפֵי גְרַמָּאוֹת

א נ"א דאזער, ב מכאן ולהלן עד סוף התוספתא הוא גלין ואינו מהוהר, ג נ"א מההוא, ד נ"א ולקצרא. ה נ"א קרנא, ו נ"א חיייו, ונ"א מוסיף חיייו ע"כ, ז נ"א מוסיף כאן, אלו הם חרושים שהגידו לרשב"י בישיבה של מעלה, ח נ"א הוי, ט נ"א רבן, י נ"א שנין, יא זהו גירסת אור הלבנה, יב נ"א מוסיף אלא כולא חד מאה שנה כללא דכלא קב"ה דאתכליל מאתר עלאה סתימא דכל סתימין במאה ברכאן דכל יומא וכן עשרים שנה ובגין כך כתיב שנה רזא דיוחודא. יג נ"א תמן דקב"ה כלא כחודא ברזא דמאה ברכאן בכל יומא וכן עשרים שנה דאתכלילו עלאה סתימא דכל סתימין ובג"כ כתיב שנה רזא דיוחודא, יד נ"א ליג כתיב שנה (אה"ל).  
דרך אמת א כל אריכות הכתוב שהזכיר בכל מקום שנה הוא נדרש למעלתה:

מאמר

מקטין אלא להמגדיל עצמו. אשרי הוא מי שמקטין עצמו בעולם הזה, כמה הוא גדול במעלה לעולם הנצחי (עד כאן התוספתא) מכאן עד סוף התוספתא שבאות כ"ב הוא גלין, ואין לו שום שייכות לכאן. והם מדברי הזהר שלח אות צ"ד, ויתבאר במקומו בע"ה.

מאמר ויהיו חיי שרה

**כג** ויהיו חיי שרה: אלו החיים הם כולם למעלה, בבניה, מאה שנה, שהוא כתו, למעלה, ועשרים שנה, שהם חו"ב, למעלה. ושבע שנים, שהם ז"ת למעלה. שה"ס ג"ר וז"ת דבינה, שמשם קבלה שרה החיים, שהם המוחין. **אמר ר' שמעון וכו':** אר"ש, בוא וראה סוד הדבר, מהו השינוי, שבכולן נאמר שנה שנה, ובשבע, נאמר שנים. שכתוב, מאה שנה, ועשרים שנה, ואחר כך שבע שנים.

(דפו"י דף קכ"ב ע"ב) \* דף קכ"ג ע"א

הסולם

ויהיו חיי שרה

**כד** אלא מאה שנה כלא דכ"א תמן וכו': אלא מאה שנה, שם כלל הכל, דהיינו כתר, הכולל כל עשר הספירות שכל אחת כוליה מעשר והן מאה, כי נכלל שם מקום העליון הסתום מכל סתום, שהוא אריך אנפין, בסוד המאה ברכות שבכל יום. כלומר, שהוא משפיע מאה ברכות אל המלכות בכל יום ממאה ספירות שבו. ואריך אנפין ה"ס הכתר דאצילות. וכן עשרים שנה, שהם חו"ב. נכלל בהם א"א, שהוא סתום מכל סתום. ומשום כך, כתוב בהם שנה, לשון יחיד שהוא סוד היחוד, כי מחשבה ויובל, שה"ס חו"ב, אינם נפרדים זה מזה לעולם. כי ג"ר מקושרים זב"ז כאחת. **כה** שבע שנין א"יין וכו': אבל ז' שנים שהם ז' ספירות תחתונות דבינה, הן נפרדות זה מזה ויוצאות מכלל הסתום שלמעלה, שהוא א"א, כי הן עומדות למטה מפרטא דא"א שבחזה שלו, והפרטא מפסקת ביניהן לא"א, ואף על פי שהכל

היי שרה

דכלא א יחודא חדא, אכל מתפרשן, א בדינא ורחמי, בכמה סטרין ואורחין, מה דלא הוי הכי לעילא. ובג"כ פתיב שנה, ונא ב דיחודא, דלא אתפרש לעלמין. וכלהו אקרון חיים, ויהיו חיי שרה, דהו ממש, דאתבריאו ואתקיימו לעילא.

כו) אמר רבי תיבא, דהא אוקמוה, דהא פד אתעקד יצחק, פר תלתין ושבע שנים תה, וכיון דאתעקד יצחק, מיתת שרה, דכתיב א ויבא אברהם לספד לשרה ולבכיתה. מאן בא, מהר המורה, בא ומלמעקד ליה ליצחק, ואינון תלתין ושבע שנין, מיומא דאתיליד יצחק, עד שעפא דאתעקד, אינון הו חיי שרה ודאי, פחושפן ויהיו, בגימטריא תלתין ושבע שנין הו, כמה דאתמר, מדאתיליד יצחק עד דאתעקד.

כז) רבי יוסי פתח, א מןמור שירו לה שיר חדש פי נפלאות עשה הושיעה לו ימינו ורוע קדשו. האי קרא, א אוקמוה חבריא, דפרות א אמרוה. כמה דכתיב וישרנה הפרות בדרך. מאי וישרנה, דהו אמרי שירתא יחדתא. ומאי שירה אמרו. מןמור שירו לה שיר חדש פי נפלאות עשה.

כח) הקא אית לאסתכלא, דכל מה דברא קב"ה בעלמא, פלהו אמרי

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

א נ"א ייחודא. ב נ"א דייחודא. ג נ"א מוסיף לעלמין שבע שנים אלך אתפרשאן בדינא ורחמי בכמה סטרין וארחין מה דלא הוי הכי לעילא ובנין כן באלין שבע שנים כתיב בהו שנים ולא שנה. ד נ"א והא. ה נ"א אוקמוה (ד"א). ו נ"א למעקד. ז נ"א מוסיף דאתעקד (אבל קודם לכן הוה כמת [הות כמתה]) בגין דלית לה בנין ומאן דלית לה [ליה] בנין חשיב [חשוב] כמת כמה דכתיב [ברחל] הבה לי בנים ואם אין מתה אנכי וכד אתיליד [מדאתיליד] לה בר הוה [הוה] לה חיים. ח נ"א מוסיף פתח ואמר. ט נ"א אוקמוהו. י נ"א ליג חדתא (אה"ל). יא נ"א דברה.

דרך אמת א ע"י בגליין דף ז' א. ב תרומה קל"ז ב. ג בפ"ב דע"ז בהקדמה ד' כ"ד ב' זהר תרומה קנ"ח ע"א.

ויהו חיי שרה

הסולם

מאמר

שנה מיום שנולד יצחק עד הזמן שנעקד, הם היו ודאי חיי שרה, כחשבון ויהיו שהוא בגימטריא ל"ז שנים. כמו שנתבאר שהם מיום שנולד יצחק עד שנעקד. ובכדי להשיענו זה, כתוב מיתת שרה בתורה.

מאמר וישרנה הפרות

כו) ר' יוסי פתח וכו': ר"י פתח ואמר, מזמור שירו לה שיר וגו'. מקרא זה בארו החברים שהפרות אמרו אותו. כמו שכתוב וישרנה הפרות בדרך, מהו וישרנה, היינו שהיו אומרים שירה חדשה. ואיזה שירה אמרו, מזמור שירו לה שיר חדש וגו'.

כח) הכא אית לאסתכלא וכו': כאן יש להסתכל, שכל מה שברא הקב"ה בעולם, כולם אומרים תשבחות ושירים לפניו, בין

שהכל הוא יתור אחד בשוה, אבל הו"ת נבחנו בדין ורחמים לכמה צדדים ודרכים, מה שאין כן למעלה בג"ר דבינה, שא"א מתלבש בהם מבחינת למעלה מחוזה ואין שם דין כלל, ומשום זה באלו שבע שנים כתוב בהם שנים, ולא שנה כמו בג"ר. וכולם, כל ע"ס ג"ר וו"ת, נקראים חיים. וע"כ כתוב, ויהיו חיי שרה, שהיו ממש, שנבראו ועמדו למעלה בע"ס דבינה.

כו) אמר ר' חייא וכו': אר"ת, הנה בארוה, סובב על הקושיא הנ"ל באות י"ג למה כתוב מיתת שרה יתרו משאר נשים. כי כשנעקד יצחק היה בן ל"ז שנה, וכיון שנעקד מתה שרה. שכתוב ויבא אברהם וגו', מהיכן בא, מהר המורה, בא מעקדת יצחק, ואלו ל"ז (דפוי" דף קכ"ג ע"א)

**יא** **היי שרה**  
תושבתן ושירתא קמיה, בין לעילא בין לתתא, ואי תימא, דאינהו מגרמייהו  
ב אמרי שירתא דא, הכי הוא ודאי, א דרנא ג עלאה איהו, ד אכל הני, ארונא  
הוה על גבייהו, וכיון דארונא אשתקיל ה עליהו, וישויה לעילא, אינון  
ו שרירו ה שירתא, דהא כיון דאתנטיל מנייהו ארונא, הו געאן, כ פאורח  
שאר פרות דעלמא, ולא אמרו שירתא, ודאי ארונא \* דעל גבייהו עביד  
לון לזמרא.

**כט** מזמור. הא אוקימנא ואתמר י כללא פתיב, מזמור לדוד, או לדוד  
מזמור, ו והכא לא אמר דוד כלל, אלא מזמור. דרוח קודשא, י זמין לזמרא ליה  
לזמנא דיוקים קודשא בריה הוא לישראל מעפרא, וכדין שירו לה שיר חדש,  
כדין איהו חדש, דהא שירתא פהאי, לא אתמר מיומא דאתברי עלמא.

**ל** א"ר חייא, פתיב א אין כל חדש תחת השמש. והכא שירתא דא, איהי  
חדש, ואיהי תחת השמש, דהא י תחות שמשא להוי, ומאי איהו, דא סיתרא,  
וכדין הוי חדש תחת השמש. מאי טעמא, בגין כי נפלאות עשה. ומאן אינון  
נפלאות, האי דכתיב הושיעה לו ימינו וזרוע קדשו. הושיעה לו, למאן  
\*\* להווא דרגא, דאמר שירתא דא, בגין דבהו אסתמין בימינא ובשמאלא.  
הושיעה לו ימינו ודאי, להווא דרגא, דהאי מזמור, אימתי, בזמנא  
דיקומון מתי עלמא, ויתערון מעפרא, כדין יהא חדש, מה דלא אתעביד  
ט בהאי עלמא.

**חלופי גרסאות**

א נ"א מוסיף תימא הכא. ב מוסיף הו אמרי. ונ"א אמרו  
(ד"א). ג נ"א איהו לעילא וליג עלאה (אה"ל). ד נ"א  
אלא אורייתא הוה. ה נ"א מעליהו. ו נ"א ושריה (אה"ל). ז נ"א לא שכיבו. ונ"א שרירו  
(ד"א). ח נ"א משירתא. ט נ"א כארת. י נ"א ודאי. יא נ"א ובכלא. יב נ"א ובכלהו (אה"ל). יג נ"א מן והכא עד  
דרוח (אה"ל). יד נ"א לתחות (אה"ל). טו נ"א ליג ימינו (אה"ל). טז נ"א עלמא כהאי (אה"ל).  
דרך אמת אן פי ורוא איהו לעילא אבל וכו'. בן פי מזמור דא ווח קודשא ככתוב בתרומה ק"מ א'.

**מסורת הזהר**

(א) לעיל לך קי"ז צ"ג.

**הסולם**

**וישרנה הפרות**  
כל חדש תחת השמש, וכאן שיר הזה הוא  
חדש, והוא תחת השמש, כי תחת השמש  
יהיה. ומי הוא השיר חדש. זהו הלכנה,  
שהיא הנוקבא, כי אז תהיה הלכנה חדשה  
תחת השמש. דהיינו שתתחדש אורה להיות כאור  
החמה שהוא ז"א. מהו הטעם, שיהיה חדש תחת  
השמש. זה שאומר הכתוב, כי נפלאות עשה.  
ומה המה הנפלאות. היינו שכתוב הושיעה  
לו ימינו וזרוע קדשו, שה"ס ימינו ושמאלו.  
ח"ג. הושיעה לו, למי. הוא לאותה המדרגה  
שאמרה שיר הזה, שהיא רוח הקודש שהוא  
הנוקבא, משום שנשמכה בהם הנוקבא, בימין  
ובשמאל, כמו שכתוב הושיעה לו ימינו, וזרוע  
קדשו, הוא שמאלו. וע"כ הושיעה לו ימינו,  
ודאי פירושו, לאותה המדרגה שהיא נקראת  
מזמור, דהיינו רוח הקודש, שהיא הנוקבא,  
שתהיה אורה כאור החמה. מתי יהיה זה  
בזמן

**מאמר**

בין למעלה ובין למטה. ואם תאמר, לפי  
זה, הפרות מעצמם אמרו שירה זו. כן הוא  
ודאי, כי סוד עלינו יש כאן. אבל אלו  
הפרות, הארון היה עליהם, וכיון שהארון  
נלקח מהם היו גועות כדרך שאר פרות  
העולם, ולא אמרו שירה. ודאי הארון שעליהם  
עשה אותם לזמר.  
**כט** מזמור הא אוקימנא וכו': כתוב  
מזמור כאן, ואמרו, בכל המקומות, כתוב  
מזמור לדוד או לדוד מזמור, וכאן לא  
נאמר דוד לגמרי, אלא מזמור בלבד. והוא  
משום שהרוח הקודש עתיד לזמר אותו,  
בזמן שיקים הקב"ה את ישראל מעפר. ועל  
כן לא נאמר כאן לדוד. ואז שירו לה'  
שיר חדש, כי זה הוא חדש, כי שיר כזה,  
לא נאמר עוד מיום שנברא העולם.  
**ל** א"ר חייא וכו': אר"ח, כתוב אין  
(דפו"י דף קכ"ג ע"א \* דף קכ"ג ע"ב \*\*) דף קכ"ד ע"א

## היי שרה

יב

**א** רבי יוסי אומר, בזמנא דיעביד קב"ה נוקמין בעלמא, בגינייהו דישראל, פדין יתאמר שירתא, דהא לבתר יתערון מעפרא מתי עלמא, ויתחדש עלמא, בקיום שלים, דלא ליהוי פקדמיתא דשליט מותא בעלמא בגין ידחויא דגרים מותא בעלמא לכלא, ואסתאב עלמא, ואתחשיך אנפוי.

**ב** תא חזי, פתיב א ואיבה אשית בינד ובין האשה, מאי ואיבה. פדכתיב א חלפו עם אניות אבה. דהא פמה ארבין שטאן גו נמא רבא, ואית ארבין וספינן, מתפרשן דא מן דא, ואינון ארבין דהאי נחש שאט בגווייהו, אקרונ אניות אבה.

**ג** בינד ובין האשה. דא אשה יראת ה'. ובין ורעה, אלין שאר עמין עעכו"ם. ובין ורעה, אלין ישראל. הוא ישופך ראש, דא קב"ה, דומין לבערא ליה מעלמא, דכתיב א בלע המות לנצח. וכתיב א ואת רוח השמאה אעביר מן הארץ.

**ד** ראש, דא לזמנא דאתי דיתערון מתיא, דהא פדין להוי עלמא ראש, דיתקיים בראש, דאיהו עלמא עלאה. ואתה תשופנו עקב. דא בהאי

### חלופי גרסאות

א נ"א דא. ונ"א מוסיף דא דהא (אה"ל). ב נ"א מתי (אה"ל). ג נ"א בקומא (אה"ל). ד בדפווי הוא בסוגרים מן כקדמיתא עד גרים. ונ"א כבקדמיתא (אה"ל). ונ"א בקדמיתא (ד"א). זנ"א כרת ומיתה בעלמא ויתעבר הויא מעלמא דגרים. ה נ"א מוסיף בעלמא ויתעבר הויא מעלמא בגין דחויא דגרים מותא (אה"ל). ו נ"א דחויא. ונ"א מוסיף דחויא גרים דשליט כרת ומיתה בעלמא ויתעבר הויא מעלמא דגרים מותא. ז נ"א דגרים. ח נ"א אסתאב. ט נ"א ואחשיך. י נ"א מוסיף אנפוי דבני נשא. יא נ"א מע"ו. יב נ"א הוא (אה"ל). יג נ"א מתיא. יד נ"א מיתין.

### מסורת הזהר

א (בראשית ג) ח"א כד. רמו: ח"ב קיא. קכ: קפד. רסו. ח"ג עט. שו: ת"ז תי"ג כט. תכ"ו עב. תס"ט קיג. ויה בראשית י"ט טב שט. שה"ש ע"א טא שכא. איכה צ"א טא שלד. תק"ח ק"ט טא שלו. ק"כ טב שא. ב) איוב ט. ג) לעיל ב"א רמ"ו צ"ב. ד) לעיל ב"ב קפ"ח צ"א.

### ואיבה אשית בינד ובין האשה

ים הגדול הוא הנוקבא, אניות השטות בים הן מדרגות הארתה לתחתונים. אניות הנחש הן אחיות הנחש לינק ממנה, ואחיות אלו מכונות אבה. ושיעור הכתוב, ואיבה אשית בינד ובין האשה, היינו שיתן לו אחיזה לינק מהנוקבא. שאחיה זו נקראת איבה.

**ג** בינד ובין האשה: היינו אשה יראת ה' שהיא המלכות. בין זרעה, אלו הם שאר כל העמים עובדי ע"ז. שהם זרעו של הנחש. ובין זרעה, היינו ישראל, שהם זרעה של המלכות, הוא ישופך ראש זה הקב"ה, שעתידי לבער את הנחש מן העולם. שכתוב בלע המות לנצח, וכתוב ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ.

**ד** ראש: זהו לעתיד לבא, שיחיו המתים, כי אז יהיה העולם, ראש, משום שיתקיים בראש דהיינו שיאירו בו ג"ר, שהם עולם העליון. ואתה תשופנו עקב, זהו

### הפוס'ם

### מאמר

בזמן שיקומו מתי עולם ויתעוררו מעפר. אז יהיה חדש, מה שעוד לא נעשה בעולם הזה.

**א** ר' יוסי אומר וכו': ר"א בזמן שיעשה הקב"ה נקמות בעולם בשביל ישראל או יאמר שיר חדש הנ"ל, דהיינו בביאת המשיח. שאינו בזמן אחד עם תחיית המתים. כי לאחר ביאת המשיח יתעוררו מתי העולם מעפר והעולם יתחדש בקיום שלם, שלא יהיה ככתחילה שהמות שלט בעולם, משום שהנחש גרם מות בעולם לכל, ונטמא העולם ונחשכו פניהם של הבריות.

### מאמר ואיבה אשית בינד ובין האשה

**ב** ת"ה כתיב ואיבה אשית בינד וגו': שואל, מהו ואיבה. ואומר שהוא, כמ"ש חלפו עם אניות אבה, כי כמה אניות שטות תוך ים הגדול, ויש ביניהם אניות וספינות נבדלות זו מזו, ואלו אניות של הנחש השטות ביניהם נקראות אניות איבה. פירוש.

(דפו"י דף קכ"ד ע"א)

**יג** **חיי שרה**  
עלמא, השפא דאיהו עקב, ולאו איהו בקיומא, וסהוא \* חנא נשיף לעלמא,  
ואחשיף ב אנפוי ברין.

**יד** (לה) ת"ח, יומין דבר נש אתבריא, וקיימו באינון דרגין עלאין, כיון  
דמסימו לאתקיימא באינון דרגין, דכתיב \* ימי שנותינו בהם שבעים שנה  
וגו', מכאן ולהלאה, לית דרגא לאתקיימא. ורגין פה, ונהב"ם עמל ואון. ואינון  
פלא הו.

**טו** אבל אינון יומין ודצדיקא \* הו ואתקיימו, פד"א, ויהיו חיי שרה.  
וכן ד ואלה ימי שני חיי אברהם. ואי תימא, הכי נמי פתיב בישמעאל, דכתיב  
גח שני חיי ישמעאל. אלא בתשובה אהדר, ועל דא קרי ביומי, ו יהיו.

**מדרש הנעלם**

**טז** \*\* ויהיו, רבנן פתחי בהאי קרא, לכה דודי נצא השדה גלינה  
בכפרים. ת"ר, היוצא לדרך, יתפלל שלש תפלות: תפלה שהיא תוכה של  
יום. ותפלת הדרך, על הדרך שהוא עושה. ותפלה, שיחזור לביתו לשלום.  
ולמא ילו \* להני שלשה, אפלו ב אהר, יכיל למעבדיה, דתנינן כל  
שאלותיו של אדם, יכיל למכלינהו, בשומע תפלה.

**חלופי גרמאות**

א נ"א חיוא. ב נ"א אנפי. ג נ"א אתקיימו בדרגין ידעין  
לעילא ואינון הו וקיימו באינון דרגין עלאין אינון לעילא  
ואינון הו וקיימו באינון דרגין כיון (אהיל). ד נ"א מסיף  
עלאין אינון לעילא ואינון הו וקיימו באינון דרגין כיון  
(הרמיק). ה נ"א דמסימו. ו נ"א דצדיקיא. ז נ"א ויהיו  
אלה (אהיל). י נ"א ליה. יא נ"א חני. יב נ"א באיה. נ"א  
באחת. (אהיל).

**מסורת הזהר**

(א) (תהלים צ"ג) ח"א ריו: רנו: ח"ב מד: קפו. ח"ג יד.  
(ב) בראשית כ"ה. ג) (בראשית כ"ה) ח"ב קב. ד) (שה"ש  
ד) ח"א רסה: ה) ח"א מט: קכא. קעת. רד: רל. רמ:  
ח"ב קל: ח"ג רסא:  
(אהיל). ח נ"א מסיף ואלה שני. ט נ"א ליג ויהיו. נ"א  
באחת. (אהיל).

**ואיכה אשית בינך ובין זרעך**

מקבלים ממזל העלין, שהוא מוסיף חיים  
על ע' שנה, כמה שרוצה. (כמ"ש להלן  
בהשמות דפי דף רנ"ז ע"ב ע"ש) כמו שאתה  
אומר, ויהיו חיי שרה, וכן ואלה ימי שני  
חיי אברהם. ואם תאמר, הרי גם בישמעאל  
כתוב, ואלה שני חיי ישמעאל, ואע"פ שלא  
היה צדיק, הוא משום שעשה תשובה, ועל  
כן נאמר אלה בימיו, כמו באברהם.

**מדרש הנעלם**

**סאמר גלמי ראו עיני**

לז) ויהיו וגו': רבנן פתחו במקרא הזה,  
לכה דודי נצא השדה גלינה בכפרים. תנו  
רבנן. היוצא לדרך יתפלל ג' תפילות וכו':  
ולומר לאלו השלשה, אינו צריך ג' ברכות,  
אלא אפילו בברכה אחת יכול לעשותו, כי  
למדנו, כל שאלותיו של אדם יכול לכלול  
אותם בברכה שומע תפלה.

אמר

**הפוס'ם**

**מאמר**

זהו בעולם הזה עתה, לפני גמר התקון,  
שהעולם הוא עקב, ואינו בקיום שלם, ונחש  
הוא נושך את העולם ומחשיך פני הבריות.  
(לה) ת"ח, יומין דבר נש וכו': בוא  
וראה, ימיו של אדם נבראו ועמדו במדרגות  
העליונות, דהיינו ב' ספירות חג"ת נהי"מ. כיון  
שגמרו להתקיים באלו המדרגות, כמ"ש ימי  
שנותינו בהם שבעים שנה, דהיינו כנגד ז"ס  
שכל אחת מהן כוללת עשר, אין עוד מדרגה  
להתקיים בה, ומשום זה ורהבם עמו' ואון,  
והם כלא היו, ורהבם פירושו יותר מזה,  
דהיינו אם חי יותר מע' שנים הם רק  
עמל ואון, כי אין עוד ספירה להמשיך  
החיים ממנה, וע"כ שנים הללו, הם כלא  
היו כלל, שאין בהם חפץ.  
(לו) אב"א אינון וכו': אבל ימיהם של  
הצדיקים הווים ומתקיימים. כלומר, אפילו  
אם הם חיים יותר מע' שנה, כי הם  
(דפו"י דף קכ"ד ע"א \* דף קכ"ד ע"ב \*\*) דף קכ"א ע"א

יד

היי שרה

לח) אמר רבי יהודה, כל עובדוי דכר נש, כתיבין בספרא, הן טב, הן ביש, ועל פלהון, עתיד למיתן דינא, דתנינן, אמר רב יהודה דאמר רב, מאי דכתיב, גלמי ראו עיניך, אותם הדברים שעשה הגולם, שאינו משגיח בעולם הבא, וכולם ראו עיניך, שעיינת בהם. ועל ספרך כולם יכתבו, ליתן עליהם דין וחשבון, לעולם הבא, הלכה, יקדים אדם תפלתו תמיד, ויועיל ליה.

לט) אמר רבי יצחק אין אדם עושה עבירות אלא מי שהוא גולם ולא אדם, והיינו והוא דלא מסתכל בנשמתא קדישא, אלא כל עובדוי, כהאי בעינא, דלא משגתת ולא ידעת. אמר רבי בא, וכי גולם, מתקרי דוד, דאמר האי פסוקא. אמר לו רבי יצחק, אדם הראשון אמרו, גלמי ראו עיניך, קודם שזרקת בי נשמה, ראו עיניך, למעבד בדיוקני, בני נשא דדמו לי. ועל ספרך כלם יכתבו, מאן אינון. ימים יוצרו, כהאי צורה דידי. ולא אחד בהם, דלא אשתאר חד מנהון.

מ) אמר רבי בא, למה. אמר ר' ליה ת"ת, פלהו דדמי ליה, או ברמיזא דליה, לא מתו במיתת נפשהון, וכלהו לקו, כההוא עניינא ממש. ת"ת, אמר רבי יהודה, דיוקניה דאדם הראשון, ושפירושתיה, הנה פנהא דרקיעא עלאה, דעל גבי שאר רקיעי, וכההוא נהורא, דגניז קב"ה, לצדיקייא

מסורת הזהר

(א) ח"א צט. לעיל לך קי"ד צ"א.

חלופי גרסאות

א נ"א ליג דתנינן. ב נ"א דאמר. ג נ"א רבי. ד נ"א ליג אמר רב. ה נ"א הנה. ו נ"א ליג כולם (ד"א). ז נ"א הוה. ח נ"א בו. ט נ"א לו. י נ"א הנה. יא נ"א לצדיקייא.

מאמר

הסולם

גלמי ראו עיניך

כי גולם פירושו חומר מטרם שנשלם צורתו, ואמר, קודם שזרקת בי נשמה שהייתי גולם, ראו עיניך לעשות בצורתי אנשים שיהיו דומים לי. ועל ספרך כולם יכתבו, שיכתבו בשמותם מי הם. ימים יוצרו, היינו שיוצרו כצורה זו שלו. ולא אחד בהם, היינו שלא נשאר אחד מהם.

מ) אמר רבי בא, למה; שואל, למה לא נשאר מאותם הדומים לצורת אדה"ר, אף אחד. אמר לו. בוא וראה, כל אלו שהיו דומים לאדה"ר, או אפילו דומים לו רק ברמז, כלומר, לא בבירור, לא מתו מיתת עצמם. כמ"ש בפרקי דר' אליעזר פרק נ"ג ובסוטה דף י"ד ע"א. וכולם הוכו באותו ענין ממש שהיו דומים לאדם הראשון. שמשון לקה בכחו שאול בצוארו וכי' כמ"ש שם.

תא חזי אר"י זכוי: בוא וראה אמר ר' יהודה, צורתו של אדם הראשון ויפיו היתה כזהר הרקיע העליון על כל הרקיעים, וכאותו האור שגנו הקב"ה לצדיקים לעולם הבא. ולפיכך

לח) אמר ר' יהודה זכוי: אר"י, כל מעשיו של אדם כתובים בספר, בעולם העליון הן טוב והן רע ועל כולם הוא עתיד ליתן את הדין. כי למדנו אמר רב יהודה אמר רב מה שכתוב, גלמי ראו עיניך וגו', פירושו, אותם הדברים שעשה הגולם, דהיינו הגוף, שאינו משגיח מה שיחיה בעולם הבא, כולם ראו עיניך כי עיינת בהם. ועל ספרך כולם יכתבו, ליתן עליהם דין וחשבון לעולם הבא. לפיכך יקדים אדם תפלתו תמיד קודם למעשהו, ויועיל לו.

לט) אמר ר' יצחק זכוי: אר"י, אין אדם עושה עבירות אלא מי שהוא גולם ולא אדם, והיינו אותו אדם שאינו מסתכל בצרכיה של נשמה הקדושה, אלא כל מעשיו כבהמה זו שאינה משגתת ואינה יודעת. אמר רבי בן, לר' יצחק, וכי נקרא דוד גולם, דהיינו שאינו מסתכל בנשמה, שהוא אמר אותו הכתוב.

אמר לו ר' יצחק זכוי: א"ל ר"י, אדם הראשון אמר לאותו הפסוק. גלמי ראו עיניך, (דפו"י דף קכ"א ע"א \* דף קכ"א ע"ב)

זו

חיי שרה

לעלמא דאיתי, וְכַל אֵינוֹן דְּהוּוּ רְמִיזָא בֵּיהּ מְדִיּוֹקְנִיָּה דְּאָדָם הֶרְאִישׁוֹן, בֵּיהּ לְקוּ וּמִיתוּ.

**מא** דְּכֶן « אֲוֶרְחוּי דְּקַב"ה, יְהִיב עוֹתְרָא לְבַר אֲיַנִּישׁ, לְמַה, לְמִיזֵן עֲנִיִּין, וּלְמַעְבַּד פְּקוּדֵי. לֹא עֲבִיד הָאִי, וְאֶתְגַּיִי דְּבַהּוּא עוֹתְרָא, בֵּיהּ יִלְקִי, דְּכֶתִיב « עוֹשֶׁר שְׁמוֹר לְכַעְלֵי לְרַעְתּוֹ. יְהִיב לִיהּ בְּנִין, לְמַה, לְמִלְךָ לְהוּ יֶאוֹרְחוּי דְּקַב"ה, וּלְמִיטְר פְּקוּדֵי, כְּדָאָמוֹר בְּאֶבְרָהָם, « כִּי יִדְעִיתִי לְמַעַן אֲשֶׁר יֵצֵא אֶת בְּנֵי וְאֶת בֵּיתוֹ אֶתְרִי וְשְׁמֵרוּ דְרַךְ ה' לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וּגְוִי. לֹא עֲבִיד הָאִי וּמִתְגַּאֵה וּבָהוּ, בְּהוּ לְקִי, דְּכֶתִיב « לֹא נִין לוֹ וְלֹא נֶכַד בְּעַמּוֹ וּגְוִי. וְכֵן פְּהֵאִי גּוֹנָא, כִּד יְהִיב קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מְשִׁפִּירוּתָא טְבָא עֲלָאָה דְּאָדָם הֶרְאִישׁוֹן לְהוּ, לְמַה, בְּגִין לְמִיטְר פְּקוּדֵי, וּלְמַעְבַּד רְעוּתִיָּה, לֹא עֲבָדוּ כְּדִין, « אֲלֵא אֶתְגַּאוּ בֵּיהּ. בֵּיהּ לְקוּ, בְּהֵאִי שְׁפִירוּתָא.

**מב** אָמַר רַב יְהוּדָה, כִּד בְּרָא קַב"ה, אָדָם הֶרְאִישׁוֹן, הָוָה גּוֹלָם, עַד לֹא זָרִיק בֵּיהּ נְשָׁמְתָא, וְקָרָא לְהוּא מְלֶאכָא, דְּהוּא מְמוּנָה עַל דִּיּוֹקְנָא דְּכַנִּי נְשָׂא, « וְאָמַר לוֹ, עֵיִין, וְצַר בְּדִיּוֹקְנָא דְּדִין, « שִׁיתָא « בְּנֵי נְשָׂא, הַה"ד « וְיוֹלֵד בְּדַמּוּתוֹ « כְּצִלְמוֹ « וְיִקְרָא אֶת שְׁמוֹ שֵׁת, כְּלוֹמַר « שִׁיתָא.

**מג** א"ר יִצְחָק, מִהֶהוּא עֲפָרָא מְמַשׁ, דְּאֶתְבְּרִי אָדָם הֶרְאִישׁוֹן, נִסִּיב קַב"ה, לְאֶתְבְּרָאָה « אֵלִין « שִׁיתָא, וְקָרָא לִיהּ שֵׁת, « שִׁיתָא, הַה"ד « « וְיוֹלֵד בְּדַמּוּתוֹ כְּצִלְמוֹ, מֵאוֹתָהּ הַעִיסָה, שְׁנִבְרָא הַגּוֹלָם שְׁלוֹ, וְעַל כֵּן נֶאֱמַר, גְּלַמִּי רְאוּ עֵינֶיךָ,

חלופי גרסאות

א נ"א ארחוי. ב נ"א נש. ג נ"א ואי אתגליא ביה. ד נ"א ההוא. ה נ"א ילקו (אה"ל) ו נ"א ארחוי. ז נ"א ל"ג בהו. ח נ"א בהו. ט נ"א ל"ג אלא. י נ"א וביה. יא נ"א אמר, ונ"א ואמר ליה. יב נ"א שתא. יג נ"א בנו שת. יד נ"א כצלמו וגוי. טו נ"א ל"ג ויקרא את שמו שת. טז נ"א שתא. יז נ"א אילין. יח נ"א שתא. יט נ"א שתא.

מסורת הזהר

א) (קהלת ח) ח"ב סה: ח"ג קפא: ו) (בראשית י"ח) ח"א קלח: קפח. ח"ג קיג: ז) (איוב י"ח) ח"ב קיב. ז"ח רות ע"ז טג שלו. ד) לעיל ב"ב קצ"ח צ"ד.

חלופי ראו עיניך

כדי לשמור מצותיו ולעשות רצונו. לא עשו זה, אלא שנתגאו בו, באותו היופי שנתברכו בו הוכו.

הפוסים

**מב** אמר ר' יהודה זכוי: אר"י, כשברא הקב"ה את אדם הראשון בעוד שהיה גולם, מטרם שזרק בו הנשמה, קרא לאותו המלאך שהוא ממונה על צורות בני אדם, ואמר לו, עיין וצר בצורתו של זה, ששה אנשים. והם: שמשון, שאול, עשהאל, יאשיהו, צדקיהו, אבשלום, כמ"ש בפרקי דר"א פרק נ"ג. וזהו שכתוב, ויולד בדמותו כצלמו ויקרא את שמו שת, כלומר ששה. דהיינו ששה אנשים הנ"ל.

**מג** אמר ר' יצחק זכוי: אר"י מאותו העפר ממש שנברא אדם הראשון לקח הקב"ה לברוא אלו ששה אנשים, וקרא לו שת

מאמר

ולפיכך, כל אלו שהיה בהם רמז משהו מצורתו של אדם הראשון, הוכו בו ומתו. כמ"ש לפנינו.

**מא** דְּכֶן אֲוֶרְחוּי דְּקַב"ה זְכוּי: כִּי כֶן דְּרִכּוּי שֶׁל הַקַּב"ה, אִם נוֹתֵן עוֹשֶׁר לְאָדָם, לְמַה נוֹתֵן לוֹ, הוּא, לוֹזֵן אֶת הָעוֹלָם, וְלַעֲשׂוֹת מִצְוֹתָיו, לֹא עֹשֶׂה זֶה, אֲלֵא שְׁמִתְגַּאֵה בְּעִשְׂרוֹ, בּוּ יוֹכֵה, שְׁכַתוֹב עוֹשֶׁר שְׁמוֹר לְכַעְלֵי לְרַעְתּוֹ. יְהִיב לִיהּ זְכוּי: אִם נוֹתֵן לוֹ בְּנִים, לְמַה נוֹתֵן לוֹ, הוּא כְּדִי לְלַמְדֵם דְּרִכּוּי שֶׁל הַקַּב"ה וּלְשִׁמּוֹר מִצְוֹתָיו, כְּאִמּוֹר בְּאֶבְרָהָם, כִּי יִדְעִיתִי לְמַעַן אֲשֶׁר יֵצֵא וּגְוִי. לֹא עֹשֶׂה זֶה, אֲלֵא שְׁמִתְגַּאֵה בְּהֵם, בְּהֵם הוּא מוֹכֵה, שְׁכַתוֹב לֹא נִין לוֹ וְלֹא נֶכַד וּגְוִי.

וכן כהאי גוונא זכוי: וכך בדרך זה, כאשר נתן הקב"ה להם, מיופי הטוב העליון של אדם הראשון, למה נתן להם זה, הוא

(דפו"י דף קכ"א ע"ב \* קכ"ב ע"א)

### היי שרה

טז

ועיינת א בו, ב לעשות דקאמו ליה. ועל ספרך פלם יכתבו, מאן אינון, פלהו דלא נטרו, מאי דיהב קודשא בריך הוא לון, ואתטרו מן ז עלמא.

מוד) תנן התם, אמר רב יהודה אמר רב אשכחנא, א דתלת מטין היו ליליא, וכל חד וחד, אית עניינא, דקודשא בריך הוא, בבר נש. בד נפיק נשמתיה מניה, ואשתאר ה הוא גולמא, נאים על ערסיה, ונשמתיה סלקא בכל ליליא, קמי קודשא בריך הוא, א"ר יצחק, אי נפאה היא, תדאן עמה, ואי לא דתיין לה לבר.

מוד) אמר רב יהודה אמר רב, מאי דכתיב השבעתי אתכם בנות ירושלים אם תמצאו את דודי מה תגידו לו שחולת אהבה אני. אמר רבי פנחס אמר רבי יהודה, א השבעתי אתכם בנות ירושלים, הנשמה אומרת לאותם הנשמות, הזכות ליכנס לירושלים של מעלה, והם הנקראות בנות ירושלים, על שזכות ליכנס שם, ולפיכך הנשמה אומרת להם, השבעתי אתכם בנות ירושלים אם תמצאו את דודי, דא קודשא בריך הוא. רב אמר, זה זיו אספקלריאה של מעלה. מה תגידו לו שחולת אהבה אני, ליהנות מזיו שלו, ולהסתופף בצלו. רב הונא אמר, שחולת אהבה אני, אותה התשוקה, והכסוף שספתי בעולם על הכל, לפיכך אני חולה.

מוז) רבי יהודה אמר, זו אהבה, שאוהבת הנשמה לגוף, דכיון שנשלה קצו של גוף, אותם הימים שנגזרו עליו, כמה דאת אמר ויהיו חיי שרה, מה כתיב, ויקם אברהם מעל פני מתו וגו'. אמר רב יהודה אמר רב, מה כתיב בפסוק קודם זה, דכתיב ותמת שרה בקרית ארבע היא חברון בארץ כנען.

מוז) רבי יצחק אמר רבי יוחנן, ברא א קודשא בריך הוא לאדם, והכניס בו ארבעה דברים, הנחלקים בגוף. אמר רבי יהודה, המחוקקים בגוף. רבי יצחק אמר, הנחלקים בגוף, שהם חולקים להתפרש, כל אחד ליסודו, כשיוצא

### חלופי גרסאות

א לעיל ב"א שט"ו צ"א. ב) (שה"ש ה') ת"ז תקי ו' בהשמות קמר. ג) ח"א קכב. קכג. קכו. ד) (בראשית כ"ג) ח"א קכב: קכג. קכו: קכה. תק"ח קי"ט טא שיא, טג שכ.

### מסורת הזהר

א נ"א ל"ג בו. ב נ"א מוסיף לעשות בו. ג נ"א מאן. ד נ"א מוסיף עלמא ואתונו בהווא דינא. ה נ"א דהווא. ו נ"א ליליה. ז נ"א ל"ג יצחק. ח נ"א ל"ג ירושלים. ט נ"א קצה.

### הסולם

### מאמר

גלמי ראו עיניך  
וכל משמורה ומשמורה, יש לו להקב"ה ענין מיוחד עם האדם והוא כאשר הנשמה יצאה הימנו, ואותו הגולם, דהיינו הגוף, נשאר ישן על מטתו, ואז נשמתו עולה בכל לילה לפני הקב"ה. ויש לו ענין מיוחד עמה בכל משמורה ומשמורה. אמר ר' יצחק, אם היא זוכה, שמחים עמה למעלה, ואם לא דוחין אותה לתוך.

שת שפירושו שתא. כלומר שקרא והזמין ששה אנשים, וזהו שכתוב ויולד בדמותו כצלמו, דהיינו מאותו הבצק שנברא הגולם שלו, ועל כך נאמר גלמי ראו עיניך, שפירושו, שעיינת לעשות דומים אליו. ועל ספרך כולם יכתבו, מי הם כולם, היינו שלא שמרו מה שנתן להם הקב"ה ונגרשו מן העולם.

מה) אמר רב יהודה אמר רב זכו: מכאן עד אות נ' א"צ פירוש.

מד) תנן התם זכו: למדנו שם: אמר רב יהודה אמר רב, מצאנו שג' משמורות מתחלק הלילה, דהיינו לג' פעמים ד' שעות, (דפו"י דף קכ"ב ע"א \*) דף קכ"ב ע"ב)

אמר



יז

**היי שרה**

הָאָדָם מִן הָעוֹלָם הַזֶּה. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, הַמְתוּבְרִים בַּגּוֹף, בְּחַיֵּינוּ, מִשְׁמַע מִקְרָא דְכְּתִיב, וַתִּמֵּת שָׂרָה, \* זֶה הַגּוֹף. בְּקִרְיַת אַרְבַּע, אֱלוֹ הָאֲרַבַּע יְסוּדוֹת. הֵיא חֲבֵרוֹן, שְׁהִיו מְתוּבְרִים בַּגּוּפוֹ, בְּחַיֵּינוּ. בְּאֶרֶץ פְּנַעַן, בְּעוֹלָם הַזֶּה, הַבּוֹחֵר אָדָם בְּזִמְנָן מוֹעֵט.

**מזח** וַיָּבֵא אֲבָרְהָם לִסְפֹד לְשָׂרָה וְלִכְפֹּתָהּ. הֵינִי דַתְנָן, כָּל שִׁבְעַת הַיָּמִים, נִפְשׁוּ שֶׁל אָדָם, פּוֹקֶדֶת לְגוּפוֹ, וּמִתְאַבְּלֶת עָלָיו, הִדָּא הוּא דְכְּתִיב, \* אַף בְּשָׂרוֹ עָלָיו יִכָּאב וְנִפְשׁוּ עָלָיו תֵּאָכַל. כְּהֵאֵי גִוּוֹנָא, וַיָּבֵא אֲבָרְהָם לִסְפֹד לְשָׂרָה וְלִכְפֹּתָהּ. וַיָּבֵא אֲבָרְהָם, זו הִיא הַנְּשֻׁמָּה. לִסְפֹד לְשָׂרָה, \* זֶה הַגּוֹף.

**מוט** אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בְּשַׁעֲהַ שֶׁהַנְּשֻׁמָּה זוֹכָה, וְעוֹלָה לְמָקוֹם מַעְלָתָהּ, הַגּוֹף שׁוֹכֵב בְּשָׁלוֹם, וְנִחוּחַ עַל מִשְׁכָּבוֹ, \* הִדָּא הוּא דְכְּתִיב, \* יָבֵא שְׁלוֹם יְנוּחוֹ עַל מִשְׁכָּבוֹתֵם הַלַּיְלָה בְּנִחְחָה. מֵאֵי הוֹלֵף נִחְחָה. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הַנְּשֻׁמָּה הוֹלֵף נִחְחָה, לְמָקוֹם הָעֵדָן, הַגְּנוּזָה לָהּ. מֵאֵי מִשְׁמַע. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מֵהֵאֵי מִשְׁמַע, נִחְחָה כְּתִיב, בְּה"א. וּבְשַׁעֲהַ שְׂאִינָהּ זוֹכָה, וְהִיא רְאוּיָה לְקַבֵּל \* עוֹנֵשָׁה, הוֹלֶכֶת מִשׁוּמָּתָה, וּמִבְּקִרְתָּהּ בְּכָל יוֹם לַגּוֹף, וְלִקְבָרָהּ.

**ג** א"ר יוסי, הֵאֵי \* קוּלִיתָא \* דְּקַרְדִּינוּתָא, כִּד אָזִיל בְּסַרְיָחוּתָא לְכָאֵן וְלִכָּאֵן, אָזִיל וּמִבְּקָר לָהּ יִלְאֲתָרָה, \* תְּרִיסַר יְרַחֵי. כִּף נִשְׁמָתָא, הֵהִיא דְאֲתַחְזִיא לְקַבְּלָא עֲנֵשָׂא, אָזִילָה לְבַר בְּעַלְמָא, וּמִפְּקִדַת לָהּ לְאֲתָרָה, תְּרִיסַר יְרַחֵי, בְּבִתֵי קַבְרֵי וּבְעַלְמָא.

**גא** אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, תָּא חֲזִי דְכְּתִיב \* וַיִּקַּם אֲבָרְהָם מֵעַל פְּנֵי מֵתוֹ וּגְוִי, א"ר \* אַבָּא, וְהָא תַנָּן, דְּכַד נִשְׁמָתָא הִיא בְּתַשְׁלוּמָא עַלְאָה, \* נִיתוּסַף בְּהָ ה' וְנִקְרָאת אֲבָרְהָם, בְּתַשְׁלוּמָא יְעַלְאָה. וְהִכָּא אַתָּה אָמַר, דְּכַד לִיתָא זַפְאָה כָּל

**ה'לופי גרסאות**

א נ"א זו. ב נ"א דכתיב. ג נ"א זו. ד נ"א היינו דכתיב. ה נ"א דקרדנותא. ו נ"א לאתריה (אה"ל). ז נ"א ל"ג תריסר ירחי (אה"ל). ח נ"א מוסיף אבא בר שלום (אה"ל). ט נ"א נתוסף, ונ"א ל"ג מן ניתוסף עד והכא. ונ"א אתוסף ה"א בה (אה"ל). י נ"א ל"ג עלאה. דרך אמת א) עצם הירך שהוא קשה וחזק מאד וכשהוא הולך בסריחותא מ"מ הולך בסריחותא מ"מ הולך ומבקר אותו מקום שהיה בו עד י"ב חדש כך מ"מ אול וכו' והיינו אע"פ שהולך בסריחותא מ"מ הולך ומבקר אותו מקום שהיה בו עד י"ב חדש כך הענין מהנשמה עם הגוף שפוקרת מקומה בעה"ז י"ב חדש.

**מסורת הזהר**

א) (איוב י"ד) ח"א ריט. ח"ב קמב. ב) (ישעיה נ"ז) ח"א סג. ח"ב קצט. ר: רי. ח"ג רצו: ג) לעיל דף ט"ז צ"ג. ט נ"א נתוסף, ונ"א ל"ג מן ניתוסף עד והכא. ונ"א אתוסף ה"א בה (אה"ל). י נ"א ל"ג עלאה.

**לספוד לשרה ולכפותה**

ניתוסף בה ה' ונקרא אברהם בשלמות העליון, וכאן אתה אומר, כמו שאינו צדיק כל כך, שכתוב, ויקם אברהם וגו', ואתה עושה את מי שיושב בכסא גדול, שירד לשבת בתוך כסא קטן תחתון. פירוש. כי סוד ה' של אברהם שנתוסף לו, רומז שעלה והשיג המוחין הגדולים מבינה, כנ"ל (בפרשת לך דף קמ"ז ד"ה וזה ששואל, עש"ה), וסוד הכתוב ויקם אברהם מעל פני מתו, יורה על המוחין דקטנות המאירים לגוף,

**הסולם**

**מאמר**

ג) אמר ר' יוסי וכו': אר"י, עצם קולית הקשה, דהיינו עצם הירך, שהוכה ומש ממקומו ומוסרח לכאן ולכאן. הוא הולך ומבקר את מקומו שנים עשר חודש. כך אותה הנשמה הראויה לקבל עונש, הולכת בתוך בעולם ופוקדת את מקומה, בעולם ובבית הקברות שנים עשר חודש.

גא) אמר ר' יהודה וכו': אר"י בוא וראה, שכתוב ויקם אברהם מעל פני מתו וגו' הקשה ר' אבא, והרי למדנו, כאשר הנשמה היא בשלמות העליון, דהיינו מבינה,

(דפו"י דף קכ"ב ע"ב \* דף קכ"ג ע"א)

כ"י

### הוי שרה

יה

פך, דכתיב ויקם אברהם. עבדת מאן דיתיב \* בכרסיא, נחית בגו זוטור פתאה.

**גב** אלא הכי גזרנא, ויקם אברהם מעל פני מתו, דאמר ר' בו אמר רבי זריקא, כשהנשמה ראויה לעלות למקום עדנה, קודם מגינה על הגוף הקדוש, שיוצאת משם, ואח"כ עולה, למקום מעלתה, הה"ד ויקם אברהם מעל פני מתו, זהו הגוף.

**גג** וידבר אל בני חת, אלו שאר גופות הצדיקים, שהם חתתותים ונהלמים בעולם, למען יראת קונם, חתים על שהם שוכני עפר, ואמאי צריכה להו, אמר ר' יהודה, פלא במניינא פתיבין, ועל דהוי גופא במניינא עמהון.

**גד** ומה א"ל, בדרך פיוס ובדרך פבוד, \* גר ותושב אנכי עמכם וגו', דהאי גופא, ויהוי במניינא חד עמכון בחבורא דא. \* א"ר, ראה מה פתיב \* ויענו בני חת את אברהם וגו'. כמו כן, בדרך פבוד, בדרך פיוס הךא הוא דכתיב \* שמענו אדוני נשיא אלהים אתה בתוכנו.

#### חלופי גרסאות

#### מסורת הזהר

(א) בראשית כ"ג. (ב) (שם). (ג) (שם) ח"א קכו: ח"ג יב: א נ"א בכרסיא. ב נ"א א"ר זריקא אמר רב כהנא (אה"ל). ג נ"א הגינה. ד נ"א התחתים, ונ"א מוסיף בני חתתים. ה נ"א ותתים. ו נ"א דא הוי ההוא. ז נ"א די הוי ההוא (אה"ל). ח נ"א ל"ג יהוי. ט נ"א הוי, ונ"א דיהוי (אה"ל). י נ"א חד (אה"ל). יא נ"א א"ר יצחק (אה"ל).

#### לספור שרה ולבכותה

#### הסולם

#### מאמר

ומיושב בזה הקושיא הנ"ל, איך ירד ממוחין דגדלות למוחין דקטנות, כי לא המשיכם בשביל עצמו, אלא בשביל הגוף.

**גג** וידבר אל בני חת: הם שאר גופות הצדיקים, הנפחדים ומוכים בעולם למען יראת קונם, ומפחדים וחתים על שהם שוכני עפר, ועל כן נקראים בני חת. ושואל ולמה צריכה הנשמה את גופות הצדיקים. אמר ר' יהודה, כולם כתובין במנין, היינו שמכניסם בחשבון ומוציאם לתחיית המתים בחשבון, ועל כן דברה עמהם הנשמה כדי שהגוף יהיה במנין עמהם וז"ש וידבר אל בני חת. (וכבר נתבאר ענין זה לעיל בתוספתא דף ד' ר"ה כלהו ע"ש ועוד יתבאר לפנינו).

**גד** ומה אמר להו וכו': ומה אמרה להם הנשמה שנקראת אברהם. אמרה בדרך פיוס ובדרך כבוד, גר ותושב אנכי עמכם וגו', שפירוש, שאמר להם: גוף הזה יהיה עמכם במנין אחד בחבור הזה. אמר רבי, ראה מה כתיב, ויענו בני חת את אברהם וגו' שהם ענו לו כמו כן בדרך כבוד ובדרך פיוס. וז"ש שמענו אדוני וגו'.

מאי

(דפו"י דף קכ"ג ע"א \* דף קכ"ג ע"ב)

היי שרה

יב

נה) מאי נשיא אלהים אפה. אמר ר' פנחס, קודם שיצא הצדיק מן העולם, בת קול יוצאת בכל יום, על אותם הצדיקים בגן עדן, הכינו מקום לפלוני שיבא לכאן. ועל פן הם אומרים, מאת אלהים מלמעלה, אפה נשיא, בכל יום בתוכנו, במבחר קברינו, במבחר הצדיקים, בתבורת הצדיקים המובחרים, מנה אותו, הכניסוהו בחשבון עמנו, ואיש ממנו לא ימנע, את המנין, פי כולנו שמחים בו, ומקדימים לו שלום.

נו) אמר רבי יוסי בן " פזי, תא תזי, כיון שהנשמה פוגעת בהם, ונתדון, לאחר כך, פוגעת לאותו המלאך, הממונה עליהם, דתנן, מלאך ממונה, על פתי קברי, ודומה שמו, והוא מכריז ביניהם, בכל יום, על הצדיקים העתידים ליכנס ביניהם, ומיד פוגעת בו, כדי לשפן הגוף, בהשקט, וכבטחה, וכמנוחה, ובהנאה, הךא הוא דכתיב, וידבר אל עפרון.

נז) אמר רבי ייסא, זה המלאך הנקרא דומה, ולמה נתפנה שמו עפרון, על שהוא ממונה על שוכני עפר, והופקדו בידו, כל פנקסי הצדיקים, ותכורות התסידים, השוכנים בעפר, והוא עתיד להוציאם בחשבון.

נח) ותאנא אמר רבי אלעזר, לעתיד לבא, פשיפקוד הקב"ה להחיות המתים, ייקרא למלאך הממונה על הקברות, ודומה שמו ויתבע ממנו מנין כל המתים, הצדיקים והתסידים, ואותם גרי הצדק, ושנהרגו על שמו, והוא מוציאם בחשבון, כמו שנטלם בחשבון, הךא הוא דכתיב " המוציא במספר צבאם וגו' איש לא נעדר.

נט) ותאנא, אמר רבי שמואל ברבי יעקב, נפשות הרשעים, נתונות בידו של מלאך זה, ששמו דומה, להכניסם בגיהנם, ולדון שם, וכיון שנמסרות בידו, שוב אינן חוזרות, עד שיכנסו לגיהנם, וזה יראת דוד שנתירא, כשעשה אותו עון, שנאמר " לולי ה' עזרתה לי כמעט שכנה דומה נפשי. אמר רבי ייסא, הנשמה פוגעת לו, להכניס אותו וגוף, עם שאר גופות הצדיקים, בחשבונם, הךא הוא דכתיב " וידבר אל עפרון וגו'.

ס) אמר רבי תנחום, המלאך קודם וואמר לו. ראה מה כתיב למעלה, ונעפרון יושב בתוף בני חת, שתתו לשכון בעפר, והוא מקדים ואומר לו, להכניס אותו הגוף, בחשבון הצדיקים, הה"ד ויען עפרון החתי את אברהם

מסורת הזהר

א) לעיל בהקדמת הזהר ק"ו צ"ד. ב) לעיל בהקדמת הזהר דף כ"א צ"ד. ג) תהלים צ"ד ח"א ח: צד. קבר. ד) בראשית כ"ג. ה) (שם) ח"א קכו: קת.

חלופי גרסאות

א נ"א המנין. ב נ"א והודה לה (אח"ל). ג נ"א פוגע. ד נ"א עלאה. ה נ"א וקרא. ו נ"א ליג וגו'. ז נ"א ליג גוף. ונ"א הגוף (אח"ל). ח נ"א ליג וגו'. ט נ"א ואמר.

מאמר

הסולם

נה) מאי נשיא אלהים אתה וכו': מכאן עד אות נ"ט א"צ פירוש. נט) ותאנא אמר ר' אלעזר וכו': כשיפקוד (דפו"י דף קכ"ג ע"ב \*) דף קכ"ד ע"א) דומה נמלם בחשבון ומוציאם בחשבון הקב"ה להחיות המתים וכו', ויתבע ממנו מנין וכו' והוא מוציאם בחשבון. כבר נתבאר זה לעיל דף ה' ד"ה וההפרש. מהו

היי שרה

ב

בְּאֲזְנֵי בְּנֵי חַת לְכָל בְּאֵי שַׁעַר עִירוֹ לֵאמֹר. מֵאֵי לְכָל בְּאֵי שַׁעַר עִירוֹ. רַב נַחֲמָן אָמַר, אֵינּוֹן \* דְּעָאֵלוּ, בְּכַתְבֵּי חוֹשְׁבַן פְּנֻקְסִיָּה דְאָמַר רַב נַחֲמָן, וְהָכֵי אֲתַגְזֹר, \* בְּחֻשְׁבוֹן בַּעַל יְדוּי דְדוּמָה, עָאֲלִין בְּבִתֵּי קַבְרֵי, וּבְחוֹשְׁבַן פִּתְקָא, זְמִין לְאַפְקָא לֹוֹן, וְהוּא מְמוֹנָה עַל דִּינֵי עֶפְרָא.

**סא** מהו השדה נתתי לך והמערה אשר בו. אמר רבי יוסי, הפקדא דשלוה, ומנוחה רבה. אמר ר' שלום בר מניומי, אין לך כל צדיק וצדיק מאותם העוסקים בתורה, שאין לו מאתים עולמות וכסופין בשביל התורה, הה"ד \* ומאתים לנוטרים את פרו, ומאתים, על שמוסרים עצמם בכל יום, כאילו נהרגו על קדושת שמו, נצחו, \* פהאי פסוקא למסור נפשו על קדושת שמו, מעלה עליו הכתוב ופאלו נהרג בכל יום עליו, הה"ד \* פי עליך הורגנו כל היום. אמר רב נחמן, כל המוסר נפשו פהאי פסוקא, נוהל ארבע מאות עולמות לעולם הבא. אמר רב יוסף, והא תנן מאתים. \* אמר רב נחמן מאתים על התורה, ומאתים על שמסר עצמו בכל יום, על קדושת שמו. (עד כאן מדרש הנשקט)

**סב** \* ותמת שרה בקרית ארבע. ר' אבא אמר, כגוונא דא, לא הוו בכל נשי עלמא, דהא אתמר חושבן יומהא, ושנהא, וקיומהא בעלמא, וההוא אתר דאתקברת ביה. אלא לא לתנאה, דלא תהו \* בשרה, בכל נשי עלמא.

**סג** ואי תימא קא מרין, דכתיב \* ותמת שם מרין ותקבר שם. בגין לא לתנאה סרחנא דישראל קא אתא, דהא ימיא לא אזלי \* להו בישראל, אלא \* בזכותא דמרין. אכל לא אתמר במיתתה, כמה דאתמר בשרה.

**סד** רבי יהודה פתח \* אשריך ארץ שמלכך בן תורים ושריך בעת

חלופי גרסאות

א לעיל וירא ט' צ"ב. ב) (תהלים מ"ד) ח"ב ק"ט: קצח. א ניא חשבון וניא מוסיף דעל [על] חשבון. וניא על בחשבון (אה"ל). וניא דעל חשבון ירו (ד"א). ב ניא ל"ג על. ג ניא רבא. ד ניא בו. ה ניא וכך אמרו בהאי פסוקא דכתיב ואהבת את ה' [ניא וגו'] אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך ותאנא כל המכוין לבו בהאי פסוקא כדי למסור וניא כהאי פסוקא דכתיב ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ותנא כל אדם המכוין לבו בהאי פסוקא למסור (אה"ל). ו ניא כאלו, ז ניא ל"ג מן אמר עד על, ח ניא אחא (אה"ל). ט ניא כשר. י ניא מיא. יא ניא בהו. יב ניא בזכותה.

מסורת הזהר

הסולם

מאמר

ותמת שרה בקרית ארבע

**סא** מהו השדה וכו' א"ר יוסי הפקדא דשלוה וכו': הפקדא, פירושו אוצר, בדומה להמלה הפתק (ע"ו ל"ט ע"ב) (ע"כ מדרש הנעלם).

**סב** ותמת שרה בקרית ארבע: ר' אבא אמר, כעין זה לא היה בכל נשי העולם. כי נאמר חשבון ימיה ושנותיה וחיים שלה בעולם, ומקום ההוא שנקברה בו. כדי להראות שלא היה בכל נשי העולם כמו שרה.

**סד** ר' יהודה פתח וכו': ר"י פתח אשריך ארץ שמלכך בן תורים וגו', מקרא הזה

(דפו"י דף קכ"ד ע"א \* דף קכ"ד ע"ב)

**כא**

**היי שרה**

יאכלו, האי קרא אוקמוה תברייא, אכל אית לן לאסתכלא ביה, דזכאין אינון  
ישראל, דקודשא בריה הוא יתב לון אורייתא, למנדע כל אורחין סתימין,  
ולאתגלייא לון רזין עלאין.

**סח** וקא אתמר, אשריך ארץ, דא ארץ חסידים, בגין דמלפא דילה,  
אזמין לה כל ברכאן, דאתברכא מאבהן עלאין, וזא דוא"ו, דאיהו קיימא  
לארקא עלה ברכאן תדיר, ואיהו בן חורין, « בן יובלא, דאפיק עבדין לחירו,  
ברא דעלמא עלאה, דאפיק תדיר כל חסין, וכל נהירו, וכל משח רבות,  
וכלא אנגיד האי ברא בוכרא, להאי ארץ, כד"א « בני בכרי ישראל, ובגין  
כה, אשריך ארץ.

**סו** ומה דאתמר אי לך ארץ שמלפך נער, כמה דאוקמוה, דהאי ארץ  
תתאה, ועלמא תתאה, לא ינקא אלא מגו שלטנותא דדערלה, וכלא מההוא  
מלפא דאקרי נער, כמה דאוקמוה. ווי לארעא דאצטריף לינקא הכי.

**סז** תא חזי ט האי נער \* לית ליה מגרמיה כלום, בר כד נטיל  
ברכאן לזמנין דיען, « וכל זמנין דאתמנעו מניה, ואתפגים סיתרא,  
ואתחשף, וברכאן אתמנעו מניה, ווי לעלמא, דאצטריף דלינקא ס בההיא

**חלופי גרסאות**

א נ"א הנפקא מעלמא עלאה וליג מן בן ער דאפיק תדיר.  
זנ"א מוסיף דנפק מעלמא עלאה בן יובלא (אה"ל). ב נ"א  
בר. ג נ"א מוסיף כל ברכאן כל חסין. ד נ"א רבו. ה נ"א אעיר. ו מוסיף ארץ שמלכך. ז נ"א ערלה. ח נ"א דעילא  
זנ"א דעלה (אה"ל). ט נ"א ל"ג כמה דאוקמוה. טו נ"א הא. י נ"א ליג נער. יא נ"א ארץ. יב נ"א ולזמנין (אה"ל).  
יג נ"א מניה. יד נ"א ואתכניש. יז נ"א מוסיף לינקא מניה (אה"ל). יח נ"א בההוא (אה"ל).

**טורות הזהר**

(א) לעיל לך קמ"ד צ"ד.

**זתמת שרה בכרית ארבע**

**הסולם**

**מאמר**

**אנגיד האי ברא בוכרא להאי ארץ,** וכל  
המוחין הנ"ל של יובל ושל או"א עלאין משפיע  
בן הבכר שהוא ז"א, לארץ הזו, שהיא הנוקבא,  
כמו שאתה אומר בני בכרי ישראל. שזה  
נאמר על ז"א שנקרא ישראל, ונקרא בן  
בכור, בעת שיש לו כל אלו המוחין הנ"ל.  
ובגין כך אשריך ארץ. וע"כ אומר הכתוב  
עליה, אשריך ארץ.

הזה בארוהו החברים. אבל יש לנו להסתכל  
בו, כי אשריהם ישראל שהקב"ה נתן להם  
התורה לדעת כל דרכים הסתומים ולגלות  
להם סודות העליונים.

**זמה דאתמר אי לך וגו':** ומה  
שנאמר, אי לך ארץ שמלכך נער הוא כמו  
שבארוהו, (לעיל לך דף קמ"ה אות תמ"ט)  
שארץ זו התחתונה ועולם התחתון אינו יונק  
או אלא מממשלת הערלה, והכל נמשך  
למטה רק ממלך ההוא שנקרא נער דהיינו  
מטטרון, כמו שבארוהו. ווי לעולם הצריך  
לינק כן.

**סח והא אתמר. אשריך ארץ:** זהו ארץ  
החיים. דהיינו הנוקבא המלבשת לאלקים חיים,  
שהוא אמא, משום שהמלך שלה שהוא ז"א,  
הכין לה כל הברכות שהתברך מאבות  
העליונים, דהיינו או"א עלאין. שהמלך הזה הוא  
סוד הו', שהוא עומד להריק עליה תמיד  
ברכות. והוא נקרא בן חורין, להיותו בן  
יובלא שהיא בינה דהיינו ישו"ת, שהמוחין שלה  
מוציאים עבדים לחירות שהם המוחין דהארת  
חכמה, והוא בן לעולם העליון, שהוא או"א  
עלאין, שמשפיע תמיד מזווגם התמידי, כל חיים  
וכל אור, וכל שמן של גדולה וכבוד,  
פירוש. כי המלך שהוא ז"א הוא בן ליובלא  
שמשם מושפע מוחין דחירות שהוא הארת  
חכמה והוא גם בן לאו"א שזווגם תמידי  
ולא נפסק לעולם שמהם כל המוחין הנ"ל.  
וע"כ נק' בן חורין ולא בן חירות, (כמ"ש  
לעיל לך קמ"ה ד"ה הכי הוא עש"ה) וכ"א

(דפו"י דף קמ"ד ע"ב \*) דף קמ"ה ע"א

### חיי שרה

כב

שעֲתָא. וְעוֹד בְּכַמָּה דַּיְנִין אַתְּדָן הָאִי עֲלָמָא, עַד לָא יִנְקָא מְנִיָּה, דְּכֻלָּא בְּדִינָא אַתְקִיָּים וְאַתְעֵבֵד וְאוֹקְמוּהָ.

סח) תָּא חוּי, וְתַמְת שְׂרָה בְּקִרְיַת אַרְבַּע, רְזָא אִיהוּ, בְּגִין דְּלֹא תְּהוּ מִיתְתָּהּ, עַל יְדָא דְּהָהוּא נְחֵשׁ עֲקִימָאָה, וְלֹא שְׁלַט בָּהּ כְּשָׂאָר בְּנֵי עֲלָמָא. דְּאִיהוּ שְׁלִיט בְּהוּ, וְעַל גְּדִיָּה, דְּמָתוּ בְּבִנֵי עֲלָמָא, מִיּוֹמָא דְּגָרִים לֹון אָדָם, בַּר מִשְׁׁה וְאַתְרִין וּמְרִיָּם, דְּכְתִיב בְּהוּ עַל פִּי ה'. וּבְגִין יִקְרָא דְּשְׁכִינְתָּא, לֹא כְּתִיב וּבְמִרְיָם עַל פִּי ה'.

סט) אָכַל בְּשָׂרָה, כְּתִיב בְּקִרְיַת אַרְבַּע, רְזָא דְּקִרְיַת אַרְבַּע, בְּרְזָא עֲלָאָה וְלֹא עַל יְדָא אַתְרָא, בְּקִרְיַת אַרְבַּע וְלֹא בְּנְחֵשׁ. בְּקִרְיַת אַרְבַּע הִיא חֲבֵרוֹן, דְּאִתְחַבְּר דְּוֹד מְלָכָא בְּאַבְרָהָם, וְעַל דָּא לֹא תְּהוּ מִיתְתָּהּ בִּידָא אַתְרָא, אֲלֵא בְּקִרְיַת אַרְבַּע.

ע) תָּא חוּי, כַּד יוֹמִין דְּבַר נֶשׁ, אַתְקִימוּ בְּדַרְגִין עֲלָאִין, וְאַתְקִיָּים בַּר נֶשׁ בְּעֲלָמָא, בִּינֹן דְּלֹא יִבְּ אַתְקִיָּים בְּדַרְגִין עֲלָאִין, נְפָקִי וְנִחְמִי לְתַפְּא, עַד דְּקָרִיבוּ

### חלוּפֵי גֵרְמָאוֹת

א נ"א מנייה. ב נ"א ואתעתר. ג נ"א מוסיף ואוקמוה הכי. ד נ"א מיתו. ה נ"א ליג בני עלמא. ו נ"א ובגין יקרא דמשה ואהרן ולאן [ולאן אורח ארעא דתיתקל מרים עמהון (הרמ"ק)]. ז נ"א מוסיף ובגין יקרא דמשה וכו' ובגין יקרא דשכינתא (אה"ל). ז נ"א מוסיף בה במרים. ח נ"א שמע (אה"ל). ט נ"א שמע. י נ"א ליג בקרית ארבע. יא נ"א ליג מן אתקיים עד נפקי. יב נ"א אתקיימו (אה"ל).

### ותמת שרה בקרית ארבע

### הסולם

### מאמר

הצריך לינק ממנו את קיומו, ועוד נידון העולם בהרבה דינים, מטרים שיונק ממנו, אלא מן הקליפות, כי הכל מתקיים ונעשה אז בדין. וכבר בארוהו.

סח) תָּא חוּי וְתַמְת שְׂרָה וְגו': הוּא סוּד, כִּי לֹא הִיָּה מִיתְתָּהּ עַל יְדֵי אוֹתוֹ נְחֵשׁ הַעֲקֵלְתוֹן, דְּהִיִּינוּ מְלֹאךְ הַמוֹת, וְלֹא שְׁלַט עֲלֵיהָ כְּמוֹ שְׁהוּא שוֹלֵט עַל כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם, שְׁכָל בְּנֵי הָעוֹלָם מֵתִים עַל יְדוֹ, מִיּוֹם שְׁגַרְם לְהַם אָדָם הַמֵּיתָהּ, חוּץ מִמֶּשֶׁה אַהֲרֹן וּמִרִים שְׁלַא מָתוּ עַל יְדֵי מְלֹאךְ הַמוֹת אֲלֵא בְּנִשְׁקָהּ, שְׁכַתוּב בְּהֵם עַל פִּי ה', וּמִשׁוֹם כְּבוֹד הַשְּׁכִינָה לֹא כְּתוּב בְּמִרְיָם עַל פִּי ה', אַע"פ שְׁגַם הִיא מֵתָה בְּנִשְׁקָהּ. (כַּמ"שׁ בְּמַסְכַּת בְּבֵא בְּתָרָא דָף י"ז ע"א).

סט) אַבְלָּ בְּשָׂרָה כְּתִיב בְּקִרְיַת אַרְבַּע: שְׁמָתָה בְּסוּד קִרְיַת אַרְבַּע, בְּסוּד עֲלִיּוֹן, וְלֹא עַל יְדֵי אַחֵר, בְּקִרְיַת אַרְבַּע וְלֹא בְּנְחֵשׁ, בְּקִרְיַת אַרְבַּע הִיא חֲבֵרוֹן, שְׁנִתְחַבְּר דְּוֹד בְּאֲבוֹת, וְעַל כֵּן לֹא הִיָּה מִיתְתָּהּ עַל יְדֵי אַחֵר אֲלֵא בְּקִרְיַת אַרְבַּע.

פירושו. יש ב' בחינות מלכות הנקראות רביעאה ושביעאה, כמ"ש לעיל (בראשית א' דף ק"י ד"ה מלכותא דדוד עש"ה) שמבחינת למעלה מפרסא, דהיינו מחזה ולמעלה דו"א, היא נקראת, רביעאה לאבות שהם חג"ת, ונקראת מלכותא דדוד, וכן קרית ארבע. והיא המתוקנת בסוד ארין

(דפרי" דף ק"ה ע"א)

ע) ת"ח כד יומין זכו': בוא וראה, כאשר ימי האדם מתקיימים במדרגות העליונות, דהיינו בז"ס חג"ת נהי"מ, מתקיים האדם בעולם, כיון שלא נתקיים עוד במדרגות העליונות, דהיינו שכבר גמר חיי שבעים שנה הנמשכים מז"ס חג"ת נהי"מ, נמצאים ימיו יוצאים מהספירות

**כג** **הוי שרה**  
 להאי דרגא דמוֹתא שְׂרָא ביה, וְכַדִּין נְטִיל רְשׁוּ אֲלֵפִיק נְשַׁמְתָּא, אֲוֹטָאס  
 עֲלָמָא בְּזַמְנָא חָדָא, וְנִטִּיל בְּנִשְׁמְתָא, וְסָאִיב לִיהּ לְגוֹפָא, וְאֲשַׁתָּאר מְסָאָבָא.  
 וּפְאִין אִינוּן צְדִיקָא דְלָא אֶסְתָּאבוּ, וְלָא אֲשַׁתָּאר בְּהוּ מְסָאָבוּתָא.  
**עא** וְתָא חַזִּי, דְּבְּאֲמַצְעוֹת אֲדִיקְעָא, אֲתַקְטַר חַד אֲוֹרְחָא בְּקֶסְטְרִינָא.  
 וְאִיהוּ אֲחִינוּא דְּרִיקְעָא, דְּכָל פְּכָבִין דְּרִיקִין, פְּלָהוּ קְטִירִין בִּיהּ, וְקִימִי  
 בִּיהּ, תְּלִי תִלִּין, וְאִינוּן מְמַנְן בְּסִתִּירוֹ עוֹבְדֵי בְּנֵי עֲלָמָא.  
**עב** כְּגוֹנוּנָא דָא, פְּמָה חֲבִילֵי טְהִירִין, נְפָקִי לְעֲלָמָא, מְהַאי בְּחִינָא עֲלָאָה  
 קְדָמָאָה, בְּדַאֲתַפְתָּא בִּיהּ אָדָם, דְּיִכְלָהוּ מְמַנְן בְּסִתִּירוֹ עוֹבְדֵי עֲלָמָא, וּבְגִין  
 כְּךָ, אֲתִי בְּר נֶשׁ לְאֲתַדְפָּאָה, מְסִיעִין לִיהּ מְלַעֲלָא, וְסִיעֵא דְמֵאֲרִיהּ סְחָרָא  
 לִיהּ, וְאֶסְתַּמַּר וְאֶקְרִי קְדוּשׁ.  
**עג** אֲתִי בְּר נֶשׁ לְאֶסְתָּאָבָא, פְּמָה חֲבִילִין טְהִירִין אֲוֹדְמָנוּ לִיהּ וְכִלְהוּ  
 שְׂרִינִין בִּיהּ, יִטְוּמְסִתִּירִין לִיהּ, וּמְסָאָבִין לִיהּ, וְאֶקְרִי טְמָא, וְכִלְהוּ אָזְלִי,  
 וּמְכַרְזֵי קָמִי, טְמָא טְמָא, כְּמָה דְאֶתְ אָמַר אֲוֹטָא טְמָא יֶקְרָא. וְכִלְהוּ בְּקֶסְטְרִין  
 בְּתַהוּא בְּחִינָא קְדָמָאָה, וְסִתִּירִין בְּכַמָּה כְּנֵי עוֹבְדֵי עֲלָמָא.

**מסורת הזהר**  
 א ח"א מר. כנו. ב (ויקרא י"ג) ח"א קסז.  
 א נ"א ואפיק. ב נ"א נשמתי. ג נ"א צדיקיא. ד נ"א  
 ל"ג באמצעות. ה נ"א קטורא. ונ"א קטורא (אה"ל). ז נ"א  
 חוייא. ז נ"א דברקיעא. ח נ"א כוכבין. ונ"א מוסף האי ככבין (אה"ל). ט נ"א תלי תליק. י נ"א בסטירו. יא נ"א  
 ל"ג בני. יב נ"א חוייא. יג נ"א דאתפתה. יד נ"א ל"ג מן וכלהו עד ובגין. טו נ"א בסטירו. טז נ"א אודמנן. יז נ"א  
 מוסף סחין ושריין. ונ"א שריין וסחריין ליה (אה"ל). יח נ"א ליה. יט אה"ל כתב ומסחריין ליה אר"ג.  
 כ נ"א מוסף קטירי קטורין (אה"ל). כא נ"א חוייא. וב"א חוייא. כב נ"א וסטירין. וכ"א וסטירי. וכ"א (אה"ל).  
 כג נ"א עובדיו. כד נ"א דעלמא.  
**דרך אמת** א תימא דהא אמרו מלאך המות בשמונה וע' בגליין פנחס רט"ז ט'. ב ס"ה ע"ש אסכרה דרביי וכו'.  
 ג מקושר דרך אחד המאיר ומזהיר ואתו דרך הוא הליכת הנחש העליין וכל כוכבים דקים וקטנים קשורים  
 בו ותולים ממנו וכולם שולטים על בני העולם להשגיח בסתירות ב"א מה שהם עוברים בסתור כאומרו ואינון ממנן  
 בסטירו וכו'. דן פ"י זהו תלי.

**מאמר** מהספירות, ויורדים למטה מהספירות, עד שקרבים לאותו מדרגה שהמות שורה בו, דהיינו מלאך המות, שהוא מתחת ספירת המלכות, ששם נאמר, לפתח חטאת רובץ, ואז מקבל רשות להוציא הנשמה. והוא עף כל העולם בעפיפה אחת ונוטל הנשמה ומטמא את הגוף, ונשאר הגוף טמא. אשרי הם הצדיקים שלא נטמאו בו, ולא נשאר בגופם טומאה. ור' יהודה מביא זה לראיה לדבריו, שלא שלט בשרה מלאך המות. כי נתבאר כאן, שענין המיתה בא לאדם אחר שיוצא מז"ס ובא למתחת מלכות התחתונה, ששם מקומו של מלאך המות, שאז נוטל רשות ומוציא נשמתו. ונמצא ששרה מעולם לא ירדה מתחת המלכות התחתונה. אלא שמתה בקרית ארבע, הוא מלכות העליונה שלמעלה מפרסא, שבמקום החזה דו"א, ודאי הוא, שלא מתה ע"י מלאך המות.  
**עא** ותא חזי באמצעות דרקינא וכו':  
 (דפויי דף קכ"ה ע"א \* דף קכ"ה ע"ב)

**הסולם**  
 ובוא וראה, באמצעו של הרקיע, נקשר אורח מבהיק. והוא נחש הרקיע שנקרא בפי התוכנים קו החלב, שכל הכוכבים הדקים כולם קשורים בו, ועומדים בו תלי תלים, דהיינו שהם מקובצים ועומדים בו, כמו הרים על הרים בלי מספר. והם ממונים על מעשים של בני העולם שבסתר. (וכבר נתבאר זה לעיל בראשית ב' דף ע"ג ד"ה ביאור. ע"ש).

**חוייא דרקינא**  
**עב** כְּגוֹנוּנָא דָא וכו': כעין זה, כמה אגודות של אורות הקליפות יצאו לעולם, מאותו נחש העליין הראשון שנתפתה בו אדם, וכולם ממונים על מעשי העולם שבסתר. ומשום זה כשבא האדם להטהר, עוזרים לו מלמעלה, ועזרת רבונו מסבב אותו ונשמר, ונקרא קדוש.  
**עג** אֲתִי בְּר נֶשׁ לְאֶסְתָּאָבָא וכו': בא האדם להטמא, כמה אגודות אורות של הקליפות נועדו לו, וכולם שורים בו ומסבבים אותו

כד

היו שרה

**(עד)** ר' יצחק ורבי יוסי, הוּו אַזְלִי מִטְּבִרְיָא לְלוּד. אָמַר ר' יִצְחָק, תְּוֹהֵנָא עַל תְּהוּא רְשָׁע «דְּבַלְעָם, דְּכָל עוֹבְדוּי דְּתַהוּא רְשָׁע, הוּו מְסַטְרָא דְּמִסְאָבָא. וְהָכָא אֹלִיפְנָא רָזָא תְּדָא, דְּכָל זִינֵי נְחֻשְׂיָא וְדַעֲלָמָא, כְּלַהוֹן מִתְקַטְרָן וְנִנְפְקִין, מִתְהוּא נְחֻשׁ קְדַמוּנִי, דְּאִיהוּ רוּחַ מְסַאָבָא מְזוּהָמָא, וּבְגִין כְּףָא, כָּל תְּרַשְׁיָן דַּעֲלָמָא, אֶקְרוּן עַל שְׂמָא דָא, נְחֻשִׁים, וְכַלְהוּ מֵהַאי סְטְרָא נְפְקִי. וּמֵאן דְּאִתְמַשֵּׁף בְּהַאי הָא אֶסְתָּאב.

**(עה)** וְלֹא עוּד, אֶלָּא דְּכַעֵי לְאֶסְתָּאבָא, בְּגִין לְאִמְשָׁכָא עֲלֵיהּ תְּהוּא סְטְרָא דְּרוּחַ מְסַאָבָא. <sup>א</sup>דְּהָא תְּנִינָן, כְּגוֹנוּנָא דְּאִתְעַר בְּר נֶשׁ, הִכִּי נְמִי אִמְשִׁיף עֲלֵיהּ <sup>ב</sup>מְלַעֲיָלָא, אִי אִיהוּ אִתְעַר בְּסְטְרָא <sup>ג</sup>דְּקְדוּשָׁא, <sup>ד</sup>אִמְשִׁיף עֲלֵיהּ <sup>ה</sup>קְדוּשָׁא <sup>ו</sup>מְלַעֲיָלָא וְאִתְקַדְּשׁ. <sup>ז</sup>וְאִי אִיהוּ אִתְעַר, <sup>ח</sup>בְּסְטְרָא <sup>ט</sup>דְּמִסְאָבָא, הִכִּי אִמְשִׁיף עֲלֵיהּ רוּחַ מְסַאָבָא, וְאֶסְתָּאב. דְּהָא אִתְמַר, עַל מַה דְּתַנִּינָן, אִתִּי בְּר נֶשׁ לְאֶסְתָּאבָא, מְסַאָבִין לִיהּ.

**(עו)** בְּגִין כְּףָא תְּהוּא רְשָׁע דְּבַלְעָם, בְּגִין לְאִמְשָׁכָא עֲלֵיהּ רוּחַ מְסַאָבָא, מִתְהוּא נְחֻשׁ עֲלָאָה, תְּוֹה <sup>א</sup>אֶסְתָּאב בְּכָל לִילְיָא בְּאֶתְנִיָּה, וְתוֹה עֲבִיד עֲמַה עוֹבְדֵי אִישׁוּת, בְּגִין לְאֶסְתָּאבָא, וְלֹאִמְשָׁכָא עֲלֵיהּ רוּחַ מְסַאָבָא, וּבְכִדִין עֲבִיד תְּרַשְׁוֵי וְעוֹבְדוּי.

**(עז)** וְשִׁירוּתָא דְּעוֹבְדוּי תְּוִי, נְטִיל נְחֻשׁ, כִּי מְאִינוּן תְּוִינִין, וְקִטִיר לִיהּ קַמֵּיהּ,

#### הַלּוּפֵי גְרַמָּאוֹת

א נ"א ליג דבלעם. ב נ"א ליג דההוא רשע. ג נ"א מסאבא. ד נ"א זיני. ה נ"א נחשא. ו נ"א בעלמא. ז נ"א ונפקי. ח נ"א קומאה. ט נ"א מוסיף נחשים ועקרבים (ועוקרבים) ואה"ל כתב ועקרבים אדל"ג. י נ"א דהא. יא נ"א הא. יב נ"א ליג דהא תנינן. יג נ"א ליג מן מלעילא עד קדושה. יד נ"א קדושה (אה"ל). יו נ"א מוסיף הוא אמשיך. יז נ"א קדושה. יח נ"א מוסיף קדושה עלאה. יט נ"א ליג מלעילא. כ נ"א מוסיף ואי אסתאב. כא נ"א מוסיף בסטרא דא. כב נ"א ליג מן דמסאבא עד דהא. כג נ"א מאלין (אה"ל).

דרך אמת אן שבלעם היה מטמא עצמו באתון שלו שזינה עמה וכמו שארז"ל ולא עוד אלא שאתה עושה עמי מעשה אישות וכו'.

מאמר

הסולם

הוויא דרקינא

אותו, ומטמאין אותו ונקרא טמא. וכולם הולכים ומכריזים לפניו, טמא טמא. כמש"א, וטמא טמא יקרא. וכולם קשורים בנחש ההוא הראשון, ונסתרים בכמה מעשים של בני העולם.

**(עז)** בְּגִין כְּףָא זְכוּיָא מְשוּם זֵה, רְשָׁע תְּהוּא, בְּלַעַם, בְּשִׁבִיל לְהַמְשִׁיךְ עַל עֲצֻמוֹ רוּחַ הַטּוּמָאָה מִנְחֻשׁ הַהוּא הַעֲלִיּוֹן, הִיָּה מְטַמָּא אֶת עֲצֻמוֹ בְּכָל לַיְלָה בְּאִתְנִינָן, וְהִיָּה עוֹשֶׂה עֲמַה מַעֲשֶׂה אִישׁוּת, בְּשִׁבִיל לְהַטְמָא, וְלְהַמְשִׁיךְ עֲלֵיו רוּחַ הַטּוּמָאָה, וְאַחֲרֵי זֵה עֲשֶׂה כְּשִׁפּוֹ וּמַעֲשִׂיו.

**(עז)** וְשִׁירוּתָא דְּעוֹבְדוּי זְכוּיָא וְתַחֲלִילַת מַעֲשִׂיו הִיָּו, לְקַח נְחֻשׁ מִתּוֹךְ הַנְּחֻשִׁים, וְקִשֵּׁר אוֹתוֹ לְפָנָיו, וּבְקַע אֶת רִאשׁוֹ, וְהוּצִיא אֶת לְשׁוֹנוֹ

**(עד)** ר' יצחק ור' יוסי וכו': ר"י ור"י היו הולכים מטבריא ללוד. אמר ר' יצחק, תמיהני על רשע ההוא בלעם, כי כל מעשיו של אותו רשע היו מצד הטומאה. וכאן למדנו סוד אחר, שכל מיני נחש וכשפים שבעולם כולם מתקשרים ויוצאים מנחש ההוא הקדמוני, שהוא רווח הטומאה המזוהם. ועל כן כל הכשפים שבעולם נקראים על שם הזה. של נחש הקדמוני, נחשים. וכולם מצד ההוא יוצאים וכל הנמשך בזה, דהיינו אחר כשפים, הוא נטמא.

**(עה)** וְלֹא עוּד זְכוּיָא וְלֹא עוּד אֶלָּא שְׁצִרְיָךְ לְהַטְמָא מְקוּרָם, אִם רוּצָה לַעֲשׂוֹת כִּישׁוּף, כְּדִי לְהַמְשִׁיךְ עַל עֲצֻמוֹ צַד הַהוּא שֶׁל רוּחַ אַחַר כְּשָׁפִים, הוּא נְטַמָּא.

**(עו)** וְלֹא עוּד זְכוּיָא וְלֹא עוּד אֶלָּא שְׁצִרְיָךְ לְהַטְמָא מְקוּרָם, אִם רוּצָה לַעֲשׂוֹת כִּישׁוּף, כְּדִי לְהַמְשִׁיךְ עַל עֲצֻמוֹ צַד הַהוּא שֶׁל רוּחַ אַחַר כְּשָׁפִים, הוּא נְטַמָּא.

(דפ"י דף קכ"ה ע"ב)



**כה** **הוי שרה**  
ובצוע \* רישיה, ואפיק לישינה ונטיל עשבין \* ידיען, ואוקיד כלא, ועביד <sup>ב</sup> מניה  
קטרףא תדא, לכתר נטיל רישא דההוא <sup>ג</sup> תוּנא, ובצוע ליה לארבע סטרין,  
ועביד <sup>ד</sup> מניה קטרףא אַתרא.

**עח** ועביד <sup>ה</sup> עגולא חד, והוה אמר <sup>ו</sup> מלין, ועביד <sup>ז</sup> יעובדין אַתְרֵינִין,  
עד דאמשיק עליה רוחין מסאבין, <sup>ח</sup> ואודיעין ליה, מה דאצטרף, ועביד  
בהו עובדוי, <sup>ט</sup> כפום מה דאינון ידעי, מסטרףא דההוא תוּנא דרקיפא. <sup>י</sup> מתמן  
אתמשף בעובדוי <sup>יא</sup> וחרשוי, עד דאמשיק עליה רוח, מההוא נחש קרמאָה.

**עט** ומתקא הוה ידע, ידיען, וחרשין, וקוסמין. ובגין כן כתיב <sup>א</sup> ולא  
הלך בפעם בפעם לקראת נחשים, נחשים ודאי, ועקרא ושרשא במסאבותרא  
איהו, כמה דאתמר, ולכתר <sup>ב</sup> שירותא דכלא, לאו איהו אלא <sup>ג</sup> בנחש.

**פ** אמר רבי יוסי, אמאי כל <sup>ד</sup> זיני <sup>ה</sup> חרשין וקוסמין, לא <sup>ו</sup> אשתפחו אלא  
בנשייא. אמר ליה, הכי אוליפנא, מדאָתא נחש על תוה, הטיל בה זוחמא  
בה אטיל, ולא בכעלה. אמר, הכי הוא ודאי. אתא <sup>ז</sup> רבי יוסי, ונשקיה <sup>ח</sup> לרבי  
יצחק, אמר כמה זמנין שאילנא האי מלה, ולא זכינא בה, אלא השתא.

**פא** אמר ליה, כל הני <sup>א</sup> יעובדין וכל <sup>ב</sup> מה דינדע בלעם, מאן אתר אולף  
<sup>ג</sup> ליה. אמר ליה, מאבוי. אכל, באינון תררי קדם, <sup>ד</sup> דאיהו ארץ קדם, אולף  
כל תרשין וכל זיני קוסמין, בגין דבאינון טורי, אינון מלאכי <sup>ה</sup> עזא ועזא"ל  
<sup>ו</sup> דאפיל <sup>ז</sup> לון קב"ה מן שמא, ואינון קטירין, בשלשלאי דפרזלא, <sup>ח</sup> ואודיעין

**מסורת הזוהר**  
(א) במדבר כ"ד ח"א קסו. קצו. רמג: ח"ג קג. ריא:  
(ב) לעיל ב"א ק"ח ע"ב.  
וחרשוי. י' נ"א ידען. י"א נ"א ומתמן. י"ב נ"א וחרשי. י"ג נ"א ושירותא (אח"ל). י"ד נ"א דא. טו נ"א זיני. טז נ"א  
מוסיף נחשין וחרשין (אח"ל). י"ז נ"א מוסיף אשתכחו כל כך (אח"ל). י"ח נ"א ליג רבי יוסי. י"ט נ"א ליג לרבי יצחק.  
כ נ"א עובדי. כא נ"א ומה. כב נ"א לון. כג נ"א דאינון (אח"ל). כד נ"א דאפיק. כה נ"א ליג לון. כו נ"א ואודיען.

**מאמר**  
לשונו. ולקח עשבים ידועים ושרף כולם,  
ועשה מהם קטרת אחת, ואחר כך לקח  
הראש של אותו הנחש, ובקע אותו לארבע  
צדדים, ועשה ממנו קטרת אחרת.

**עח** ועביד עגולא חד וכו': ועשה  
סביבותיו עגול אחד, והיה אומר דברים  
ועשה מעשים אחרים, עד שהמשיך עליו  
רוחות הטומאה, והודיעו לו מה שצריך.  
ועשה על פיהם מעשיו, כפי מה שידעו  
מצד הנחש ההוא של הרקיע, (הנ"ל באות  
ע"א).

**עט** ומהכא הוה ידע וכו': ומכאן היה  
ידוע ידיעות וכשפים וקסמים, ומשום זה  
כתוב, ולא הלך בפעם בפעם לקראת נחשים.  
היינו נחשים ממש, כי העיקר והשורש  
(דפו"י דף ק"ח ע"ב \*) דף קכ"ו ע"א

**הסולם**  
בטומאה, הוא כמו שנתבאר (לעיל אות ע"ז)  
שתחילת הכל אינו אלא בנחש.  
**מאמר זיני חרשין - בנשייא**  
פ) אמר ר' יוסי וכו': אר"י, למה כל  
מיני כשפים וקסמים אינם נמצאים אלא  
בנשים. אמר לו, כך למדנו. כשבא נחש  
על חוה הטיל בה זוחמא, (לעיל ב"א דף  
של"ן אות תנ"ה) רק בה הטיל ולא בכעלה.  
והכשפים נחשכים מזוהמת הנחש כנ"ל (אות ע"ד)  
לפיכך נמצאים הכשפים בנשים. אמר, כן הוא  
ודאי. בא ר' יוסי ונשקו לר' יצחק, אמר,  
הרבה פעמים שאלתי דבר זה, ולא זכיתי  
להבינו אלא עתה.

## חיי שרה

כו

תְּרַשֵׁין לְבְנֵי נֶשָׂא, וּמִתְמַן תְּהוּ יָדַע בְּלַעַם, כְּמָה דַּתָּת אָמַר \* מִן אָרַם יִנְחֵנִי בְּלֶק מְלֶךְ מוֹאָב מִסְרְרֵי קָדָם.

**פב** א"ל, וְהָא כְּתִיב וְלֹא הֵלֵךְ כְּפַעַם כְּפַעַם לְקִרְיַת \* נְחֻשִׁים וַיֵּשֶׁת אֶל הַמֶּדְבָּר פְּנִי. א"ל, סְטָרָא תַתָּאָה דַּתָּתָא מְרוּת מְסַבְבָּא דְלַעֲיָלָא, הוּא רוּחַ דְּמְסַבְבָּא, דְּשִׁלִּיט בְּמִדְבָּרָא, כַּד עֲבָדוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל יַת עֲגָלָא, בְּגִין לְאַסְתָּאבָּא בְּהַדְיָה, דַּאִיהוּ תַתָּאָה, וּבְכֻלָּא \* עֲבַד תְּרַשׁוּי בְּגִין דְּיִכּוּל לְאַעְקָרָא לֹון לְיִשְׂרָאֵל, וְלֹא יִכִּיל.

**פג** אָמַר רַבִּי יוֹסִי, הָאִי דַּאֲמַרְתָּ בְּקַדְמִיתָא, דְּכַד נְחֻשׁ אָתָּא עַל תְּוָה יֵאֵטִיל בָּהּ זוּהֶמָא, שְׁפִיר, אָבֵל הָא תְּנִינָן, דְּכַד קָאִימוּ יִשְׂרָאֵל, עַל טוּרָא דְּסִינֵי, פְּסַק מְנַיְיְהוּ זוּהֶמָא. יִשְׂרָאֵל דְּקַבִּילוּ אוּרִייתָא, פְּסַק מְנַיְיְהוּ זוּהֶמָא, אָבֵל שְׂאָר עֲמִין \* עַעְכוּ"ם, דְּלֹא קַבִּילוּ אוּרִייתָא, לֹא פְּסַקָא זוּהֶמָא מְנַיְיְהוּ.

**פד** אָמַר לִיה שְׁפִיר קְאָמַרְתָּ, אָבֵל תָּא תְּוִי, אוּרִייתָא לֹא \* אַתְיְיְיבַת אֶלָּא לְדַכְוֵרִי, דְּכְתִיב \* וְזֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר שָׁם מִשָּׁה לְפָנַי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. דְּהָא נְשִׁי, יִפְטִירִין מִפְּקוּדֵי אוּרִייתָא.

**פה** וְעוֹד, דַּאֲהַדְרוּ פְּלַהוּ לְזוּהֶמָתָן \* בְּקַדְמִיתָא, בְּתַר דְּחֶטּוֹ, וְאַתְתָּא קִשְׂיָא לְאַתְפְּרָשָׁא זוּהֶמָא מְנָה, יַתִּיר מַגְבָּרָא, וּבְגִין כְּףֵי, אֲשַׁתְּפַחוּ נְשִׁין בְּתַרשְׂיָא, וּבְזוּהֶמָא דָּא, יַתִּיר מַגְבָּרִין. דְּהָא \* נְשִׂיא מְסַטְרָא דְשְׂמָלָא קָא אַתְיְיְינן

### ח'ופי גרמאות

א נ"א נחשין. ב נ"א ליג א"ל. ג נ"א והאי. ד נ"א מוסיף מסבבא דלעילא הוא רוח מסבבא. ה נ"א ליג דיכול. ונ"א די יכול (אה"ל). ז נ"א יכילו. ח נ"א ואטיל. ט נ"א ליג עעכו"ם. י נ"א עע"ז. יא נ"א אתייהיב. יב נ"א פטירן. יג נ"א כמלקדמין. יד נ"א נשייא.

### מסורת הזהר

א) (במדבר כ"ג) ח"ג רת. ז"ח רות פ"א טב שט. ב) (דברים ד') ח"א רטו: רמ: רמא. ח"ב פו: קנח: ח"ג עג. פא: צא: קעט: רפד: ת"ז תכ"א סא. סב. תק"ח ק' טא שיב.

## המולם

מאמר

בנשים (באות פ') כשבא נחש על תוה הטיל בה זוהמא, יפה הוא, אבל הרי למדנו, כשעמדו ישראל על הר סיני נפסק מהם הזוהמא, וישראל שקבלו את התורה נפסק מהם הזוהמא, ועכו"ם שלא קבלו התורה לא נפסק מהם הזוהמא, הרי שכבר נפסק הזוהמא מנשים, ואם כן חזרה שאלתי למקומה, למה הכשפים הם בנשים בעיקר.

**פד** א"ל שְׁפִיר קְאָמַרְתָּ וכו': אמר לו יפה אמרת. אבל בוא וראה, התורה לא נתנה אלא לזכרים, שכתוב וזאת התורה אשר שם משה לפני בני ישראל, שהרי הנשים פטורים ממצות התורה, היינו מצות עשה שהזמן גרמא, ועל כן לא פסקה זוהמתן בעת מתן תורה, ומשום זה הכשפים שהם נמשכים מזוהמא דתווא, נמצאים בעיקר בנשים כנ"ל.

**פה** וְעוֹד דַּאֲהַדְרוּ וכו': ועוד, שאחר העגל חזרו כולם לזוהמתם ואפילו הזכרים, ונשים, קשה להן להפריד את עצמן מן הזוהמא יותר מאנשים, ומשום זה, נמצאים נשים

הררי קדם, שהוא ארץ קדם, למד בעיקר כל הכשפים וכל מיני קסמים, משום שבהרים האלו נמצאים המלאכים עזא ועזאל, שהפיל אותם הקב"ה מן השמים משום שקטרגו על בריאת אדם (כמ"ש בזהר בלק דף קמ"ז אות תש"ז ע"ש) והם קשורים שם בשלשלות של ברזל, ומודיעים כשפים לבני אדם. ומשם ידע בלעם, כמ"ש"א, מן ארם ינחני בלק מלך מואב מהררי קדם, ששם עזא ועזאל.

**פב** א"ל וְהָא כְּתִיב וכו': אמר לו, והרי כתוב, ולא הלך וגו' וישת אל המדבר פניו, הרי שלא תמיד הלך לקראת נחשים. א"ל, הצד התחתון הבא מרות הטומאה שלמעלה, הוא רוח הטומאה ששלט במדבר, בעת שעשו בני ישראל את העגל, כדי להטמא ממנו, שהוא תחתון. וע"כ וישת אל המדבר פניו. ומכל הצדדים עשה כשפיו, כדי שיוכל לעקור את ישראל, ולא יכול לעקורם.

**פג** אָמַר ר' יוֹסִי וכו': אר"י, זה שאמרת בתחילה על השאלה, למה נמצאים הכשפים (דפו"י דף קכ"ו ע"א \* קכ"ו ע"ב)

כז

היי שרה

א ואתדבקו בדינא ב קשיא, וסטרקא דא, אתדבק ג בהו, יתיר מגוכרין,  
כמה דאתמר, בגין דאתיא מסטרקא דדינא ב קשיא, וכלא אתדבק ואזיל  
ביתר זיניה.

פו) תא תזי, דהכי הוא, י כמה דאמינא, דבלעם תהו אסתאב בקדמייתא,  
בגין לאמשכא עליה ירוחא מסאבא. כגוונא דא, אתתא ביומי דמסאבו  
דילה, אית ליה לבר נש לאסתמרא ט מנה, בגין דברוח מסאבא אתדבקת  
יא ובההוא זמנא, אי איהי תעביד תרשין, אצלחו בידהא, יתיר מזמנא אחרא  
דהא רוח מסאבא יב שריא עמה, ועל דא, בכל מה דקריבת אסתאב, כל שפן  
מאן דקריב בתדה. זכאין אינון ישראל, דקודשא בריהו הוא, זתיב לון,  
י אורייתא, ואמר י לון, א ואל אשה בנדת טמאתה לא תקרב לגלות ערותה  
אני ה'.

פז) אמר ליה, האי מאן דאסתכל, ט בצפצופוי דעופי, אמאי אקרי נחש.  
טא א"ל דהא מההוא סטרקא קאתי, דרוח מסאבא, י שריא על ההוא עופא,  
א ואודע מלין בעלמא. וכל יי רוח יי מסאבא, בנחש אתדבקו, ואתיין לעלמא,  
ולית מאן דישתזיב כ מניה בעלמא, דהא איהו כ אשתפת עם כלא, עד זמנא,  
דזמין קב"ה לאעברא ליה מעלמא, כמה דאתמר, דכתיב א בלע המות לנצח  
ומחה ה' אלהים דמעה מעל כל פנים וגו'. וכתיב א ואת רוח הטמאה אעביר  
מן הארץ וגו'.

חלופי גרסאות

א ניא ואתדבקו. ב ניא מוסיף קשיא ואתדבק בהו יתיר.  
ג ניא להו. ד ניא דאתיין. ה ניא מוסיף קשיא אתדבק  
בהו יתיר (הרמ"ק). ו ניא על מה דאתמר דבלעם. ז ניא  
י ניא מוסיף היא אתדבקת. יא ניא ובההוא. יב ניא  
טז ניא בצפצופי. יז ניא מוסיף א"ל בגין (אה"ל). יח ניא  
כ ניא מניה. כא ניא שכוח (אה"ל).

מסורת הזהר

א) (ויקרא י"ח) ח"ב ט: ח"ג לג: עט: קי: קצ: ת"ז  
תנ"א. ב) לעיל ב"א דף רמ"א צ"ב. ג) לעיל ב"ב קפ"ח  
צ"א.  
רוח. ח ניא מסאבוטא וליג דילה. ט ניא מניה. וניא מניה.  
שרייתא. יג ניא אורייתא. יד ניא ליג לוק. טו ניא צפצופי. טז  
שרא. יח ניא רוחי. יט ניא מסאבא. כ ניא מניה. כא ניא שכוח (אה"ל).

זייני הרשין כנשייא

שהיא נוגעת יטמא, וכל שכן מי שקרב  
אליה. אשרי הם ישראל שהקב"ה נתן להם  
התורה, ואמר להם, ואל אשה בנדת טומאתה  
לא תקרב לגלות ערותה אני ה'.  
פו) אמר ליה האי מאן זכוי: א"ל, זה,  
מי שמסתכל בצפצופם של עופות כדי לדעת  
עתידות, למה נקרא נחש וכשנף, אמר לו  
משום שנמשך מצד הוה של טומאה, כי רוח  
הטומאה שורה על אותו העוף, ומודיע  
דברים בעולם, וכל רוח טומאה, מתדבק  
ובא לעולם מן הנחש, ואין מי שינצל ממנו  
בעולם, כי הוא נמצא בכל דבר, עד הזמן  
שעתיד הקב"ה להעביר אותו מן העולם,  
כמו שאמרנו, שכתוב, בלע המות לנצח וגו'.  
וכתוב ואת רוח הטומאה וגו'.

המולם

מאמר

נשים בכשפים ובוהמא הזו, יותר מאנשים.  
והטעם, שקשה להם להפריד מן הזוהמא, הוא, משום  
שנשים באים מצד שמאל, ונתדבקו בדין  
קשה שבשמאל, וצד זה נתדבק בהם יותר  
מבאנשים, כמו שאמרנו, משום שבאים מצד  
דין הקשה. והכל מתדבק והולך אחר מינו.  
פו) תא הזי דהכי הוא זכוי: בוא וראה  
שכן הוא כמו שאמרתי, שהכשפים נמשכים  
מזוהמא דחויא, כי בלעם היה מטמא עצמו  
תחילה כדי להמשיך עליו רוח הטומאה  
ואח"כ עשה כשפיו כנ"ל. כעין זה אשה בימי  
טומאתה, יש לאדם להשמר ממנה שלא יגע  
בה, משום שהיא מתדבקת ברוח הטומאה,  
ובזמן ההוא אם תעשה כשפים, יצליחו  
בידיה יותר מבזמן אחר. ועל כן בכל מה  
(דפו"י דף קכ"ז ע"ב \*) דף קכ"ז ע"א)

ר'

כה

היי שרה

**פח** « רבי יהודה אמר, אברהם ידע, בפהיא מערתא סימנא, ולביה ורעותיה תמן תה, בגין דמקדמת דנא עאל לתמן, וקמא לאדם ותנה, טמירין תמן. דומנא הוה ידע, דאינון הוו. אלא וקמא דיוקניה, וואסתפל וואתפתח ליה, חד פתחא דגנתא דערן תמן, וטהוא דיוקנא דאדם, הוה קאים לגביה.

**פט** ותא חזי, פל מאן דאסתפל, בדיוקנא דאדם, לא אשתויב לעלמין ממיתה, בגין דהא בשעתא דבר נש אסתלק מעלמא, חמי ליה לאדם, ובהווא זמנא מית. אבל אברהם אסתפל ביה, וקמא דיוקניה, ואתקיים, וקמא נהורא דנהיר במערתא, וחד שרגא דליק, פדין תאיב אברהם, דיוקניה בטהוא אתר ולביה ורעותיה תנה פדיר במערתא.

**צ** תא חזי, השתא אברהם בכתמא יעבד בזמנא דתבע קברא לשרה, דהא פד תבע, לא תבע למערתא בטהוא זמנא, ולא אמר כדבעי לאתפרשא מנייהו, אלא אמר, תנו לי אחות קבר עמכם ואקברה מתי מלפני. ואי תימא דלא תנה עפרון תמן, תמן תנה, דכתיב וְעֶפְרוֹן יוֹשֵׁב בתוך בני חת, ואברהם לא אמר ליה בפהיא שעתא כלום.

**צא** אלא מה דאמר לון, אמר כמא דכתיב וידבר אל בני חת וגו'. וכי סלקא דעתך דאברהם בעא לאתקברא בינייהו בין מסאבין, או דתאובתיה תנה עמהון, אלא בכתמא יעבד.

מסורת הזהר

חלופי גרסאות

(א) בראשית כ"ג, ב (שם) ח"א קבר, ג שם. א אה"ל כתב ג"ל שחסר, ב ג"א בהווא, ג ג"א סימא (אה"ל). ד ג"א מניק [מניק] ונ"א וזמנא, ה ג"א ל"ג הוה. ו ג"א ל"ג חמא, אלא דיוקניה אסתכל וחמא ואתפתח (אה"ל) ז ג"א אסתכל, ח ג"א מוסיף חמא ואסתכל ואתפתח. ט ג"א ל"ג תמן, י ג"א ל"ג דאדם, יא ג"א דיוקנא, יב ג"א ישתויב, יג ג"א ל"ג ממיתה, ונ"א ממיתא, יד ג"א ובגין. טו ג"א וחזא, טז ג"א מוסיף דלהוי [דלהוי] דיוקניה, יז ג"א ותא, יח ג"א דאברהם, יט ג"א בחכמה, כ ג"א מוסיף עבד כל מה דעבד (אה"ל) כא ג"א ל"ג לא, ונ"א ל"ג לא תבע, כב ג"א ל"ג תבע, כג ג"א דאיהו בעי, כד ג"א מנייהו כה ג"א מתי וגו', כו ג"א בהווא, כז ג"א ל"ג כמה, כח ג"א ל"ג וגו'.

מאמר

הסולם

מערת המכפלה

**פח** ר' יהודה אמר וכו': ר"א, אברהם היה יודע סימן באותה המערה, היינו מערת המכפלה, ולבו ורצונו שם היה. משום כי מקודם לכן נכנס שם וראה את אדם וחווה צפונים שם, ושואל, ומאין היה יודע שהם היו, שהרי לא הכירם קודם, ומשיב, אלא ראה צורתו של אדם, ונסתכל בה, ונפתח לו שם פתח אחד של גן עדן, והבין, כי צורה ההיא של אדם עומדת אצלו. כי הבין, שמתוך שהיה בחייו בגן עדן, זכה להקבר לאחר פטירתו בפתחו של ג"ע.

**פט** ותא חזי כ"א מאן וכו': ובוא וראה כל מי שמסתכל בצורתו של אדם לא ימלט לעולם ממיתה, אלא מוכרח למות תכף, כי בשעה שאדם מסתלק מן העולם הוא רואה את אדם הראשון, ובאותו זמן מת. אבל אברהם נסתכל בו, וראה צורתו, ונתקיים. (דפו"י דף קכ"ז ע"א)

**צא** אלא מה דאמר וכו': אלא מה שאמר להם, הוא כמו שכתוב, וידבר אל בני חת וגו'. ושואל, וכי יעלה על דעתך שאברהם

כט

חיי שרה

**צב) וילפינן \*** אורח ארעא הקא, במה דעבד אברהם, דהא בגין דתאובתיה ורעותיה הוה בההיא מערתא, דאע"ג דהוה תמן, לא בעא למשאל ליה מיד, ההוא רעותא דהוה ליה במערתא, ושאל בקדמיתא, מה דלא אצטריך ליה, לאינון אתרנין, ולא לעפרון.

**צג) פינן דאמרו ליה,** קמי עפרון, שמענו אדני נשיא אלהים אפה בתוכנו וגו', מה פתיב ועפרון ישב בתוך בני חת, ישב פתיב, משירותא דמלין דאמר אברהם, תמן הוה, כדין אמר שמעוני ופגעו לי בעפרון בן צחר ויתן לי ואת מערת המכפלה אשר לו וגו'. ואי תימא בגין יקרא דילי יתיר ומנייכו, אָנא עבדי, דלא רעינא בכו, בתוככם, בגין לאתקברא בינייכו, דרעינא בכו, בגין דלא אתפרש מנייכו.

תוספתא\*

**צד) רבי יוסי ב"ר יהודה,** אָויל למיתמי לר' חייא, א"ל, לימא ימר, אי שמע האי פרשתא, הין אמרו מארי מתניתא, דפרשוה בעניינא דנשמתא. אמר, ופאה דחולקיהון דצדיקיא, בעלמא דאתי, דכף היא אורייתא בלבהון, כמבועא רבא דמיא, דאע"ג דמסתמינ ליה, מסגיאות מייא, פתחין מבועין דדנבעין לכל עיבר.

חלופי גרסאות

א נ"א ארח, ב נ"א דתיאובתיה, ג נ"א בההוא, ד נ"א ואע"ג, ונ"א מוסיף דעפרון (אה"ל), ה נ"א מוסיף במבחר קברינו, ו נ"א ל"ג מן את עד ואי, ז נ"א מינייכו, ח נ"א ל"ג אנא עבדי, ט נ"א מוסיף חייא רבה (אה"ל) י נ"א ל"ג מר, יא נ"א דפירשוה, יב נ"א חולקיה, יג נ"א דמסתמינ, יד נ"א ל"ג דנבעין, דרך אמת אן שלא רציתי בכס.

מסורת הזהר

א) שם.

מאמר

שאברהם רצה להקבר ביניהם בין הטמאים, או שרצונו היה להתחבר עמהם, עד שאמר להם תנו לי אחוזת קבר עמכם. אלא בחכמה עשה.

**צב) וילפינן אורח ארעא וכו':** ואנו למדים דרך ארץ, ממה שעשה אברהם, כי משום שתשוקתו ורצונו היה באותה המערה, אע"פ שעפרון היה שם, לא רצה לבקש ממנו מיד, ולגלות לו את הרצון שהיה לו במערה, ושאל תחילה מה שלא צריך לו, ולאחרים ולא לעפרון. אלא שאמר לבני חת, תנו לי אחוזת קבר עמכם וגו'.

**צג) כיון דאמרו ליה וכו':** כיון שבני חת אמרו לו בפני עפרון, שמענו אדני נשיא אלקים אתה בתוכנו וגו'. מה כתוב, ועפרון יושב בתוך בני חת, ישב כתוב ביוז קמוצה, כי לא כתוב עם נקודות, ואפשר לנקודו עם קמץ, שזה יורה שעוד בתחילת הידיבורים שאמר אברהם כבר היה שם עפרון.

(דפו"י דף קכ"ז ע"א \* דף קכ"ז ע"ב) \*\* דף קכ"ג ע"ב

מערת המכפלה

**כדין אמר וכו':** אז אמר שמעוני ופגעו לי בעפרון בן צחר וגו', ואם תאמרו משום שכבודי מרובה מכבודכם אני עושה זה, לבקש מערת המכפלה מעפרון, כי איני חפץ בכס. לא כן, בתוככם, שאמר יתנה לי בתוככם וגו' כדי להקבר בתוככם כונתי, כי אני חפץ בכס, ואני עושה זאת, כדי שלא להפרד מכס.

תוספותא

מאמר ארבע פאות שקף

**צד) ר' יוסי ברבי יהודה וכו':** ריבר"י, היה הולך לראות את ר' חייא. אמר לו יאמר אדוני, אם שמע איך אמרו בעלי המשנה פרשה הזו, שפרשוה בעניני הנשמה. אשר אברהם ה"ס הנשמה, ושרה הגוף. אמר, אשרי חלקם של הצדיקים בעולם הבא, שכך הוא התורה בלבם כמו מעיין גדול, שאע"פ שסותמים אותם, מרוב המים ירצו ויפתחו מעינות הנובעים לכל עבר.

תא

## היי שרה

5

**צד** ת"ש, ר' יוסי, רחיקא את, אַנא אימא לך בהאי פּרשְתָא, לעולם אין גוף האדם נכנס בחשבון הצדיקים, על יד דומה, עד שפראה הנשמה פּנקס סימנה, שנותנין לה הכרובים בג"ע. א"ר יוסי, אַנא שמענא, דהא נשמתא, בּתּר דְעֵילת תּמּן, היא אַזלת לְסַלְקָא לְאַתְרָה לְעֵילָא, וְלֹא לְמִיחַת לְתַתָּא, אַבְל קוּדְם שְתַעְלָה וְתַכְנַס, נַעֲשִׂית אִפְטְרוֹפּוּס הַגּוֹף, עַל יַד דּוּמָה, וּמְרָאָה לוֹ, שְרָאוּי הוּא לְקַבֵּל שְכַר אַרְבַּע מֵאוֹת עוֹלָמוֹת.

**צו** א"ר חייא, הָא רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, דְהָא דּוּמָה יָדַע קוּדְם, מְשׁוּם דְמַכְרִזֵי עָלָה בְּגִנְתָא דְעַדְוּן. אַבְל אַנָּא כִּף שְמַעְנָא, דִּי בְעַדְנָא דִיְהִיבִין לִיהּ פּוֹנְקָסָא, תּוֹר עַל גּוּפָא, לְאַעִיל לִיהּ בְּפִתְקָא דְצַדִּיקָא, עַל יְדֵי דְדּוּמָה. הָדָא הוּא דְכְתִיב, אַךְ אִם אַתָּה לוֹ שְמַעְנִי נִתְתִי כֶסֶף הַשְׂדֵה קַח מִמֶּנִּי. מַהוּ כֶסֶף הַשְׂדֵה, דָּא כְּסוּפָא דְעַלְמִין אַרְבַּע מֵאוֹת, דִּיְהִיבִין לִיהּ לְאַתְסָנָא.

### חלוּפֵי גְרַמְאוֹת

א נ"א דא. ב נ"א ל"ג נשמתא (ד"א). ג נ"א ל"ג בתר.  
ד נ"א עילת. ה נ"א נעשת. ו נ"א אפטרופוס. ז נ"א לה. ח נ"א לה. ט נ"א ל"ג הדא. ונ"א דא. י נ"א ההוא.

### ממורת הזהר

(א) (שם) ח"א קבר.

### ארבע מאות שקל

### הסולם

### מאמר

אמצעי, שנאמר עליהם קוין קוציטא, מקבל דומה את המסך הזה הנקרא חשבון, ומטהר עמו את גופו של צדיק אחר פטירתו ומכשירו לתחיה, ע"ש. וחולקים בזה ר' יוסי ור' חייא, ר' יוסי סבר, שקומת האור הוא עיקר המטהר את הגוף, ור"ש אַנָּא שמענא וכו' על יד דומה ומראה לו שראוי הוא לקבל שכר ארבע מאות עולמות, דהיינו שהגוף זכה בחייו לקבל אלו המוחין הנמשכים מקו אמצעי, הנק' ת' עלמין דכסופין. ואז מקבל דומה את הגוף, ומכשירו לתחיה. ור' חייא סבר שהמסך הנק' חשבון, גם נקרא פּנקס, הוא העיקר המטהר את הגוף, וע"כ כיון שהנשמה זכתה בו כבר היא מתחלת לישא וליתן עם דומה, בשביל הגוף. ור"ש אַבְלָא אַנָּא כִּךְ שְמַעְנָא וכו' הה"ד נתתי כסף השדה וגו'. כי נתתי פירושו שהכסף כבר מוכן, כמו שפירש"י. ורומז על המסך, כי כשיש לו מסך, כבר הקומה מוכנת לצאת עליו מאליו (כנ"ל בכמה מקומות). וסוד הקומה היוצאת על המסך ה"ס ת' עלמין דכסופין. מהו כסף השדה, דא כְּסוּפָא דְעַלְמִין אַרְבַּע מֵאוֹת וכו', אבל אין צורך לדבר עם עפרון מענין הקומה עצמה, כמ"ש ר' יוסי, כי כיון שהשיג המסך, כבר מכריזים עליו בגן עדן שהוא צדיק, וראוי לקבל את הקומה, שה"ס ת'

**צח** תא שמע ר' יוסי וכו': בוא ושמע ר' יוסי, חביב אתה, אני אומר לך בפרשה הזו. לעולם אין גוף האדם נכנס אחר פטירתו בחשבון הצדיקים על יד דומה, עד שתראה לו הנשמה מכתב לסימן, שהכרובים נותנים לה בגן עדן.

אמר ר' יוסי וכו': אמר ר"י, אני שמעתי, כי הנשמה אחר שנכנסה שם לגן עדן, היא הולכת לעלות למקומה למעלה, לבינה, ולא לרדת למטה, למלכות, אבל קודם שתעלה ותכנס למקומה, נעשית אפטרופוס הגוף על יד דומה, ומראה לו, לדומה, שהגוף ראוי לקבל שכר, ארבע מאות עולמות.

**צו** אמר ר' חייא וכו': אר"ת, הרי ר' אלעזר אמר, כי דומה יודע זה שהגוף ראוי לשכר ת' עולמות קודם שהגוף מראה לו, משום שמכריזים על זה בגן עדן, אבל אני כך שמעתי, שבעת שנותנים להנשמה המכתב לסימן, חוזרת אז על הגוף להכניסו בחשבון הצדיקים על ידי דומה, וזהו שכתוב, אך אם אתה לו שמעני נתתי כסף השדה קח ממני. מהו כסף השדה, הוא הכּוּסָף והחמדה לארבע מאות עולמות שנותנים לו להגוף לרשת.

ביאור הדברים. כי נתבאר לעיל (דף ד' ד"ה פירוש) ענין דומה קאים ונטייל בהושבנא שאלו הצדיקים שזכו לקבל בחייהם אלו המוחין המושפעים על המסך שבקו

(דפו"י דף קכ"ג ע"ב)

לא

היי שרה

**צו** רב יוסף, כד תהו שמע פּרשְׁתָּא \* דא, בּממאריהון דדמתיבתא, תהו אמר, מאן דאיהו עפרא, זמאי קא זכי להאי, מאן זקה, ומאן יקום תדא הוא דכתיב \* מי יעלה בהר ה' וגו'.

**צח** אמר רבי אבא, תא חזי, ימאי דכתיב, \* וישמע אברהם אל עפרון וישקל אברהם לעפרון את הכסף, דא הוא פסופא רבתא, דאינון עלמין וכסופין. ארבע מאות שקל כסף, ארבע מאות עולמות, והנאות, \* וכסופין. עובר לסוחר, רב נחמן אמר, שיעבור כל שערי שמים, וירושלים של מעלה ואין מוחה בידה.

**צט** תא חזי, מה כתיב, \* ואחרי כן קבר אברהם את שרה אשתו, ונמנה עם שאר הצדיקים בתבונתם, מפתקא דממנא על ידי דדומה. א"ר יצחק, הכי גמירנא, כל אינון דכתיבין בידוי דדומה, וממנן על ידי, יקומו לזמנא דזמין לאחיא דיירי עפרא, ווי להון לרשיעיא דלא כתיבין על ידי בפתקא,

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

א נ"א ל"ג דא. ב נ"א ממאריהון. ג נ"א דמתניתין (אה"ל). ד נ"א מאינא דיוקניה (אה"ל). ה נ"א מוסף קא ריקנא ונ"א קא ריקנא. ו נ"א מה (אה"ל). ז נ"א מוסף מאי הוא עפרון די זכותיה דנשמטא דאיהי שלימותא באשלמותא הה"ד וישקל (אה"ל). ח נ"א בידה.

דרך אמת אן ותענגים בעולם הבא:

ארבע מאות שקל

הסולם

מאמר

דכלים ה"ס ירושלים של מטה, כי ירושלים של מעלה ה"ס בינה, וירושלים של מטה ה"ס מלכות. והיא לא תתקון אלא בגמר התקון. ולפיכך מטרם זה אין יותר מארבע מאות שקל כסף, להורות שחסר שם כתר מאורות ומלכות מכלים, וע"כ אומר בירושלים של מעלה, ואינו אומר בירושלים של מטה. אבל עם כל זה הארתם של אלו ארבע מאות עוברת ומאירה בחלקה גם אל המלכות. וזה סוד מ"ש עובר \* סוחר, כי המלכות נקראת סוחר, בסו"ה היתה כאניות סוחר וגו'. ועל ידי הארה זו העוברת אליה, נעשית מוכשרת לאט לאט לקבל שלמותה בגמר התקון.

**צט** ת"ח מה כתיב וכו': בוא וראה מה כתוב, ואחרי כן קבר אברהם את שרה אשתו, דהיינו הגוף, ונמנה בכתב הממונה, עם שאר הצדיקים בחברתם, על ידי דומה שה"ס החשבון המבואר (לעיל דף ד' ד"ה פירוש ע"ש) אמר ר' יצחק כך למדתי, כל אלו הגופים הכתובים בידיו של דומה ונפקדים על ידו, יקומו לתחיה בזמן שעתידי הקב"ה להחיות שוכני העפר. ווי להם לרשעים שאינם כתובים על ידו בכתב, שהם יאבדו בגיהנם

ת' עלמין דכסופין. וז"ש ר' חייא משום דמכרזי עלה בגנתא דעדן וכו'.

**צו** רב יוסף כד וכו': ר"י כששמע פרשה זו מבוארת מבעלי הישיבה, היה אומר, מי שהוא עפר יוכל לזכות לכל זה, היינו לת' עלמין דכסופין. מי יזכה ומי יקום, זה הוא שכתוב מי יעלה בהר ה' ומי יקום במקום קדשו.

**צח** אמר ר' אבא וכו': בוא וראה, מה שכתוב, וישמע אברהם אל עפרון וישקול אברהם לעפרון את הכסף וגו', זהו כוסף הגדול אחר אלו העולמות החמודים. **ארבע מאות שקל כסף**, פירושו, ארבע מאות עולמות של הנאות ותשוקות. **עובר לסוחר**, רב נחמן אמר, שיעבור כל שערי שמים וירושלים של מעלה, ואין מוחה בידו. כלומר שהזוכה לאלו המוחין דת' עלמין דכסופין נמצא שלם בכל המדרגות של שערי שמים וירושלים של מעלה, ואין מי שיקטרג עליו שם. ומה שלא אמר גם **בירושלים של מטה**. הוא משום שסוד ארבע מאות הללו, הם תו"ב תו"מ דאורות, שהם מלוכשים בכח"ב ות"ת דכלים, וחסר לו כתר דאורות משום שחסר לו מלכות מהכלים, כנודע מערך ההפכי שבין האורות לכלים. והמלכות

(דפו"י דף קכ"ז ע"ב)

היי שרה

כב

שיאכדו בגיהנם לעלמין, ועל דא נאמר כ ובעת ההיא זמלט עמך כל הנמצא  
כתוב בספר א (עד כאן תוספתא).

ק רבי אלעזר אמר, בשעתא דעאל אברהם במערתא, היך עאל. בגין  
דתהו רהיט אבתריה דההוא עגלא, דכתיב ואל הבקר רץ אברהם וגו',  
וההוא בן בקר, ערק עד ב ההוא מערתא, ועאל אבתריה, וחקא מה דחקא.

קא תו בגין דאיהו צלי כל יומא ויומא, ותהו נפיק עד ההוא חקל,  
דתהו סליק ריחין עלאין, וחקא נהורא דנפיק מן מערתא, וצלי תמן,  
ותמן מליל עמיה קודשא בריה הוא, ובגין כך בעא ליה, ודתיאובתיה  
תהו ביההוא אתר תדיר.

קב ואי תימא אי הכי, אמאי לא בעא ליה עד השתא. בגין דלא  
ישגחון עליה, הואיל ולא אצטרף ליה, השתא דאצטרף ליה, אמר קא  
שעתא למתבע ליה.

קג תא חזי, ט אי עפרון תהו חמי במערתא, מה דתהו חמי אברהם  
בה, י לא זבין לה לעלמין, אלא ודאי לא חמא י בה ולא כלום, דהא לית  
מלה י אתגליא, אלא י למאריה, י ובגין כך, לאברהם אתגלייא, ולא לעפרון,  
לאברהם י אתגלייא, דיליה י תהו י\*\* לעפרון לא תות אתגליא ליה, דלא  
תהו ליה חולקא ביה. ובגין כך, לא אתגלי לעפרון כלום, ולא תהו חמי  
אלא חשוכא, ועל דא זבין לה.

חלופי גרמאות

מסורת הזהר

א אה"ל כתב כל הנמצא כתוב בספר כאן שייך גופא  
דמחנותין וגו' תרפס לעיל אות ג' דף ט' תוספתא. ב נ"א  
ההוא. ג נ"א ליג ויומא. ד נ"א דהות. ה נ"א גו. ו נ"א לה. ז נ"א דתאובתיה. ח נ"א ליה. ט נ"א וכו'. י נ"א  
מוסיף לא הוה. יא נ"א ולא. יב נ"א ביה. יג נ"א אתגלייא. יד נ"א למרה (אה"ל) טו נ"א ליג מן ובג"כ  
עד ובג"כ. טז נ"א אתגליא. יז נ"א הות זמנא (אה"ל).

מערת המכפלה

הסולם

מאמר ב'

כן, למה לא בקש לקנותה עד עתה. ואומר,  
כיון שלא היה צריך אותה, היה מפתח  
שלא יסתכלו אחריו, ויבינו את השתוקקותו  
וחשיבותה של המערה, ואז היו מרבים את המחיר,  
או שהיו ממאנים למכרה לו לגמרי. עתה שהיה  
נצרך אליה, אמר, כבר הגיעה השעה לבקש  
אותה.

קג ת"ח אי עפרון זכו: בוא וראה,  
אם עפרון היה רואה במערה מה שהיה  
רואה בה אברהם, לא היה מוכר אותה  
לעולם. אלא ודאי שעפרון לא ראה בה  
מאומה, כי אין דבר מתגלה זולת לבעליו,  
ומשום זה רק לאברהם נתגלה ולא לעפרון,  
לאברהם נתגלה, כי שלו היתה, ולעפרון  
לא נתגלה, משום שלא היה לו חלק בה.  
וע"כ לא נגלה לעפרון מאומה במערה,  
ולא היה רואה בה אלא חשך, ועל כן  
מכר אותה.

בגיהנם לעולם. ועל זה נאמר, ובעת ההיא  
זמלט עמך כל הנמצא כתוב בספר. (ע"כ  
התוספתא).

ק רבי אלעזר זכו: רא"א, בשעה שנכנס  
אברהם במערה, איך נכנס. כלומר, מה היה  
חסבה שנכנס אל המערה. ואומר, כי היה רץ  
אחר אותו העגל, שכתוב בו ואל הבקר  
רץ אברהם וגו', וכן בקר ההוא ברח עד  
אותה המערה, ואברהם נכנס אחריו להמערה,  
וראה מה שראה.

קא תו, בגין דאיהו זכו: עוד, סבה  
היתה, כי הוא היה מתפלל בכל יום ויום.  
והיה יוצא עד אותו השדה שהיה מעלה  
ריחות עליונים, וראה אור יוצא מתוך המערה,  
והתפלל שם. ושם דבר עמו הקב"ה. ועל  
כן חפץ בה, בהמערה, ותשוקתו היתה באותו  
מקום תמיד.

קב ואי תימא זכו: ואם תאמר, אם  
(דפו"י דף קכ"ג ע"ב \* דף קכ"ז ע"ב \*\*) דף קכ"ח ע"א

ומה



לג

היי שרה

קד) ומה דלא תבע אברהם בקדמיתא, \*דנבין ליה \*זבין, דהא אברהם לא קאמר, אלא \*ויתן לי את מערת המכפלה אשר לו וגו', בכסף מלא יתננה לי וגו', ואיהו אמר \*השדה נתתי לך והמערה אשר \*בו לך נתתיה וגו'. בגין דכללא \*הוה מאיס עליה דעפרון, דלא ידע \*מה \*יהיא.

קה) ות"ח, פד עאל אברהם במערפתא, בקדמיתא חמא פמן נהורא, ואתרמי עפרא קמיה, ואתגלי ליה תרין \*קברין, \*אדהכי אסתלק אדם בדיקניה, ותמא ליה לאברהם, ותנין, \*וכיה ידע אברהם, דתמן \*הוא זמין לאתקברא.

קו) א"ל אברהם, \*במטו מינה, \*קוסטרא קטיר אית הקא. אמר ליה, קב"ה \*טמרני הקא, ומההוא זמנא עד השתא, אתמרנא \*בגילדא דקירטא, עד דאתית אנת בעלמא, השתא מכאן ואילך, הא קיומא לי, ולעלמא, \*הוה בגינה.

קז) חמי מה כתיב, \*ויקם השדה והמערה אשר \*בו, קימה ממש הוה

חלופי גרסאות

א נ"א זבין. ב נ"א ל"ג זבין. ג נ"א בו וגו'. ד נ"א ל"ג דכלא. ונ"א דלבא (אה"ל) ה נ"א הוה. ו נ"א מהו. ז נ"א מוסיף הוה ידע. יא נ"א מוסיף הוה הוא. יב נ"א דרך אמת אן בתוך כך שהיה אברהם אע"ה נכנס במערה עלה ועמד אדם מקברו נגדו ושמת שראה לאברהם שבא לכאן. בן אברהם אמר לאדם בבקשה ממך כמרומה שאהל קשור יש כאן ר"ל קבר שלי מוכן בה וקשור אני להיות עמכם ונתאוה מאד ג"כ להיות נקבר שם. גן הקב"ה הטמני כאן והייתי עד עתה טמון כקליפת העשב הטמון בקרקע עד שבאת לכאן.

מסורת הזהר

(א שם. ב) שם. ג) שם. ח"א קכח:

מערת המכפלה

טירה, דהיינו ארמון או חצר. קטיר, פירושו בלתי מקורה בגג. כמ"ש (במדות פ"ב) על הכתוב חצרות קטורות, אין קטורות אלא שאינן מקורות.

הסולם

קד) ומה דלא תבע וכו': וגם מה שלא בקש אברהם מתחילה שימכור לו, מכר לו, כי אברהם לא אמר אלא ויתן לי את מערת המכפלה וגו' והשדה לא הזכיר, ועפרון אמר, השדה נתתי לך והמערה אשר בו לך נתתיה. והוא משום שהכל היה מאוס על עפרון, כי לא ידע מה הוא. ואפילו השדה, שבו היתה המערה, היה מאוס עליו. וע"כ מכר גם את השדה, אע"פ שלא בקשו אברהם.

א"ל, קב"ה וכו':

הסתירני כאן, ומאותו זמן עד עתה מסתתר אני כמין הדג שבחפירה, הנקרא גילדא, שיש מין דגים הנקראים גילדנא דבי גילי (ברכות מד): המסתתרים ויושבים תמיד בחפירות בתוך האשפה שבים. קירטא, בלשון יוני, פירושו חפירה תחת הארץ. עד שאתה באת לעולם, עתה, מכאן ואילך, כבר יש קיום לי ולעולם בשבילך. פירוש, עד שבא אברהם היה אדם והעולם, מתוסרי השלמות, ועל כן היה צריך להסתיר את עצמו שלא יתאחזו בו הקליפות. אבל כשבא אברהם לעולם, תיקן אותו, ואת העולם, ואינו צריך עוד להסתיר את עצמו. וז"ש מכאן ואילך הא קיומא לי ולעלמא בגינה.

מאמר ב'

קה) ותא חזי פד וכו': ובוא וראה, כשנכנס אברהם לתוך המערה בראשונה, ראה שם אור, והושלך לפניו העפר, ונתגלו לו שני קברים. בין כה וכה, עמד אדם מקברו, בצורתו, וראה את אברהם, ושחק. ובו ידע אברהם שעתיד להקבר שם.

קו) א"ל אברהם וכו': אמר לו אברהם, בבקשה ממך, האם טירה בלתי מקורה כאן. כלומר, שהיה תמה, כי במערת מכפלה, שפירושו מערה לפנים ממערה, מחויב להיות חשוך גמור, והוא ראה שם אור כמו בבית פתוח מלמעלה בלי גג. קוסטרא פירושו (דפוי' דף קכ"ח ע"א)

קז) חמי מה כתיב וכו': ראה מה שכתוב, ויקם השדה והמערה אשר בו

לד

הוי שרה

ליה, מה דלא תהו ליה עד השתא. רבי אבא אמר, ויקם השדה, ודאי קימה ממש, דקם ואסתלק קמיה דאברהם, בגין דעד השתא, לא אתחזי תמן כלום, והשתא מה דהוה טמיר, קם ואסתליק, וכדין קם פלא \* בנמוסוי.

קח) אמר רבי שמעון, בשעתא דעאל אברהם במערתא, ואעיל שרה תמן, קמו אדם ותנה, ולא קבילו לאתקברא תמן, אמרו \* ומה אנן בכסופא קמי קודשא בריה הוא, בההוא עלמא, בגין ההוא חוכא \* דגרימנא, והשתא דיתוסף לן כסופא אחרא, מקמי עוכדין טבין דככו.

קט) אמר אברהם, הו אנא \* ומין קמי קודשא בריה הוא, בגינה דלא יתכסיף קמיה לעלמין. מיד \* ואחרי כן קבר אברהם את \* ושרה אשתו, מאי ואחרי כן. בתר דקביל אברהם עליה מלה דא.

קי) אדם עאל בדוכתיה, תנה לא עאלת, עד דקריב אברהם, ואעיל לה \* לגבי \* אדם, וקביל לה \* בגיניה, הה"ד ואחרי כן קבר \* אברהם את שרה אשתו, לשרה לא כתיב, אלא את שרה, לאסגאה תנה, וכדין \* אתיישבו בדוכתייהו פדקא יאות, \* הה"ד אלה תולדות השמים והארץ בהבראם, ותנינן באברהם. תולדות השמים והארץ, דא אדם ותנה, אלה השמים והארץ לא

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

א) שם. ח"א קג: ב) לעיל ב"א דף קצ"ב צ"א. א נ"א בנימוסוי. ב נ"א לשרה. ג נ"א מוסיף דגרימנא מותא לעלמא. (אה"ל) ד נ"א דיתוסף. ה נ"א מוסיף זמין לצלאת. ו נ"א תכסוף. ז נ"א שרה וגר. ח נ"א לגביה. ט נ"א דארם. י נ"א עליה. יא נ"א ביניה. יב נ"א אברהם וגר. דרך אמת \* ומה אנו בכבושת מחמת שעברנו על מצותו יתברך בעין הדעת טוב ורע ועתה נחיה יותר בכבושה מחמת מעשים טובים שבכס. בן גליון וקבורת אדם תניינת לא אתרמיזא בקרא משום דאדם אתגלגל באברהם כראיתא בתיקונים.

הסולם

מאמר ב'

מערת המכפלה

מיד, ואחרי כן קבר אברהם את שרה אשתו. מהו ואחרי כן, שאומר הכתוב, היינו, אחר שקבל עליו אברהם דבר הזה. להתפלל על אדם, כנ"ל.

קי) אדם עאל \* וכו': אדם חזר ונכנס למקומו. חוה לא חזרה ונכנסה, משום שהיא גרמה לאדם לחטא, כמ"ש האשה אשר נתת עמדי וגר', והיתה מפחדת שאדם לא יקבלנה. עד שקרב אברהם, והכניסה אל אדם, וקיבלה בשביל אברהם. וזהו שכתוב ואחרי כן קבר את שרה אשתו, לשרה לא כתוב, אלא את שרה והוא לרבות חוה. שאברהם החזירה אל הקבר, כנ"ל.

וכדין אתיישבו \* וכו': ואז נתיישבו אדם וחוה במקומם כראוי. וזהו שכתוב, אלה תולדות השמים והארץ בהבראם, ולמדנו, באברהם, כי בהבראם אותיות באברהם, ויורה, שבשבילו נתקיימו תולדות השמים וארץ, הם אדם וחוה. כי אלה השמים וארץ לא כתוב, אלא

בו, קימה ממש היה לו להשרה, מה שלא היה לו עד עתה. כלומר, קימה הוא לשון חשיבות, כי בזה שעבר לרשות אברהם קנה השדה חשיבות, וע"כ כתוב בו ויקם.

ר' אבא אמר \* וכו': ר"א, ויקם השדה, ודאי פירושו, קימה ממש, שהשדה קם ונתעלה ביד אברהם, כי עד עתה לא נראה שם מאומה, ועתה ביד אברהם, מה שהיה נסתר קם ונתעלה, ואז קם הכל כמשפטו. כמו שצריך להיות.

קח) אמר ר' שמעון \* וכו': בשעה שאברהם נכנס במערה, והביא את שרה שמה, קמו אדם וחוה, ולא רצו להיות קבורים שמה. אמרו, המעט לנו, שאנו בכבושה באותו העולם לפני הקב"ה, מחמת אותו העון שגרמנו, ועתה יהיה נוסף לנו בושה שניה, שנבוש מפני המעשים טובים שלכם.

קט) אמר אברהם \* וכו': הנה אני מוכן להתפלל לפני הקב"ה עליך, שלא תבוש לפניו לעולם. דהיינו שימחול לו העון לגמרי.

(דפו"י דף קכ"ח ע"א \* דף קכ"ח ע"ב)

לה

היי שרה

כתיב, «אֵלָא תולדות השמים והארץ, ולא תולדות בר נש. ואינון אתקיימו בגיגיה דאברהם. ומנא לן דאתקיימו בגיגיה דאברהם. דכתיב «ויקם השדה והמערה אשר בו לאברהם, ועד דאתא אברהם, לא אתקיימו אדם ותוה בדוכתייהו, בההוא עלמא.

קיא) ר' אלעזר בשאל לרבי שמעון אבוי, אמר, האי מערתא לאו איהו בפילתא, דהא כתיב מערת המכפלה וקרא קרי ליה לבתר, מערת שדה המכפלה, מכפלה וקא קרי ליה לשדה.

קיב) אמר ליה, הכי קארי ליה, מערת המכפלה, כמה דאת אמר, ויתן לי את מערת המכפלה, אבל ודאי, תיף, לאו מערתא איהו מכפלה, ולא שדה אקרי מכפלה, אלא האי שדה ומערתא, על שום מכפלה אקרון, שדה המכפלה ודאי, ולא מערתא, דהא מערתא בשדה איהו, וההוא שדה קאים במלה אחרא.

קיג) תא חזי, ירושלם כל ארעא דישראל אתפפל תחותה, ואיהו קיימא לעילא ותתא, פגוונא דא, ירושלם לעילא וירושלם לתתא, אחידא לעילא, ואחידא לתתא, ירושלם לעילא באחידת בתרין סטרין, לעילא ותתא, ובגין כך, כפלתא היא.

חלופי גרסאות

א נ"א מוסיף אלא אלה. ב נ"א מוסיף שאיל ליה. ג נ"א כפלתא. ד נ"א מוסיף וקרון [וקרין] מערת המכפלה, (רמ"ק ואה"ל) ה נ"א קרא. ו נ"א ליה. ז נ"א ליג קא. ח נ"א קרי. ט נ"א איקרי (אה"ל) י נ"א וכל. יא נ"א וקיימא לתתא. יב נ"א אחידא. יג נ"א מוסיף ותתא, ירושלם לתתא אחידת [אחידא] בתרין סטרין לעילא ותתא.

מסורת הזהר

(א) לעיל דף ל"ג צ"ג.

מערת המכפלה

הסולם

מאמר ב'

השדה נקרא מכפלה, אלא שדה הזה והמערה, נקראים יחד על שם מכפלה. אבל שדה המכפלה ודאי, ולא המערה, כלומר, רק השדה נושא את השם מכפלה ולא המערה, כי המערה בשדה היא, והשדה הוא בדבר אחר, כמ"ש לפנינו.

קיג) תא חזי ירושלם וכו': בוא וראה, ירושלים, כל ארץ ישראל מקופלת תחתיה, שה"ט המלכות, והיא נמצאת למעלה ולמטה. באופן זה: יש ירושלים למעלה שהוא בינה, ויש ירושלים למטה שהיא מלכות, כי נאחזת למעלה ונאחזת למטה. ונמצאת ירושלים של מעלה אחוזה בשני צדדים למעלה ולמטה וירושלים של מטה אחוזה בשני צדדים למעלה ולמטה. וע"כ היא כפולה. פירוש. ירושלים של מעלה היא בינה, וירושלים של מטה היא מלכות. ונודע שבסוד שיתוף מדת הרחמים בדין נכללו זה בזה, ומתוך התכללות הזה נעשו ד' בחינות, שיש בינה ומלכות בבינה, ויש בינה ומלכות במלכות.

ונמצא

אלא תולדות השמים והארץ, להורות, על אדם וחווה, שאינם תולדות של אנשים, ועליהם אומר הכתוב, שנתקיימו בשביל אברהם. דהיינו כמ"ש לעיל. ומאין לנו, שנתקיימו בשביל אברהם. כי כתוב ויקם השדה והמערה אשר בו לאברהם. ועד שבא אברהם לא נתקיימו אדם ותוה באותו העולם. כלומר, שדורש, ויקם הוא קיום. השדה והמערה אשר בו, יורה על אדם ותוה אשר שם. לאברהם בשביל אברהם. הרי שאדם ותוה נתקיימו בשביל אברהם.

קיא) ר' אלעזר שאיל אבוי וכו': ר"א שאל את אביו, אמר, מערה הזו איננה מכפלה, שהרי כתוב מערת המכפלה, ואחר כך קרא אותה הכתוב, מערת שדה המכפלה, הרי שהשדה נקרא מכפלה, ולא המערה.

קיב) א"ל הכי וכו': אמר לו ר"ש, כן קוראים אותה מערת המכפלה, כמו שאתה אומר, ויתן לי את מערת המכפלה, אבל ודאי, חייך, לא המערה היא מכפלה, ואין

(דפוי" דף קכ"ח צ"ב)

ל

היי שרה

קיד) ועל דא, האי שדה מההיא פפלתא איהו, דביה \* שר'א. קגוונא דא פתיב \* פריח שדה אשר ברכו ה', לעילא \* ותתא, ובג"כ שדה המכפלה בודאי ולא שדה גפול.

קטו) תו, וזא דמלה, שדה המכפלה ודאי, זמאן מכפלה, ה' דבשמא קדישא, דאיהי מכפלה. וכלא קנימא פחד, ובגניניה קאמר, באורח סתים, יה' מכפלה, דלא הוי בשמא קדישא, את אחרא מכפלה, בר \* איהי.

קטז) ואף על גב דמערתא כפלתא הוה, ודאי, דאיהי מערתא, גו מערתא, אבל על שום אחרא, אקרי מערת שדה המכפלה, כמה דאתמר.

מסורת הוהר

(א) לעיל ב"א שליג צ"ב.

חלופי גרסאות

א נ"א שרייה. ב נ"א מוסיף כתיב ודאי. ג נ"א הכפול. ד נ"א ל"ג מאן מכפלה. ה נ"א מוסיף דא ה' (אה"ל). ו נ"א ובגינה. ז נ"א המכפלה. ח נ"א האי. ונ"א הא (אה"ל).

מאמר ב'

הסולם

מערת המכפלה

לתתא דהיינו למטה מחזה דנוקבא, אחידת בב' סטרין לעילא ולתתא שהם ב' מלכיות שמבחינת בינה ומלכות דמלכות. ובג"כ כפלתא היא, ומשום זה ירושלים דלעילא הוא כפלתא שיש שם ב' מלכיות ממותקות. ועל דא האי שדה מההיא כפלתא איהו וע"כ שדה הוה שבכאן, שהיא בחינת מלכות הג' כנ"ל נבחת ג"כ למכפלה, משום שהמכפלה שה"ס המיתוק דבינה ביה שריא כי הוא ממותקת. ובג"כ שדה המכפלה ודאי ולא שדה כפול. כי אם השדה עצמו היה כפול היה צריך לומר שדה כפול לשון זכר. אלא כיון שהוא עצמו אינה מכפלה. אלא שממשכת המכפלה מן ב' המלכיות שלמעלה מחזה, ע"כ כתוב מכפלה על שם המלכות שלמעלה מחזה.

קטו) תו רזא דמלה וכו': עוד, סוד הדבר הוא, שדה המכפלה ודאי. מי הוא מכפלה, היינו ה' שבשם הקדוש, שהיא מכפלה, שיש ב' ההין בשם הויה, ושתיהן נמצאים בו כאחת, כלומר שנוכליו זו בזו בסוד השיתוף דסוד הרחמים בדין כנועד ובשבילה אומר הכתוב בדרך העלם ה' מכפלה, שאין בהשם הקדוש הוי"ה אות אחר שתהיה כפולה, חוץ ממנה. כלומר, המלה המכפלה עם ה' הידועה, רומז לה' מכפלה, דהיינו לה"ת דהויה, שה"ס מלכות הממותקת בבינה, שהיא ה' ראשונה דהויה, כנ"ל בדבור הסמוך באורך, ואין כאן חידוש דברים אלא שמרחיב הביאור.

קטז) ואע"ג דמערתא וכו': ואף על פי שמערה כפולה היתה ודאי, שהיא מערה לפנים ממערה, אבל, על שם אחר, נקראת מערת שדה המכפלה, כמו שאמרנו דהיינו על

ונמצא שמדת המלכות היא כפולה, כי יש מלכות בבינה ויש מלכות במלכות. קיד) ועל דא האי שדה וכו': ועל כן שדה הוה, הוא ממכפלה ההיא, שהיא מלכות כנ"ל, ששם הוא שורה, כעין זה שכתוב ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו ה', שהיא המלכות. והיא כפולה למעלה ולמטה, ומשום זה כתוב שדה המכפלה, ודאי, ולא שדה כפול. כי סובב על מלכות הכפולה שנקראת שדה.

פירושו. ד' מלכיות הן, ב' מלכיות למעלה מחזה מבחינת בינה ומלכות דבינה, וב' למטה מחזה מבחינת בינה ומלכות דמלכות. וב' המלכיות שלמעלה מחזה שניהן ממותקות ונכללות זו בזו. אבל למטה מחזה רק מלכות הג' ממותקת. ומלכות הד' אינה ממותקת מבינה כלום. כנ"ל (בראשית ב' דף קצ"ג ד"ה גמ עש"ה). וסוד המערה שנקבר בה אדה"ר, היא מסוד מלכות הרביעית הבלתי ממותקת. בסו"ה כי עפר אתה ואל עפר תשוב. אלא כיון שעשה תשובה נכללה המערה בשדה, שה"ס מלכות השלישית הממותקת. ושם נקבר.

וזה ש' הייך, לאו מערתא איהו מכפלה, ולא שדה אקרי מכפלה כי המערה היא מלכות הד' שאינה ממותקת בבינה. וע"כ אינה מכפלה בבינה, והשדה שהיא מלכות הג' שהיא ממותקת, עכ"ז אינה מכפלה, כי במקומה למטה מחזה אין ב' מלכיות, רק למעלה מחזה נקראת המלכות מכפלה ששם ב' מלכיות ממש הנכללות זו בזו, אחת מבינה ואחת ממלכות כנ"ל. וז"ש ירושלים לעילא דהיינו למעלה מחזה דנוקבא אחידת בב' סטרין לעילא ולתתא, דהיינו ב' מלכיות שמבחינת בינה ומלכות דבינה, ירושלים

(דפו"י דף קכ"ט ע"ב \* דף קכ"ט ע"א)

לז

הוי שרה

ואברהם ידע, וכד אמר לבני חת, פסי מלה, ואמר « ויתן לי את מערת המכפלה, על שום דאיהי מערתא פפלתא, ואורייתא לא קרי לה, אלא מערת שדה המכפלה כדקא יאות.

קיוז) וקודשא בריך הוא, עבד כלא « לאשתפחא האי עלמא, כגוונא דלעילא, ולא תדבקא דא בדא, למתוי קרייה לעילא ותתא, זפאה חולקיהון דצדיקיא, דקודשא בריך הוא אתרעי בהו, בהאי עלמא וכעלמא דאתי.

קידח) « ואברהם זקן בא בימים וה' ברוך את אברהם בכל. רבי יהודה פתח, « אשרי תבחר ותקרב ישפן חצריך, האי קרא אתמר, אכל זפאה הוא בר נש, « דאורחוי אתפשין קמי קודשא בריך הוא ונאיהו אתרעי ביה, לקרבא ליה לגביה.

קיט) « ואת חוי, « אברהם אתקריב לגביה, « ותיאובתיה דיליה תהו כל יומי « בהאי, ולא אתקריב אברהם ביומא חדא, או בזמנא חדא, אלא עובדוי קריבו ליה « בכל יומי, מדרגא לדרגא, עד דאסתלק בדרגוי.

קכ) « פד תהו סיב, ועאל בדרגין עלאין כדקא חוי, דכתיב ואברהם זקן, וכדין בא בימים, באינון יומין עלאין, באינון יומין « דיעאן ברזא דמהימנותא. וה' ברוך את אברהם בכל, « דמתמן נפקין כל ברבאן, וכל טיבו.

חלופי גרסאות

א נ"א ולאשתפחא. ב נ"א בעלמא. ונ"א מוסיף כגונא דעלמא (אה"ל) ג נ"א למהוי. ד נ"א חולקהון דצדיקיא. ה נ"א דאורחוי. ו נ"א דאיהו. ז נ"א ל"ג ת"ח אברהם אתקריב לגביה. ח נ"א מוסיף אברהם איהו (אה"ל) ט נ"א ותיאובתא. ונ"א מוסיף ורעותא דיליה. (אה"ל) י נ"א הוי ובכל יומי מתקרב (אה"ל) יד נ"א ידיעין. טו נ"א מוסיף מאי בכל המתמן.

מסורת הזהר

א) לעיל דף ל"ג צ"א. ב) (שם כ"ד) ח"א קכד: קכו. קכט. קל: קמב: ריט. רכז: רנח. ח"ב לו. לו. פג: פו. פז. ח"ג קמח. רעז: ג) לעיל לך ק"ט צ"א. ותיאובתא. ונ"א מוסיף ורעותא דיליה. (אה"ל) י נ"א הוי ובכל יומי מתקרב (אה"ל) יד נ"א ידיעין. טו נ"א מוסיף מאי בכל המתמן.

ואברהם זקן בא בימים

יהודה פתח, אשרי תבחר ותקרב ישכון חצריך. מקרא זה נתבאר אבל אשרי האיש שדרכיו רצוים לפני הקב"ה, והוא חפץ בו לקרבו אליו.

קיט) ת"ה אברהם זכו: בוא וראה. אברהם נתקרב אל הקב"ה. וכל ימיו היה תשוקתו בזה, שיתקרב אליו, ולא נתקרב אברהם ביום אחד או בפעם אחת, אלא מעשיו הטובים הקריבו אותו בכל יום ויום ממדרגה למדרגה, עד שנתעלה במדרגתו.

קכ) כד הוה סיב זכו: כשהיה זקן, ונכנס במדרגות העליונות כראוי, שכתוב ואברהם זקן, או בא בימים, דהיינו בימים אלו העליונים, בימים אלו הידועים בסוד האמונה. וה' ברוך את אברהם בכל. היינו יסוד דאור"א עלאין הנקרא כ"ה, שמשם יוצאות כל הברכות וכל טוב. כי שפעו אינו נפסק לעולם.

זכאין

הפוס'ם

מאמר על שם המיתוק של מלכות בבינה ולא על מה שהמטרה היתה מכופלת. ואברהם ידע זה, וכשאמר לבני חת העלים הדבר, ואמר ויתן לי את מערת המכפלה, דהיינו על שם, שהמטרה היתה כפולה. ולא אמר שדה המכפלה על שם המיתוק דבינה. אבל התורה אינה קורא אותה, אלא מערת שדה המכפלה, כראוי להיות, דהיינו על שם המיתוק של המלכות בבינה, שהיא שורה רק בשדה, ולא במערה כנ"ל.

קיוז) וקב"ה עבד זכו: והקב"ה עושה הכל, שיהיה נמצא בעולם הזה, שהיא מלכות, כעין שנמצא למעלה, בבינה. ושיתדבקו זה בזה, שיהיה כבודו למעלה ולמטה. אשרי חלקם של הצדיקים, שהקב"ה חפץ בהם בעולם הזה ובעולם הבא.

מאמר ואברהם זקן בא בימים

קידח) ואברהם זקן בא בימים וגו': ר' (דפו"י דף קכ"ט ע"א)

לח

הוי שרה

**קכא** וּבָאִין אֵינּוֹן \* מְאַרְיֵהוֹן בְּדִתְשׁוּבָהּ, דְּהָא בְּשַׁעְתָּא תְּדָא, בְּיוֹמָא תְּדָא, בְּרַגְעָא תְּדָא, \* קְרִיבִין לְגַבֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא, מַה דְּלֵא תְּהוּ הַכִּי אֲפִילוּ לְצַדִּיקִים גְּמוּרִים, דְּאִתְקְרִיבוּ לְגַבֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא בְּכַמְהָ שְׁנִין. אַבְרָהָם לֹא עָלַּ בְּאֵינּוֹן יוֹמִין עֲלָאִין, עַד דְּתָהוּ סִיב, כְּמָה דְּאִתְמַר. וְכֵן דּוֹד, יִדְכָּתִיב \* וְהַמֶּלֶךְ דּוֹד זָקֵן בָּא בְּיָמַי. אַבְרָם מְאַרְיֵהוּ בְּדִתְשׁוּבָהּ, מִיַּד עָלַּ, וְאִתְדַבֵּק בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא.

**קכב** ר' יוסי אָמַר, תְּנִינָן, אֲתֵר דְּמְאַרְיֵהוֹן בְּדִתְשׁוּבָהּ קְרִימֵי בֵּיהּ, בְּתֵהוּא עֲלֵמָא, צַדִּיקִים גְּמוּרִים לִית \* לֹון רְשׁוּ לְקִימָא בֵּיהּ, בְּגִין דְּאֵינּוֹן קְרִיבִין לְמַלְכָּא יַתִּיר מְפֻלְהוּ, וְאֵינּוֹן מְשָׁכִי עֲלֵיהּ בְּרַעוּתָא דְּלֵבָא יַתִּיר, וּבְחֵילָא סְגִיא לְאִתְקַרְבָּא \* לְמַלְכָּא.

**קכג** תָּא חֲזִי, כְּמָה אֲתֵרִין מְתוּקְנִין לִיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא בְּתֵהוּא עֲלֵמָא, וּבְכֻלְהוּ בֵּי מוֹתְבֵי לֹון לְצַדִּיקִים. כָּל חַד וְחַד יִלְפּוּם בְּרַגְיָה \* כְּדָקָא חֲזִי לִיהּ.

**קכד** כְּתִיב \* אֲשֶׁרִי תִכְתֹּר וּתְקַרֵב \* יִשְׁכֵּן חֲצֵרֶיךָ, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא קְרִיב לֹון לְגַבֵּיהּ, דְּסֻלְקִין אֵינּוֹן נִשְׁמַתִּין מִתְתָּא לְעֵילָא, וְלֹאֲתֵאחְדָּא \* בְּאַחְסְנִתִּיהוֹן, \* דְּאִתְתְּקִין לְהוּ. יִשְׁכֵּן חֲצֵרֶיךָ, אֵלֶיךָ אֲתֵרִין וְדִרְגִין לְבָר, וּמֵאֵן אֵינּוֹן, כְּדָא \* וְנִתְתִי לְךָ מִהַלְכִים בֵּין הָעוֹמְדִים הָאֵלֶּה. \* וְהָאֵי הוּא, בְּרַגְא בֵּין קְדִישִׁין עֲלָאִין.

**קכה** וּמֵאֵן דְּזַבְּאִין לְדִרְגָּא דָּא, אֵינּוֹן שְׁלִיחֵן דְּמְאַרְיֵי עֲלֵמָא, כְּאֵינּוֹן

**מסורת הזהר**  
א) מלכים א' א' ב' (לעיל דף ל"ז צ"ג. ג) לעיל וירא צ"א.  
ב) מלכים א' א' א' (לעיל דף ל"ז צ"ג. ג) לעיל וירא צ"א.  
ג) מלכים א' א' א' (לעיל דף ל"ז צ"ג. ג) לעיל וירא צ"א.  
ד) מלכים א' א' א' (לעיל דף ל"ז צ"ג. ג) לעיל וירא צ"א.  
ה) מלכים א' א' א' (לעיל דף ל"ז צ"ג. ג) לעיל וירא צ"א.  
ו) מלכים א' א' א' (לעיל דף ל"ז צ"ג. ג) לעיל וירא צ"א.  
ז) מלכים א' א' א' (לעיל דף ל"ז צ"ג. ג) לעיל וירא צ"א.  
ח) מלכים א' א' א' (לעיל דף ל"ז צ"ג. ג) לעיל וירא צ"א.  
ט) מלכים א' א' א' (לעיל דף ל"ז צ"ג. ג) לעיל וירא צ"א.  
י) מלכים א' א' א' (לעיל דף ל"ז צ"ג. ג) לעיל וירא צ"א.  
יא) מלכים א' א' א' (לעיל דף ל"ז צ"ג. ג) לעיל וירא צ"א.  
יב) מלכים א' א' א' (לעיל דף ל"ז צ"ג. ג) לעיל וירא צ"א.  
יג) מלכים א' א' א' (לעיל דף ל"ז צ"ג. ג) לעיל וירא צ"א.  
יד) מלכים א' א' א' (לעיל דף ל"ז צ"ג. ג) לעיל וירא צ"א.  
טו) מלכים א' א' א' (לעיל דף ל"ז צ"ג. ג) לעיל וירא צ"א.  
טז) מלכים א' א' א' (לעיל דף ל"ז צ"ג. ג) לעיל וירא צ"א.  
יז) מלכים א' א' א' (לעיל דף ל"ז צ"ג. ג) לעיל וירא צ"א.  
יח) מלכים א' א' א' (לעיל דף ל"ז צ"ג. ג) לעיל וירא צ"א.  
יט) מלכים א' א' א' (לעיל דף ל"ז צ"ג. ג) לעיל וירא צ"א.  
כ) מלכים א' א' א' (לעיל דף ל"ז צ"ג. ג) לעיל וירא צ"א.

מאמר	הסולם	חלופי גרסאות
<b>קכא</b> זבאין אינון וכו': אשריהם לבעלי תשובה שבשעה אחת, ביום אחד, ברגע אחד, הם קרבים אל הקב"ה, מה שלא היה כן אפילו לצדיקים גמורים, שהם נתקרבו אל הקב"ה בכמה שנים. אברהם לא נכנס באלו הימים העליונים, עד שהיה זקן, כמו שנחבאר, וכן דוד, שכתוב והמלך דוד זקן בא בימים, אבל בעל תשובה, מיד נכנס ומתדבק בהקב"ה.	<b>קכב</b> ר' יוסי אמר וכו': ר"א, למדנו, במקום שבעלי תשובה עומדים בו, באותו העולם, אין לצדיקים גמורים רשות לעמוד בו. משום שהם קרובים אל המלך יותר מכולם, והם מושכים השפע מלמעלה עם יותר כונת הלב, ועם כח גדול ביותר, להתקרב אל המלך.	<b>קכא</b> וּבָאִין אֵינּוֹן * מְאַרְיֵהוֹן בְּדִתְשׁוּבָהּ, דְּהָא בְּשַׁעְתָּא תְּדָא, בְּיוֹמָא תְּדָא, בְּרַגְעָא תְּדָא, * קְרִיבִין לְגַבֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא, מַה דְּלֵא תְּהוּ הַכִּי אֲפִילוּ לְצַדִּיקִים גְּמוּרִים, דְּאִתְקְרִיבוּ לְגַבֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא בְּכַמְהָ שְׁנִין. אַבְרָהָם לֹא עָלַּ בְּאֵינּוֹן יוֹמִין עֲלָאִין, עַד דְּתָהוּ סִיב, כְּמָה דְּאִתְמַר. וְכֵן דּוֹד, יִדְכָּתִיב * וְהַמֶּלֶךְ דּוֹד זָקֵן בָּא בְּיָמַי. אַבְרָם מְאַרְיֵהוּ בְּדִתְשׁוּבָהּ, מִיַּד עָלַּ, וְאִתְדַבֵּק בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא.
<b>קכב</b> ר' יוסי אמר, תנינן, אתר דמאריהון בדיתשובה קרימי ביה, בתהוא עלמא, צדיקים גמורים לית * לון רשו לקימא ביה, בגין דאינון קריבין למלכא יתיר מפלהו, ואינון משכי עליה ברעותא דלבא יתיר, ובחילא סגיא ליתקרבא * למלכא.	<b>קכג</b> תא חזי, כמה אתרין מתוקנין ליה לקודשא בריף הוא בתהוא עלמא, ובכלהו בי מותבי לון לצדיקים. כל חד וחד ילפום ברגייה * כדקא חזי ליה.	<b>קכב</b> ר' יוסי אָמַר, תְּנִינָן, אֲתֵר דְּמְאַרְיֵהוֹן בְּדִתְשׁוּבָהּ קְרִימֵי בֵּיהּ, בְּתֵהוּא עֲלֵמָא, צַדִּיקִים גְּמוּרִים לִית * לֹון רְשׁוּ לְקִימָא בֵּיהּ, בְּגִין דְּאֵינּוֹן קְרִיבִין לְמַלְכָּא יַתִּיר מְפֻלְהוּ, וְאֵינּוֹן מְשָׁכִי עֲלֵיהּ בְּרַעוּתָא דְּלֵבָא יַתִּיר, וּבְחֵילָא סְגִיא לְאִתְקַרְבָּא * לְמַלְכָּא.
<b>קכד</b> כתיב * אשרי תכתור ותקרב * ישכן חצריך, דקודשא בריף הוא קריב לון לגביה, דסלקין אינון נשמתינ מתתא לעילא, ולא תאחדא * באחסנתיהון, * דאתתקין להו. ישכן חצריך, אליך אתרין ודרגין לבר, ומאן אינון, כדא * ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה. * והאי הוא, ברגא בין קדישין עלאין.	<b>קכה</b> ומאן דזבאין לדרגא דא, אינון שליחן דמארי עלמא, כאינון	<b>קכג</b> תָּא חֲזִי, כְּמָה אֲתֵרִין מְתוּקְנִין לִיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא בְּתֵהוּא עֲלֵמָא, וּבְכֻלְהוּ בֵּי מוֹתְבֵי לֹון לְצַדִּיקִים. כָּל חַד וְחַד יִלְפּוּם בְּרַגְיָה * כְּדָקָא חֲזִי לִיהּ.

ל"ט

היי שרה

מלאכין, ועבדין שליחותא תדיר בפרעותא דמאריהון, בגין דאלין \* תדיר  
ב בקדושה ולא אסתאבו.

**קכו** בגוונא דא, מאן דאסתאב בהאי עלמא, איהו משיף עליה גרות  
מסאב, וכד נפק נשמתייה דמניה, מסאבין ליה, ומדוריה בין אינון מסאבין,  
ואלין אינון מזיקין דעלמא. \* כמה דאתמשך בר נש גרמיה בהאי עלמא, והכי  
הוא מדוריה, ואתמשך בההוא עלמא, ואינון רוחי מסאבי מסאבין ליה,  
ואעלין ליה לגיהנם.

**קכז** ת"ח מאן דאתקדש, ונטיר גרמיה בהאי עלמא, דלא אסתאב,  
מדוריה בההוא עלמא, בין אינון קדישין \* עלאין, ועבדין שליחותא תדיר,  
\* ואלין קיימי בתצור, כמא דאת אמר \* את תצור המושפן.

**קכח** ואית אתרנין, דאינון לגו \* יתיר, דלאו אינון בתצור, אלא בביתא,  
כד"א \* נשבעה בטוב ביתך. אמר דוד, נשבעה בטוב ביתך, כיון דאמר ישפן  
חצריך, אמאי כתיב נשבעה בטוב ביתך, ישבע בטוב ביתך מיבעי ליה, כמה  
דכתיב ישפן. אלא הא תנינן, לית ישיבה בעזרה, אלא למלכי בית דוד  
בלתודייהו.

**קכט** ואית אתר לחסידי עליונין, \* דעילי לגו, ומאי אינון, כדכתיב  
\* והחונים לפני המשפן קדמה לפני אהל מועד מנרחה משה ואהרן וכניו וגו'.  
\* וכמה מדורין על מדורין, ונהורין על נהורין, מתפרשן \* בההוא עלמא, וכל

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

א שמות כ"ו. ב לעיל ל"ז צ"ג. ג במדבר ג'. ד נ"א מוסיף אתקדשו תדיר. ו נ"א בקדושה. ז נ"א  
רוחין מסאבין, ונ"א רוחי מסאבי (אה"ל). ח נ"א ליג מניה.  
ה נ"א במה. ו נ"א ליג מן הכי עד ואינון. ז נ"א ואתמשיך. ח נ"א ואילין. ט נ"א תדיר (אה"ל). י נ"א אתר.  
יא נ"א דעילין. יב נ"א ליג בההוא עלמא.

דרך אמת א ויקהל ר"ט ב.

כמה אתרין צדיקים

הסולם

מאמר

**קכח** ואית אחרנין וכו': ויש אחרים  
שהם יותר בפנימיות, שאינם בתצור אלא  
בבית, כמו שאתה אומר, נשבעה בטוב ביתך.  
אמר דוד נשבעה בטוב ביתך, ושואל, כיון  
דאמר ישכון חצריך, אמאי כתיב, נשבעה  
בטוב ביתך, ישבע בטוב ביתך צריך לומר,  
כמ"ש ישכון חצריך. אלא הרי למדנו, שאין  
ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד בלבד.  
וע"כ אמר, כמדובר בעדו, נשבעה בטוב  
ביתך שכונתו היה על עצמו ועל שאר  
המלכים, שיש להם ישיבה בעזרה, שה"ס  
ביתך, דהיינו בית המקדש.

**קכט** ואית אתר וכו': ויש מקום  
לחסידי העליונים הנכנסים עוד יותר בפנימיות,  
דהיינו לבחינת היכל. ומי הם. הם כמו שכתוב  
והחונים לפני המשפן קדמה וגו'. ועליהם  
נאמר, קדוש היכלך. וכמה מדורים על מדורים  
(ואורות

המלאכים, כי מהלכים, פירושו שליחים, ועושים  
שליחות תמיד, בחפץ רבונם, משום שאלו  
הם תמיד בקדושה, ולא נטמאו.

**קכו** בגוונא דא וכו': כעין זה, מי  
שנטמא בעולם הזה, מושך על עצמו רוח  
הטומאה, וכשנשמטו יוצאת ממנו, מטמאים  
אותו, ה"א, ודירתו בין אלו הטמאים, ואלו  
הם מזיקי העולם. כי כמו שאדם ממשך  
על עצמו בעולם הזה, כן הוא דירתו וכן  
נמשך בעולם הנצחי.

**קכז** ת"ח מאן דאתקדש וכו': בוא  
וראה, כל המקדש עצמו, ושומר עצמו  
בעולם הזה שלא יטמא, דירתו בעולם ההוא,  
בין קדושים העליונים, ועושים שליחות של  
הקב"ה תמיד, והם עומדים בתצור. כמו שאתה  
אומר, את חצר המשפן, ועליהם כתוב אשרי  
גו' ישכון חצריך.

(דפו"י דף קכ"ט ע"ב \* דף ק"ל ע"א)

## היי שרה

מד אכסיף מנהורא דתבריה, קמה דעובדין \* אתפושן ב בהאי עלמא, הכי נמי, דוכתי ונהורין, מתפושן בההוא עלמא.

קל) ותא תזי, הא אתמר, דאפילו בהאי עלמא, כד דבר נש נאים על ערסיה, ונשמתי אצטריכו \* לאתשוטטא בעלמא, ונפקו מגו גופא, לאו כל נשמתי ונשמתי, סלקא ושטיא, למחזי ביקר סבר אפי דעתיק יומין, אלא קמא דאתמשיך תדיר, וכפום עובדי, הכי נשמתי סלקא.

קלא) אי אסתאב, איהו נאים ונשמתי נפקא, וכל אינון רוחין מסאבין נקטין לה, ואתדבקת בהו באינון דרגין תתאין \* דשטיין בעלמא, ואינון יד מודיעין לה מלין דאינון קריבין למיתי בעלמא, ולזמנין יד מודיעין לה, יד מלין פדיבן, ותיבין בה, והא אוקמוה.

קלב) ואי זכי בר נש, כד איהו נאים ונשמתי סלקא, יד אולא ושטיא, ובקעא בין יד אלין יד רוחין מסאבין, וכלהו כמכריזין כד ואמדין פנון יד אתר, פנון, לאו דא מסטרנא, ואיהי סלקא בין אינון קדישין, ומודיעי לה מלה קדא דקשוט.

קלג) וכד נתתא, כל אינון א) כד תבלין טריקין, יד בעאן יד לאתקרבא כ) בתה, כד למנדע כד תהיא מלה, ואינון מודיעין לה, מלין אחרנין, כד ותהיא מלה דנטלא גו אינון קדישין, בין אינון \* אחרנין, כד איהו כד בעבורא גו

## חלופי גרמאות

א נ"א מתפרשן, ב נ"א ליג בהאי עלמא, ג נ"א מתפרש, ד נ"א בני נשא נאימו על ערסיהו (אה"ל) ה נ"א לאתשטטא, ו נ"א ונפקי, ז נ"א ליג דעתיק, ח נ"א ואי ט נ"א ואתדבקא, י נ"א בה, יא נ"א דשטאן, יב נ"א מודיעי, יג נ"א ונפקי, יד נ"א דמודיעי, יז נ"א ליג מלין, טו נ"א ותיבין, טז נ"א מוסיף נפקא וסלקא, יז נ"א אולת, יח נ"א אילין, יט נ"א ותי, כ נ"א מכריזין ונ"א מכריז, כא נ"א ואמרי, כב נ"א ליג אתר, כג נ"א חר מלה קשוט כד נ"א חבילין, כד נ"א בען, כו נ"א לאתקרבא לאתדבקא בההוא מלה, כז נ"א בהדיה, נ"א בההיה, כח נ"א ולמדע, כט נ"א ההוא, נ"א ליג תהיא (אה"ל), ל נ"א מוסיף מלה חרא (אה"ל), לא נ"א והוא, לב נ"א איהו, לג נ"א כמה עבורא, דרך אמת א) חילות חבילות בעלי דינן המעשיים ונושכים אותו כענן חורבן טריקיה בע"ז דף ז"ך ע"ב וכן חבילי טהורין פי' לעיל.

## הסולם

### מאמר

ממה ששמעו מאחורי הפרגוד, ולפעמים הם מודיעים לה דברי שקר, ומצחקים בה, וכבר בארוהו.

קלב) ואי זכי ב"ג זכו: ואם האדם זכה, כשהוא ישן ונשמתי עולה, הולכת ומשוטטת ובוקעת לה דרך, בין רוחות הטומאה, וכולם מכריזים ואומרים פנו מקום, פנו, אין זה מן הצד שלנו, והיא עולה ובאה בין אלו הקדושים והם מודיעים לה דבר אמת אחד.

קלג) וכד נחתא זכו: וכשיורדת, כל אלו מחנות המעורבבות, כלומר מלאכים כאלו, שקדושה וחול וטומאה משמשים בהם בערבוביא, רוצים להתקרב אל הנשמה, לדעת אותו הדבר אמת ששמעה, והמה מודיעים לה דברים אחרים. ואותו הדבר שלקחה מן הקדושים, בין הדברים שלקחה ממחנות המעורבבות

ואורות על אורות, נבדלים זה מזה בעולם ההוא וכל אחד ואחד מתביש מאורו של חברו. כי כמו שהמעשים טובים נבדלים בין איש לחבירו בעולם הזה, כן מקומות הדירה והאורות שלהם נבדלים בעולם ההוא.

קל) ות"ח הא אתמר זכו: בוא וראה, הרי למדנו, שאפילו בעולם הזה, כשהאדם ישן על מטנו, והנשמות יוצאות מהגוף, וצריכות לשוטט בעולם, לא כל נשמה ונשמה משוטטת ועולה, לראות בכבוד סבר פנים של עתיק יומין, אלא כפי מה שנמשך תמיד, וכפי מעשיו, כן נשמתי עולה.

קלא) אי אסתאב זכו: אם נטמא, כשהוא ישן, והנשמה יצאה ממנו, כל רוחות הטומאה אוחזים בה, והיא מתדבקת בהם, כאלו מדרגות התחתונות המשוטטות בעולם, והם מודיעים לה דברים הקרובים לבא בעולם.

(דפו"י דף ק"ל ע"א \* ) דף ק"ל ע"ב)



**מא**

**הוי שרה**

« תִּיבְנָא. <sup>ב</sup> וְהָאֵי אִיהוּ דְנָכְרִי נְתִיר, בְּעוּד דְאִיהוּ קְאִים, <sup>ד</sup> וְנִשְׁמַתָּא קְיִמָּא, בְּהָאֵי עֲלָמָא.

**קלד**) כְּגוֹנָא דָּא פִּד נְפִקִין נִשְׁמַתִין מְגוּפָא מֵהָאֵי עֲלָמָא, בְּעָאן לְסִלְקָא, וְכִמְה תְּרַעִין חֲבִילֵי טְהִירִין קְיִמִי, <sup>ה</sup> אֵי אֵינֹן יִמְסִטְרִינְהוּ, פְּלִהוּ יִאָחֲדִין בְּהוּ, בְּאֵינֹן נְפִשָׁאן, וְמִסְרֵי לֹון בִּידָא דְדוּמָה, לְאֲעֵלָא לֹון בְּגִינְהֹם.

**קלה**) וּלְבַתֵּר <sup>ו</sup> סִלְקֵן <sup>ז</sup> וְאָחֲדָן בְּהוּ, וְאֵינֹן נְטִלֵי לְהוּן, וּמְכַרְזֵי בְּהוּ, אֵלִין אֵינֹן דְעֵכְרוּ עַל פְּקוּדֵי <sup>ח</sup> דְמֵאֲרִיִּהוּן, וְכֵן שְׁטִיִן בְּכָל עֲלָמָא. וּלְבַתֵּר מֵהַדְרֵי לְהוּ לְגִינְהֹם, וְכֵן עַד תְּרִיסֵר יְרַחֵי. לְבַתֵּר תְּרִיסֵר יְרַחֵי, מִשְׁתַּפְּכִי, בְּהָהוּ אֲתֵר דְאֲתַחְזִי לֹון, אֵינֹן נִשְׁמַתִין דְנָכְרֵי, <sup>י</sup> סִלְקֵי לְעֵלָא, כְּמָה דְאֲתַמֵּר, וְנָכָאן בְּדוּכְתִיִּהוּ.

**קלז**) תָּא חוּי, וְכָאִין <sup>יב</sup> אֵינֹן צְדִיקָא, דְאֲתַגְנִיז לְהוּ, פְּמָה טְבִין לְהָהוּא עֲלָמָא, וְלִית אֲתֵר פְּנִימָאָה בְּכָל אֵינֹן, כְּאֵינֹן דְנָדְעֵי רְזָא <sup>יג</sup> דְמֵאֲרִיִּהוּן, וְנָדְעֵי לְאֲתַדְבָּקָא <sup>יד</sup> בְּהוּ, בְּכָל יוּמָא עַל אֵלִין פְּתִיב <sup>טו</sup> עֵין לֹא רָאָתָה אֱלֹהִים זוּלְתָךְ יַעֲשֶׂה לְמַחְכָּה לּוּ.

**קלח**) <sup>טז</sup> מֵאֵי לְמַחְכָּה לּוּ, פִּד"א <sup>יז</sup> חֲכָה אָת אֵיב בְּדְכָרִים. וְאֵלִין אֵינֹן דְדַחְקִין לְמַלְהָ דְחֲכָמָתָא, <sup>יח</sup> וְדִיִּיקִין <sup>יט</sup> לְהָ, וּמְחַכָּאן <sup>כ</sup> לְהָ, לְמַנְדַּע בְּרִירָא דְמַלְהָ, <sup>כא</sup> וְאֲשַׁתְּמוּדְעָא לְמֵאֲרִיִּהוּן, אֵלִין אֵינֹן <sup>כב</sup> דְמֵאֲרִיִּהוּן כִּי מִשְׁתַּפַּח <sup>כג</sup> בְּהוּן בְּכָל יוּמָא,

**חלופי גרסאות**

א) לעיל ב"ב דף י"א צ"ג. ב) (איוב ל"ב) ח"ג קעו. א) נ"א תבוא. ב) נ"א מאן. ונ"א ומאן. ג) נ"א מוסיף איהו זכר. ד) נ"א ל"ג ונשמח קיימא. ה) נ"א ואי. ו) נ"א בסטרייהי. ז) נ"א אחדי. ונ"א אחידן (אה"ל). ח) נ"א סלקין. ט) נ"א ואתחדון. י) נ"א להו. יא) נ"א דמריהון. יב) נ"א סלקו. יג) נ"א צויקיא. יד) נ"א דמריהון. טו) נ"א ביה (אה"ל). טז) נ"א ל"ג מאי למחכה לו. יז) נ"א ודיקא. יח) נ"א ל"ג לה. ונ"א ליה. יט) נ"א ל"ג לה. כ) נ"א ולאשתמודעא. כא) נ"א למריהון. כב) נ"א דמריהון. כג) נ"א אשתבת. כד) נ"א בהו.

**מסורת הזהר**

**הסולם**

**מאמר**

**כמה אתרין לצדיקים**

רבונו, וכן משוטטים עמהן בכל העולם. ואחר כך מחזירים אותן לגיהנם, וכן, עושים עמהן. דהיינו שמוציאים אותן מגיהנם ומכריזים וכו', ואח"כ שוב מחזירים אותן וחוזר חלילה, עד שנים עשר חדשים. לאחר שנים עשר חודש הן משתככות, ובאות במקום הראוי להם. אבל אלו הנשמות הזוכות, עולות למעלה כמו שביארנו, וזוכות במקומותיהן.

**קלז**) ת"ח זכאין וכו': בוא וראה, אשריהם הצדיקים, שנצפן להם הרבה טוב לעולם ההוא, ואין מקום פנימי כל כך לכל אלו הצדיקים כמו אותם היודעים סוד רבונו, ויודעים להדבק בו בכל יום. על אלו כתוב, עין לא ראתה וכו'.

**קלח**) מאי למחכה לו וכו': שואל למחכה לו מה פירושו. ואומר, הוא כמו שאתה אומר, חכה את איוב בדברים, ואלו הם הדוחקים להבין דבר חכמה, ומחכים לה להבין

המעורבות, דומה עליה, כמו תבואה המעורבת תוך קש ותבן. וזה הוא הזוכה ביותר בעוד שהוא בחיים, והנשמה עוד נמצאת בעולם הזה. חבילין פירושו מחנות, מלשון חבל נביאים. (שמואל א' י') טריקין, פירושו עירוב דברים, מלשון ולטרוקניהו בהדי הרדי, (שבת ק"י) שלא טרקו (ב"ק קט"ו).

**קלז**) כְּגוֹנָא דָּא פִּד וכו': כעין זה הוא כשהנשמות יוצאות מהגוף מעולם הזה, דהיינו אחר הפטירה, הם מבקשים לעלות, וכמה שומרי הפתח, ומחנות מזיקים נמצאים, אם הם מן הצד שלהם, כולם אוחזים באלו הנפשות ומוסרים אותן ביד דומה להכניסם בגיהנם.

**קלה**) וְלְבַתֵּר סִלְקֵן וכו': ואחר כך עולות מגיהנם, ואוחזות בהם, והם לוקחים אותן ומכריזים עליהן: אלו הן שעברו על מצות (דפו"י דף ק"ל ע"ב)

הוי שרה

מב

א אלין אינון, דעאלין בין עלאין קדישין, ואלין עלאין ב כל תרעי דלעילא, ולית מאן דימחי בידהון, ופאה חולקיהון בעלמא דין, ובעלמא דאתי. קלח) תא חזי, אברהם עאל למנדע ולא תדבקא במאריה פדקא יאות, לבתר דאקדים עובדוי בקדמיתא, וזכה פאינון יומין עלאין, ואתברך מאתר דכל ברקאן נפקי מתמן, דכתיב ו'ה' ברך את אברהם בכל. מאי בכל. אתר דנתרא, דלא פסקי מימוי לעלמין.

קלמ) אמר רבי חייא, תא חזי, דאברהם לא בעא לאתערבא בנשי עלמא, ולא תדבקא בשאר עמין דעכו"ם, בגין דנשייא דשאר עמין דעכו"ם, אינון וסאבין, ולגובריהו, ואלא אינון דמתדבקין בהון, בגין דכד אברהם ידע חכמתא, ידע עקרא ושרשא, ומאן אתר נפקי ושרשין רוחי מסאבין בעלמא, ועל דא אומי לעבדיה, דלא יסב אתתא לבריה, משאר עמין.

מדרש הנעלם

קמו) ו'אברהם זקן בא בימים וגו'. מתניתין. אמר רבי אלעזר, על כל פנים כף הוא, דהאי מתניתין שפיר, דאתעביד נשמתא, שהוא דכתיב ביה, והנה אופן אתר בארץ אצל החיות לארבעת פגיו, פדאמור בטהיא מתניתא קמיייתא.

קמוא) אמר ליה רבי אבא, לימא לן מר, מההיא מתניתין, אמר ליה,

חלופי גרסאות

א) לעיל דף ל"ז ע"ב. ב) (יחזקאל א') ח"ב מה: ח"ג גנ. ת"ז ת"ז כג. תליח ע"ט. ו' נ"א ליג עעכו"ם. ונ"א עע"ז. ה נ"א עע"ז. ו' נ"א מסאבין. ז' נ"א לגברי. ונ"א לגובריהו. ח' נ"א לאינון. ט' נ"א דמתדבקן. י' נ"א בהון. יא' נ"א ליא ידע. יב' נ"א מאן. יג' נ"א מסאבין. יד' נ"א מוסף אומי ליה. טו' נ"א דאתעבידו.

מסורת הזוהר

הסולם

מאמר

עובדי ע"ז, הם מטמאים לבעליהן, ולא לו המתדבקים בהן. כי כשאברהם ידע חכמה, ידע העיקר והשורש ומאיזה מקום, יוצאים ומשוטטים רוחות הטומאה בעולם, ועל כן השביע את עבדו, שלא יקח אשה לבנו מעמים האחרים.

להבין ברוויו של הדבר, ולדעת את רבונם, אלו הם שרבונם משתבח בהם בכל יום, אלו הם הבאים בין עליונים הקדושים, ואלו נכנסים בכל שערים העליונים, ואין מי שימחה בידיהם. אשרי חלקם בעולם הזה ובעולם הבא.

סאמר עדן מנפת על הגן

קמ) ואברהם זקן וגו'. מתניתין: אמר ר' אלעזר על כל פנים כך הוא, שמשנה זו יפה היא, שלמדנו, שאותו שכתוב בו, והנה אופן אחד וגו', נעשה נשמה. כמו שנאמר באותה משנה ראשונה. כלומר, אע"פ שאופן בכל מקום הוא שם הנפש, מכל מקום אומרת המשנה, שהשם אופן שבכתוב זה חזר ונעשה נשמה, ואומר, שאין קושיא, ויפה היא, ולא פירש למה.

קלח) ת"ח אברהם זכו: בוא וראה, אברהם נכנס לדעת ולהתדבק ברבונו כראוי אחר שהקדים מעשים טובים מתחלה, וזכה באלו ימים העליונים ונתברך מן המקום שכל הברכות יוצאות משם, שכתוב, וה' ברך את אברהם בכל. מהו בכל, הוא מקום הנגה שמימיו אינם פוסקים לעולם. דהיינו יסוד דאו"א עלאין שווגם לא פסיק לעלמין.

קמא) אמר ליה ר' אבא זכו: א"ל ר"א, יאמר לנו אדוני, מאותו המשנה, מה היא

קלט) א"ר חייא ת"ח זכו: אר"ח, בוא וראה, כי אברהם לא רצה להתערב בנשי העולם, ולהתדבק בעמים אחרים עובדי ע"ז, משום שנשיהם של עמים האחרים (דפוסי דף ק"ל ע"ב \*) דף קכ"ד ע"ב)

**מג** **חוי ישרה**  
 «הכי אתפרש,» בתלת עשר מכילין דרוממי, בפרשתא ב דיליה, אבל הקא אית  
 לן למימר. פתח ואמר, אחת היא יונתי תמתי אחת היא לאמה וגו'. אומר  
 רבי אלעזר, מאי היא, דאנן קרינן הקא, בשיר השירים, לישנא דנוקבתא,  
 והתם באורייתא, לישנא דדכורא.

**קמב** אלא א"ר אלעזר, הקא בתורה, נקרא בלשון זכר, אצל הגוף,  
 מפני שהגוף, אצל הנשמה, כאשה אצל הזכר, והנשמה לגבי מעלה,  
 כנקבה בפני הזכר, וכל אחד מעלתו יורש.

**קמג** תנן התם, בארבעה פעמים ובשעה, בכל יום, עדן מנטף על הגן,  
 ויוצא מאותם הטפות נהר גדול, המתחלק לארבעה ראשים, ושמנה וארבעים  
 טפות, מנטף בכל יום, ומשם שבעים אילני הגן, הה"ד ישבועו עצי ה'. ר'  
 תנחום אומר מהקא, משקה הרים מעליותיו, איזו היא עליה, זהו עדן. ועדן  
 באיזה מקום הוא. ר' יהודה אומר, למעלה מערכות הוא. ר' יוסי אומר  
 בערכות הוא, דהא תנן, שם גנזי חיים טובים ברכה ושלום, ונשמטן של  
 צדיקים, הוא העליון. יעדן למטה, מכיון פנגדו גן בארץ, ונוטל  
 ממנו שפע בכל יום.

**קמד** א"ר אבהו, שמנה וארבעים נביאים, עמדו להם לישראל, וכל אחד  
 נוטל בחלקו, תמצית טפה אחת מאותם טפות של עדן, שהם שמנה וארבעים  
 טפות. ומה אם כל נביא, ישנטל טפה אחת מהן, היתה מעלתו ברוח

#### חלופי גרסאות

א נ"א הא (אה"ל). ב נ"א דילי. ג נ"א האי (אה"ל).  
 ד נ"א אנן. ה נ"א ליג לגבי. ונ"א אצל. ז נ"א בשנה.  
 ח נ"א ויצא. ט נ"א נשבעים. י נ"א ליג מהקא. י"א נ"א  
 הגנוזים. ונ"א והגנוז העליון (אה"ל). י"ב נ"א מוסף הוא  
 העליון. י"ג נ"א מוסף הוא. י"ד נ"א כנגדן (ד"ק). י"ה נ"א  
 ליג גן. טו נ"א ליג יום. טז נ"א ליג טפות. יז נ"א  
 נוטל. יח נ"א נהיה. י"ט נ"א היה. כ נ"א והיתה (אה"ל).

#### מסורת הזהר

א) לעיל בחקי הזהר דף ב' צ"ב. ב) (שה"ש ר') ח"א  
 קכה: קנב: רמה: רס. ח"ב יד: נא. נב: נה. ח"ג מד:  
 רצ: ג) (תהלים ק"ד) ח"א כט. לא. לה. קכה. קסב: ח"ב  
 קכו. ח"ג נח. ר"ז: ז"ח י"ג טג שמט. י"ח טב שט.  
 ד) (תהלים ק"ד) ח"א לג: ח"ג קפא.

#### עדן מנטף על הגן

בפני הזכר וכל אחד יורש מעלתו, לפי  
 הענין. וע"כ בשיר השירים, כשהמלך בשלום  
 שלו, מדבר על הנשמה, שהוא מדרגה עליונה  
 ממנה, ע"כ נחשבת לו כמו נקבה, וקורא  
 אותה בלשון נקבה יונתי תמתי וכו'. אבל  
 בתורה, המדובר הוא בנשמה לפי עצמה.  
 ע"כ קורא אותה בלשון זכר, אברהם.

**קמג** תנן התם בארבעה פעמים בשעה  
 וכו', ושמנה וארבעים טפות מנטף בכל  
 יום. פירוש. כי י"ב שעות הם ביום, וד'  
 פעמים מנטף בכל שעה, ד"פ י"ב הרי  
 מ"ח טפות. מכאן עד אות קמ"ז א"צ  
 ביאור.

ומשנגזרה

#### הסולם

#### מאמר

היא. אמר לו, כך נתבאר במשנה, שסו"ה אופן  
 א' בארץ נעשה נשמה, בפרשה שלו, בייג מדות  
 הרחמים. אבל בפרשה זו שבכאן, יש לנו  
 לבאר. פתח ואמר אחת היא יונתי תמתי  
 אחת היא וגו' שמקרא זה דומה על הנשמה,  
 אמר ר' אלעזר מה היא שכאן בשיר השירים  
 אנו קוראים הנשמה בלשון נקבה, דהיינו  
 יונתי תמתי וגו', ושם בתורה קוראים לה  
 בלשון זכר, דהיינו אברהם.

**קמב** א"א אומר ר' אלעזר וכו': אלא  
 אר"א, כאן בהתורה נקרא הנשמה בלשון  
 זכר, כלפי הגוף, מפני שהגוף בערך הנשמה  
 הוא כערך אשה כלפי זכר. וכן הנשמה  
 כלפי מדרגה עליונה ממנה, היא כנקבה

(דפו"י דף קכ"ד ע"ב \* קכ"ה ע"א)

### היי שרה

מד

הקודש, על כל השאר, אדם הראשון, «שְׁהִיָּה מְקַבֵּל מִשְׁמָנָה וְאַרְבָּעִים בִּלְאֵ כָּל שָׁכֵן, מִכָּאֵן אַתָּה לְמַד, כִּמְהָ הִיָּתָה חֲכָמָתוֹ.

קמוה) רבי בא אָמַר רב פְּהֵנָא, וְכִי מֵאִין הָיָה לְהֵם לְנִבְיָאִים, מֵאוֹתָם הַטּוֹפּוֹת, אֲלֵא הָכִי תִנּוּן, בְּכָל טַפְּהָ וְטַפְּהָ, הַיּוֹצֵאת מֵעֵדָן, רוּחַ חֲכָמָה יוֹצֵא עִמּוֹ, וְעַל כֵּן אֲתַגְזֵר בְּמִתְנִיתִין, אֵית מִיָּא מְגַדְלָן חֲפִימִין, וְאֵית מִיָּא מְגַדְלָן טַפְּשִׁין, וְאֵינוּן מִיָּא דְמְגַדְלָן חֲפִימִין, אֵינוּן מִיָּא, הוּוּ מִטְּפִין דְעֵדָן.

קמו) דא"ר יוסי, מִיָּא דְבִיָּה טְפִין יִתְבִּין, מִכָּל אֵינוּן אַרְבַּע נְהָרִי, קְדָמָה הוּא, דְכְּתִיב «שֵׁם הָאֱתֵד פִּישׁוֹן. מֵאֵי שֵׁם הָאֱתֵד פִּישׁוֹן. הַמְיּוֹחֵד מְכוּלָם פִּישׁוֹן, וְהוּא הַנוֹפֵל בְּאַרְצֵי מִצְרַיִם, וְלִפְיָקָה, הִיָּתָה חֲכָמָת מִצְרַיִם יוֹתֵר מִכָּל הָעוֹלָם.

קמוז) וּמִשְׁנַגְזְרָה גְזֵרָה, וְשִׁאֲבָדָה חֲכָמָת מִצְרַיִם, נָטַל קב"ה, אוֹתָם וְטְפִין וְנָרַק לֹוֹן \* בְּהֵוּא גְנָא, בְּהֵוּא נְהָרָא דְגִנְתָּא דְעֵדָן, דְכְּתִיב, וְנָהָר יוֹצֵא מֵעֵדָן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֵּן. וְנָה הָיָה מוֹלִיד אַרְבָּעָה אַחֲרִים, וְהָאֱתֵד הַמְיּוֹחֵד, הַנוֹלַד מִמֶּנּוּ, פִּישׁוֹן הָיָה. מִשְׁנַטְלוּ אֵלוֹ הַטּוֹפּוֹת שְׁלֵא יֵצְאוּ מִהֶגֶן, אֲבָדָה הַחֲכָמָה מִמִּצְרַיִם.

קמוח) וּמֵאוֹתוֹ הַרוּחַ שְׁהִיָּה יוֹצֵא מֵעֵדָן, הַמִּצְוֹ כָּל נְבִיא וְנְבִיא, וְהִיָּינוּ דְכְּתִיב, מִתְהַלֵּךְ בְּגֵן לְרוּחַ הַיּוֹם. וְגִנּוּזָה בְּגֵן עֵדָן, לְעֵתִיד לְבוֹא, וְנָה הוּא הַנְּהָר, שְׁרָאָה יִתְקַאל בְּנִבְוֵאתוֹ. וְע"כ אָמַר הַכְּתוּב \* כִּי מִלְּאָה הָאֲרֵץ דָּעָה אֶת ה' וְגו'. שְׁאוֹתָם מִים, תְּמִיד מְגַדְלִים הַיְדִיעָה בְּעוֹלָם.

קמוט) ת"ר, כָּל \* נִשְׁמָתָן שֶׁל צְדִיקִים, לְמַעַלָּה בְּעֵדָן י"ה הֵן, \* וּמָה מִמָּה שְׁיִוֵּרָד מֵעֵדָן, יִשְׁגָּא הַחֲכָמָה בְּעוֹלָם, לְעוֹמְדִים בּוֹ, \* וְנִהְיִין \* מִהֵנְאוֹתָיו וְכַסּוּפִיו, עַל אַחַת כִּמְהָ וְכַמְהָ.

קנ) אָמַר רַבִּי יִצְחָק בִּין שְׁתַּנְּשָׁמָה זוֹכָה, לִיְכַנֵּס בְּשַׁעְרֵי יְרוּשָׁלַיִם שֶׁל מַעַלָּה, מִיכָא"ל הַשֵּׁר הַגְּדוֹל, הוֹלֵךְ עִמָּה, וּמְקַדֵּים לָהּ שְׁלוֹם. מִלְּאֲכֵי הַשָּׁרָת, תִּמְהִים בּוֹ, וְשׁוֹאֲלִים עָלֶיהָ, \* מִי זֹאת עוֹלָה מִן הַמְדַבֵּר. מִי זֹאת, עוֹלָה בִּין

#### ח'ופי גרמאות

א נ"א מוסיף שהיה בגן ומקבל הטפות בבית חד מקבל משמנה (אה"ל). ב נ"א עאכ"ו. ג נ"א דמגולין. ד נ"א יתיבין. ונ"א יתירין. ה נ"א חכמה לישראל במצרים. ונ"א חכמה במצרים. ז נ"א אברה. ונ"א מוסיף דכתיב אברה. זנ"א דכתיב ונ"א אברה. ח נ"א טפות. ט נ"א המציה. ינ"א תמצית. יא נ"א ימצו. יב נ"א ונגזר ונ"א ל"ג הכתוב. יג נ"א נשמתם. יד נ"א הם. יו נ"א וממה. יז נ"א ומה. יח נ"א ומה. יט נ"א בהנאותיו.

#### מסורת הזהר

א) (בראשית ב') ח"א פא: ח"ב טו: ת"ז תכ"ה פח: ב) לעיל ב"א ר"א צ"א. ג) לעיל וירא דף קט"ז צ"ז. ד) לעיל בהק' הזהר דף קל"ו צ"א.

#### עדן מנפח על הגן

קמח) וּמֵאוֹתוֹ הַרוּחַ שְׁהִיָּה יוֹצֵא מֵעֵדָן הַמִּצְוֹ וכו': הַמִּצְוֹ, הוּא מִלְשׁוֹן הַכְּתוּב, מִי מִלָּא יִמְצוּ לְמוֹ (תהלים ע"ג), דְהֵיָינוּ מִצִּיעָה וְסַחִיטָה. עַד אוֹת קנ"ב א"צ בִּיאור.

#### הסולם

#### מאמר

קמז) וּמִשְׁנַגְזְרָה גְזֵרָה שִׁאֲבָדָה חֲכָמָת מִצְרַיִם הִיָּה זֶה מִטְּעַם. כִּי נִמְלָךְ קב"ה אוֹתָם טְפִין וכו': וּמִשְׁנַטְלוּ אֵלוֹ הַטּוֹפּוֹת שְׁלֵא יֵצְאוּ מִהֶגֶן אַבְרָה הַחֲכָמָה מִמִּצְרַיִם.

(דפו"י דף קכ"ה ע"א \* דף קכ"ה ע"ב)

מה

היו שרה

העליונים, \* מהגוף החרב, שדומה להבל, דכתיב \* אדם להבל דמה. הוא משיב ואמר, \* אחת היא יונתי תמתי, אחת היא, מיוחדת היא. אחת היא לאמה \* וגו', \* לאמה. זו היא פסא הפכוד, שהיא אם לנשמה, ויולדת לה, \* שנגזרה ממנה. **קנא** \* ראיה בנות ויאשרוק, אלו שאר הנשמות, שהן במעלתן למעלה, והם הנקראות בנות ירושלים. אמר רבי יוסי, הא תורנא על מה דאמרן, אלו נקראות בנות ירושלים, והאחרות נקראות בנות לוט. ראיה בנות ויאשרוק, שאר הנשמות, משבחות לה, ואמרות שלום בואן. מלכות ופלגשים \* ויהללוה \* מלכות אלו האבות, \* שהם מלכות. \* ופלגשים: הן \* גירי הצדק, \* כולם משבחות, ומקלסות אותה, עד שוננסת למעלה, ואזי הנשמה במעלתה, \* \* ומתקיימא אריכות הימים, הה"ד, \* ואברהם זקן \* בא בימים. נכנס באריכות \* הימים, לעוה"ב. **קנב** \* רבי אבא סבא, קם על רגליו, ואמר, מנוחה ושלום גרמין יחא לך רבי שמעון בן יוחאי, דחזרת עטרה \* ליושנה. דתנינן במתניתא קדמאה, \* דכיון שהנשמה \* היא \* בתשלומה, באתר עלאה, \* לא \* תבאת לגופא \* אלא אתבריאן \* מנה, נשמי אחרנין, דנפקי \* מנה, ואיחי \* אשתארת \* בקיומא, עד דאתא רשב"י ודרש, ומה אם בעולם הזה, שהוא הבל, והגוף שהוא טפה סרוחה, נכנסת בו, אותה הנשמה. לעתיד לבא, שיצרפו כולם, ויהיה הגוף מוכתר, בקיום ותשלום יותר, אינו דין להכנס אותה הנשמה בו, בכל התשלומין, והעלויין שבה.

**קנז** \* אמר רבי אחא, אותה \* הנשמה ממש, ואתו הגוף ממש, עתיד הקב"ה, \* להעמידן \* בקיומן לעתיד לבא, אבל שניהם יהיו שלמים, בתשלום הדעת, להשיג מה שלא השיגו בעולם הזה.

**קנד** \* ואברהם זקן \* בא בימים וגו'. ר' \* בו א"ר יוחנן, באותו \* העולם: שהוא ימים, ולא בעולם הזה, שהוא לילה. אמר ר' יעקב, באותם העולמות,

חלופי גרמאות

מסורת הזהר

א) (תהלים קמ"ד) ת"ז תס"ז צח. תס"ט ק"ט. ב) לעיל דף מ"ג צ"ב. ג) לעיל דף ל"ז צ"ב.  
א נ"א הגוף ונ"א מן הגוף. ב נ"א ליג וגו'. ג נ"א ליג לאמה. ד נ"א ליג שנגזרה. ונ"א והיא. ה נ"א ליג ויהללוה. ו נ"א ליג מלכות. ז נ"א שהן. ח נ"א והפלגשים. ט נ"א גרי. י נ"א כלן. יא נ"א ומתקיימה. ונ"א ומתקיים בה (אה"ל). יב נ"א ימים. יג נ"א ליג ליושנה. יד נ"א כיון שהנשמה לזמנא בתרא עאלק לאתבא לגופא אתבריאן. ונ"א כיון שהנשמה בחר [בתרא] עאלין לה לאתבא לגופא אתבריאן. טו נ"א שהיא. טז נ"א בתשלומא. יז נ"א לאתבא. יח נ"א תבא. יט נ"א ליג אלא. כ נ"א מינה. כא נ"א מינה. כב נ"א נשאת. וכ"א אשאת. כג נ"א בקיומה. כד נ"א מוסיף הנשמה [נכנסת] בו בכל התשלומין והעלויין שבה. כה נ"א להעמידו. ונ"א להעמידם. כו נ"א בקיומו. וכ"א בקיומם. כז נ"א בא. כח נ"א ליג באותו. וכ"א מוסיף באותם הימים ובאותו. ונ"א באותם הימים העולם הבא. ונ"א מוסיף העולם הבא.

עניני תחית המתים

הסולם

מאמר

אמר רבי יוחנן, באותו העולם שהוא ימים דהיינו אור, ולא בעולם הזה שהוא לילה. פירוש. בא בימים היינו ספירות העליונות שבעולם העליון שהם אורות, ונקראים ימים. אמר רבי יעקב, בא בימים, פירושו שבא

קנב) ר' אבא סבא וכו': שלמדנו במשנה ראשונה, כיון שהנשמה היא בתשלומה במקום העליון, אינה חוזרת עוד לגוף, אלא שנשמות אחרות נבראות ויוצאות ממנה, והיא נשאת במצבה. וכו' עד אות קנ"ד א"צ פירוש.

קנד) ואברהם זקן בא בימים: רבי בו (דפו"י דף קכ"ה ע"ב \* דף קכ"ז ע"א)

באותם

### היי שרה

מו

שָׁהם יָמִים, בְּאוֹתָם הִנְנָאוֹת וְהַכְסוּפִין, שֶׁהוּא נֹחַל. וְה' בְּרַךְ אֶת אֲבְרָהָם  
בְּכָל. «בְּאוֹתוֹ הַמְשָׁרָה שֶׁנִּתֵּן לוֹ הַקְּב"ה מְשֻׁמוּ, שֶׁהִיא אוֹת ה"א שֶׁבוּ  
נִבְרָא הָעוֹלָם.

קְנָה) וְתִנְיָא, אָמַר ר' יוֹחָנָן, מִטְטְרוֹן שֶׁר הַפְּנִים, שֶׁהוּא נֶעַר, עֶבֶד  
מִרְבוּ, הָאֲדוֹן הַמוֹשֵׁל עָלָיו, מְמוֹנָה עַל הַנְּשֻׁמָּה, בְּכָל יוֹם, לְהַסְפִּיק לָהּ, מְאוֹתוֹ  
הָאוֹר וְשִׁנְצֻטָּה, וְהוּא עֵתִיד לְמִיטְב, חוֹשֵׁבֵן פִּתְקָא, בְּכַתְּי קַבְרִי, מִן דּוּמָה,  
וְלֹאֲחֻזָּה לִיָּה קָמִי מְאָרְיָה, וְהוּא זְמִין, לְמַעְבַּד חֲמִיר, הַהוּא גְרָמָא, תַּחֲתוֹ  
אַרְעָא, לְתַקְנָא הַלְגוּפִיָּא, וְלְקִימָא לֹון בְּשְׁלִימוֹתָא דְגוּפָא, בְּלֹא נִשְׁמָתָא,  
וְדְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא \* יִשְׁדַּר י' לָהּ לְאַתְרָהּ.

### ה'יפוי גרמאות

א נ"א ל"ג באותו. ב נ"א המעשר. ג נ"א באשר. ד נ"א ותנא. ונ"א ותנא. ה נ"א ל"ג יוחנן. ו נ"א שנצטווה.  
ז נ"א לאעבר. ח נ"א לגופיא. ט נ"א מוסף בזמנא דקב"ה. י נ"א ליה.  
דרך אמת א פ"י לעשות שאור כענין שאור שבעיסה כד"י שיתרבה בגוף ויעלה מקברו.

### עניני תחיית המתים

להרקב בקבר, (כנ"ל דף ד' ד"ה פירוש) ובכרי  
שתבין זה היטב, אביא לך מענין יעקב  
ועשו. כי יעקב ה"ס קו אמצעי, ועשו ה"ס  
קו שמאל שאינו כלול מימין. וכתוב ויוד  
יעקב נזיד וגו' דהיינו המוחין הנמשכים  
מקו אמצעי שנקרא יעקב, ויבא עשו מן  
השדה והוא עיף וגו' ויאמר הלעיטני נא  
מן האדס האדס הזה וגו'. שרצה שקו  
האמצעי ישפיע לו המוחין שלו, אשר קו  
שמאל כלול בהם בימין, שמשם החיים  
כנודע. אבל יעקב אמר לו מכרה כיום  
בכורתך לי וגו'. כי נודע שהמוחין דחכמה  
נמשכים בקו שמאל, שה"ס בכרה וגדלות,  
וע"כ אינו רוצה להכליל בימין שהוא אור  
חסדים הקטן הרבה ממנו, אבל התחתונים  
אינם יכולים לקבל הארת השמאל מטרם  
התלבשותו בחסדים מקו ימין. וז"ס שעשו  
היה עיף, וז"ס שאמר הנה אנכי הולך  
למות ולמה זה לי בכרה. וע"כ מכר לו  
הבכורה, וכן ויבז את הבכרה מחמת שהיה  
מוכרח לקבל מיעקב המוחין מהתכללות  
הימין. והנך מוצא שעם קבלת עשו את  
המוחין דקו אמצעי בטל את הבכרה שלו,  
שהוא הארת החכמה משמאל בלי ימין, ולא  
עוד אלא שביזה אותה. כי גילה דעתו  
שמהארת השמאל בא רק מות, כמ"ש הנה  
אנכי הולך למות וגו', ומהארת קו אמצעי  
באים החיים. וכעין זה תקיש אל גוף  
האדם, כי כל גוף נפל תחת שליטת ס"מ,  
שרו של עשו, בעת החטא דעץ הדעת,  
שמשם נגזר המיתה על הגוף, ושליטה זו  
ה"ס הוהמא דחויא, שאינה סרה מגוף  
מטרם שנוקב בקבר. ועל כן הצדיקים  
מטהרים את גופם הבא מכח השמאל עד  
שראוי

### הסולם

טאמר

באותם העולמות שהם נבחנו לימים, מטעם  
אותם ההנאות והכסופין שהוא נחל. ואינו  
חולק על ר' יוחנן אלא מבאר יותר.

וה' ברך את אברהם בכל. בכל היינו  
באותו המשרה, דהיינו השררה, שנתן לו  
הקב"ה משמו, שהוא אות ה' שבו נברא  
העולם.

קנה) ותניא אר"י וכו': אר"י, מטטרון  
שר הפנים, שהוא נער עבד מרבו האדון  
המושל עליו, הוא ממונה על הנשמה,  
להשפיע לה בכל יום מאותו אור שנצטווה  
להשפיע לה. והוא עתיד לקבל חשבון בכתב  
מבית הקברות, מיד דומה, מכל גוף וגוף,  
ולהראותו לפני אדונו. כמ"ש לעיל (דף ד' ד"ה  
כדו ע"ש) והוא עתיד לעשות אותו העצם  
ע"ז שאור, לבנין הגוף, תחת הארץ ולתקן  
את הגוף ולהחיותו בשלמות הראוי אל גוף  
בלא נשמה, והקב"ה ישלח אח"כ הנשמה  
למקומה בגוף. והיינו אחר שבא לארץ  
ישראל כמ"ש לפנינו.

וצריכים להבין היטב כאן, ענין העצם  
הנשאר בהקבר ואינו נרקב, אשר אומר כאן,  
שהמלאך מטטרון עושה אותו שאור לבנין  
הגוף. והנה חז"ל אמרו (תולדות אור נ"א).  
שהעצם הזה נקרא לוז, ואינו נהנה ממאכל  
ומשקה, שהאדם אוכל ושותה, ועל כן אינו  
נרקב בקבר כשאר עצמות. וממנו חוזר ונבנה  
גוף האדם כשעומד לתחיית המתים. ויש  
להבין, למה נקרא לוז, ולמה אינו אוכל  
ושותה, ואינו נרקב בקבר, ומה יחוסן, שרק  
ממנו יבנה הגוף לעת התחיה.

וכבר נתבאר שאלו המוחין שהגוף מקבל  
בחיינו, מסוד קו אמצעי, הם הגורמים לו  
(דפו"י דף קכ"ו ע"א \* קכ"ו ע"ב)

מוז

היו שרה

קנו) אמר ר' יצחק, באותה שעה, מה פתיב, ויאמר אברהם אל עבדו זקן ביתו המושל וגו'. מהו אל עבדו, אי בחכמתא דא נסתפל, מהו אל עבדו,

חלופי גרסאות  
א נ"א ביתו וגו'.

מסורת הזהר

(בראשית כ"ד) ח"א קפא: ריב: ח"ב טא. סו: ח"ג  
רכד:

עניני תחיית המתים

הסולם

מאמר

היתה נקראת לזו, שהוא מלשון הכתוב תועבת ה' נלוז, (משלי ג' ל"ב) וכן ונלוזים במעגלותם. (משלי ב' ט"ז). ועקב שה"ס קו אמצעי תקן את העיר, והשרה בה האלקיות וע"כ קרא שמה בית אל. אשר לפני זה היה שמה לזו. אמנם כפי שנחבאר שקו האמצעי אינו יכול לתקן רק את בחינת הו"ק דג"ר, אבל לא את הג"ר דג"ר, נמצא שלא כל העיר לזו קבלה את תיקונה, להיות נקראת בית אל אלא רק את בחינת הו"ק של עיר הזאת קבלה תיקונה ונעשית בית אל, אבל הג"ר דג"ר מבחינת העיר, נשאר בה השם הראשון לזו, כי יעקב לא היה יכול לתקן אותה, וזהו מבחינת עולם, וכן מבחינת נפש, נבחן כל גוף כמו העיר לזו, אשר הצדיקים הזוכים לקבל המוחין דקו אמצעי וגופם זוכה להשראת השכינה, אז נקרא גופם בית אל, תחת השם הקודם לזו, אמנם בחינת ג"ר של הגוף שלהם, שאין להם מה לקבל מקו אמצעי כנ"ל, לא נתקנו כלום ואינם נקראים בית אל, אלא נשארו בשם הקודם לזו, הרי שעצם הזה המיוחס לג"ר דג"ר נקרא לזו, דהיינו שנשאר בזוהמתו ואינו ראוי לשום תקון במשך שתא אלפי שני, כי המוחין דקו אמצעי אינם מפרנסים אותו.

וזה שאמרו ז"ל, עתיד הקב"ה להחיות המתים במומם, שלא יאמרו אחר הוא. וכבר נתבאר זה בהקדמתי לזהר אות כ"ח, ועם המתבאר מובן שסוד העצם לזו ה"ס המום שבגוף, שאינו יכול להרפא בשתא אלפי שני, בסו"ה מעות לא יוכל להתקן וחסרון לא יוכל להמנות. וממנו יעמוד הגוף לתחיית המתים, כדי שלא יאמרו אחר הוא מצורתו שבא"ס ברוך הוא. כמו שביארתי בהקדמה אות כ"ח עש"ה, ואין להכפיל דברים. והנה נתבאר היטב, למה נקרא לזו, ולמה אינו אוכל ושותה, ולמה אינו נרקב בקבר, ולמה דוקא ממנו יעמוד הגוף לתחיית המתים. וזכור הדברים, כי הם המפתח לכל המאמר שלפנינו.

קנו) אמר ר' יצחק וכו': אר"י באותה שעה מה כתוב, ויאמר אברהם אל עבדו וגו': מהו אל עבדו. אם בחכמה זו נסתכל, דהיינו בנוגע לתחיית המתים, מהו הפירוש אל

שראוי לקבל את המוחין מקו האמצעי. ועם קבלת המוחין נמצא הגוף, שמבזה את הבכרה שלו כמו עשו. ורושם מביזוי הזה נשאר בגוף גם לאחר מיתה, עד שגורם לו רבובון, שפירושו, ביטול גמור של כל כח הקבלה שלו, עד שלא נשאר זכר ממנו, והכן היטב.

אמנם לפי"ז קשה, איך אפשר עוד שיקום לתחיית המתים. כיון שכבר נרקב. והענין הוא כמו שיש בקו שמאל ג"ר וו"ק, כן בגוף, שהוא המקבל ממנו. יש ג"כ ג"ר וו"ק, וכן בעשו היה ג"ר וו"ק, דהיינו כלי לקבלת ג"ר וכלי לקבלת ו"ק. ונתבאר שהמוחין דקו אמצעי שקבל עשו, גרם לו לבזות את הבכרה, וכן גורמים לכל גוף שירקב בעפר, אמנם המוחין הבאים מקו אמצעי אינם אלא ו"ק דג"ר, ואין בהם כלום מג"ר דג"ר כנודע, ונמצא שרק הו"ק של עשו ביזו את הבכרה, כי נתגלה על ידם שמקו שמאל בא המות ומקו אמצעי החיים. כנ"ל, אבל הג"ר של עשו, שלא קבלו כלום מהמוחין דיעקב, להיותם רק ו"ק דג"ר, א"כ נשאר תחת שליטת השמאל, ולא בזו כלל את הבכרה, כי בין כך ובין כך מתו, כי קו אמצעי לא היה לו מה ליתן להם, ועל דרך זה הגופים של כל אדם, אשר מסבת המוחין שמקבלים בחיים הם נרקבים בקבר, וזה דוקא לבחינת הכלים דו"ק של הגוף, שהם הנהנים מקו אמצעי, משא"כ הכלים דג"ר של הגוף, שלא נהנו מעולם מאלו המוחין דקו אמצעי, הם אינם נרקבים בקבר, כמ"ש בג"ר דעשו, כיון שלא נהנו ע"כ לא בזו, וז"ס שאמרו ז"ל שיש עצם שאינו נרקב בקבר, דהיינו חלק הגוף המיוחס לקבלת ג"ר דג"ר, שהוא אינו נהנה ממאכל ומשתה, שה"ס המוחין הבאים מקו אמצעי, וע"כ אינו נרקב, כמבואר, וע"כ יבנה הגוף ממנו לתחיית המתים.

והטעם שנקרא לזו, הוא בסו"ה ויקרא את שם המקום ההוא בית אל ואולם לזו שם העיר לראשונה (בראשית כ"ח) פירוש הדברים, כי כל דבר יש להבחין בג' הבחנות, שהם עולם שנה ונפש, כמבואר בספר יצירה. וענין הארת השמאל בלי ימין, מבחינת עולם, היתה העיר לזו, ועל כן (דפו"י דף קכ"ז ע"ב)

### הוי שרה

מה

אמר רבי אנהוראי, לא נסתפל, אלא במה שאמר עבדו, עבדו של מקום. הקרוב לעבודתו, ומאן איהו, זה מטטרון, פדקאמרן, דאיהו עתיד ליפות לגוף בכתו קברי.

קנז) הךא הוא דכתיב, ויאמר אברהם אל עבדו, זה מטטרון, עבדו של מקום. זקן ביתו, שהוא תחלת בריותיו, של מקום. המושל בכל אשר לו, שנתן לו קודשא בריך הוא, ממשלה, על כל צבאותיו.

קנח) ותאנא, אר"ש א"ר יוסי אמר רב, כל צבאותיו של אותו עבד, נוטלים אור, ונהנין מזיו הנשמה, דתאנא אור הנשמה, ילעה"ב, גדול מאור הכסא. והא מהכסא נטלה הנשמה. אלא זה לפי הראוי לו, וזה לפי הראוי לו. רב נתמן אמר גדול מאור הכסא ממש, דכתיב, דמות כמראה אדם עליו מלמעלה מאי עליו על זהרו.

### חלופי גרסאות

א נ"א נהורא. ב נ"א שאמר. ג נ"א מוסיף זקן ביתו הקרוב. ד נ"א ומאן. ה נ"א ונהנין. ו נ"א ונהנין ונוונון (אה"ל). ז נ"א השכינה. ח נ"א הבא לעולם.

### מסורת הזהר

(א) לעיל נה דף צ"ז צ"ג.

### עניני תחיית המתים

הנשמות, ומט"ט וסיעתו. שהנשמות באים בסוד אדם היושב על הכסא. ומטטרון וסיעתו באים מסוד הכסא, ונודע שהתחתונים צריכים להארת חכמה וכל זמן שאין להם הארת חכמה אע"פ שמקבלים אור החסדים מו"א ומאו"א עלאין עדיין הם בבחינת ו"ק בלי ראש, עד שמקבלים ג"כ הארת החכמה, הנמשכת מהכסא ומהנוקבא ומישסות שאז קונים ג"ר. ונמצא שהנשמה מטרם שמקבלת אור הכסא, היא בבחינת ו"ק בלי ראש דהיינו ו"ק דו"ק, והיא קטנה מאור הכסא שהוא ג"ר דו"ק, אבל אחר שמקבלת הארת החכמה מאור הכסא נעשית גדולה הרבה מאור הכסא, כי אור הכסא נמשכת מהנוקבא ומישסות, והוא בחינת ג"ר דו"ק, ואור הנשמה נמשכת מו"א ואו"א, והוא בחינת ג"ר ממש.

וזהו שמקשה איך תאמר שאור הנשמה גדול מהכסא, והא מהכסא נטלה הנשמה, שהיא קטנה מהכסא. כי הנשמה מטרם שמקבלת מהכסא, היא ו"ק דו"ק, והכסא הוא ג"ר דו"ק. וע"כ היא מקבלת מהכסא. ומתרץ אלא זה לפי הראוי לו וזה לפי הראוי לו. כלומר שהם שני אורות משונים זה מזה. כי הנשמה היא אור חסדים בעצם והכסא הוא הארת החכמה בעצם, וע"כ כשהנשמה צריכה להארת חכמה מתויבת לקבל מכסא, אף על פי שמשורשה הנשמה גדולה מאור הכסא. רב נתמן אמר גדול מאור הכסא ממש, דכתיב דמות כמראה אדם עליו מלמעלה. מאי עליו על זהרו

### הסולם

### מאמר

אל עבדו. כי אברהם ה"ס הנשמה כמ"ש לעיל (דף מ"ב אות קמ"א) וא"כ, ויאמר אברהם אל עבדו הוא העבד של הנשמה, והיכן מצינו שיש עבד לנשמה. אמר רבי נהוראי, לא נסתכל אלא במה שאמר עבדו, ולא נייחס אותו אל אברהם כמשמעות הכתוב אלא הפירוש הוא עבדו של מקום, הקרוב לעבודתו. ומי הוא, הוא מטטרון, כמו שאמרנו, שהוא עתיד ליפות הגוף בקבר.

קנז) הה"ד ויאמר אברהם אל עבדו: זהו מטטרון, עבדו של מקום. זקן ביתו, להיותו תחלת בריותיו של מקום. המושל בכל אשר לו, פירושו שנתן לו הקב"ה ממשלה על כל צבאותיו. דהיינו על כל מלאכי מעלה.

קנח) ותאנא אר"ש וכו': ולמדנו, אמר ר' שמעון אמר ר' יוסי אמר רב, כל צבאותיו של אותו עבד, נוטלים אור ונהנין מזיו הנשמה, שלמדנו אור הנשמה גדול מאור הכסא דהיינו כסא הכבוד, והמלאכים נוטלים אודם מהכסא, הרי שאור הנשמה גדול מאור הכסא. ומקשה, והרי מהכסא נטלה הנשמה, ובהכרח שהמקבל הוא קטן מהמשפיע. ומתרץ אלא זה לפי הראוי לו וזה לפי הראוי לו.

והדברים עמוקים מאד, ואבארם משורשם. כי שורשם של אדם היושב על הכסא והכסא, ה"ס או"א וישסות. אשר ישסות ה"ס הכסא וסוד שמאל. ואו"א ה"ס האדם היושב על הכסא וסוד הימין. ומהם נמשכים ז"א ונוקביה, שז"א ה"ס אדם היושב על הכסא, והנוקבא ה"ס הכסא. ומהם נמשכים

(דפו"י דף קכ"ז ע"ב)



מ"ט

היי שרה

**קנט"ו** וכשהוא הולך לעשות שליחותו, כל צבאותיו והמרכבה שלו נזנזין מאותו הזוהר. ת"א \* הוא שהנשמה אומרת לו, ב שים נא ידך כלומר סיעתך, תחת ירכי, זהו אור הנשפע מן הנשמה עליהם.

**קס** אמר רבי יהודה ז' רבבי שלום, פך קבלנו, בפעם שזה הולך בשליחותו של מקום, ה קודשא בריך הוא, מניע כל צבאותיו של מעלה, באות אחת משמו. אמר רב הונא, י פך ירכי בגימטריא ר"ם. כלומר הנשמה אומרת, שים נא ידך, סיעתך, תחת מעלתו של רם ונשא המושל על הכל. ולאחר שצוה סיעת ז' עליונים, תחת ידו, אני משביעך, שבועה גדולה ב'ו.

**קס"א** אמר רבי יצחק, א' אלהי השמים ואלהי הארץ. ה הואיל ואמר בה' שהוא הכל, למה נאמר, א' אלהי השמים, אמר רבי יהודה שהוא אדון על הכל, בבת אחת, וברגע אחד הוא מניע לכל, וכלם כאין \* נגדו. רבי יצחק אומר, על שמים אותיות משמו, להורות, שהוא הכל ואין אחר בלתי.

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

(א) (בראשית כ"ד) ח"א קמו. קלא: קפא: ז"ח כ"ז טג א נ"א מוסיף הוא דכתיב, ב נ"א מוסיף דכתיב שים. ג נ"א על הנשמה, וליג עליהם, ד נ"א בר. ה נ"א הקב"ה שמה. ו נ"א מוסיף כך הוא. ז נ"א העליונים, ח נ"א ליג בו. ט נ"א ליג מן הואיל עד אמר. י נ"א רב. (אה"ל), ו נ"א מוסיף כך הוא.

עניני תחיית המתים

הסולם

מאמר

תחת ידו, אמרה לו, אני משביעך שבועה גדולה בו.

**קס"א** אמר ר' יצחק זכ"ל: אר"י, כתוב אלקי השמים ואלקי הארץ, כיון שכבר אמר בה', דהיינו אני משביעך בה', למה נאמר עוד אלקי השמים וגו'. הקשה לר' יהודה שאמר, שבשעה שהולך וכו' מניע כל צבאותיו באות אחת משמו, שה"ס י' דהיינו אור החסדים דאו"א עלאין כנ"ל, והקשה לו, לפי זה, למה אמר בלשון השבועה, אלקי השמים ואלקי הארץ, ששמים ה"ס ז"א הנמשך מאו"א עלאין, והארץ ה"ס הנוקבא הממשכת מישסו"ת כנ"ל והיה מספיק להשביעו בה' לבד.

**אמר רבי יהודה זכ"ל:** והשיב לו ר"י, שע"כ נאמר אלקי השמים ואלקי הארץ, להורות שהוא אדון על הכל בבת אחת, וברגע אחד הוא מניע לכל, וכלם כאין נגדו. כלומר, שמשיב, דע"כ הזכיר שמים וארץ בלשון השבועה, שה"ס האור של אות הי', להורות, שאור זה מושל על כל המדוגות, וכולם כאין נגדו. ר' יצחק אומר, על שמים אותיות משמו מניע כל צבאותיו בעת שמטטרון הולך בשליחותו. להורות, שהוא הכל ואין אחר בלתי. פירוש. כי ר' יצחק חולק על ר' יהודה, שאמר לעיל שכשהוא הולך וכו' מניע וכו' באות אחת משמו, דהיינו רק באור הימין מאו"א

זהרו: כי עליו ברוחניות, שאינו תופס זמן ומקום, הוא בהכרח רק בחינת מעלה בלבד. הרי שאור הנשמה גדול מאור הכסא, להיותה משורשה בסוד אדם היושב על הכסא כנ"ל.

**קנט"ו** וכשהוא הולך וכו': וכשהולך לעשות שליחותו של הקב"ה, כל צבאותיו והמרכבה שלו נזנזים מאותו הזוהר, של הנשמה, דהיינו מאור החסדים מסוד האדם היושב על הכסא הנמשך מז"א המקבל מאו"א עלאין כנ"ל, וזה הוא שהנשמה אומרת לו שים נא ידך, כלומר סיעתך, דהיינו הצבאות של מטטרון. תחת ירכי, זהו אור הנשפע מן הנשמה, כי ירכי פירושו נה"י, שזהו מעלת הנשמה עליהם, שיש לה נה"י דכלים וג"ר דאורות, וע"כ אמרה לו, שים נא ידך תחת ירכי, שיקבל אור הג"ר הנכלל בנה"י שלה. שאור זה ה"ס השבועה שהשביעה אותו.

**קס** אמר ר' יהודה ברבי שלום זכ"ל: אריב"ש, כך קבלנו, בשעה שזה הולך בשליחותו של מקום, הקב"ה מניע כל צבאותיו של מעלה באות אחת משמו, דהיינו ב' של הויה, שה"ס או"א, שהוא שורש אור הנשמה כנ"ל בסמוך. אמר רב הונא, כך ירכי בגימטריא ר"ם, כלומר, הנשמה אומרת, שים נא ידך, סיעתך, תחת מעלתו של רם ונשא המושל על הכל. שזה רומז לבחינת עתיק המאיר באו"א שהם אות י' הנ"ל. ולאחר שהנשמה צותה סיעת עליונים, דהיינו אור או"א עלאין,

(דפו"י דף קכ"ז ע"ב \*) דף קכ"ז ע"א

## היי שרה

ג

**קסב) ואשביעך** בה' אלהי השמים ואלהי הארץ. אָמַר רב הונא, ב' ואי הוינא ד' עמהון, ה' דמארי מתניתא, פד גלוי רזא דנא, לא יאיפרשנא מנהון הכי, דהא יאנא חזי, "עמיקין" סגיאין בפומייהו, דגלוי ולא אתחזיין לכל איניש. תא חזי, שבועת קיימא דא, אומי י"ה י' נשמתא, דכתיב אשר לא תקח אשה לבני.

**קסג) א"ר יצחק**, מהכא משמע, שהואיל ואתה הולך בשליחות זה, לא תקח אשה לבני, כלומר שלא תקח גוף לבני, "ליכנס בגוף אחר, בגוף זר, בגוף שאינו ראוי לו, אלא בההוא ממש, שהוא שלי, בההוא ממש, שיצאתי ממנו, הדא הוא דכתיב"א כי אם אל ארצי ואל מולדתי תלך.

**קסד) אמר ר' יוסי**, מהו א ולקחת אשה לבני ל' ליצחק. אמר רבי יצחק, אותו הגוף שנצטער עמי באותו העולם, ולא היה לו הנאה וכסוף בו, מפני יראת קונו, אותו הגוף ממש, תקח ליצחק עמו בהאי שמתת הצדיקים, ליצחק עמו בשמתת הקב"ה, ליצחק עמו "דעכשיו עת שחוק בעולם, הה"ד א' ז' מלא שחוק פיננו וגו'.

### מסורת הזהר

א) (שם ח"א קפא: ב) ש. ג) לעיל וירא קייז צ"ג. א נ"א הוא. ב נ"א אי. ונ"א יאה. ג נ"א ליג הוינא. ד נ"א עמקון. ה נ"א מארי. ו נ"א אתפרשנא. ז נ"א ליג אנא. ח נ"א עמהון. ט נ"א סגיאין (אה"ל). י נ"א דלגו. יא נ"א ליה. יב נ"א לנשמתא. יג נ"א מוסף לבני לבנינו. יד נ"א לכנס. טו נ"א ליג בגוף. טז נ"א ליג שהוא. יז נ"א ליג יוסי. יח נ"א משם. יט נ"א ועכשיו.

### חלופי גרסאות

### מאמר

### הסולם

### עניני תחיית המתים

אשה לבני, כלומר, שלא תקח גוף לבני, כי הגוף בערך הנשמה נקרא אשה ולכנס בגוף אחר, בגוף זר, בגוף שאינו ראוי לו, אלא בגוף ההוא ממש שהוא שלי, בההוא ממש שיצאתי ממנו, וזהו שכתוב כי אם אל ארצי ואל מולדתי תלך. פירוש. כמ"ש לעיל (בדף מ"ז ד"ה וזה וכמ"ש בהקדמתי להזהר דף י' אות כ"ח), בביאור דהו"ל, עתידים המתים להחיות במומם שלא יאמרו אחר הוא, שהפירוש הוא שיהיה באותה הצורה כמו בהתכללות בא"ס ב"ה, עש"ה לכן משבעת הנשמה למטטרון, א"ל ארצי וא"ל מולדתי תלך, דהיינו לגוף שלי, שנשאר בסוד עצם לזו, שה"ס הגוף שיצאתי ממנו, והוא הראוי לתחיית המתים (כנ"ל דף מ"ז ד"ה וצריכים ע"ש) ואחר שיתרפא ממומו, ראוי להתלבשות הנשמה לנצחיות. (כמ"ש בהקדמתי הנ"ל. עש"ה, כי אין להכפיל דברים).

**קסד) אמר ר' יוסי וכו':** מהו ולקחת אשה לבני ליצחק, אם הכוונה להתלבשות הנשמה היה צריך לומר לאברהם. אמר ר' יצחק, אותו הגוף שנצטער עמי באותו העולם, ולא היה לו הנאה וכסוף בו מפני יראת קונו. דהיינו עצם

מארי"א שה"ס י' דהויה, ועל זה הקשה לו מלשון השבעה שאמר, **אלקי השמים**, שאורו ה"ס ארי"א, ו**אלקי הארץ** שאורו ה"ס ישסו"ת, שה"ס שמאל. ומוכיח ר' יצחק מזה שבשעה שמת"ט הולך בשליחות הקב"ה מניע כל צבאותיו בב' אותיות משמו, שה"ס י"ה מהו"ה. אשר י' ה"ס אור ארי"א עלאין, ור' ה"ס אור ישסו"ת. דהיינו גם בהארת החכמה הנמשכת מישסו"ת, אשר הארת החכמה מבער הקליפות והכל רואים שהוא הכל ואין אחר בלתו.

**קסב) ואשביעך** בה' אלקי השמים וגו': אמר רב הונא, אם הייתי עם בעלי הבריות בשעה שגילו סוד הכתוב הזה, לא הייתי נפרש מהם כך, בלי שאדע הכל, כי אני רואה עמקות גדולה בפיהם, כי גלו, ואעפ"כ אינם מובנים לכל איש.

**ת"ה שבועת קיימא דא וכו':** בוא וראה, שבועת הברית הזאת, משבעת הנשמה, שכתוב אשר לא תקח אשה לבני. כי אברהם רומז על הנשמה כנ"ל (באות מ"ח).

**קסג) אמר ר' יצחק וכו':** מכאן נשמע, שהנשמה אמרה למטטרון, כיון שאתה הולך בשליחות הו', דהיינו להחיות המתים, לא תקח (דפוי" דף קכ"ז ע"א)

נא

היי שרה

**קסד) אָמַר רַבִּי יְהוֹדָה בַּר יִצְחָק, ת"ש, אֵין מְלַאךְ אֶחָד \* עוֹשֶׂה אֶלָּא שְׁלִיחוֹת אֶחָד בְּיָמֵי בְּבִית אֶחָת. וְתַנְיָא, אָמַר רַבִּי אַבָּא, מְלַאךְ אֶחָד, אֲשֶׁר קִסַּת הַסּוֹפֵר בְּמַתְנֵיוֹ, עֲתִיד לְהַרְשִׁים כָּל אֶחָד וְאֶחָד, גַּעַל דְּמַצְחוֹ, וְלֵאחֶר כֵּן, הַשֵּׁר הַגְּדוֹל, הוֹלֵךְ לְתַקֵּן כָּל אֶחָד וְאֶחָד, וְלַהֲעֵמִידוֹ לְקַבֵּל בְּנִשְׁמָתוֹ, הַה"ד הוּא יִשְׁלַח מְלָאכּוֹ לְפָנֶיךָ וְלִקְחָתָּ אִשָּׁה, מֵאֵי לְפָנֶיךָ. לְפָנֶיךָ שְׁלִיחוֹתְךָ.**

**קסו) רַבִּי יְאֵלִיעֶזֶר יֵאָדָל \* לְמַחְמֵי לְרַבֵּן יוֹחָנָן בֶּן זַבְדַּי רַבִּיהֵ, וְהָהוּא יוֹמָא רִישׁ יְרֵחָא הָהָ, כַּד מְטָא גַבִּיחָ, אָמַר לֵיהּ, \* בִּירָא דְדִלְסֵרִינָ, וּמְלִינָ לֵיהּ, וְהוּא נָבִיעַ מְדִידִיהַ יְתִיר, מֵאֵי בְּעָא הָכָא.**

**קסז) אָמַר לֵיהּ חֵיִב אָדָם \* לְהַקְבִּיל פָּנֵי רַבּוֹ. אָמַר לֵיהּ, לָאו עַל כַּף אַמְרִית. אֶלָּא אָנָּא תָמִי בְּאַנְפִּיךָ, דְּמַלְהַ תְּתָא אִית גַּבְךָ, מֵאֵינּוֹן עַמִּיקִים, יְדָתָּ \* עֲתִיד לְמַתְבַּע.**

חלופי גרסאות

א נ"א מוסף עושה שתי שליחיות ותנא מלאך א' אין עושה אלא (אה"ל). ב נ"א ליג ולא ב' שליחות. ג נ"א עליו גליג על מצחו. ד נ"א מכנו (אה"ל). ה נ"א נשמחא. ו נ"א אלעזר. ז נ"א אתא. ח נ"א למיחמי. ט נ"א דצדייא (אה"ל). י נ"א דלא צדיין ליה (אה"ל). י"א נ"א דאנת. י"ב נ"א תיר.

**דרך אמת** אן באר של מים שמנוקה מכל טנופת וממלאים אותו מים זכים וגם נובע משלו א"כ מה צריך הוא עוד לבני אדם. ודמו לו אחר שר"א היה בור של מימי תורה ובקי בכל הלכותיו ונובע בכלו מעצמו להבין דבר מתוך דבר א"כ מה צורכו אצל ר"י בן זכאי.

מאמר	הסולם	עניני תחיית המתים
עצם לוח שאינה נהנה מחאכל ומשתה בעוה"ז (כנ"ל דף מ"ו ד"ה וצריכים) אותו הגוף ממש תקה לצחק עמו, בשמחה הזו של הצדיקים, לצחק עמו בשמחת הקב"ה, לצחק עמו, משום שעתה, בזמן תחיית המתים, עת שחוק בעולם. וזהו שכתוב, אז ימלא שחוק פיננו.	במים שאובים ונובע ממקורו עצמו עוד יותר מהם, מה הוא מבקש כאן. אמר לו חייב אדם להקביל פני רבו בראש חדש. דלסריין, פירושו אשר לרואים והוא מלשון (חולין ק"ה) סייד נכסיה כל יומא (ב"ב כ"א) דגיס יחיבי סיירא. ושורש המלה הוא סר, כמו (עירובין ס"ג) סר סכינא שפירושם ראוייה והשגחה. ודלסריין הוא כמו דלסירין, ובירא דלסריין פירושו באר שלרואים, והוא מלשון הכתוב, באר לחי רואי, וראייה פירושו הארת חכמה. והמשיל את ר' אליעזר לבאר נובע מעצמו, משום שעיקר נשמתו היה מאור החסדים דא"א עלאין שווגם לא פסיק לעלמין ומשום שממשיך הארת החכמה מישסו"ת, כינה אותו באר של רואים, על שם החכמה שמקבל מישסו"ת, ונבחנו זה, שממלאים אותו בשאובים ממקום אחר, כי שורשו עצמו אינו נמשך מישסו"ת רק מאו"א עלאין, ומשום זה והוא נביע מדידיה יתיר, שהחסדים שלו משורשו עצמו, הנמשכים מאו"א, בכחית נביע דלא פסיק, חשובים הרבה יותר, מהארת החכמה שממלאים אותו מישסו"ת. כי ערך או"א אל ישסו"ת. כערך ג"ר אל ו"ק כנודע.	במים שאובים ונובע ממקורו עצמו עוד יותר מהם, מה הוא מבקש כאן. אמר לו חייב אדם להקביל פני רבו בראש חדש. דלסריין, פירושו אשר לרואים והוא מלשון (חולין ק"ה) סייד נכסיה כל יומא (ב"ב כ"א) דגיס יחיבי סיירא. ושורש המלה הוא סר, כמו (עירובין ס"ג) סר סכינא שפירושם ראוייה והשגחה. ודלסריין הוא כמו דלסירין, ובירא דלסריין פירושו באר שלרואים, והוא מלשון הכתוב, באר לחי רואי, וראייה פירושו הארת חכמה. והמשיל את ר' אליעזר לבאר נובע מעצמו, משום שעיקר נשמתו היה מאור החסדים דא"א עלאין שווגם לא פסיק לעלמין ומשום שממשיך הארת החכמה מישסו"ת, כינה אותו באר של רואים, על שם החכמה שמקבל מישסו"ת, ונבחנו זה, שממלאים אותו בשאובים ממקום אחר, כי שורשו עצמו אינו נמשך מישסו"ת רק מאו"א עלאין, ומשום זה והוא נביע מדידיה יתיר, שהחסדים שלו משורשו עצמו, הנמשכים מאו"א, בכחית נביע דלא פסיק, חשובים הרבה יותר, מהארת החכמה שממלאים אותו מישסו"ת. כי ערך או"א אל ישסו"ת. כערך ג"ר אל ו"ק כנודע.

**קסז) ר' אֵלִיעֶזֶר אֵזֵל \* לְמַחְמֵי וְכוּ': ר"א הלך לראות את ר' יוחנן בן זכאי רבו. ואתו יום ראש חדש היה. כשהגיע אליו, אמר לו, באר אשר לרואים, וממלאים אותו (דפו"י דף קכ"ז ע"א \*) דף קכ"ז ע"ב**

גב

היי שרה

קסח) א"ל, תמינא האי אור הראשון, אדמטלנוי בעשרה, ובעשרה נטיל, וברזא דעשרה נהיג לכלא, ובאתוותא דעשרה עביד עובדוי. ותאנא, עשרה פתקין, עשרה מפתחין דבי קצרי בידוי, ופתקין עשרה, נטיל בגינתא דעדן, לאתקנא ארעא, על גופיהון דצדיקיא.

קסט) אמר ליה, יאליעזר ברי, תמית תוית תתיר ממלאכא קדישא, דעלמא בעשרה אתברי, בעשרה אתנהיג, דפרסייא קדישא, בעשרה, אורייתא הוא בעשרה, מטלנוי בעשרה, עלמין עלאין בעשרה, וחד עלאה על כלא בריה הוא.

חלופי גרסאות

א נ"א דמטלטלי, ב נ"א מוסיף עשרה נטלויה (אה"ל), ג נ"א אלעזר, ונ"א מוסיף רבי אליעזר, ד נ"א מוסיף בעשרה כרסייא, ה נ"א ל"ג בעשרה.

הסולם

מאמר

עניני תחיית המתים

החסדים היוצאות על הפתקין. שבקומות האור האלו הוא רופא החולים. כי כל המחלות, נמשכים מקו שמאל בהיותו בלי התכללות הימין, וכשבא קו האמצעי עם סוד המסך דחיק שעליו יוצא קומת אור החסדים, שבוה מכריע בין הקוים עד שנכללים זה בזה (כנ"ל ב"א דף קל"א ד"ה תליתאה) מתרפאים או כל החולים. וע"כ נקראים קומות אור שלו מפתחין דבי קצרי. מפתחות לרפואות החולים. והם בעשרה, להיותם אור החסדים. ופתקין עשרה נטיל בגינתא דעדן לאתקנא ארעא ע"ג גופיהון דצדיקיא, פתקין עשרה ה"ס פנקס סימנא שנותנין לה הכרובים בג"ע המוכא לעיל לך (דף מ"א אות ק"ד ע"ש) שה"ס המסך דקו אמצעי זה, שע"י נכנס בחשבון הצדיקים על יד המלאך דומה ומובטחים בזה לעמוד בתחיית המתים בסו"ה וכפר אדמתו עמו (וע"י לעיל דף ד' ד"ה פירוש יש, שנתבאר שם בארוכה). וז"ש לאתקנא ארעא ע"ג גופיהון דצדיקיא דהיינו לתקן הקבר בסו"ה וכפר אדמתו עמו, שיהיו ראויים לסו"ה ופתחתי את קברותיכם וגו'.

קסט) א"ל אליעזר ברי זכוי: אמר לו אליעזר בני, היית רואה יותר ממלאך קדוש, דהיינו כנ"ל (דף מ"ח ד"ה וחה) שאור הנשמה גדול מאור המלאכים ע"ש, וכיון שר"א ביאר סוד העשרה רק בג' קוין העליונים, שהם חכמה בינה דעת, הולך ריב"ז ומבאר סוד העשרה גם בז"ס תחתונות, ואומר דעלמא בעשרה אתברי. שהעולם, שהוא מלכות נברא בעשרה. בעשרה אתנהיג, ומנוהגת בעשרה, שהוא יסוד שמנהג את המלכות הנקראת עולם. כרסיא קדישא, בעשרה, הכסא הקדוש, שהוא נצח והוד, הנקראים כסא תתאה, הוא בעשרה. אורייתא הוא בעשרה. התורה, שה"ס תפארת, הוא

העומקים, שאתה עתיד לשאול. ע"ז אמרתי, כיון שאתה גדול כל כך, מה אתה מבקש אצלי. קסח) א"ל תמינא זכוי: אמר לו רואה אני אותו אור הראשון, ששימש בימי בראשית, ואח"כ גזזו לצדיקים לעתיד לבא שמסעיו עשרה. ובעשרה נוסע, ובסוד עשרה מנהיג הכל, ובעשרה אותות עושה מעשיו. ולמדנו, עשרה כתבים, עשרה מפתחות של בית החולים בידוי, ועשרה כתבים לוקח בגן עדן, לתקן הארץ בשביל גופים של הצדיקים.

פירוש. מספך עשרה רומז על אור החסדים. כמ"ש לעיל בהקדמת הזהר (ברך ד' במראות הסולם ד"ה ועם זה. ע"ש) ואור הראשון שנגזז לצדיקים ה"ס אור החכמה, כי ע"כ היה אדם הראשון מסתכל בו מסוף העולם עד סופו, כי אור העינים והראיה ה"ס אור החכמה, כנודע. ואומר שאור הראשון מסעיו עשרה דהיינו שאור החכמה מתגלה בהתלבשות עשרה, שהוא אור החסדים. ואיך הוא בא להתלבשות הזה, הולך ומפרש, שהוא משום שבא בג' קוין שכל קו מלוכש בעשרה. וז"ש ובעשרה נטיל, שנוסע ומשפיע בעשרה, והוא קו ימין שעצם השפעתו הוא אור החסדים. וברזא דעשרה נהיג לכ"א שבסוד עשרה מנהיג הכל. והוא קו שמאל, שאע"פ שעצם השפעתו הוא חכמה שה"ס נקודת השורק כנודע, עכ"ז אינו מנהיג ומשפיע. זולת על ידי התלבשות בחסדים שה"ס רזא דעשרה. כמבואר. ובאתוותא דעשרה עביד עובדוי, ובעשרה אותות עושה מעשיו, וזהו קו אמצעי המכריע בין ב' הקוין הללו שממנו נמשכים כל האותות והמופתים שמצד הקדושה, ומה המה מעשיו, הולך ומפרש ותאנא עשרה פתקין, עשרה מפתחין דבי קצרי, פתקין, פירושו מסכים (כנ"ל דף ל' ד"ה ביאור ע"ש) ומפתחין, היינו קומות אורות (דפוי" דף קכ"ז ע"ב)

נג

הוי שרה

קע) וַאִמָּא לָךְ «מְלָה, דַּעֲתִיָּה בַּדְּמָאֵרִי דְּמַתְּנִיתָא תְּהָה בְּהַאי, מַה פְּתִיב, וַיִּקַּח הָעֶבֶד עִשְׂרָה גְּמִלִים מִגְּמִלֵי אֲדָנָיו וַיִּלְךָ. אָמַר לֵיהּ, רַבִּי, זְכִינָא לְפִסּוּקָא דָא, אָבֵל וְכָל טוֹב אֲדָנָיו בְּיָדוֹ מְהוּ. אָמַר לֵיהּ, הוּא שְׁמִיָּה בַּדְּמָאֵרִיָּה, דְּאֲזִיל גַּבִּי, לְאַעְלָא לֵיהּ, וַיִּלְאַנְהָגָא לֵיהּ, אָמַר דָּא וּדְאִי הוּא, כִּי שְׁמִי בְּקַרְבּוֹ.

קעא) תַּנְן, אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, תָּא תְּנִי, מֵאֵן דִּידַע שְׁמִיָּה עַל בּוֹרְיִיָּה, יָדַע דְּהוּא וְשְׁמִיָּה תַד הוּא, קַב"ה וְשְׁמִיָּה תַד, דְּכְתִיב «ה' אֶחָד וּגּוֹ'. וְכְלוֹמַר הַשֵּׁם יְיָ הוּא אֶחָד.

קעב) אָמַר רַבִּי אֲבָא, כִּי אֵית לְאַסְתְּפָלָא בְּפִרְשָׁתָא דָא, וַיִּבְרַךְ הַגְּמִלִים מִחוּץ לְעִיר אֶל בְּאֵר הַמַּיִם. אָמַר רַבִּי אֲבָא, מִחוּץ לְעִיר, דָּא הוּא בִּי קַבְרִי. אֶל בְּאֵר הַמַּיִם, דְּתַנֵּי, הַנְּקֻדְמִים כְּבִתִּי קַבְרִי אוֹתָם שְׁנַשְׂאוּ וְנָתְנוּ בַּתּוֹרָה, דְּהָא תַּנְן, כְּשֶׁנִּכְנַס אָדָם לְקַבְרֵי, כִּי מַה יֵּי דְשָׂאֵלוּ לֵיהּ יֵי תַחֲלִילָה, אִם קָבַע עֵתִים לַתּוֹרָה, דְּכְתִיב «וְהָיָה אַמּוֹנֵת עֲתִד וּגּוֹ'. וְכַשְׂפִּיצָא אֵינּוּ דִין יֵי לְהַקִּימָם בַּתַּחֲלָה.

קעג) אָמַר רַבִּי אֲבָא, לְעַת עֲרַב, זְהוּ יוֹם שְׁשִׁי, שְׁהוּא עֲרַב כִּי הַשְּׁבֵת, כִּי שָׂאָז הַזְּמַן לְקַיִימָא \* וְכִי מַתְּיָא, מֵאִי מְשַׁמַּע, דְּתַנְן, שְׂיִתָּא כִּי אֶלְפִי שְׁנִין הָוִי עַלְמָא וְהוּא אֶלְף הַשְּׁשִׁי, שְׁהוּא כִּי סִיּוּם הַכֹּל, וְהֵינּוּ לְעַת עֲרַב, זְמַן כִּי סִיּוּם הַכֹּל. לְעַת

חֲלוּפֵי גְרַמָּאוֹת

א נ"א מי לא. ב נ"א דמארה. ג נ"א דמריה. ד נ"א ולאגנא. ונ"א ולנהגא. ה נ"א מוסף דכתיב כי (אה"ל). ו נ"א כלהו. ז נ"א הוא. ח נ"א אינון עשרה ונטלין עימיה וליג מק אית עד מחוץ לעיר (אה"ל). ט נ"א ליג בבתי קברי. י נ"א ליג קברי. יא נ"א מאי. יב נ"א מאן. יג נ"א דשאל (ר"א). יד נ"א לחל. יו נ"א חסד. יז נ"א מתירא. יח נ"א אלפא. יט נ"א היום. כ נ"א היום.

מסורת הזהר

א) (בראשית כ"ד) ח"א קפא: ב) לעיל ב"א דף ע"ד צ"א. ג) (שם) ח"א קכה. קפא: ת"ח קי"ב טז שו. ד) (ישעיה ל"ג) ח"א קמ. ח"ב רכג. ח"ג רצא. ת"ז בהק' ה', ת"א יח. תכ"ח עב: יב נ"א דשאל (ר"א). יג נ"א ליג תחילה. יד נ"א לחל. יו נ"א חסד. יז נ"א מתירא. יח נ"א אלפא. יט נ"א היום. כ נ"א היום.

עניני תחית המתים

אמר ר' אבהו, בוא וראה, כל מי שיודע שמו לאמתו. יודע שהוא ושמו אחד. הוא היינו הקב"ה, ושמו אחד, היינו השכינה. שכתוב ה' אחד ושמו אחד וגו', כלומר השם, שהוא השכינה, והוא, שהוא ז"א. אחד. וביאור הדברים תמצא בהסולם לעיל בראשית א' דף קי"ח ד"ה וביאור.

הסולם

מאמר

הוא בעשרה. מטלנוי בעשרה. נסיעותיו, היינו גבורה, הוא בעשרה. עלמין עלמין בעשרה, עולמות עליונים דהיינו חסד, שהוא העליון מז"ס תחתונות, הוא בעשרה, וחד עלאה על כלא, בריך הוא, ואחד העליון על כל ברוך הוא, דהיינו בתר. שממנו נמשך הכל, הן אור החסדים המרומז בסוד עשרה, והן אור החכמה.

קעב) אמר ר' אבא וכו': אר"א, יש להסתכל בפרשה זו, שכתוב ויברך הגמלים מחוץ לעיר אל באר המים. אמר ר' אבא, מחוץ לעיר, פירושו בבית הקברות. אל באר המים, פירושו, כי למדנו, הנקדמים לתחית המתים בבית הקברות, הם אותם שנשאו ונתנו בתורה, שהרי למדנו, כשנכנס אדם לקבר, מה ששואלים לו מתחילה, הוא, אם קבע עתים לתורה, שכתוב והיה אמונת עתך וגו', ומכל שכן כשיצא, אינו שאלה, להחיות אותם מתחילה.

קעג) אמר ר' אבא וכו': אר"א, לעת ערב, זהו יום הששי, שהוא ערב השבת, שאז

קע) וַאִמָּא לָךְ מְלָה וכו': ואומר לך דבר, שדעת בעלי המשנה היה בזה. מה כתוב, ויקח העבד עשרה גמלים וגו'. אמר לו ר' אליעזר: רבי, כבר זכית לדעת מקרא הזה כלומר, שאינו צריך לפרשו לי, אבל מהו, וכל טוב אדוניו בידו. שאינו יודע מהו פירושו. כי איך אפשר, שכל רכושו של אברהם יהיה נשא בידו. אמר לו, זהו שמו של רבונו, דהיינו השכינה, שנקראת שם, שהלכה עמו להביא אותו למקום הנרצה, ולהגן עליו, שלא יאונה לו מכשול. אמר ר' אליעזר, זה ודאי הוא סוד הכתוב, כי שמי בקרבנו.

קעא) תַּנְן, אָמַר רַ' אֲבָהוּ וכו': תַּנְן (דפו"י דף קצ"ו ע"ב \*) דף קצ"ח ע"א

## היי שרה

נד

צאת השואבות, אלו הם תלמידי חכמים, השואבים מימיה של תורה, שהוא  
« עת לצאת ולהתנער מן העפר.

**קעד** וא"ר אבא, עוד יש לדעת, דתנן, אותם המתעסקים לדעת את  
בוךאם בעוה"ז, ונשמתם בתשלומה, לעה"ב וזכו לצאת משבועת הנשמה,  
הולך לדעת מי הוא גופה ממש, ומאי הוא. « הנה אנכי נצב על עין המים,  
« אע"ג שתלמיד חכם הוא, הולך אחר הפשלוש, דכתיב « והיה העלמה  
היוצאת ולשאוב ואמתי אליה השקיני נא מעט מים ומפדך, אמור לי רמו  
ידיעתו ממה שהשגת.

**קעה** ואמרה אלי גם אתה שמה, אף אתה עבד כמוני, ולא נתחלף  
ט לי ידיעתך, בידיעתו של מקום ברוך הוא, וצריך אתה להשיג שאתה נברא  
כמוני.

**קעו** וגם לגמליך אשאב, כלומר ידיעת השגתי, שלא השיגו יא סיעתך  
ידיעתי כי מעלה יש לי עליך, והיאך נברא אתה מזיו הנתון אצלך. אם הוא  
אומר סימן זה, זה מסור בקדי, על כל דברים אלו, ואנע שיהא האשה,  
הוא הגוף, מאותה הנשמה י השבועה טו שהשביעני.

### חלופי גרסאות

(א) (בראשית כ"ד). ת"ז תכ"א מו: (ב) (שם). ת"ז תכ"א א נ"א לעת צאת (השואבות). ב נ"א ל"ג זכו. ג נ"א  
משבועות. ד נ"א גופא. ה נ"א אע"פ. ו נ"א מוסיף לשאוב  
מו. ז נ"א מוסיף מכך אמר אע"פ שקרית ושנית בידעת יוצרך ידעת השקיני נא מעט מים מכך (אה"ל). ח נ"א  
מוסיף כמון כמנו. ט נ"א מוסיף לי על. י נ"א ידיעה. יא נ"א דעתך. יב נ"א ידיעתי. יג נ"א הסוד. יד נ"א השלימה.  
טו נ"א השלימה. טז נ"א השבעה. טז נ"א שהשבעתי. יז נ"א שהשביעני.

### מסורת הזהר

### הסולם

### עניני תחיית המתים

פירושו שנתנה לו לדעת ג' ידיעות (א) אף  
אתה עבד כמוני, דהיינו שחסר ג"ר. (ב)  
ולא נתחלף לי ידיעתך בידיעתו של מקום,  
שלא טעתה שיש שלמות אחרונה בהמוחין  
שלו, שמשפיע לנשמות. כמו שלמותו של  
הקב"ה. (ג) וצריך אתה להשיג שאתה נברא  
כמוני. אע"פ שאתה מלאך, מכל מקום אתה  
כמו נברא, דהיינו בעל חסרון, כמוני.

קעו) וגם לגמליך אשאב: דהיינו שגם  
לצבאותיו תתן לדעת ממה שהשיגה ושאבה,  
כי גמליך פירושו לצבאותיך כנ"ל. כלומר,  
ידיעת השגתו הוא (א) שלא השיגו סיעתך,  
שהמה מחוסרי השגה. (ב) וידעתי כי מעלה  
יש לי עליך, דהיינו בחינת התכללות מנקודה  
דעוה"ז, שהיא חסרה למלאכי מעלה. (ג)  
והאך נברא אתה מזיו הנתון אצלך, דהיינו  
שהשיגה גם סוד בריאתו. אם הוא אומר,  
אם הגוף אומר כל השגותיו הנ"ל, סימן  
זה יהי מסור בידי ע"פ כ"ל דברים אלו,  
כי סימן זה, שעשית לי, יהי מסור בידי

על

### מאמר

שאו הזמן להחיות המתים, ושואל מהו  
המשמעות של הדברים ואומר, כי למדנו ששה  
אלף שנים עומד העולם, וערב שבת, הוא  
אלף הששי, שהוא סיום הכל, והיינו לעת  
ערב, שפירושו זמן סיום הכל. לעת צאת  
השואבות, אלו הם תלמידי חכמים השואבים  
מימיה של תורה, שהוא עת לצאת, ולהתנער  
מן העפר, דהיינו לקום לתחיה.

קעד) ואמר ר' אבא עוד זכו: ואר"א,  
עוד יש לדעת, שלמדנו, אותם המתעסקים  
לדעת את רבונם בעוה"ז, ונשמתם בשלמותה  
לעולם הבא, זכו לצאת מהקבר משבועת  
הנשמה שהשביעה למטטרון, כנ"ל. כי מטטרון  
הולך לדעת מי הוא גופה ממש, כמו שהנשמה  
השביעה, ומה הוא, הוא כמ"ש, הנה אנכי נצב  
על עין המים. אף על פי שגוף תלמיד  
חכם הוא, הולך מטטרון לבחון אחר השלמות,  
שכתוב והיה העלמה היוצאת לשאוב ואמתי  
אליה השקיני נא מעט מים מכך, שפירושו,  
אמור לי רמו ידיעת השם ממה שהשגת.

קעה) ואמרה אלי גם אתה שתה:

(דפו"י דף קכ"ח ע"א)

**נה**

**היי שרה**

**קעז)** « ויהי הוא טרם כלה לדבר וגו'. רבי יצחק אמר רבי יהודה, בעוד שכל העניינים, הוא רוצה לנסות על הגוף, מאי פתיב, והנה רבקה יוצאת, זהו הגוף קדוש, שנתעסק בד"ת, וכתת גופו להשיג ולדעת את קונו. אשר לדה לכתואל, אמר רב יהודה, בתו של אל. בן מלכה, בן מלכה של עולם. אשת נחור אחי אברהם. חברה השכל, גוף שנדבק בשכל, והיא אח הנשמה. וכדה על שכמה, משא התכמה עליה.

**קעח)** « וירץ העבד לקראתה, וזה מטטרון. ויאמר « הגמיאיני נא מעט מים מפדה, אמור לי רמו חכמתא, בידיעת בוראך, ממה שעסקת בעולם שיצאת ממנו. אמר רבי אבא, כדפרישין, אחר כל זה מה פתיב, ונאשים הננס על אפה והצמידים על גדיה, א"ר אבא, אותם העצמות שנופרו לכאן ולכאן, הוא צומד אותם, ושוקלם זה על זה, כמה דאת אמר « ועצמותיה יחליץ.

**קעט)** אמר רבי אבא, באותה שעה, אותו הגוף עומד בארץ ישראל, ושם נכנס בו נשמתו. אמר רבי יוחנן, מי מוליק הגוף לארץ ישראל, אמר רבי זירא, קודשא בריך הוא עושה מחילות תחת הארץ, והם מתגלגלים והולכים לארץ ישראל, הדיא הוא דכתיב « וארץ רפאים תפיל.

**קפ)** אמר רבי יצחק, גבריאל מוליק אותם לארץ ישראל, מנ"ל, דכתיב « התלכי עם האיש הזה, וכתיב התי « והאיש גבריאל. אמר רבי יוסי, מאי דכתיב, « ולרבקה אח ושמו לבן. א"ר יצחק, אין יצה"ר בטל מן העולם אף על פי שכלו לא נמצא קצתו נמצא.

**קפא)** תא חזי בתחלה פשהיה מוטל בעה"ז נקרא לוט, לעה"ב « יבטל מן העולם, אבל « לא כולו ונקרא לבן, לא מנוול כבראשונה, אלא כמאן דסחי מנוולו. לבן למאי אצטריך. א"ר שמעון, למעבד פריה ורביה « אצטריך, כדאמר ר"ש, אם אין יצר הרע « נמצא, פריה ורביה אינו כב מצוי.

**חלופי גרסאות**

א נ"א שבכל. ב נ"א מה. ג נ"א בת בתואל. ד נ"א מוסיף לבתואל וכו'. ה נ"א חברתה. ו נ"א שכל. ז נ"א זהו. ח נ"א חכמתך. ט נ"א ליג אבא. י נ"א מחלות. יא נ"א ליג מתגלגלים. יב נ"א הולכים. יג נ"א מוסיף חיינו דא"ר (אה"ל). יד נ"א בדל. טו נ"א יבדל. טז נ"א מוסיף לעתיד לבא לא. יז נ"א מוסיף כולו ולא קצתו. יח נ"א ליג מנוול. יט נ"א ליג מן אצטריך עד אינו. כ נ"א ליג מן דאמר עד מצוי. כא נ"א מצוי (אה"ל). כב נ"א ומצוי.

**מסורת הזהר**

(א) (שם) ח"א קלב. ח"ג רכו. רכו. ול. רמב: ת"ז ת"יח (ב) (שם. ג) (שם. ד) (ישעיה נח) ז"ח צ"ח טד שכא תק"ח ק"יב טא שלב. לעיל וירא דף קט"ז צ"ה וש"נ (ח) לעיל וירא קט"ז צ"י. (ו) בראשית כו. (ז) לעיל ב"ב ק"ז צ"ב. (ח) שם.

**עניני תחיית המתים**

קעז) ויהי הוא טרם כלה וכו': מכאן עד אות קפ"א א"צ ביאור.  
קפא) תא חזי בתחלה וכו': לא מנוול כבראשונה, אלא כמי שרחץ עצמו מטנופו. ושואל

**הסולם**

**מאמר**

על כל דברים אלו, שהגוף יאמר לו כל הדברים הנ"ל אף אחד מהם לא יחסר, או ואדע שהיא האשה, הוא הגוף, מאותה הנשמה, כפי השבועה שהשביעני.  
(דפוי" דף קכ"ח ע"א \* דף קכ"ח ע"ב)

גו

הוי שרה

**קפב** ת"ש, פִּינָן שְׁהַגּוּף נִכְנָה וְעוֹמֵד בְּקִיּוּמוֹ, מֵאֵי כְּתִיב «וַיִּשְׁלַח אֶת רִבְקָה אֲחֹתָם וּגְוִי. «מֵאֵי וְאֵת מִנִּיקְתָּהּ זֶה כַּח הַתְּנוּעָה. רַבִּי יִצְחָק אָמַר זֶה כַּח הַגּוּף.

**קפג** רַבִּי אֶבְהוֹ פִּתַּח בְּהַאי קָרָא, אֵתִי מִלְכָּנוֹן פְּלָה אֵתִי מִלְכָּנוֹן תְּבֵאֵי וּגְוִי, אָמַר רַבִּי אֶבְהוֹ, פִּינָן שְׁהַגּוּף נִכְנָה יַעַל קִיּוּמוֹ, וּמִבֵּיאִין אוֹתוֹ, לְקַבֵּל נִשְׁמָתוֹ, לְאַרְצֵי יִשְׂרָאֵל, הַנִּשְׁמָה מִמִּתְנַת אֵלָיו, וַיּוֹצֵאת לְקִרְאָתוֹ, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר «וַיִּצֵא יִצְחָק לְשׁוּחַ בְּשָׂדֶה. הַדָּא הוּא דְכְּתִיב אֵתִי מִלְכָּנוֹן פְּלָה. זֶה הוּא הַנִּשְׁמָה. תְּשׁוּרֵי \* מְרַאשׁ אֲמֵנָה, הֵיִינוּ דְכְּתִיב וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיִּרְא.

**קפד** אָמַר ר' יְהוּדָה, אִם הוּא הַנִּשְׁמָה, תֵּינַח אַבְרָהָם יְיָ דְקִרְאָמְרָן, אֲכַל יִצְחָק מֵהוּ. אָמַר ר' אֶבְהוֹ, הָא חֲבָרִיאֵי אָמְרוּ, דְעַכְשָׁיו אֲתִקְרִי יִצְחָק, עַל שׁוּם תְּדוּוּתָא סְגִיָּאָה יְדַבְעֵלְמָא.

**קפה** אָמַר ר' אֶבְהוֹ, בְּתַחֲלָה יִנְקֵרֵאת הַנִּשְׁמָה אַבְרָהָם, וְהַגּוּף שָׂרָה עַכְשָׁיו יְיָ נִקְרֵאת הַנִּשְׁמָה יִצְחָק וְהַגּוּף רִבְקָה. תִּנְן בְּמִתְנִיתִין, אָמַר ר' שְׁמַעוֹן, אַרְבָּעִים שָׁנָה קוּדָם קִיּוּם הַגּוּף, מִמִּתְנַת הַנִּשְׁמָה לְגוּף בְּאַרְצֵי יִשְׂרָאֵל. בְּאִיזָה מְקוּם, בְּמְקוּם הַמְקַדְשׁ.

**קפז** אָמַר ר' אֶבְהוֹ, תָּא תְּנִי, יְיָ וַיִּקַּח אֶת רִבְקָה וַתְּהִי לוֹ לְאִשָּׁה וַיִּאֶהְבֶּהּ וַיִּנָּחַם יִצְחָק אַחֲרֵי אָמוֹ. אוֹהֵב יְיָ לְאוֹתוֹ הַגּוּף, וּמִתְנַחֵם עִמּוֹ וְהוּא עֵת לְשִׁחּוֹק וְהַחֲדוּהָ בְּעוֹלָם.

**קפו** אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הָא פֶּל פְּרִשְׁתָּא דָּא אֲתַבְרַר יְלָן, אֲכַל לָא יִכְלִינָא לְמַנְדַּע מֵהוּ, יְיָ וַיּוֹסֵף אַבְרָהָם וַיִּקַּח אִשָּׁה וַשְׁמָה קְטוּרָה. וְלִשְׁקוּלָא דְדַעֲתָא פֶּל פְּרִשְׁתָּא יְיָ דָּא יְיָ לִיסְתוּרֵי.

**קפז** כִּד אֲתָא רַב דִּימִי, אָמַר הָאֵי פְּרִשְׁתָּא יְיָ דָּא שְׁמַעְנָא, וְלָא אֲדַפְרָנָא, יְיָ אָמְרוּ, «דְּעֵלְאִין תְּקִיפִין, לָא זְמַנְיָה לְגַלְעָה, וְאַנְן מֵאֵי נִימָא. קָם רַבִּי יְהוּדָה וְאָמַר, יְיָ מִמִּתְנִיתָא יְיָ דְחֲבָרִיאֵי, מְאִרֵי מִתְנִיתָא גְלִיא.

#### מסורת הזהר

(א) שם. (ב) (שח"ש ד') ח"ב ב: ג: ה: ח"ג עב. רכו. רצו. (ג) לעיל ב"א דף ק"ל צ"א. (ד) (בראשית כ"ד). ח"א קלג. (ה) (שם כ"ה) ח"א קל. קלג. קפו.

יב נ"א לסתור. ונ"א לסתורי. יג נ"א ל"ג דא. יד נ"א מוסיף אמרו הא בורירא (אה"ל). טו נ"א מתיבתא. ונ"א במתיבתא. טז נ"א דחבירנא.

דרך אמת א] החכמים גדולים לא הבינו פרשה זו לגלות ע"פ הסוד וא"כ אנחנו מה נאמר בה.

#### מאמר

ושואל, לכן למה נצרך. כלומר, למה נצרך זה, שישאר היצה"ר בעולם. מכאן עד אות קפ"ז א"צ ביאור.

**קפו** «ר' יהודה הא כל זכו: אר"י הנה נתברר לנו כל הפרשה, אבל לא אוכל לדעת מהו ויוסף אברהם ויקח אשה ושמה (דפו"י דף קכ"ח ע"ב \* דף קכ"ט ע"א) היינו

#### עניני תחיית המתים

#### הפוס'ם

קטורה. ולשיקול הדעת כל פרשה זו היא בסתירה. כלומר, שהיא בסתירה להמשכת הביאור בדבר הנשמה והגוף, שבזמן התחיה. קפת) כד אתא רב דימי וכו': כשבא רב דימי, אמר, פרשה זו שמעתי ביאורה ואיני זוכר. אמרו, שעליונים החוקים, היינו



גז

### חיי שרה

**קפ"ט** קמו ואזלו, הוא ורבי ייסא ורבי חייא, אשכחיה לרבי אלעזר ברבי שמעון, ויהוה מגלה רזין דתפילין, עאלו קמיה, ואמרו במאי אתעסק מר, אמר לון, טעמא דתפילין אמנא, דהא ופאה יהוא בר נש, דמנח תפילין, וידע טעמא דידהו.

**קצ** ואמרו אי ניקח קמיה דמר, לימא לן מלה. ואמרו, שמענא מאבוק, דקודשא בריך הוא, ברחימו סגיאה דהוה ליה עם ישראל, אמר לון למעבד ליה בי משפנא, כגוונא דדתיקא עלאה דלעילא, וייתי דיוריה עמהון, הה"ד וועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם. ושמענא מאבוק דהכא סתים טעמא דתפילין, בהאי פסוקא.

**קצא** א"ל ת"ח, כגוונא עלאה, אתעבד מקדש בתיכוי קדישין, ובתר כן, אשרי קודשא בריך הוא דיוריה עמהון, פענינא דא, וכגוונא דא, אתערו חברייא מארי מתניתא בטעמא דתפילין, למהוי ההוא גברא דוגמא ידתיכוי עלאין, רתיכא תתאה, רתיכא עלאה, למיתי מלכותא דליה, וישרי דיוריה עלויה.

#### חלופי גרסאות

א נ"א ההוה. ב נ"א בתפלין. ג נ"א קמו. ד נ"א אתעסקת. ה נ"א תפלין. ו נ"א ליג הוא. ז נ"א אמר. ח נ"א לון. ט נ"א אמר. י נ"א מאבוי. י"א מאבא. י"ב נ"א ברחימונא. י"ג נ"א דתפלין. י"ד נ"א דטעמא. י"ה נ"א דתפלין. י"ו נ"א ליג א"ל. י"ז נ"א מתניתין. י"ח נ"א דתפלין. י"ט נ"א דרתיכין. כ נ"א דיליה מלכותא.

#### מסורת הזהר

(שמות כ"ה) ח"ב קכו. קמו. רכב. ח"ג ד: קכו. רלז: רפג: ת"ז בהק' יג. תכ"א נה. ת"ע קלב.

#### עניני תחיית המתים

ויבא לשכון עמהם. וזהו שכתוב, ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם. ושמענו מאבין שכאן, במקרא הזה, נסתם טעם התפילין.

**קצא** א"ל ת"ח וכו': אמר להם בוא וראה המקדש נעשה כעין העלין, בצורות מרכבותיו הקדושות, ואחרי כן, השרה הקב"ה את שכינתו עמהם. כענין הזה וכאופן הזה, העירו החברים בעלי המשנה, בטעם התפילין, שאותו האדם המניחם, יהיה דוגמא למרכבות העליונות: למרכבה התחתונה ולמרכבה העליונה. כדי שתבא המלכות שלו וישרה שכינתו עליו.

ביאור הדברים. כבר נתבאר סוד ב' המרכבות, (לעיל ב"א דף פ"ה ד"ה ביאור ע"ש כל החמשון) ואין להכפיל דברים. ולשתייהן צריכים. כי יש מעלה במרכבה עלאה שלמעלה מחזה, שאינה במרכבה תתאה שלמטה מחזה. כי אין זוג נהוג אלא במחזה ולמעלה ששם פני אדם, ולא במחזה ולמטה שחסר שם פני אדם. וכן יש מעלה במרכבה תתאה שמחזה ולמטה, שאינה במרכבה

#### הסולם

#### מאמר

חיינו מדרגות העליונות, לא המציאו אותה לגילוי, ואנו מה נאמר. פירוש. בעת שחכמי האמת מבארים סודות הכתובים, הנה אותן המדרגות שהכתובים מדברים מהן, באות בעצמן לאותם החכמים, בעת ההוא, וממציאות את עצמן שיביאו אותן לגילוי. וזולת הסיוע שלהן לא היה להם כח לגלות שום סוד. וזה שאמר רב דימי, שעליונים החזקים לא המציאו את עצמם ולא סייעו לגלות הכתובים שבפרשה זו. קם רבי יהודה ואמר, בישיבה של חברינו בעלי המשנה הפרשה מגולה.

**קפט** קמו ואזלו וכו': קמו והלכו הוא ור' ייסא ור' חייא. מצאו את ר' אלעזר בר"ש, והיה מגלה סוד התפילין. נכנסו לפניו ואמרו לו, במה מתעסק אדונינו, אמר להם טעם התפילין אני אומר. כי אשרי האדם המניח תפילין ויודע הטעם שלהן.

**קצ** אמרו אי ניקח וכו': אמרו, אם טוב הוא לפני אדונינו, יאמר לנו איזה דבר. אמרו שמענו מאבין, שהקב"ה ברוב אהבתו שהיה לו לישראל, אמר להם, לעשות לו משכן, כעין המרכבה העליונה של מעלה,

(דפו"י דף קכ"ט ע"א \* קכ"ט ע"ב)

גה

היו שרה

**קצב** וְתִנְיָן, אֵית בִּיה, רָזִין עֲלָאין, וְדוּגְמִיהוֹן, וְאֵית בִּיה תְּלַת רְתִיכִין, דוּגְמַת עֲלָאין קְדִישִׁין, רָזִין דְּתַלְת אֲתוּתָא, דְּשִׁמְהֵן קְדִישִׁי, עֲלָאין תְּלַת, רְתִיכִין, תְּלַתָּא אֲתוּתָא, אַרְבַּע פְּרָשִׁיּוֹת שְׁלִיט עַל אַרְבַּע, וְעַל כֶּה, רָזָא יְדִישִׁין דְּתַלְת כְּתָרִין, וְשִׁי"ן דְּאַרְבַּע כְּתָרִין, תְּלַתָּא מְלָכִין שְׁלִיטִין בְּגוֹפָא, תְּפִילִין עֲלוֹי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעֵילָא, אֲלִין תְּפִילִין דְּרִישָׁא, תְּפִילִין דְּרוּעָא אַרְבַּע פְּרָשִׁין.

**קצג** לְבָא, רְכִיב דוּגְמָא דְרְתִיכָא תְּתָאָה, וְתַתָּאָה רְכִיב. עוּד תִּנְיָן, דָּא וְרְכִיבָא דְּרוּעָא לְתַתָּא. וְלְבָא רְכִיב דוּגְמָא דְּאִיהוּ לְתַתָּא, וְאֲתַמְסְרוֹן

חלופי גרמאות

א נ"א רוי. ב נ"א רכלל. ג נ"א רשמה [רשמא] קרישא. ד נ"א עלמין. ה נ"א תלתא. ו נ"א ליג דשיין. ז נ"א רתיכא. ח נ"א דרועא.

מאמר

הסולם

עניני תחיית המתים

ש' דג' ראשים, ותפילין שעל הקב"ה למעלה, שהם תפילין של ראש ותפילין של יד, והם ד' פרשיות, שהם כנגד ש' דד' ראשים. פירוש, שמבאר ההפרש בין מרכבה עלאה שלמעלה מחזה, למרכבה תתאה שלמטה מחזה. דהיינו כמ"ש בדבור הסמוך, שבמרכבה תתאה חסר פני אדם שה"ס ה' תתאה של שם הוי"ה. ונמצא שאין במרכבה תתאה רק ג' אותיות יה"ו, וחסר ה' תתאה. ורק במרכבה למעלה מחזה יש ד' אותיות כולם. וז"ש ואית ביה תלת רתיכון, דווגמת וכו' דתלת אתוותא וכו', שיש בה רק ג' מרכבות שה"ס ג' אותיות שמו הקדוש הוי"ה, יה"ו, שה"ס חכמה בינה תפארת, והמלכות חסרה, שהיא ה' תתאה. והם כלולות זו מזו ונבחנו לג"פ יה"ו, שהם ג' מרכבות, אחר שתעלה להווג שבמרכבה עלאה, כג"ל בדיבור הסמוך. ארבע פרשיות שליט על ארבע, ארבע פרשיות שבתפילין ה"ס חו"ב תנ"מ והם שולטים על ארבע אותיות הוי"ה, כי ארבע אותיות הוי"ה, הם חו"ב תנ"מ כנודע. ואומר, שז"ס ש' של ג' כתרים ושל ד' כתרים אשר הש' מג' כתרים רומזת על בחינת המרכבה התחתונה, שאין לה מעצמה אלא ג' אותיות יה"ו וחסרה ה' תתאה, וה"ס ג' מלכים השולטים בגוף מחזה ולמטה שהם נה"י, ונקראים מלכים משום שמחזה ולמטה שייך הכל אל המלכות. וש' של ד' כתרים רומזת על בחינת המרכבה עלאה שיש לה ד' אותיות הוי"ה בשלמות. וה"ס ד' פרשיות של התפילין.

**קצג** לְבָא רְכִיב וכו': הלב רוכב, בדומה, כמו על מרכבה התחתונה, והתחתון, שה"ס הנוקבא, רוכב. עוד למדנו, שזה המרכבה של הזרוע, הוא למטה, דהיינו הנוקבא סוד התפילין של יד, הנקראת זרוע, והלב, שהוא בחינת מחזה

(דפויי דף קכ"ט ע"ב)



היי שרה

ס

קצח) וכהאי גוונא, לבא ומוחא, לבא מכאן, ומוחא מכאן, ועלייהו  
מדוריה דקודשא בריך הוא, בארבע פרשיין. א"ר אלעזר, מכאן ולהלאה  
רזי דכתרי אתותא, ופרשיין בגופייהו ורצועותיהון, הלכה למשה מסיני,  
וימזא דלהון אתגלי, וטעמא דכלא בתלת יעשר מכילן.

קצו) אמר רבי יהודה אלמלא לא אתינא, אלא בדיל רזא דא דיי  
אמרו ליה, זכאה חולקף לעלמא דאתי דכל רז לא אניס לך. אמרו ליה  
אתינא קמיה דמר, למנדע רזא דהאי פסוקא, ויוסף אברהם ויקח אשה  
ושמה קטורה.

קצז) אמר, פירושא דהאי פסוקא, כמה דגלו חבנא, מארי מתניתין, דכד  
נשמתא ייתי בההוא גופא קדישא דילה, הא מיליין הו, על תיביא,  
דיקומון ויכשרון עובדין, ויתן להו מזינא יקרא דילה, דינדעון, ויתובון,  
ויזכון זכותא שלימתא.

קצח) וכד חמא שלמה דא תהו סגי וואמר וכן ראיתי רשעים  
קבורים וכו' וממקום קדוש יהלכו, שיבאו ויחיו, ממקום קדוש. ותניין,  
א"ר אבא א"ר יוחנן, כתיב היתהפך פושי עורו ונמר חברברי, כף  
הרשעים, שלא זכו לשוב בעולם הזה, ולהקטיר מעשים טובים, לעולם לא  
יקטירו בעולם הבא. ראה מה כתיב, ויוסף אברהם ויקח אשה, ושרוצה לעשות  
להם נשמה לגופם, ולקרנם בתשובה, ד"א א זאת הנפש אשר עשו בחרן.

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

א) (קהלת ח') ח"א קיר: קפת. ח"ג רטו. ת"ז תס"ט  
צט: קג. קיא. קטו. ב) (ירמיה י"ג.) ג) לעיל לך כ' צ"ב.  
ד) נ"א אלו. ט נ"א ד. י נ"א כל. יא נ"א קאתינא. יב נ"א מצלחה (אה"ל). יג נ"א ל"ג הו. יד נ"א  
יכשרון. טו נ"א עובדין. טז נ"א תהו. יז נ"א ל"ג סגי ואמר. יח נ"א אמר ול"ג סגי. יט נ"א ל"ג מן ותניין עד כך.

עניני תחיית המתים

הסולם

כאמר

בעלי המשנה, שבעת שהנשמה תבוא באותו  
גוף הקדוש שלה, אז אלו הדברים, דחינו  
ויוסף וגו' יהיו נאמרים על הרשעים, שיקומו  
לתחיה, ויטיבו מעשיהם, והנשמה תתן להם  
מזיו יקר שלה, כדי שידעו וישובו ויזכו  
זכות שלמה.

קצח) וכד חמו שלמה וכו': וכששלמה  
ראה את זה, היה תוהה מאד, ואמר, ובכן  
ראיתי רשעים קבורים ובאו, וממקום קדוש  
יהלכו, דהיינו שיבואו ויחיו ממקום קדוש.  
דהיינו שיקומו בתחית המתים.

ותניין א"ר אבא וכו': ולמדנו, אר"א  
אמר ר' יוחנן, כתוב היהפוך כושי עורו  
ונמר חברברותיו, כך הרשעים, שלא זכו  
לשוב בעולם הזה, ולהקטיר מעשים טובים,  
לעולם לא יקטירו לעולם הבא. כלומר שגם  
שיקומו לתחיית המתים, מכל מקום לא יכלו  
לעשות

קצח) וכהאי גוונא אבא וכו': וכעין זה  
הוא, הלב והמוח, שהם תפילין של יד  
ותפילין של ראש, הלב מכאן, והמוח מכאן,  
ועליהם שכינת המלך, בד' פרשיות. א"ר  
אלעזר, מכאן ואילך, הם סודות של כתרי  
האותיות: הפרשות בגופיהם, דהיינו הבתים,  
ורצועותיהן הם הלכה למשה מסיני. והרמוז  
שלם כבר נגלה, דהיינו בביאור שלפנינו,  
וטעם הכל, הוא בסוד י"ג מדות הרחמים.

קצו) א"ר יהודה וכו': אר"י, אלמלא  
לא באנו אלא בשביל סוד הזה די לנו.  
אמרו לו, אשרי חלקך לעולם הבא, שכל  
סוד לא נעלם ממך. אמרו לו, באנו לפני  
אדונינו לדעת הסוד של פסוק הזה. ויוסף  
אברהם ויקח אשה ושמה קטורה.

קצז) אמר פירושא וכו': אמר, הפירוש  
של פסוק הזה הוא כמו שגילו החברים  
(דפו"י דף קכ"ט ע"ב \*) ק"ל ע"א)

**סא**

**היי שרה**

**קצטו** אמר רבי אלעזר, תא חזי, מה פתיב, \* ותלד לו את זמרון ואת יקשן, הרבה מעשים רעים, עד שנגרשים מן העולם, דכתיב וישלחם מעל יצחק בנו. ועליהם נאמר \* ורבים מישיגי אדמת עפר יקיצו וגו', ועל האחרים נאמר \* והמשכילים יזהירו פזיהו הקריע וגו'.

**ר** אמר, רבי יהודה האי משמע על פ' פ'שתא, ומשמע ד'דאותו זמן ד'נקרא \* אברהם ובמקומו נקראת יצחק, פ'דקאמרן, הה"ד \* ויהי אחרי מות אברהם ויברך אלהים את יצחק בנו וישב יצחק עם באר לחי ראי. עם ידעת החי, שהוא חי \* העולמים, \* לדעת ולהשיג, מה שלא השיג בעולם הזה הה"ד \* כי מלאה הארץ דעה את \* ה' (עד כאן מדרש הנעלם).

**רא** \* רבי יצחק פתח ואמר, \* וישב העפר על הארץ \* פ'שהיה והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה. תא חזי, \* פ'ד ברא קודשא בריך הוא לאדם, נטל עפרה מאתר דמקדשא, ובנה גופיה מארבע סטרין דעלמא, דכלהו יתבו \* ליה חילא, לבתר \* אתרק עליה רוחא דחיי, פ'ד"א \* ויפח באפיו נשמת חיים וגו'. לבתר קם ונדע דאיהו מעילא ותתא, וכדין אתדבק ונדע \* חקמה עלאה.

**רב** פגוונא דא, פל בר נש דעלמא, איהו פליל מעילא ותתא, וכל אינון דנדעין לאתקדשא בהאי עלמא פדקא יאות, פ'ד אולידו בר, משכין עליה רוח \* קדישא, מאתר דכל \* קדישי נפקין \* מניה, ואלין אקרון בנין לקב"ה, בנין דגופא אתעביד \* בקדושה פדקא יאות, הכי נמי יתבין ליה רוחא מאתר עלאה קדישא \* פדקא חזי, והא אתמר.

**ח'זופי גרסאות**

**מסורת הזהר**

א נ"א ויולד את פלדש ואת ידלף. ב נ"א מוסיף פרשתא דא (אה"ל). ג נ"א דמאותו. ד נ"א עבד שם. ונ"א נאבד. ונ"א אבד. ה נ"א מוסיף הנשמה אברהם. ו נ"א יצחק וגו' ול"ג בנו וישב יצחק. ז נ"א לעולמים. ח נ"א לדעתו. ט נ"א מוסיף הי כמים לים מכסים. י נ"א כשהיה וגו'. יא נ"א ביה (אה"ל). יב נ"א חכמתא. יג נ"א קודשא. יד נ"א קדושיך. טו נ"א מניה. טז נ"א בקדושא. יז נ"א כדקחזי.

דרך אמת א] בראשית ל"ד ב'. ב] שפך עליו.

**עניני תחיית המתים**

**הסולם**

**מאמר**

כמו שאתה אומר, ויפח באפיו נשמת חיים. אחר כך קם, וידע שהוא כלול מלמעלה ומלמטה, ואז נתדבק בה', וידע חכמה עליונה.

לעשות מעשים טובים, משום שלא זכו בחייהם. מכאן ואילך עד הסיום של מדרש הנעלם, א"צ ביאור.

**רב** פגוונא דא וכו': כעין זה, כל אנשי העולם כלולים מלמעלה ומלמטה. וכל אלו היודעים לקדש את עצמם בעולם הזה כראוי, כשהם מולידים בן, ממשיכים עליו רוח קדוש, מן המקום, שכל הקדושות יוצאות ממנו, ואלו נקראים בנים למקום, משום שהגוף

**רא** ר' יצחק פתח וכו': ר"י פתח ואמר. וישוב העפר על הארץ כשהיה והרוח וגו', בוא וראה, כאשר ברא הקב"ה את האדם, לקח עפרו ממקום המקדש, ובנה גופו מארבע רוחות העולם שכל אחד נתן לו כח. ואחר כך, הריק עליו רוח החיים, (דפו"י דף ק"ל ע"א \* דף ק"ל ע"ב)



סג

הוי שרה

וְיַעֲבֹר לִי קב"ה, כְּמָה אֲדַאֲתָ אָמַר ב' וְאֵת רוּחַ הַטְּמֵאָה אַעֲבִיר מִן הָאָרֶץ. וְלִבְתֵּר דְּאִיהוּ יִתְעַבֵּר מֵעֲלֵמָא, סִיְהֵרָא לֹא אֲתַכְפְּסִיא, וְנִהְרָא דְנִגְיָד, וְנִפְיָק, לֹא יִפְסְקוֹן מִבּוֹעֵי, וְכַדִּין כְּתִיב וְהָיָה אִוֵּר הַלְּבָנָה כְּאִוֵּר הַחֲמָה וְאִוֵּר הַחֲמָה יִהְיֶה שְׂבַעֲתִים כְּאִוֵּר שְׂבַעֲתֵי הַיָּמִים וְגו'.

רז) אָמַר ר' תַּזְקֵיָה, אִי תִימָא, דְּכָל גּוֹפִין דְּעֲלֵמָא, יְקוּמוּן וְיִתְעַרְוּן מֵעַפְרָא, אִינּוּן גּוֹפִין יִדְאֲתַנְטִיעוּ בְּנִשְׁמַתָּא תְּרָא, מַה תְּהָא אִי מְנִיָּהוּ. א"ר יוֹסִי, אִינּוּן גּוֹפִין, דְּלֹא זָכוּ וְלֹא אֲצִלְחוּ, הָרִי אִינּוּן כְּלֹא הוּוּ, כְּמָה דְּהוּוּ עַץ יָבֵשׁ בְּהֵימָא עֲלֵמָא, הָכִי נָמִי יִבְהֵהוּא יִבְזַמְנָא, וְגוֹפֵא יִבְתְּרָאָה, דְּאֲתַנְטִיעַ וְאֲצִלְחַת, וְנִטְלָא שְׂרָשׁוּי, כְּדָקָא יְאוּת, יִקְוֹם.

רח) וְעֲלִיָּה כְּתִיב וְהָיָה כְּעֵץ שְׂתוּל עַל מַיִם וְגו', וְהָיָה עֲלֵהוּ רַעֲנָן וְגו'. דְּעַבְדֵּי אִיבִין, וְנִטְעַ שְׂרָשִׁין, וְאֲצִלְחַ כְּדָקָא יְאוּת. וְעַל הַהוּא גּוֹפֵא קְדָמָאָה, דְּלֹא עַבְדֵּי אִיבִין, וְלֹא נִטְעַ שְׂרָשִׁין, כְּתִיב וְהָיָה כְּעֵץ רַעֲרַע כְּעֵרְבָה וְלֹא יִרְאֶה כִּי יָבֵשׁ טוֹב וְגו'. כִּי יָבֵשׁ טוֹב, דָּא תַּחֲיִית הַמַּתִּים.

רט) וְיִתְנַהֵר הַהוּא נְהוּרָא, דְּזַמִּין לְאַנְהֵרָא לְהוּוּ לְצַדִּיקָא, דְּהוּוּ גְנִיז קַמְיָה, מִיּוֹמָא דְּאֲתַבְרִי עֲלֵמָא, דְּכְתִיב, וְיִרְאֵ אֱלֹהִים אֵת הָאִוֵּר כִּי טוֹב. וְכַדִּין, זַמִּין קב"ה לְאַחֲיָא יִבְתְּיָא, וְכְתִיב וְזָרְתָה לָכֶם יְרָאִי שְׂמֵי שְׁמַשׁ

חלופי גרסאות

א נ"א דאתמר. ב נ"א ל"ג מן ואת עד ולבתי. ג נ"א אתכסייא. ד נ"א מוסיף ונפיק לא פסקין מימיו ולא יפסקון. ה נ"א יפסקו. ו נ"א החמה וגו'. ז נ"א יתערון (אה"ל). ח נ"א אילין (אה"ל). ט נ"א גופין. י נ"א דאתנטעו. יא נ"א מינייהו. יב נ"א בהאי. יג נ"א עלמא (אה"ל). יד נ"א מוסיף בתראה יקום. טו נ"א ונטיל. ונ"א ל"ג ונטיל. זט נ"א מוסיף ועל יובל ישלח שרשיו ולא יראה כי יבא חום והיה וז"ל וגו'. כ נ"א אבין. כא נ"א כרקיאות. כב נ"א ל"ג מן ולא עד כתיב. כג נ"א מוסיף ושרשין ולא זכה ולא אצלח. כד נ"א לצדיקיא. כה נ"א מיתיא.

מסורת הזהר

א) לעיל ב"ב דף ר' צ"ז. ב) לעיל ב"א ש"יב צ"א. ג) (ירמיה י"ז) ח"א קנה. ח"ג צ"ז. ד) (ירמיה י"ז) ח"א קנה. וכו': ת"ז ת"א פא: ה) לעיל ב"ב צ"ה צ"ג. ו) לעיל וירא ט' צ"ה.

הסולם

עניני תחיית המתים

וקבל שרשיו הרוחנים כראוי, הוא יקום לתחית המתים.

רח) וְעֲלִיָּה כְּתִיב וכו': ועליו כתוב, והיה כעץ שתול על מים וגו', והיה עלהו רענן וגו'. כי עשה פירות דהיינו מעשים טובים, ונטע שרשים כראוי, למעלה בעולם העליון, שמכל מצוה מתגלה כנגדה שורש רוחני למעלה, כנודע. וגוף הקודם שלא עשה פירות ולא נטע שרשים, עליו כתוב, והיה כערער בערכה ולא יראה כי יבא טוב וגו', כי יבא טוב, זהו תחיית המתים.

רט) וְיִתְנַהֵר הַהוּא וכו': ויאיר, אותו האור העתיד להאיר לצדיקים, שהיה גנוז לפניו מיום שנברא העולם, שכתוב, וירא אלקים את האור כי טוב, ואז עתיד הקב"ה להחיות

מאמר

ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ. ואחר שהוא יעבר מן העולם, הלבנה אינה מתכסה עוד, והנהר הנמשך ויוצא מן העדן, שהוא ז"א, לא יפסקו מבוועיו, ואז כתוב, והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה וגו'.

רו) אָמַר ר' הַזְקִיָּה וכו': אר"ח, אם תאמר, שכל הגופים שבעולם יקומו לתחיה ויתעוררו מעפר, יש לשאול, אלו הגופים שנטעו בנשמה אחת דהיינו שנשמה אחת נתגלגלה בכמה גופים, בזה אחד זה, כנודע, מה יהיה מהם, אם יקומו כולם לתחיית המתים או האחרון בלבד. אמר ר' יוסי, אלו הגופים שלא זכו במעשים טובים, ולא הצליחו להשלים הנשמה, הרי הם כמו שלא היו, כמו שהם עץ יבש בעולם ההוא, כן הם יהיו לעת תחית המתים, ורק גוף אחרון, שנטע והצליח (דפו"י דף קל"א ע"א)

היי שרה

סד

צדקה וגו', וכדין יתגבר טוב בעלמא, ומהוא דאתקרי רע, יתעבר מעלמא,  
« כדאמרן. וכדין אינון גופין קדמאי, ב להו כלא הו.

ר' אמר רבי יצחק זמין קב"ה לארקא עליהו, על אינון גופין, רוחין  
אתרנין, ואי זכאן בהון, יקומון בעלמא דכדקא זאות, ואי לאו, יהון קטמא,  
תחות ירגליהון יצדיקיא, « דכתיב « ורבים מישני אדמת עפר יקיצו וגו'.  
וכלא אפקס, ואתעתד קמי קב"ה, וכלהו במנינא הו, כד"א « המוציא  
במספר צבאם וגו'.

רי"א תא חזי, הא אתמר, כל אינון מתין ידבארעא דישראל, יקומון  
בקדמיתא, בגין, « דקב"ה יתער עליהו, י ויקים לון, עליהו י כתיב יחיו  
מתיד, י אלין אינון י די בארעא דישראל. נבלתי יקומון, אלין אינון דבגו  
ארעאן אתרנין, דלא כתיב בהו י תחיה, אלא קימה. י דהא רוחא דחיי, לא  
תשרי אלא בארעא קדישא י דישראל, ובגין כך, כתיב בהו, יחיו מתיד,  
י ואינון דלבר, יתברי גופא דלהון, ויקומון גופא, בלא רוחא, ולבתר  
יתגלגלון תחות עפרא, עד י דימטון לא"י, ותמן יקבלון נשמתא, ולא ברשו  
אתרא, בגין דיתקיימון בעלמא כדקא חזי.

רי"ב רבי אלעזר ורבי ייסא, הו יתבי ליליא חד, ועסקי באורייתא. אמר  
רבי אלעזר, תא חזי, בשעתא דקודשא בריה הוא, זמין לאחייא מתייא, כל

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

א נ"א כדאמרן, ב נ"א ליהו, ג נ"א ל"ג הו, ד נ"א  
כדקיאות, ה נ"א קיטמא, ונ"א מוסיף אפר קיטמא, ז נ"א  
רגליהו, ח נ"א דצדיקיא, ט נ"א מוסיף דכתיב ועמותם  
רשעים כי יהיו אפר תחת רגליכם וכתוב (אה"ל), ט נ"א קס, י נ"א בארעא, יא נ"א דקביה חיים עליהו יתער  
ויקני עליהו דכתיב (אה"ל), יב נ"א ויקני עליהו ויקים לון, יג נ"א דכתיב, יד נ"א אילין, טו נ"א ל"ג די,  
טז נ"א תחיה (אה"ל), יז נ"א ל"ג דהא, יח נ"א ל"ג דישראל, יט נ"א מאינן, כ נ"א דמטון.

עניני תחיית המתים

הסולם

מאמר

יעיר עליהם דוח, ויקום אותם. עליהם כתוב,  
יחיו מתיד אלו הם, שבארץ ישראל. נבלתי  
יקומון, אלו הם שבארצות אחרות, שלא  
כתוב בהם תחיה אלא קימה, כי רוח החיים  
אינו שורה, אלא בארץ הקודש של ישראל,  
ומשום זה כתוב רק בהם יחיו מתיד, ואלו  
שמתוך לארץ יהיה נברא הגוף שלהם, ויקומו  
לתחיה גוף בלא רוח, ואחר כך יתגלגלו  
תחת עפר הארץ, עד שיגיעו לארץ ישראל,  
ושם יקבלו הנשמה, ולא ברשות אחר,  
בשביל שיתקיימו בעולם כראוי.

להחיות המתים. וכתוב, וורחה לכם יראי  
שמי שמש צדקה וגו', כי אז יתגבר הטוב  
בעולם, ואתו שנקרא רע יהיה נעבר מן  
העולם. כמו שאמרנו. ואז אלו גופים  
הקודמים להאחרון, יהיו כמו שלא היו,  
כנ"ל.  
ר' אמר ר' יצחק זכו: אר"י, עתיד  
הקב"ה להריק עליהם, על אלו גופים הקודמים  
לאחרון, ורוחת אחרים, ואם הם זוכים בהם,  
שיוכלו ללכת בדרך הישר, יקומו בעולם כראוי,  
ואם לא, יהיו אפר תחת רגלי הצדיקים,  
שכתוב ורבים מישני אדמת עפר יקיצו וגו'.  
והכל הוקם ונועד לפני הקב"ה. וכולם הם  
במנין לעת התחיה, כמש"א, המוציא במספר  
צבאם וגו'.

רי"ב ר' אלעזר ור' ייסא זכו: ר"א  
ור"י, היו יושבים לילה אחד ועוסקים בתורה.  
אמר ר' אלעזר, בוא וראה, בשעה שעתיד  
הקב"ה להחיות המתים, כל אלו הנשמות  
שיתעוררו לפניו, תהיינה עומדות כולן לפניו  
צורות צורות, באותה הצורה ממש שהיו  
בעולם

רי"א תא חזי הא אתמר זכו: בוא  
וראה, הרי למדנו, שכל המתים שבארץ  
ישראל יקומו לתחיה בתחלה. כי הקב"ה  
(דפו"י דף קל"א ע"א)



סה

הוי שרה

אינון נשמתין \* דיתערון קמיה, בלהו ב קיימין, דיוקנין דיוקנין קמיה, ביהוה דיוקנא ממש, דהו בהאי עלמא, ונחית לון קודשא בריך הוא, ויקרי לון בשמקון, כמה דאת אמר \* לכלם בשם יקרא. וכל נשמתא תיעול ד לוכתה, ויקומון בקיומא ב בעלמא פדקא חזי, וכדין יחא עלמא שלים, ועל ההוא זמנא כתיב, וחרפת עמו יסיר וגו', מאי וחרפת עמו יסיר. דא יצר הרע, דאחשיך אנפי ברין, ושליט בהו.

ריג) אמר רבי יוסי, הא חמינן, כל זמנא דבר נש קאים ברוחא דא. לאו איהו מסאב, נפקא נשמתיה ז מניה, איהו מסאב. אמר ליה ודאי הכי הוא ונהכי אתמר, דהא ההוא יצר הרע, כד נטיל רוחא דבר נש, סאיב ליה ונאשתאר גופא מסאב, ושאר עמין עעכו"ם, כד אינון בתייהון אינון מסאבין, דהא מסטרן מסאבא אית לון נשמתין, וכד אתריק מניה ההוא מסאבו, אשתאר גופא בלא מסאבו כלל.

ריד) בגין כך ב"ב מאן דאתדבק באתתא דשאר עמין י עעכו"ם, אסתאב איהו. ונהוהו ברא דאתיליד ליה, יקבל עליה רוח מסאבא. ונאי תימא, הא בסטרן דאבו מישראל קא אתיא, אמאי יקבל עליה רוח מסאבא. תא חזי, דהא בקדמיתא אסתאב סאבו, בשעתא דאתדבק בההיא אתתא, דאיהי מסאבא, ויכין דאב איהו י אסתאב, י בההיא אתתא דאיהי מסאבא, כל שפן דאיהו ברא דאתיליד ב מנה, י יקבל עליה רוח מסאבא. ולא עוד, אלא י דעבר

חלופי גרמאות

מסורת הזהר

א) (שם) ח"א ב. רכז: ח"ב טו. קעא: רכ. ח"ג רלג. דאיתדבק בהו סאיב לגרמיה ואסתאב ובג"כ מאן. יג נ"א עע"ז. יד נ"א דאתיליד. טו נ"א ליג מן ואי עד ת"ח. טז נ"א ליג אבו. יז נ"א דהא. יח נ"א מוסף אסתאב והוי מסאב. יט נ"א וההיא אתתא איהו מסאבא. כ נ"א ההוא ונ"א דההוא. כא נ"א דאתיליד. כב נ"א ליג מנה. כג נ"א דיקבל (אה"ל). כד נ"א ליג עליה. כה נ"א עבר.

הסולם

כשהם בחיים הם טמאים, כי מצד הטומאה נמשכות להם נשמותיהם, וכשגופם נחרקן מן טומאה ההוא, דהיינו שמתים והנשמה יוצאת מהם, נשאר הגוף בלי שום טומאה, וע"כ אינם מטמאים. והיינו כמ"ש ר"ש, קברי עכו"ם אינם מטמאים באהל.

מאמר בעולם הזה ויוריד אותן הקב"ה אל הגופים שלהם, ויקרא אותן בשמות, כמו שאתה אומר, לכלם בשם יקרא. וכל נשמה תכנס למקומה בגוף, ויקומו לתחיה בעולם כראוי, ואז יהיה העולם שלם. ועל אותו זמן כתוב. וחרפת עמו יסיר וגו', מהו וחרפת עמו יסיר, זהו יצר הרע, שיסיר מן העולם. המחשיך פניהם של הבריות ושולט בהם.

ריג) אמר ר' יוסי וכו': אר"י, הרי אנו רואים כל זמן שהאדם נמצא ברוח זה, אינו טמא, יצא נשמתו ממנו, הוא טמא. ובקש לידע הטעם. אמר לו ודאי כן הוא, וכן למדנו, כי יצר הרע ההוא, כשנוטל רוחו של אדם, כי הוא יצה"ד והוא מלאך המות, מטמא אותו, ונשאר אחריו הגוף טמא. כי עם כח הזוהמא של עצה"ד נוטל נשמתו של אדם, וזוהמא הזו, הוא שורש כל הטומאה. ועמים האחרים עובדי עבודת כו"מ, הוא להיפך,

ת"ח דהא וכו': בוא וראה, כי בתחלה נטמא אביו, בשעה שנתדבק באשה ההיא הטמאה, וכיון שהאב נטמא באשה ההיא שהיא טמאה, מכל שכן שהבן הנולד ממנה, יקבל עליו רוח הטומאה. ולא עוד, אלא שערב

(דפו"י דף קל"א ע"א \* דף קל"א ע"ב)

היי שרה

פו

על אוריינתא דכתיב, כי לא תשתתנה לאל אחר כי ה' קנא שמו, בגין דקני על האי ברית קדישא.

רמז) אמר רבי אלעזר, תא חזי, דהא אתמר, דכיון דידע אברהם אבינו חכמתא, בעא לאתפרשא מכל שאר עמין, ולא לאתדבקא בהו, ובגין כך כתיב, ואשביעך בה' אלקי השמים ואלקי הארץ אשר לא תקח אשה לבני מבנות הפנעני וגו', מבנות הפנעני ודאי הווא איהו, כד"א ובעל בת אל נכר. אשר אנכי יושב בקרבו, אנכי דייקא, ופתיב הכא אשר אנכי וכתיב התם אנכי עשיתי ארץ. וכל דא, בגין דלא לאסתאבא בהו.

רמז) תא חזי, האי מאן דאעיל האי ברית קדישא, בכהיא אתתא דשאר עמין עעכו"ם, גרים לאסתאבא אתר אתרא, ועל דא כתיב תחת שלש רגזה ארץ וגו'. ואע"ג דאומי ליה ביהאי ברית, לא אכטח ביה אברהם, עד דצלי צלותיה קמי קב"ה, ואמר ה' אלקי השמים וגו' הוא ישלח מלאכו, ודאי דא מלאך הברית, בגין דיתנטיר האי ברית, ולא יתחלל בין אינון עמין.

ריז) רק את בני לא תשב שמה. מ"ט, בגין דידע אברהם, דהא בכלהו, לא הנה מאן דאשתמודע ליה לקב"ה, בר איהו בלחודוי, ולא בעא דלהו מדוריה דצחק ביניהו, אלא דיהא מדוריה עמיה, ויצחק יולף מניה תדיר

חלופי גרסאות

א נ"א ל"ג קדישא. ונ"א קיימא (אה"ל). ב נ"א ל"ג אבינו. ג נ"א מוסיף חכמתא עלאה (אה"ל). ד נ"א השמים וגו' מבנות. ה נ"א מוסיף מאי רוא. ונ"א והאי (אה"ל). ו נ"א ל"ג ובעל. ז נ"א מוסיף ורוא איהו כתיב. ח נ"א ל"ג האי. ט נ"א מוסיף קדישא דא. י נ"א בההוא (אה"ל). יא נ"א ל"ג דשאר עמין עעכו"ם. יב נ"א עע"ו. יג נ"א נ"א אסתאב. יד נ"א דלהוי. טו נ"א דלהוי. יז נ"א מניה.

מסורת הזהר

א) (שמות ל"ד) ח"א קעא: כד: ח"ב סא. ח"ג קצד. ת"ז תכ"א נח. ב) (בראשית כ"ד) ח"א קכו: קכו. קפא: ג) (מלאכי ב') ח"א ר"ג. ח"ב ג: פו: ח"ג נוקמב. רטו. ד) אנכי עשיתי ארץ: ישעיה מ"ה) ח"א פו. קלד: רה: ה) לעיל ב"א ר"ל צ"ג. ו) (בראשית כ"ד) ח"א קכו. ז) (שם).

הסולם

מאמר

רמז) ת"ח האי מאן וכו': בוא וראה, כל מי שמכניס ברית קדוש הזה באשה מעמים אחרים עעכו"ם, גורם מקום אחר להטמא, דהיינו שפוגם ברית העליון וגורם שישפיע להשפחה ועל כן כתוב תחת שלש רגזה ארץ וגו'. ואף על פי שהשביע אותו בברית, עוד לא בטח בו אברהם, אלא שהתפלל תפלתו לפני הקב"ה, ואמר, ה' אלקי השמים וגו', הוא ישלח מלאכו, מלאכו פירושו ודאי מלאך הברית. שישלח אותו כדי שיהיה נשמר ברית הזה, ולא יתחלל בין העמים.

שעבר על התורה, שכתוב, כי לא תשתתנה לאל אחר, כי ה' קנא שמו, דהיינו שהוא מקנא על ברית ההוא, שלא יחלל אותו באשה מעמים אחרים. רמז) אמר ר' אלעזר ת"ח: אר"א, בוא וראה, כי למדנו, מכיון שידע אברהם חכמה רצה להפרד מכל העמים האחרים, ולא להתדבק בהם, וע"כ כתוב, ואשביעך בה' אלקי השמים ואלקי הארץ אשר לא תקח אשה וגו'. מבנות הפנעני, ודאי הוא, שהוא סוד, כמש"א, ובעל בת אל נכר, אשר אנכי יושב בקרב, אנכי הוא בדיוק, כתוב כאן אשר אנכי וכתוב שם אנכי עשיתי ארץ, מה שם אנכי הוא השכינה, אף כאן אנכי הוא השכינה, כי היתה בגלות. וכל זה, השביע אותו, כדי שלא להטמא בהם.

ריז) רק את בני לא תשב שמה: ושואל מה הטעם. ואומר, בשביל שידע אברהם, אשר חוץ ממנו בלבדו, לא היה בכלום, בכל משפחתו, מי שיכיר את הקב"ה, ולא רצה

(דפו"י דף ק"א ע"ב)

כז

הוי שרה

א ארתוי דקב"ה ולא יסטי לימינא ולשמאלא. ועל דא לא בעא אברהם  
ב דלהוי מדוריה דיצחק תמן.

ריח) אמר רבי ייסא, ודאי זכותיה דאברהם, אערע קמיה דההוא עבדא,  
דההוא יומא נפק, ודההוא יומא מטא לעינא דמ"א, דכתיב א ונאבא היום אל  
העין. וקא אוקמוה.

ריט) רבי אלעזר פתח ואמר, ג גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך. כמה  
אינון בני נשא טפשיין, דלא ידעין, ולא ימסתפלין, לאשתדלא באורייתא, בגין  
דאורייתא, כל חייין וכל חירו, וכל טוב, ז בעלמא דין ובעלמא דאתי. ח חייין אינון  
בעלמא דין, דזכון ליומין ט שלמין, בהאי עלמא, י כד"א א את מספר ימין  
אמלא. וליומין אריכין בעלמא דאתי. בגין דאינון חייין שלמין, אינון חייין  
יא דחידו יב חיי בלא עציבו, חייין דאינון חייין, חירו בעלמא דין, חירו דכלא,  
דכל מאן דאשתדל באורייתא, לא יכלין לשלטאה עלוי כל עמין דעלמא.

רכ) ואי תימא אינון בני שמד. יג גזרה היא מלעילא, כגון רבי יד עקיבא  
ותברוי, וכף סליק במתשקה. חירו דמלאך המות, דלא יכיל לשלטאה עלוי,  
וקחי הוא ודאי, דאי ט אדם הוה ט אתדבק באילנא דחיי, דאיהו אורייתא, לא גרים  
מותא ליה ולכל עלמא. וכגין כף, כד יתב קב"ה אורייתא לישראל, מה כתיב י כה  
חרות על הלוחות וקא אוקמוה. ואלמלא אינון לא חטו ושקרו אילנא דחיי,

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

א (שם). ב (תהלים ק"ט) ח"א קלב. קלה. קמה: ח"ג  
ג (שמות כ"ג). ד לעיל בראשית א' שמי"ט צ"ב.  
ה נ"א מוסף עבדא. ו נ"א דמיא. ז נ"א מוסף העין וגו'.  
ח נ"א מסתכלאן. ט נ"א מוסף אתברי [איתברין] בעלמא.  
י נ"א מוסף ההוא [איהו] חירו [חירו ד"א] דעלמא [בעלמא] דין ודעלמא [ובעלמא] דאתי איהו חייין. ונ"א ההוא חירו  
דעלמא דאתי איהו חייין בעלמא דין חייין. ונ"א איהו חייין בעלמא דין דזכון ליומין בהאי עלמא כד"א את מספר ימין  
וגו' ההוא חירו בעלמא דין ובעלמא דאתי [אה"ל]. ט נ"א ליומין ול"ג שלמין. י נ"א ל"ג כד"א את מספר ימין אמלא.  
יא נ"א דחירו. יב נ"א חייין. יג נ"א גזירה. יד נ"א עקיבה. טו נ"א מוסף אדם הראשון. טז נ"א מתדבק. יז נ"א  
ביה.

באורייתא כל חייין

הסולם

מאמר

ויזכה לימים ארוכים בעולם הבא, בשביל  
שהם חיים שלמים הם חיים של שמחה,  
חיים בלי עצבות, חיים שהם חיים, חירות  
בעולם הזה, חירות מכל, כי כל מי שעוסק  
בתורה לא יוכלו לשלוט עליו כל עמי  
העולם.

רצה שתהיה דירתו של יצחק ביניהם. אלא  
שתהיה דירתו עמו, ויצחק ילמד תמיד ממנו  
דרכיו של הקב"ה, שלא יטה לא לימין  
ולא לשמאל, אלא בקו אמצעי. ועל כן לא  
רצה אברהם, שתהיה דירתו של יצחק  
ביניהם.

רכ) ואי תימא וכו': ואם תאמר, הרי  
אלו בני השמד, דהיינו הרוגי מלכות, מחמת  
שעסקו בתורה, בזמן שגזרו שלא לעסוק בתורה,  
ומשיב, הוא גזירה מלמעלה, כמו ר' עקיבא  
וחביריו, שנהרגו משום שעסקו בתורה, וכך עלה  
במחשבה של מעלה, בעת שנברא העולם. אבל  
בדרך כלל, התורה הוא חירות ממלאך המות,  
שאינו יכול לשלוט עליו.

ריח) אמר ר' ייסא וכו': אר"י, בודאי,  
זכותו של אברהם היה עם העבד, שבו  
ביום יצא, וכו' ביום הגיע לעין המים,  
שכתוב ואבא, היום אל העין, וכבר בארזה.

ריט) ר' אלעזר פתח וכו': ר"א פתח  
ואמר, כתוב גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך,  
כמה הם שוטים בני אדם, שאינם יודעים  
ואינם מסתכלים לעסוק בתורה, שהרי התורה,  
הוא כל החיים, וכל חירות, וכל הטוב,  
בעולם הזה ובעולם הבא. ומפרש חיים הוא  
בעולם הזה, היינו שיוכו לימים שלמים  
בעולם הזה, כמש"א את מספר ימין אמלא.

(דפו"י דף ק"א ע"ב)

היי שרה

סח

לא גרמו מותא לעלמא פמלקדמין. וקב"ה אמר א אני אמרתי אלהים אתם  
ובני עליון פלכם. חבלתון גרמיכון, אכן פאדם תמותון וגו'. ועל דא, פל  
מאן דאשתדל באורייתא, לא יכיל לשלטה עלוי ההוא ב חווא בישא,  
דאחשיף עלמא.

**רכא** אמר רבי ייסא, ג אי הכי, משה אמאי מית, דאי הכי פיון דלא חב  
לא ד ימות. אמר ליה, ודאי ה מית, אכל לא שלטא ביה וקאמרין, אלא לא מית  
על ידוי, ולא אסתאב ביה, ולא מית ח ודאי, אלא אתדבק בשכינתא, ואזיל  
לחיי עלמא.

**רכב** והאי חי אקרי, פמה דאוקימנא, דכתיב, א ויבניהו בן יהוידע בן  
איש חי וגו'. ועל דא, פל מאן דאשתדל באורייתא, חירו אית ליה מכלא,  
א בעלמא דין, משעבודא דשאר י עמין עעכו"ם, חירו בעלמא דאתי, בגין  
דלא י תבעון י מניה דינא ט בההוא עלמא פלל.

**רכג** תא חוי, באורייתא פמה רזין ט עלאין סתימין, אית בה, בגין פך  
פתיב א יקרה היא מפנינים. פמה גניזין טמירין אית בה, ועל דא י פד אסתפל  
דוד, ברוחא דחכמתא, וידע פמה פליאן נפקין מאורייתא, פתח ואמר, ח גל  
עיני ואביטה נפלאות מתורתך.

חלופי גרמאות

מסורת הזהר

א נ"א גרמתון. ב נ"א חויא. ונ"א חוייא. ג נ"א ואמאי  
ימות וליג מן אי עד אמר. ואה"ל כתב זה הלשון לא  
מצאתי אותו בספרי כ"י שבידי. ונ"א כיון ולא חב לא  
ימות (אה"ל). ד נ"א מוסיף ימות ואמאי מית [ימות].  
ה נ"א מוסיף לא מית (אה"ל). ו נ"א ביה מיתא [מיתה  
והכה את האריה בתוך הבאר ביום השלג. ונ"א מוסיף וכן [כל] צדיקיא דידעי למאריה [למאריהון] אינן [חיי] לחיי  
עלמא דכתיב כל הכתוב לחיים בירושלם (רמ"ק ואה"ל). ט נ"א כך. י נ"א דישתדל. יא נ"א ליג מן בעלמא עד חירו.  
יב נ"א עצי. יג נ"א תבעין. יד נ"א מניה. טו נ"א לההוא. טז נ"א סתימין עלאין. יז נ"א וכד וליג וע"ד.

(תהלים פב). ח"א רכה. ח"ב רלו: ח"ג קפב. (ב) לעיל  
בהקדמת הזהר ע"ח ציון ב. ג) (משלי ג) ח"א קסג. ח"ג  
כת. פב. ת"ז בהקדמה טו. ז"ח רות פ"ב טא שיר. תק"ח  
ק"ג טב שלה. (ד) לעיל דף ס"ז צ"ב.

דרך אמת אן בראשית ו' ע"א.

הסולם

מאמר

רק שאין מלאך המות שולט בו אמרנו,  
והוא לא מת על ידו ולא נטמא בו. וע"כ  
נכתן שודאי לא מת אלא שנתדבק בשכינה  
והלך לחיי העולם.

**רכב** והאי חי אקרי וכו': וכוה, נקרא  
חי, כמו שבארנו, כמה שכתוב, ובניהו בן  
יהוידע בן איש חי וגו'. דהיינו כמ"ש להלן  
(בפרשת ויגש דף ט"ז אות נ"ב) **ומאן דאתקריב**  
**אגביה איהו חי**, ומי שנתקרב לה' נקרא חי  
ע"ש. ועל כן כל מי שעוסק בתורה יש לו  
חירות מכל, חירות בעולם הזה משעבוד  
אומות העולם עעכו"ם, וחירות בעולם הבא,  
כי לא ידרשו ממנו דין וחשבון כלל בעולם  
ההוא.

**רכג** ת"ח באורייתא וכו': בוא וראה,  
כמה סודות עליונים סתומים יש בהתורה,  
משום

העולם, אלא משום שעזב את עץ החיים שהוא  
התורה, ואכל מעץ הדעת, גרם מיתה לו ולעולם.  
ומשום זה כשנתן הקב"ה התורה לישראל,  
מה כתוב בה, **חירות** על הלוחות, וכבר  
בארנו דהיינו אל תקרי חרות, אלא **חירות** כי  
נעשו אז חירות ממלאך המות, ואלמלא לא חטאו  
ישראל בעגל, ולא עזבו את עץ החיים  
שהוא התורה, לא היו גורמים שיחזור המות  
לעולם כמתחילה. והקב"ה אמר, אני אמרתי  
אלקים אתם ובני עליון כלכם, היינו בקבלת  
התורה, כיון שחבלתם בעצמכם, שחטאתם. אכן  
כאדם תמותון וגו'. ועל כן כל מי שעוסק  
בתורה אינו יכול לשלוט עליו, אותו נחש  
הרע שהחשיך העולם.

**רכא** אמר ר' ייסא וכו': אר"י, אם כן  
הוא, שמי שלא חטא לא ימות. אם כן,  
למה מת משה, אמר לו ודאי מת. אבל  
(דפו"י דף ק"א ע"ב \*) דף ק"ב ע"א)

סמ

הוי שרה

**רכד** תא תני, ויהי הוא טרם פלה לדבר והנה רבקה יוצאת. יוצאת, באה מפעי ליה, מאי יוצאת. דקב"ה אפיק לה, מפל אינון בני מתא, דכלהו תיבין, ויהי יוצאת מפללא דלהון. ותרד העינה, פתיב בה"א, רזא איהו, דאערעת תמן בינא דמרזם, ובגין פך, פתיב העינה בה"א, וסליקו לה ומיא.

**רכה** דבר אחר, והנה רבקה יוצאת, כמה דכתיב, יוצאות לשאוב מים, אמאי יוצאות, ולא הולכות, ולא באות. אלא בגין דטמירין הוו כל יומא, ובההיא שעתא, נפקין לשאבא מיא, וסימנא נקיט בידיה.

**רכו** תא תני, פד מטא עבדא לתרן ואשפח לה לרבקה לעת ערב, הוה עידן צלותא דמנחה. בההיא שעתא, דמטא יצחק ל צללאה צלותא דמנחה, בההיא שעתא מטא עבדא לגבה דרבקה. ובההיא שעתא, דמטא יצחק,

מסורת הזהר  
(א) לעיל דף נ"ה צ"א. (ב) (בראשית כ"ד) ת"ז תנ"ח צב. א נ"א מיבעי. ב נ"א ליג אינון. ג נ"א והא. ד נ"א דילהון. ה נ"א כתוב. ו נ"א מייא. ז נ"א דטמירן. ח נ"א ג שם. יא נ"א ליג לגבה. יב נ"א לרבקה. וליג לגבה. מייא. ט נ"א לצלותא. ול"ג לצלאה. י נ"א דמטא.

הסולם

מאמר והנה רבקה יוצאת  
בלילה. (כמ"ש בזהר משפטים אות ט"ו. פנחס אות תרצ"ב. ע"ש) והטעם הוא, כי יום ה"ס ז"א, המאיר בחסדים מכוסים מתכמה, כמו אר"א עלאין, והארת החכמה מתגלית רק בהנוקבא לבדה בלי ז"א (כנ"ל ב"א דף קי"ז ד"ה מאור) וכשהנוקבא היא לבדה בלי ז"א, הוא חשך ולא אור, דהיינו לילה, ועל כן הנוקבא מגלית הארתה רק בלילה ולא ביום. וסו"ה לעת ערב צאת השואבות. כי העינה כתוב עם ה' שהוא שם הנוקבא בעת שמאירה בהארת חכמה כנ"ל, וע"כ אין השואבות יוצאות לשאוב ממנה מימי החכמה, אלא לעת ערב, בשעה שפנה היום. כי מקודם לכן, היא מסתתרת ואינה מאירה כמבואר. וז"ש הזהר כאן, דטמירין הוו כל יומא ובההיא שעתא נפקין, כי להיות השואבות דבוקות במדרגת הנוקבא, הן מסתתרות גם כן ביום כמוה, ואינן נגלות לשאוב ממנה מימי החכמה אלא בלילה. וז"ש, וסימנא נקיט בידיה, שהעבד עשה לו זה לסימן, שאמר, הנה אנכי וגו' ובנות העיר יוצאות לשאוב מים, דהיינו, כמו שאינן יוצאות ומתגלות רק לעת ערב, כמו הנוקבא העליונה, שאז ידע שכשרות הן, וימצא ביניהן בת ווגו של יצחק.

רכו ת"ח כד מטא עבדא זמו: בוא וראה, כשהגיע העבד להרן, ומצא את רבקה לעת ערב, היה אז זמן תפלת המנחה, באותה שעה, שבא יצחק להתפלל תפלת המנחה

מאמר  
משום זה כתוב, יקרה היא מפנינים. כמה אוצרות נסתרים יש בה, ועל כן, כשנסתכל דוד בהתורה ברוח החכמה. וידע כמה פליאות יוצאות מהתורה, פתח ואמר, גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך.

מאמר והנה רבקה יוצאת  
**רכד** ת"ח ויהי הוא וגו' יוצאת: ושואל כתוב, יוצאת, היה צריך לומר באה, כח"ש והנה רחל בתו באה וגו' למה כתוב יוצאת, ואומר שזה יורה, שהקב"ה הוציאה מכל אנשי העיר, שכולם היו רשעים ורבקה יוצאת ונפרדת מכלל בני העיר, שהיתה צדיקת. ותרד העינה, כתוב עם ה' והוא סוד, כי נקרה לה שמה בארה של מרים, שה"ס הנוקבא דז"א בעת שמאירה בהארת חכמה, ומשום זה כתוב העינה עם ה' הרומזת על הנוקבא שה"ס ה' תתאה של הוי"ה. גם העינה הוא מלשון עינים, שהוא שם החכמה. והמים היו עולים לקראת רבקה.

**רכה** דבר אחר והנה רבקה יוצאת: שהיא כמו שכתוב, והנה בנות העיר יוצאות לשאוב מים. ולמה כתוב יוצאות, ולא כתוב הולכות ולא באות. אלא הוא, משום, שהיו נסתרות כל היום, ובשעה ההיא, לעת ערב, יצאו לשאוב מים, והעבד עשה לו זה לסימן.

פירוש. כי אין הארת החכמה של הנוקבא, מתגלית אלא בלילה, בסו"ה ותקם בעוד לילה וגו', וע"כ היא נבחנת מבחינת הארה הזאת שהיא מסתתרת ביום ונגלית (דפו"י דף קל"ב ע"א)

ע

הוי שרה

לצלוחתא דמנחה פמלקדמין, מטאת רבקה לגביה. « לאשתפחא כללא פאתריה  
דאצטריק, פדקא יאות, וכלא מטא בנא דתכמתא, ועל דא, אתא שהוא  
עבדא, ולבאר המים, נא דכתיב (א) מעין גנים באר מים חיים ונוזלים מן  
לבנון. ואוקימנא, וכלא נא איהו.

רכז) רבי שמעון תה אתי דלטבריה ותה עמיה רבי אבא. אמר רבי  
שמעון לרבי אבא, גזיל, דהא אנן יחמינן, דבר נש יחד, ימטי השתא לגבן  
ומלין תדתין בפומיה, ואינון מלין דאורייתא. אמר רבי אבא, הא ידענא, דבכל  
אתר דמר אזיל, קודשא בריה הוא משדר ליה מלאכין, טסין בגדפין  
לאשתעשעא ביה.

רכח) עד דהוו אנלי, סליק רבי שמעון עינוי, ותמא בר נש, דתה רהיט  
ואזיל. יתבו רבי שמעון ורבי אבא. פד מטא גביהו, אמר ליה רבי שמעון, מאן  
אנת. אמר ליה יודאי יא אנא, ומקפוטקיא קאתינא, ואנא אזילנא (א) אטיטריה  
דבר יוחאי, דאתמנון תבריא במלין ידיען, ושרונוי גביה. אמר ליה אימא  
ברי. אמר ליה אנת בר יוחאי. אמר ליה אנת בר יוחאי.

רכט) אמר ליה הא אוקימנא דלא יפסיק בר נש בצלותיה, כינייה

מסורת הזהר

חלופי גרסאות

(א) (שה"ש ו') ח"א קלה. ח"ג רא. רלה: רסו. רעה. ת"ז  
תנ"כ. פו. ז"ח בראשית ז' טא. שכט. ט"ו טא. שכת.  
שה"ש ס"ב. טא שב. תק"ח ק"ז טא שמט. (ב) ח"א רכה.  
ח"ג רס.  
דהוו מטי ורהיט אבתריה (אה"ל). יג נ"א ליג אנא. יד  
(אה"ל) טו נ"א יוחי. יז נ"א לגביה. יח נ"א יוחי. יט נ"א יוחי. כ נ"א ליג בנייה.  
דרך אמת (א) עבד ירוע הוא מעין גנים סוד הוא ועין פ'  
פ"י חנות ואהל בבא בתרא פרק לא יחפור.

מאמר

הסולם

תפלה שועה דמענה

חדשים בפיו שהם דברי תורה, אמר ר'  
אבא, כבר יודע אני, שבכל מקום שאדוני  
הולך. הקב"ה שולח לו מלאכים עפים  
בכנפים שישתעשע עמהם.

רכת) עד דהוו אזלי וכו': בעוד שהיו  
הולכים, נשא ר"ש את עינוי, וראה איש  
שהיה הולך ורץ. ישבו ר"ש ור"א, וחכו  
עליו. כשהגיע אליהם, אמר לו ר"ש מי  
אתה, אמר לו יהודי אני, ומעיר קפוטקיא  
באתי, ואני הולך לסתרו של בן יוחאי,  
דהיינו לשמוע ממנו נסתרות, כי החברים ממנו  
וביאר דברים ידועים, ושלאוני אליו, לשמוע  
אם יסכים עמהם, אמר לו ר"ש אמור בני.  
אמר לו, אתה הוא בן יוחאי. אמר לו אני  
בן יוחאי.

רכט) א"ל הא אוקימנא וכו': אמר לו,  
הרי אמרו, כשמתפלל, לא יהיה דבר מבדיל  
בינו לבין הקיר. כמו שכתוב, ויסב חזקיה  
פניו אל הקיר. ומי שמתפלל, אסור לאדם  
שיעבור ארבע אמות סמוך לו. ואמרו,  
שאלו

המנחה באותה שעה הגיע העבד אל רבקה.  
וכן באותה שעה ששוב הגיע יצחק לתפלת  
המנחה כמקודם לכן, הגיעה רבקה אליו.  
דהיינו כמ"ש, ויצא יצחק לשוח בשדה  
לפנות ערב וגו'. והיה זה כדי שימצא הכל  
במקום הצריך לו, כראוי להיות, שהכל  
נמשך בסוד החכמה. וע"כ בא העבד לבאר  
המים, שהסו"ה מעין גנים וגו' ובארנוה,  
והכל הוא סוד, פירוש, כי יצחק הוא סוד  
קו שמאל דו"א, שאין תיקונו מתחיל אלא  
לעת ערב בזמן תפלת המנחה כמ"ש לפנינו  
ולפיכך הן מציאת רבקה והן ביאת רבקה  
אליו, היה באותו הזמן שמתחיל שליטתו,  
לעת תפלת המנחה. וגם מטעם זה בא אז  
העבד אל באר המים, שה"ס הנוקבא בעת  
שמאירה מקו שמאל דו"א.

מאמר תפלה שועה דמענה

רכז) ר' שמעון הוה אתי לטבריה וכו':  
ר"ש היה הולך לעיר טבריה. והיה עמו ר'  
אבא. אמר ר"ש לר' אבא, נלך, כי אנו  
רואים שאדם אחד יגיע עתה אלינו, ודברים  
(דפו"י דף קל"ב ע"א)

**עא**

**חיי שרה**

לבין כותלא, כמה דכתיב «<sup>א</sup> ויטב חזקתו פניו אל הקיר וגו' ומאן דצלי, אסיר למעבר ארבע אמות סמיך ליה, ואוקמוה להני ארבע אמות לכל סטר, גבר לקמיה. ואוקמוה, דלא יצלי בר נש, אחורי רביה וכו' ואתמנון בכל הני מילי.

רל) פתח ואמר <sup>א</sup> שמעה תפילתי ה' ושועתי האזינה אל דמעתי אל תחרש. מאי טעמא שמעה, ולא שמע, פאתר חד פתיב שמע ה' וחנני וגו', ובאתר ואתרא שמעה. אלא, בכל אתר, לזמנין שמע לדכורא, ולזמנין שמעה לנוקבא. שמעה: כמה דאת אמר <sup>א</sup> שמעה ה' צדק וגו'. שמע: כד"א <sup>א</sup> שמע ה' וחנני. <sup>א</sup> שמע בני. <sup>א</sup> הסכת ושמע.

רלא) והכא שמעה תפילתי ה', בגין ידהאי דרגא, <sup>א</sup> דמקבלא כל <sup>א</sup> צלותין דעלמא. והא תנינן, דעבדא מנייהו עטרה, ושוי לה ברישא דצדיק חי עולמים, דכתיב <sup>א</sup> ברכות לראש צדיק. ועל דא שמעה תפילתי ה'.

רלב) שמעה תפילתי ה', דא צלותא <sup>א</sup> די בלחש. ושועתי האזינה, דא

**חלופי גרסאות**

א נ"א מוסף ותפלל אל ה' ויאמר אנא ה' זכר נא את אשר התהלכתי לפניך באמת וגו'. ב נ"א מוסף דנטיל לכל (אה"ל) ג נ"א כדלקמיה. ד נ"א ל"ג ואתמנון. ה נ"א מלי. ו נ"א חר. ז נ"א דאיהו. ח נ"א דאיהו. ט נ"א דהא. י נ"א מקבל. יא נ"א דמקבל. יב נ"א צלותהו. יג נ"א מנייהו. יד נ"א העולמים. יו נ"א ל"ג די.

**מסורת הזהר**

א) לעיל בהק' הזהר דף קמ"ד צ"א. ב) (תהלים ל"ט) ח"ב יט: ז"ה רות ע"ט טר שמו. פ' טא שכו. ג) ח"א רמד. רנג. ח"ג נה. תקי"ח ק"ח טכ שו. ד) תהלים ל. ה) (משלי א') ח"א רטר. ח"ב פה. ח"ג עד. ריג: רמד: ת"ו בהקדמה ב. ת"ו כב. ת"ע קכה. ו) לעיל פ' נח צ"ח צ"ד. ז) לעיל ב"ב ר"ה צ"ב.

**הסולם**

**תפילה שועה דמענה**

העולמים, שהוא יסוד, וזהו שכתוב ברכות לראש צדיק. ועל זה אומד הכתוב, שמעה תפילתי ה'. ביאור הדברים להלן בדיובור הסמוך.

רלב) שמעה תפילתי ה': זה הוא תפלה בלחש. דהיינו תפלת שמונה עשרה שאנו מתפללים בלחש. ושועתי האזינה, זהו תפלה בהרמת קול, שאדם מרים קולו, וצועק אל ה' בצרתו כמש"א, ותעל שועתם אל האלקים, ומהו שועתם שאומד הכתוב, היינו שמרים קולו בתפלתו ונושא עיניו למעלה, כמש"א ושוע אל ההר. ותפלה זו שוברת שערים, שדופק עליהם להכניס תפלתו לפני ה'. א"ל דמעתי א"ל תחרש, זו היא הנכנסת לפני המלך, ואין שער עומד לפניו, שלא יפתח, ולעולם אין תפלה ברמעות תזוזות ריקם.

פירושו. כי ג' שורשים הם שמהם נמשכים כל מיני הדינים והיסורים שבעולם: א) דינים הבאים משליטת השמאל בעת שאינו נכלל מימין, שהארתו הוא חכמה בלי חסדים ונקראים דינים דדכורא. ב) דינים הבאים ממלכות

**מאמר**

שאלו ארבע אמות הן לכל צד חוץ מלפניו, שהרי אסור להבדיל בינו לבין הקיר. ואמרו שלא יתפלל אדם אחורי רבו. ונמנו בכל דברים אלו דהיינו שהסכימו, לשלוח אותי לשמוע דברך בזה.

רל) פתח ואמר שמעה ה' תפילתי וגו': פתח היהודי ואמר שמעה וכו', ושואל מה הטעם שכתוב שמעה, ולא שמע. ולמה במקום אחד כתוב שמע ה' וחנני וגו', ובמקום אחר שמעה ואומד. אלא בכל מקום שכתוב פעם שמע הוא לזכר, דהיינו לז"א, וכשכתוב פעם שמעה הוא לנקבה, דהיינו לנוקבא דז"א, שמעה הוא כמו שאתה אומר, שמעה ה' צדק וגו' וצדק ה"ס הנוקבא דז"א, שמע הוא כמו שאתה אומר שמע הויה וחנני, שהו"ה הוא שם ז"א. וכן שמע בני וכן הסכת ושמע שכל אלו הם לזכר.

רלא) והכא שמעה וכו': וכאן אומר שמעה תפילתי ה'. שהוא נאמר על הנוקבא. משום שהיא מדרגה, המקבלת כל התפלות, שבעולם, ולמדנו, שהנוקבא עושה עטרה מן התפלות ומשימה אותה בראש הצדיק חי

(דפו"י דף קל"ב ע"א)

**עב**

**הוי שרה**

צלותא, דאָרײַם בר נש קליה בעקתיה, כד״א <sup>א</sup> ותעל שועתם אל האלקים.  
<sup>א</sup> ומהו שועתם, אלא דבעלותיה, ארים קליה, וזקיף עינוי לעילא, כד״א  
<sup>ב</sup> ושווע אל ההר. וצלותא דא <sup>ב</sup> מתבר תרעין, ונדפיק לון לאעלא צלותיה. אל  
דמעתי אל תחרש, דא אעיל קמי מלפא, ולית תרעא דקאים קמיה, וילעולם  
<sup>א</sup> לא אתדרו דמעין בריקניא.

**מסורת הזהר**

(א) שמות (ב) ח"ב יט. ז"ה בלק נ"א טא שי. (ב) ישעיה  
(כ"ב) ח"א רכח: (ג) ח"א רכג. ח"ב יב. כ. קמה.

**חלופי גרסאות**

א נ"א מהו. ב נ"א שועה. ג נ"א בצלותיה. ד נ"א עינוי.  
ה נ"א לעלא. (ד"מ) ו נ"א צלותא. ז נ"א ורחיק. ח נ"א  
ל"ג אל תחרש. ט נ"א ולעלם.

**מאמר**

**הסולם**

**תפלה שועה דמענה**

בשביל התחתונים שהם טוב. ואם לא זכי  
דהיינו שממשיך החכמה ממעלה למטה, הא  
רע, כי תכף נגלה עליו נקודה דמדת הדין  
שבה, שממנה נמשכים כל הדינים הקשים.  
(כמ"ש לעיל בהקדמת הזהר דף קכ"ג ד"ה ב'  
עש"ה) ולפיכך מחויב המתפלל לשום עינוי  
למטה, שלא ימשוך החכמה מלמעלה למטה,  
כדי שלא תגלה עליו הנקודה דמדת הדין,  
וז"ש וזקיף עינוי לעילא, שבתפלתו נשא  
עיניו למעלה וע"כ נמשכו עליו הדינים דמין  
הב', ממלכות דמדת הדין, הנקראים שועה.  
וז"ש וצלותא דא מתבר תרעין. כי על  
ידי תפלתו הוא זוכה להמשיך מסך על  
המלכות הזו, ואז הוא מעלה מ"ן, לז"א  
הנקרא קול, שנעשה מזה מסך דחירק לז"א,  
ובכחו מכריע בין ב' הקוין ימין ושמאל,  
(ב"א דף רפ"ה ד"ה ביו) ואז נשברו השערים  
הסתומים, כי היו סתומים מכח הארת  
השמאל, שלא רצה להכליל בימין, ועתה  
בכח עלית המסך דחירק נכלל השמאל בימין  
ונפתחו השערים. כלומר שהוסרו הסתימות,  
אבל עוד אינם ראויים לקבלת התפלה, דהיינו  
להשפעת מוחין דג"ר, בסוד קול ודבור, כי  
אין המוחין מתגלים רק על מסך דמלכות  
הממותקת במדת הרחמים כנ"ל וכמ"ש להלן.  
דמענה, היא על הדינים דמין הג' הנ"ל,  
דהיינו הנמשכים ממסך שעל מלכות הנמתקת  
בבינה, בסוד עלית ה"ת לנקבי עינים.  
המולידה שם דמענות. והוא מלשון המדמע  
והמנסך (גיטין נב:). כי הבינה ומלכות  
נתערבו על ידי עליה הזו. וז"ש דא אעיל  
קמי מלפא, כי על ידי הדמענות היא מעלה  
מ"ן וממשיך מסך על מלכות הממותקת  
במדת הרחמים, שאז נעשית מוכשרת לקבל  
כל המוחין דבינה. שה"ס קבלת התפלה.  
וז"ש, ויעולם לא אהדרו דמעין בריקניא.  
וז"ש בגין דהאי דרגא דמקבלא כ"ל  
צלותין דעלמא, כי הנוקבא מקבלת, כל  
צלותין דעלמא הנכללות באלו הג', הנק'  
תפלה

ממלכות דמדת הדין הבלתי נמתקת. (ג)  
דינים הבאים ממלכות הנמתקת במדת  
הרחמים, שהיא בינה, בסוד עלית המלכות  
בנקבי עינים. (כנ"ל ב"א דף רס"ג ד"ה  
בקולפי) וב' מיני דינים אלו ה"ס דינין  
דנוקבא. כמ"ש לעיל (וירא דף י"ט ד"ה  
והוא) והתפלות שמתפללים על ג' מיני  
דינים הללו נקראים, תפלה, שועה, דמענה.  
תפלה היינו על הדינים דמין הא', ונקראת  
משום זה תפלה בלחש, כי ז"א ה"ס קול,  
שה"ס קומת החסדים היוצא על מסך דחירק  
המכריע בין ב' הקוין ימין ושמאל (כנ"ל,  
פרשת לך דף ד' ד"ה בשעתא) והנוקבא מבחינת  
ג"ר שבה היא נקראת דבור, ובעת שהחכמה  
שבה היא בלי חסדים, נבחנת כדבור בלי  
קול, דהיינו תפלה בלחש. ועל ידי התפלה  
אנו מיחדים אותה עם ז"א שה"ס חסדים  
ונקרא קול, ואז נעשה הזווג דקול ודבור,  
והחכמה שבה מתלבשת בחסדים, שאז מאירה  
לתחתונים.  
שועה, היא על הדינים דמין הב', וז"ש  
ומהו שועתם, כלומר, מאין באים דינים  
אלו שהתפלה עליהם נקראת שועה, אלא  
דבעלותיה ארים קליה, וזקיף עינוי לעילא.  
היינו משום שהרים קולו בתפלתו, מסבה,  
שנשא עינוי למעלה. כי אמרו המתפלל  
ישים עינוי למטה ולבו למעלה, דהיינו  
כמ"ש העין רואה והלב תומד, שהעינים  
ה"ס חכמה, והלב ה"ס חסדים, והמתפלל  
צריך להזהר שלא ימשיך החכמה ממעלה  
למטה, שזה נבחן שהוא משים עינוי למעלה.  
וזה היה החטא דעצה"ד, (כנ"ל ב"ב דף  
ק"ע ד"ה ועל) וכן משום זה נקראת הנוקבא  
עץ הדעת טו"ר, כי יש בבנינה ב' נקודות  
דהיינו ב' מלכיות, (א) נקודה דמדת הדין,  
(ב) נקודה הממותקת במדת הרחמים. אם  
זכי הא טוב, שנקודה דמדת הדין נגנזה  
בה ורק הנקודה הממותקת במדת הרחמים  
שולטת בה. ואז מקבלת המוחין דבינה  
(דפו"י דף קליב ע"א \* דף קליב ע"ב)



נג

הוי שרה

רלג) תו א קא כתיב א קכא ב תלת דרגין, תפלה, שועה, דמעה, לקביל אלין  
תלת אחרנין: פי גר אנכי עמך, לבתר תושב, לבתר פכל אבותי, עקרא דעלמא.  
רלד) תא חזי, צלותא דבר נש מעומד, בגין דתרי צלותא נינהו: חד  
מיושב, וחד מעומד, דאינון חד. לקביל תרין דרגין: תפלה של יד  
ותפלה של ראש. לגבי יום ולילה, וכלא חד. אוף הקא, תפלה מיושב לגבי  
תפלה של יד, לאתקין ילה זכמה דאתקין לכלה, וקשיט לה לאעלא  
לחופה, הכי נמי מקשטין לה, ברזא דרתיכאה ומשיקיהא, יוצר משרתים  
ואשר משרתיו, והאופנים ותיות הקדש וכו'.

חלופי גרסאות

א נ"א ל"ג הא כתוב, ונ"א והא חכא (אה"ל). ב נ"א  
מוסיף תלת תלת. ג נ"א אילין, ד נ"א ואינון לגביה לקביל  
ול"ג חד (אה"ל). ה נ"א לגבי, ונ"א לקבל. ו נ"א ליה. ז נ"א כמא, ונ"א כמאן, ח נ"א מוסיף און מקשטין (אה"ל).  
ט נ"א דרתיכאה, ונ"א מוסיף דרתיכאה עלאה (אה"ל). י נ"א ומשריאה ונ"א ומשריאה (אה"ל). יא נ"א  
היום. יב נ"א מוסיף משרתיו וכו'.  
דרך אמת א בלק קליה ובר"מ ריש פנחס.

מסורת הוהר

(א ח"ב ר: ח"ג קב:

תפלה שועה דמעה

וככל אבותי, הוא כנגד דמעה. פירוש, כי  
תפלה באה על דינים דמין הא' הנ"ל,  
שה"ס חכמה בלי חסדים. וכיון שהתחתונים  
עיקר בנינם הוא מחסדים (כנ"ל ב"א דף  
מ"ה ד"ה כד) לפיכך בעת שמאירה החכמה  
בלי חסדים. הם נמצאים כמו גר בארץ  
נכריה, כי להיות עיקר בנינם מחסדים,  
מרגישים את חסרון החסדים כמו שהיו אז  
בארץ נכריה. ועל כן נאמר כי גר, אנכי  
עמך, כנגד מדרגת תפלה.

הפולם

כאמר

תפלה שועה דמעה. והיא נבנית על ידיהם,  
שתהיה ראויה להזדווג עם ז"א, לקבל ממנו  
המוחין ולהשפיע אל התחתונים. כי ע"י  
קבלת השועה, נבנה המסך דחירק ליחוד  
ב' הקוין, ועל ידי קבלת הדמעה נעשית  
ראויה לקבלת המוחין, דהיינו שאח"כ יורדת  
ה"ת מעינים לפה, ומתגלית הג"ר, (כנ"ל ב"א  
דף ז' ד"ה וכבר ע"ש) ומקבלת תחילה המוחין  
דחכמה בלי חסדים, שה"ס תפלה ב"א  
בזוה באה לזווג עם ז"א, לקבלת חסדים  
ונעשה היחוד דקול ודבור ומשפעת כל טוב  
אל התחתונים שגרמו לה כל זה. וז"ש,  
דעבדא מנייהו עטרה ושוי לה ברישא  
דצדיק חי עולמים. שמתפלות הללו היא  
מקבלת המוחין דחכמה הנקראים עטרה,  
בסו"ה צאנה וראנה במלך שלמה בעטרה  
וגו', והיא מעטרת את ראש הצדיק חי  
עולמים, שהוא יסוד דז"א שמזדווגת עמו.  
כלומר כי אין לז"א אלא חסדים מכוסים  
מחכמה, ורק בעת הזווג עם הנוקבא, הוא  
מקבל על ידה הארת החכמה, (כנ"ל ב"א  
דף רפ"ב ד"ה אלא) ונמצא שהנוקבא מעטרת  
את ז"א בעלה. שזסו"ה אשת חיל עטרת  
בעלה. וז"ס בעלה מתעטר בה ואיהי אינה  
מתעטרת בבעלה.

ושועה, באה על דינים דמין הב', שעל  
ידם מתתקן המסך דחירק ונמשכת קומת  
חסדים כנ"ל, ואז נפסק הגירות, ומרגישים  
עצמם כמו תושב בארצו מחמת שהשיגו  
החסדים. ועל כן תושב הוא כנגד שועה  
ודמעה באה על דינים דמין הג', שעל ידה  
מתתקן על בחינת מלכות ממותקת ברחמים  
ונעשית המלכות מוכשרת לקבל ולהשפיע  
המוחין דחב"ד אל התחתונים, מסוד החג"ת  
שנעשו לחב"ד, הנקראים אבות העולם, ועל  
כן ככל אבותי הוא כנגד דמעה.

רלד) תא חזי צלותא וכו': בוא וראה,  
תפלתו של האדם הוא מעומד, כי שני מיני  
תפלות הן, אחת היא מיושב ואחת היא  
מעומד, והם אחד, להיותם כנגד שתי מדרגות  
שהן תפלה של יד ותפלה של ראש, או  
יום ולילה, והם אחד. היינו כנגד מדרגת ז"א  
המכונה תפלה של ראש או יום, וכנגד מדרגת  
הנוקבא המכונה תפלה של יד או לילה, והם אחד  
בווג, אף כאן, תפלה מיושב דהיינו התפלה  
דיוצר שלפני השמונה עשרה, הוא אל התפלה  
של יד, דהיינו אל הנוקבא. לתקן אותה, כמו  
שמתקנים

(דפו"י דף קלי"ב ע"ב)

עד

היי שרה

רלה) ועל דא « צלותא מיושב פנין דעאלת לגבי מלכא עלאה, ואיהו  
 אתי למבלא לה, כדין אנו קיימין קמי מלכא עלאה, דהא כדין דכורא  
 אתחבר בנוקבא, ובגין כך « לא יפסיק בין גאולה לתפלה.  
 רלה) ובגין דבר נש קאים קמי מלכא עלאה, נטל « ארבע אמות לצלותיה,  
 « ואוקמוה דבשיעורא דסוקטא דיוצר פלא. וכל מה דאתי בסטרא דכורא,  
 בעי ליה לאניש למיקם בקיומיה וואנדקף. פגוונא דא, פד איהו « פדע  
 « פדע פברוך, וכד איהו זקוף, זקוף בשם, בגין לאתחזא שבתא דכורא על  
 נוקבא.

מסורת הזהר

חלופי גרסאות

א) ח"א כה: ח"ב כה: ח"ג קצה: ב) לעיל ב"א דף א נ"א מוסיף צלותא דא (אה"ל). ב נ"א ליה. ג נ"א מוסיף דרגא דכורא. ד נ"א מוסיף לתפלה וגאולה ותפלה קפ"א צ"א.  
 ח"ד רגין אינו רוא דצדיק וצדק יוסף ורחל. ה נ"א לארבע. ו נ"א ואוקמיה. ז נ"א בשיעורא. ח נ"א בשיעוריה. ט נ"א בשיעור (ד"א) ח נ"א בסורטא. ט נ"א מסטרא. י נ"א ויזדקף ונ"א ויזדקף. יא נ"א כורע. יב נ"א כורע.  
 דרך אמות א) כבר ביארנוהו בשיעור סרטא ופלטא של מלך עליון ית' והיינו בסוד האצילות שהוא סרטיא ופלטא שלו, והוא מענין שיעור קומה הנוכר לעיל דף כ"ד ע"ב.

מאמר

הסולם

תפלה שועה דמעה

שמתקנים את הכלה ומקשטים אותה להכניסה לחופה, כן מקשטים את הנוקבא, בסוד המרכבות והמחנות המדומזים בהמלות יוצר משרתים ואשר משרתיו עומדים וכו', והאופנים וחיות הקדש וכו' ששבחים אלו, הם לקשט את הנוקבא, דהיינו להמשיך לה ג"ר משמאל ולהביאה לזווג בשמונה עשרה.

רלה) ועל דא צלותא וכו': ועל כן תפלה דמיושב, שהיא הנוקבא בקישוטיה, כנ"ל, כיון שנכנסה אל מלך העליון, שהוא ז"א, דהיינו בתפלת שמונה עשרה, והוא בא לקבל אותה, או אנחנו עומדים לפני מלך העליון, כי אז ז"א מתחבר בהנוקבא. ומשום זה לא יפסיק בין גאולה ותפלה. כי תפלה דמיושב ותפלה דמעומד צריכים להיות מחוברות, כמבאר. ובוה ביאר המימרא, ד"א יפסיק בר נש בצלותיה ביניה לבין כותלא, כי תפלה דמיושב, ה"ס השכינה. הנקראת כותלא או קיר בעת שמאירה בג"ר דשמאל, מטעם שמחסרון חסדים היא נקפאת או (כנ"ל ב"א דף רמ"ז ד"ה פירוש) ונעשית ככותל. וע"כ אסור להפסיק, אלא לחברה עם החסדים של ז"א.

רלו) ובגין דבר נש וכו': ומשום, שהאדם עומד לפני מלך העליון הוא לוקח ארבע אמות לתפלתו ובארונה, שהיא בשיעור חבל של יוצר כל. סורטא, פירושו חבל, כמו לא יקשור סרט של צמר בשל פשתן (כלאים ט') וז"א, מכונה יוצר כל, להיותו בחינת יצירה דאצילות. ושיעור חבל שלו דהיינו שיעור מדתו, הוא ארבע אמות הרומזים על (דפו"י דף קלי"ב ע"ב)

ומ"ש לעיל (באות רכ"ט) ואוקמוה להני ארבע אמות לכ"ל סטר בר לקמיה, רמוז בזה, כי אלו ד' המוחין חו"ב תו"מ נכללים זה בזה, ויש בכל אחד מהם חו"ב תו"מ, ועם זה, אינם או ט"ו מוחין, אלא רק י"ב מוחין, דהיינו ג' מכל צד, חוץ מלפניו, והוא משום חסרון המלכות דמלכות, שהוא עצמות המלכות וע"כ חסרים ד' המוחין שמלפניו. (כנ"ל ב"א דף פ"ה ד"ה ויש ע"ש) ואין לשאול שלפי זה היו צריכים להיות חסרים ד' המוחין שמלאחריו, שהם בחינת מלכות, כי יש ערך הפכי בין האורות והכלים (כנ"ל בהקדמת הזהר דף כ"א ד"ה ואין).

וכ"ל מה דאתי בסטרא וכו': וכל שהוא מצד הזכר, צריך אדם לעמוד על עמדו בקומה זקופה. כעין זה אמרו, כל הכורע כורע בברוך, שה"ס הנוקבא, וכל הזוקף זוקף בשם, שה"ס דכר. כדי להראות שבתו של הדכר על הנוקבא. פירוש קומה זקופה יורה ג"ר המאירים ממעלה למטה. והו רק בדכר שה"ס חסדים מכוסים, אבל בהנוקבא שה"ס חסדים

**עה**

**הוי שרה**

**רלז**) ותא תזי, דהא אוקמוה, לא יצלי בר נש אחורי רביה, ואתמר, כמה דכתיב, «את ה' אלקיך תירא. את לאכללא דבעי למדחל מרביה כמורא דשכינתא, ודחילו דתלמיד, רביה איהו. בגין כן, בשעתא דצלותא, לא ישוי ההוא מורא לקמיה, אלא מורא דקב"ה בלחודוי, ולא מורא אחרא.

**רלח**) ותא תזי, צלותא דמנחה, אתקין ליה יצחק. ודאי כמה דאתקין אברהם צלותא דצפרא, לקבל ההוא דרגא דאתדבק ביה. וכן יצחק, דאתקין צלותא דמנחה, לקבל ההוא דרגא דאתדבק ביה. וע"ד צלותא דמנחה, מכי נטי שמשא לנחתא בדרגוי לסטר מערב.

**רלט**) דהא עד לא נטה שמשא לצד מערב, אקרי יום, מצפרא עד ההוא זמנא, דכתיב ט א חסד אל כל היום. ואי תימא עד יחשכה, ת"ח, דכתיב י א אוי נא לנו פי פנה היום פי ינטו צללי ערב. פי פנה היום, לקבל צלותא דצפרא, דכתיב חסד אל כל היום, דהא פדין, שמשא איהו י לסטר מזרח, פיין י דנטה שמשא, ונחתא לסטר מערב, הא פדין איהו י זמן צלותא דמנחה, י וכבר פנה היום, ואתי צללי ערב, ואתער דינא קשיא י בעלמא.

**חלופי גרסאות**

א נ"א מוסיף תירא ואותו תעבור ובשמו תשבע. ב נ"א לאתכללא. ג נ"א מוסיף לקמיה לצלותא. ד נ"א לה. ה נ"א כמא. ו נ"א כך. ז נ"א ליג אתקין. ח נ"א לסטר. ט נ"א מוסיף מה תתהלל ברעה הגבור חסד. י נ"א חשיכה. יא נ"א מוסיף קדשו עליה מלחמה קומו ונעלה בצהרים אוי. יב נ"א לסטרא דמזרח. יג נ"א דמנטה. יד נ"א נחתת. טו נ"א זמין. טז נ"א וכרין (אה"ל). יז נ"א לעלמא.

**מסורת הזהר**

א) לעיל וירא ק"ד צ"ב. ב) (תהלים נ"ב) ח"א רנו. ח"ב כא: רעו. ח"ג לא. ז"ח יתרו מ"ד טב שמט. ג) (ירמיה ו') ח"א קפב. ריב. רל. ח"ב כא: ח"ג סד: עה. רע. ז"ח בראשית ז' טג שכא. פי נח כ"ג טג שלב.

**תפלה שועה דמענה**

יוכל להזהר שיהיה בבחינת מורא שמים בלבד, ויש חשש שלא יעורר עליו המלכות דמרת הדין. ואז יהיה דבר מפסיק בינו לבין הקיר, אשר הקיר, שה"ס המלכות לא תהיה ראויה לקבל המוחין.

רלח) ות"ח, צלותא דמנחה וכו': ובוא וראה, תפלת המנחה תקן יצחק. כמו שתקן אברהם תפלת שחרית כלפי אותה המדרגה שהיה דבוק בה, דהיינו מדרגת החסד וקו ימין. כך יצחק תקן תפלת המנחה כלפי אותה המדרגה שנתדבק בה, שהיא מדרגת הגבורה וקו שמאל. ועל כן, תפלת המנחה, זמנה הוא, כשנטה השמש לירד במדרגותיה לצד מערב, דהיינו תכף אחר חצות היום.

רלט) דהא עד לא נטה וכו'. כי כל עוד שהשמש אינה נוטה לצד מערב, הוא יום, דהיינו מבקר עד הצהרים, שכתוב עליו חסד אל כל היום. ואם תאמר שעד חשכה נקרא יום. בוא וראה כי כתוב, אוי נא לנו כי פנה היום כי ינטו צללי ערב. כי פנה היום הוא כנגד תפלת שחרית, שכתוב עליו

**הסולם**

**מאמר**

חסדים מגולים, הנה החכמה שלה אינה מאירה רק ממטה למעלה שה"ס ו"ק דג"ר, וע"כ אינה בבחינת קומה זקופה אלא בכריעה. וז"ש שע"כ צריכים לכרוע בברוך ולזקוף בשם, כדי להראות שבתו של הדכר על הנוקבא, אשר המוחין דדכר מאירים מלמעלה למטה.

רלז) ות"ח, דהא אוקמוה וכו': ובוא וראה כי ביארו, שלא יתפלל אדם אחורי רבו. ואמרו, שכתוב את ה' אלקיך תירא, את, הוא לרבות ולכלול שצריך לירא מרבו כמורא השכינה, ויראת התלמיד הוא רבו. ולפיכך בעת התפלה לא ישום לפניו אותה המורא, אלא מורא מהקב"ה בלבד, ולא מורא מדבר אחר. פירושו, כי המלכות, נקרא מורא שמים, דהיינו מלכות של הקב"ה שנקרא שמים, שה"ס מלכות הממותקת במדת הבינה שה"ס רחמים. ואם יש לאדם מורא מפני דבר אחר חוץ מהקב"ה, הוא מעורר עליו מלכות דמדת הדין הבלתי ממותקת בבונה. וז"ס שאסור להתפלל אחורי רבו, כי להיות מורא רבו כמורא שמים, לא (דפו"י דף קל"ב ע"ב)

עו

הוי שרה

**רמז** ופנה היום, דאיהו ורנא דחס"ד, ונטו צללי ערב, דאינון ורנא דדינא קשיא, וקדין אתחוב בי מקדשא, ואתוקד היכלא. וע"ד תנינן, דיהא ב"נ זהיר בצלותא ב דמנחה, דאיהו זמנא דדינא קשיא, ד שרייא בעלמא.  
**רמז** יעקב אתקין צלותא דערבית, דהא איהו אתקין לה, וזן לה, ב ככל מה דאצטריק, ודאי, ווא"ו אתקין לה"א, ו"ה"א אפזנת מן ווא"ו, דלית לה נהורא מגרמה כלל.

**רמב** ובג"כ, תפלת ערבית רשות, דהא אתפלילת בצלותא דיומא, בגין לאתנהרא, והשתא לאו זמנא איהו. ואוקימנא לה, דהא לא אתגליא נהורא דיממא, דזנהיר לה, ואיהי שלטא בחשוכא, עד זמנא דפלגות ליליא, דאשתעשע קב"ה עם צדיקא, ב בגנתא דעדן, וקדין איהו זמנא לאשתעשעא בר נש ב באורייתא, כמה דאתמר.

**רמג** תא תזי, דוד אָתא, ואמר אלין תלת זמנין דצלותי, דכתיב ב ערב ובקר וצהרים, הא תלתא, ואיהו לא צלי, אלא תרי מנייהו, דכתיב אשיחה

חלופי גרמאות

מסורת הזהר

א) לעיל ב"א קס"ה צ"ב. ב) (תהלים נ"ה) ח"ב קט: א נ"א ל"ג דאינון. ב נ"א דמנחא. ג נ"א ל"ג דאיהו. ד נ"א שרי. ונ"א שריא. ה נ"א מן כל. ו נ"א דאצטריק. ז נ"א ו'. ח נ"א לה. ט נ"א והיא. י נ"א והיא. י"א נ"א מוסיף אתקין לה וזן לה מן כל מה דאצטריק. י"ב נ"א מוסיף לה לה"א (אה"ל). י"ג נ"א דאשתעשעא. י"ד נ"א בגנתא. טו נ"א מוסיף ולמלעי [למלעין] באורייתא. טז נ"א ל"ג תלת (אה"ל). י"ז נ"א מניה.

תפלה שועה דמעה

הסולם

מאמר

המלכות מטרם שנמתקת ברחמים, בסוד התפלה הנקראת שועה, וה"ס התיקון דתפלת ערבית (ועי' לעיל ב"א דף קס"ח ד"ה מאן. בביאור תפלת ערבית רשות) ואחר זה בא תקון ב' בסוד דמעה, שה"ס המסך על המלכות הממותקת במדת הרחמים, וה"ס חצות לילה כמ"ש לפנינו.

**רמב** ובגין כך וכו': ומשום זה תפלת ערבית רשות. כי היא נכללת בתפלת היום, כדי שתהיה מאירה, כלומר, שאז נעשה זווג על המסך הזה המוציא קומת החסידים שה"ס יום, ועתה בלילה אין הזמן לזה, וביארנו זה, אשר אין אור היום, שה"ס חסידים, נגלה עתה להאיר אל הנוקבא, והיא שולטת בחשכה עד הזמן דחצות לילה, שאז הקב"ה משתעשע עם הצדיקים בגן עדן, ואז הוא הזמן, שאדם ישתעשע בתורה כמו שאמרו.

**רמג** תא חזי דוד וכו': בוא וראה דוד בא ואמר, אלו ג' זמני תפלה, שכתוב ערב ובקר וצהרים, אשיחה ואהמה וישמע קולי, הרי שלשה, והוא לא התפלל אלא שנים מהם, שכתוב אשיחה ואהמה ולא יותר. זה לתפלת הבוקר וזה לתפלת המנחה. וע"כ אמר אשיחה ואהמה, כי דוקא בבוקר. שהוא זמן החסד, מספיק אשיחה שהוא חסד. ובמנחה שהוא

עליו חסד אל כל היום, כי אז השמש היא לצד מזרח. כיון שהשמש נוטה ויורדת לצד מערב, הרי אז זמן תפלת המנחה, כי כבר פנה היום, וינטו צללי ערב, ונתעורר דין קשה בעולם.

**רמ** ופנה היום: שהוא מדרגת החסד, ונטו צללי ערב, שהם מדרגות הדין הקשה. ואז נחרב בית המקדש, ונשרף ההיכל. ועל כן למדנו, שהאדם יהיה נזהר בתפלת המנחה, כי הוא זמן שדין קשה שורה בעולם.

**רמא** יעקב אתקין וכו': יעקב תקן תפלת ערבית כי הוא מתקן אותה, דהיינו הנוקבא, וזן אותה בכל מה שהיא צריכה, כי הוי דהויה שהוא ת"ת והוא יעקב, מתקן את הוי' דהויה, שהיא הנוקבא, והוי' נזונת מן הוי' כי אין לה לנוקבא מעצמה כלום, אלא שמקבלת הכל מת"ת, שהיא וי' מהויה, ומכונה יעקב. פירושו. כי יעקב ה"ס קו אמצעי הממשיך קומת החסדים על המסך דחירק ומכריע ומיחד ב' הקוין ימין ושמאל, שהם אברהם ויצחק, זה בזה, (כנ"ל ב"א דף קל"א ד"ה תליתאה ע"ש) ואחר דין הקשה שבא בהארת שמאל דיצחק, בא יעקב ומתקן את המסך דחירק, שתיקון זה ה"ס תפלת ערבית. וכבר נתבאר (לעיל דף ע"ב ד"ה וו"ש) שתיקון הראשון ה"ס המסך על (דפו"י דף קל"ב ע"ב)

**עז** **הוי שרה**  
 וְאֶהְמָה, וְלֹא יִתִּיר, דָּא \* לְצִלוֹתָא דְצַפְרָא, וְדָא \* לְצִלוֹתָא דְמַנְחָה, \* בְּגִין כְּף  
 אֲשִׁיתָה וְאֶהְמָה יְדִיקָא, בְּצַפְרָא, דְּאִיהוּ שְׁעָתָא דְחֶסֶד, סְגִי לִיה \* בְּחֶסֶד  
 בְּאֲשִׁיתָה, וּבְמַנְחָה, יְדִהוּא שְׁעָתָא דְדִינָא קְשִׁיא, יְבַעֲי \* הַמְיִיתָ, וּבְגִין כְּף  
 וְאֶהְמָה, וְלִבְתֵּר כַּד אֲתַפְּלִיג לִילְיָא, הָוָה קָם בְּשִׁירִין וְתוֹשְׁבָתִין, כְּדָקָא \* יָאוּת,  
 דְכְּתִיב \* וּבְלִילָה שִׁירָה עַמִּי, וְהָא אֲתָמָר.

**רמז** קָם ר' שְׁמַעוֹן וְאֶזְלוּ. אֶזְלוּ הָיוּ ב"נ בְּהַדְיָה, עַד \* טְבַרְיָה. עַד דְּהוּוּ  
 יְאֶזְלוּ, אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, תָּא חֲזִי, תְּפִלוֹת כְּנַגְדַּ תְּמִידִין, תְּקַנּוּם רַבְנֵן דְּאֲנָשִׁי  
 כְּנִסְתַּ הַגְּדוּלָה, בְּגִין דְּאֲשַׁפְּחִין תְּרִי, דְכְּתִיב \* אֵת הַכֶּבֶשׂ אֶחָד תַּעֲשֶׂה יָד \* בְּבִקְרָה  
 וְאֵת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַעֲשֶׂה בֵּין הָעֶרְבָיִם. וְאִינוּן מִתְקַרְבִּין \* בְּהַנִּי \* תְּרִי זְמַנִּי  
 דְיֻמָּא, דְּאִינוּן זְמַנִּין לְצִלוֹתָא.

**רמז** אָמַר הָהוּא גְבַרָא הָא בְּקַדְמִיתָא, אָבוֹת \* תְּקַנּוּם לְהַנִּי צְלוֹתִי, וּמָה  
 דְּאֲתַקִּינוּ אַבְרָהָם וְיִצְחָק, הוּא עֲקָרָא, וּמָה \* דְּאֲתַקִּין יַעֲקֹב, דְּאִיהוּ שְׁבַחָא  
 דְּאֲבָהֵן, אֲמַאי אִיהוּ רְשׁוּת, \* וְלֹא \* עֲקָרָא כְּהַנִּי.

**רמז** \* אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, הָא אֲתָמָר. אָכַל תָּא חֲזִי, הַנִּי תְּרִי זְמַנִּי, דְּתְּרִי

**מסורת הזהר**  
 (א) לעיל לך נ"ד צ"א. ב) (במדרב כ"ח) ח"א רכט: ח"ב  
 כא: ח"ג רכד, רכה, רכו; רמב.  
 (אה"ל) נ"א בעיא (ר"א). ח נ"א קמיה (אה"ל) ונ"א המיה. ט נ"א טבריא. י נ"א אזלי. יא נ"א בבקר וגו'. יב נ"א  
 להני. יג נ"א ל"ג תרי. יד נ"א תקנה. טו נ"א דתקין. טז נ"א ולאו. יז נ"א עיקרא. יח נ"א מסיף אמר ליה.

**מאמר** **הסולם** **תפלה שועה דמנה**  
 שהוא זמן של דין קשה צריכים המיה, ומשום זה אמר ואהמה. אבל תפלת ערבית לא התפלל.  
 וְלִבְתֵּר כַּד אֲתַפְּלִיג וכו': ואחרי כן כשנתחלק הלילה, היה קם ואמר שירות ותשבחות, שכתוב ובלילה שירה עמי, והוא נתבאר. פירוש, כי דוד ה"ס המלכות, וסוד חצות לילה הוא, אחר שנתמקה המלכות בבניה, שאז ה"ס דמנה כמ"ש לעיל, שאז נעשתה המלכות בית קבול לאורות העליונים כולם, וע"כ קם אז בשירות ותשבחות. באופן, שתפלת שחרית היא כנגד תפלה, לתקון קו ימין שבנוקבא. וה"ס ובגין דבר נש קאים קמי מלכא עלאה נט"ל ד' אמות לצלותיה. שהם מקובלים בתפלת שחרית. ותפלת המנחה הוא ג"כ כנגד תפלה אלא לתקון קו שמאל שבה שנקראת מבחינה זו כותל או קיר כנ"ל. ואז צריך האדם להמשיך השלמות של הקיר, דהיינו דל"א יפסיק בר נש בצלותיה ביניה לבין כותל"א, כלומר שלא יהיה ביניהם חציצה ופגם. ותפלת ערבית ה"ס שועה, וע"כ הוא רשות כנ"ל. וחצות לילה ה"ס דמנה. דהיינו התקונים (דפו"י דף קלי"ב ע"ב \* קלי"ג ע"א)

היי שרה

עה

עלותי לאו אינון, אלא לחברא ליעקב בעדביה, פיין דאתחברו דא בךא, אןן לא צריכין יתיר, דכיון דאתיהיבת אפתא בין תרין דרועין, ואתחברת בגופא, לא אצטרף יתיר, ועל דא אןן בעינן לאתערא תרין דרועין, בגין דאתיהיבת ביניהו, ופיין דאיהי ביניהו, גופא ואתתא מלייהו בלחישו, דלא לאדכרא.

רמז) ובגין כך, יעקב משמש במרום תנינן, מאי במרום. כמה דאת אמר (א) ואתה מרום לעולם ה'. יא וכלא איהו רזא יב לידעי מדין. אתו רבי אבא, ויהוא יודאי, ונשקו ידוי. אמר רבי אבא, עד יומא דין, לא קאימנא במלה דא, בר השתא. ונפאה תולקי, דנכניא למשמע ליה.

מסורת הזהר (א) תהלים צב.  
א נ"א צריכי, ב נ"א ל"ג יתיר, ג נ"א דאתיהיבת, ד נ"א בן, ונ"א מוסיף בין אינון, ה נ"א תרי, ו נ"א דאתיהיבת, ז נ"א ל"ג כיון דאיהי ביניהו, ח נ"א דאיהו, ט נ"א מלייהו, י נ"א ל"ג לעולם ה' (נגו), יא נ"א ולא, יב נ"א מוסיף אלא לירעי.

תפלה שועה דמענה

הסולם

מאמר

דאתיהיבת ביניהו, כי הם כללות כל המוחין כולם, גופא ואתתא מלייהו בלחישו, ואלו תקונים הנוספים השייכים לווגו קו אמצעי עם הנוקבא, צריך להיות בלחש, בסו"ה וקולה לא ישמע כמ"ש לעיל (וירא קי"ב ד"ה וזה אמרו וישראל) שיש בדרך כלל ב' מיני קולות (א) קול הבינה, דהיינו ממלכות הממותקת בבינה. (ב) קול המלכות עצמה, הבלתי נמתקת בבינה. ואין זוג ז"ן אלא בסוד קול הבינה וקול המלכות עצמה לא ישמע. וז"ש גופא ואתתא מלייהו בלחישו. כי אם היה נשמע קולה, דהיינו ממדת הדין הבלתי נמתק, לא היתה ראויה להודווג עם ז"א, לקבל מוחין עליונים (כנ"ל ב"א דף ד' ד"ה וכבר).

שני זמנים של שני התפלות שחרית ומנחה, אינון, אלא לחבר את יעקב, שהוא זעיר אנפין, בגודלו, שהיא הנוקבא כיון שנתחברו זה בזה, אינון אנו צריכים יותר, כי כיון שניתנה הנוקבא בנו שני זרועות, שהם אברהם ויצחק, דהיינו קו ימין וקו שמאל, כבר נתחברה בגוף, כי הגוף אינו אלא כלל של ב' הזרועות ואין צריך לתקן יותר. ועל כן אנו צריכים לעורר את תקון שתי הזרועות, על ידי ב' התפלות שחרית ומנחה, משום שהנוקבא ניתנה ביניהם, כלומר שצריכים להמשיך הארתם לתוך הנוקבא, ואחר שכבר ניתנה ביניהם, הנה הגוף, שהוא קו אמצעי, הנקרא יעקב, והנוקבא, דבריהם בלחש, שלא להזכיר מדה"ד שבה.

רמז) ובגין כך זכור: ומשום זה דמלייהו בלחישו ולא נשמע קולה כנ"ל בסמוך, יעקב משמש במרום. ולמדנו מהו במרום, הוא כמו שאתה אומר, ואתה מרום לעולם ה', דהיינו בינה הנקראת מרום. ומלכות הממותקת בבינה נקראת גם כן מרום. וכיון שיעקב משמש במרום, במלכות הממותקת, צריך להיות שקולה לא ישמע, כי אז יפרד ח"ו הווגו. כנ"ל בדיבור הסמוך.

פירוש. אף על פי שיעקב, הוא בחיר שבאבות, כי העיקר הוא קו האמצעי המיוחד ב' הקוין זב"ז, וזולת הכרעת קו האמצעי אינם יכולים להאיר, עם כל זה אין בקו אמצעי תוספת אור על ב' הקוים, כי שורשם של ב' הקוין הם מ"י אל"ה אשר בבינה, שהם כוללים כל המוחין שבה, (כנ"ל ב"א דף רס"ד ד"ה באצבען) אלא משום שקו האמצעי עולה ומכריע ב' הקוין שבבינה ומשלימם, זוכה גם הוא בהם, בסוד תלת נפקי מחד, חד בתלת קיימא (כנ"ל ב"א דף רפ"ז ד"ה תלת ע"ש) הרי שכל המוחין דבינה הם בב' הקוין ימין ושמאל שהם אברהם ויצחק אשר יעקב משלימם להיותו סוד קו אמצעי, וע"כ זוכה גם הוא בב' הקוין, ומשפיע אותם לנוקבא. וז"ש ועל דא אןן בעינן לאתערא תרין דרועין, בגין

וכפ"א איהו רזא זכור: והכל הוא סוד לידועי דין ומשפט. כלומר לידועי סודות התורה באו ר' אבא ואותו יהודי ונשקו ידיו של ר"ש. אמר ר' אבא, עד יום הזה לא הבנתי דבר זה, ורק עתה עמדתי על בוריי. אשרי חלקי שזכיתי לשמעו.

(דפו"י דף קל"ג ע"א) ויביאה

**נבט**

**היי שרה**

**רמח** (א) ויביאה יצחק האהלה שרה אמו. א"ר יוסי, ב האי קרא קשיא, האהלה, לאהל שרה אמו מפעי ליה, מאי האהלה. דאחדרת תמן שכינתא, בגין דכל זמנא דשרה קיימא בעלמא, שכינתא לא אעדי מנה, ושרגא תוה דליקת, מערב שבת לערב שבת, ותוה נהיר כל אינון יומי דשבתא, פתר דמיתת, יפכתה ההיא שרגא, פין דאתת רבקה, אהדרת שכינתא, ושרגא אדליקת. שרה אמו: דדמיא לשרה בכל עובדהא.

**רמט** רבי יהודה אמר כפמה ידדיוקניה דיצחק, תוה ידדיוקניה דאברהם, וכל מאן דתמי ליצחק, אמר דא אברהם, יודאי, אברהם הוליד את יצחק, הכי נמי רבקה, ידדיוקניה ממש תות דיוקנא דשרה, ויבגין פה שרה אמו ודאי.

**רנ** אמר רבי אלעזר, בכלא הכי הוא, אבל תא תזי, רזא איהו, דאף על גב דשרה מיתת, ידדיוקנה לא אעדי מן ביתא ולא אתחזי תמן, מיומא דמיתת, עד דאתת רבקה, פין דעאלת רבקה, אתחזיאת דיוקנא דשרה, דכתיב ויביאה יצחק האהלה ויגו, מיד שרה אמו ידדיוקניה תמן, ולא תוה תמי לה בר יצחק בלחודי, פד אעיל תמן, ועל דא וינחם יצחק אחרי אמו. ידדאמו ידדיוקניה ידדיוקנא בביתא, ועל דא לא כתיב אחרי מיתת אמו, ידדא לא אחרי אמו.

**הלוכי גרסאות**

א לעיל ביב קמ"ד צ"א. ב (בראשית כ"ה) ח"א קלה. ד נ"א מיניה (אה"ל). ה נ"א דלקא. ו נ"א יומין. ז נ"א כבת. ח נ"א ההוא. ט נ"א מוסיף שכינתא ואתת (אה"ל). י נ"א יצחק. יא נ"א כמא. יב נ"א דיצחק דיוקניה תוה דיוקניה דאברהם. יג נ"א כדיוקני. יד נ"א דיוקניה. יו נ"א ודאי. יז נ"א דיוקנא. יח נ"א דיוקנא. יט נ"א דאתחזיאת. כ נ"א מוסיף מאי אחרי אמו אחרי (אחר) דאמו. נ"א מוסיף אחרי דאמו. כב נ"א דאתחזיאת. כג נ"א ל"ג אלא אחרי אמו.

**מסורת הזהר**

**מאמר**

**מאמר ויביאה יצחק האהלה**

**רמח** ויביאה יצחק האהלה שרה אמו: אמר ר' יוסי. מקרא זה קשה, כתוב האהלה, לאהל שרה אמו היה צריך לכתוב, מהו שכתוב האהלה. ואומר, כי תורה שם השכינה הנקראת אהל, וע"כ כתוב האהלה, שהיא השכינה. משום כי כל זמן ששרה היתה נמצאת בעולם, לא נסתלקה ממנה השכינה, ונר היה דולק מערב שבת לערב שבת, והיה מאיר כל ימות השבוע. ואחרי שמתה, כבה הנר, וכיון שבאה רבקה, חזרה שם השכינה, והנר חזר ונדלק. שרה אמו, פירושו, שדמתה לשרה בכל מעשיה.

**רמט** רבי יהודה אמר וכו': ר"א שרה אמו. פירושו. כי כמו שצורתו של יצחק היתה שצורתו של אברהם, וכל מי שראה את (דפו"י דף קל"ג ל"א)

**הסולם**

**ויביאה יצחק האהלה**

יצחק, אמר שזה אברהם. וידעו בודאי שאברהם הוליד את יצחק, כן רבקה היתה צורתה ממש כמו צורתה של שרה, ומשום זה כתוב, שרה אמו, כי אמרו ששרה, היא אמה של רבקה בודאי, באופן, שיצחק ורבקה, היו צורתם כמו אברהם ושרה. והיה ניכר, שאברהם הוליד את יצחק ושרה את רבקה.

**רנ** אמר ר' אלעזר וכו': א"א, לגמרי כן הוא הפירוש. אבל ברא וראה, כי סוד הוא, כי אף על פי ששרה מתה, צורתה לא נסתלקה מן הבית, אבל לא נראתה שם מיום שמתה עד שבאה רבקה, כיון שבאה רבקה נראתה צורת שרה, שכתוב ויביאה יצחק האהלה ויגו, מיד נראה שם שרה אמו

היי שרה

פ

**רנא**) רבי שמעון אמר, מאי שנא דכתיב ביה ביצחק, ויקח את רבקה ותהי לו לאשה ויאבה. כיון דאמר ותהי לו לאשה, לא ידענא דהוא רחם לה, דהא כל בני עלמא רחמי לנשייהו. מאי שנא ביצחק, דכתיב ביה ויאבה. **רנב**) אלא ודאי אתערותא דרחימו דדוכרא לגבי דאתתא, לאו איהו אלא ושמאלא, דכתיב שמאלו תחת יראשי. וחשף ולילה פחד אינון, ושמאלא אתער רחימו דדירי, לגבי נוקבא, ואחיד בה, ועל דא אף על גב דאברהם רחם לה לשרה, לא כתיב ביה ויאבה, אלא ביצחק. ואי תימא ויאבה יעקב את רחל, סטרא דיצחק, דתוה ביה, קעביד ליה. **רנג**) תא חזי, אברהם פד תמא לשרה, הוה מחבק לה, ולא יתיר, אכל יצחק דאיהו בעלה, אחיד בה, ונשיי דרועיה תחות רישה, דכתיב שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני. לכתר אתא יעקב, ושמש ערסא, ואוליד תריסר שבטין, כלא פדקא יאות.

**רנד**) ותא חזי, אבהן פלהו ברזא חדא אלו, וכלהו שמשו בארבע

<p><b>חלופי גרמאות</b></p> <p>א נ"א דהא. ב נ"א ליה. ג נ"א לגביה. ד נ"א איתתא. ה נ"א לא. ו נ"א לשמאלא. ז נ"א מוסף לראשי וימינו. ח תחבקני. ט נ"א מוסף הוה רחיס. י נ"א קא עביד. יא נ"א לרבקה. יב נ"א ל"ג הוה. יג נ"א ושריא. יד נ"א רישא.</p>	<p><b>מסורת הוהר</b></p> <p>(א) לעיל ב"ב ק"מ צ"א.</p>
---	---

<p><b>ויכיאה יצחק האלה</b></p> <p>רנג) ת"ח אברהם וכו': בוא וראה, אברהם שה"ס קו ימין דז"א, כשראה את שרה, שה"ס הנוקבא דז"א, היה מחבק אותה ולא יותר שהסו"ה וימינו תחבקני, אבל יצחק שהוא קו שמאל דז"א, שהוא בעלה, כנ"ל בדיבור הסמוך, אחז בה ושם זרועו תחת ראשה, שכתוב, שמאלו תחת לראשי וגו'. ואחר כך, בא יעקב, שהוא קו אמצעי דז"א, ושמש מטתו והוליד י"ב שבטים. הכל כראוי להיות. פירושו: ר"ש מפרש, שאברהם יצחק ויעקב רומזים לדז"א, דהיינו לג' קוין שלו. וכן שרה רבקה לאה ורחל רומזות להנוקבא דז"א, דהיינו לד' בחינות חו"ב תו"מ שבה. ולפיכך אומר אשר ז"א מסוד קו ימין שלו הוא מחבק להנוקבא בסוד וימינו תחבקני שה"ס השפעת החסדים. ומסוד קו שמאל שלו, ממשיך לה גג"ר, בסוד שמאלו תחת לראשי, כלומר שהנוקבא אומרת שמשמאלו של ז"א נמשך לה בחינת הראש, שהם גג"ר, ומשום זה נחשב לה השמאל דז"א לעיקר המשפיע שלה, וע"כ אומר, יצחק דאיהו בעלה, משום שממנו מקבלת הג"ר. ועם כל זה, אין הולדה אלא מבחינת קו אמצעי בלבד, שה"ס יעקב, וע"כ אומר, לכתר אתא יעקב וכו', ורק ממנו הולדת נשמות השבטים.</p>	<p><b>הסולם</b></p> <p>מאמר</p> <p>אמו. ולא היה רואה אותה רק יצחק בלבדו בעת שנכנס שמה. ועל כן וינחם יצחק אחרי אמו, כי אמו נראית ומזדמנת לו בבית. ועל כן לא כתוב אחרי מיתת אמו, אלא אחרי אמו. כי לא מתה כלל בעד יצחק.</p> <p><b>רנא</b>) ר' שמעון אמר מאי שנא וכו': רש"א, מהו השינוי, שכתוב בו ביצחק, ויקח את רבקה ותהי לו לאשה ויאבה, כיון שאמר ותהי לו לאשה, אינו יודע שאהב אותה, הרי כל בני העולם אוהבים את נשותיהם, מהו השינוי, שדוקא ביצחק כתוב בו ויאבה.</p> <p><b>רנב</b>) אלא ודאי אתערותא וכו': ומשיב, אלא ודאי, התעוררות האהבה של הזכר אל הנוקבא, אינה אלא מקו השמאל, שכתוב, שמאלו תחת לראשי. וחשך, שהוא קו השמאל ולילה, שהיא הנוקבא כאחד הם, כי השמאל מעורר תמיד האהבה אל הנוקבא ואוחז בה, ועל כן אע"פ שאברהם אהב את שרה, לא כתוב בו ויאבה, אלא ביצחק בלבד, להיותו קו השמאל דז"א. ואם תאמר, הרי כתוב ויאבה יעקב את רחל, אע"פ שאינו קו שמאל. הוא, משום שצד יצחק שהיה כלול בו עשה את זה. פירושו, כי יעקב הוא קו אמצעי דז"א, הכולל בתוכו ב' הקוין ימין ושמאל, שהם אברהם ויצחק. ומשום התכללותו של יצחק שהיה בו, יתכן לומר עליו ויאבה, כמו ביצחק.</p>
--	--

(רפוי"י דף קל"ג ע"א \*) דף קל"ג ע"ב



**פא**

**הוי שרה**

נשין, כל חד מנייהו. אברהם בארבע: שרה, והגר, ותרי פלגשים. דכתיב  
ולבני הפלגשים אשר לאברהם, פלגשים תרי, הא ארבע.

**רנה** יצחק ברזא דארבע, דסטירו דרבקה, דכתיב ויקח את רבקה  
חד, ותהי לו לאשה תרי, ויאקבה תלת, וינחם יצחק אחרי אמו הא ארבע.  
לקבל דא, הו ליצקב, ארבע נשין. וכלא ברזא תדא.

**רנו** רבי חייא אמר, אברהם ויצחק, שמשו כל חד באתתא תדא, ברזא  
דקודשא. אברהם בשרה, יצחק ברבקה, ולקבל תרווייהו, הוי ארבע נשין ליצקב,  
בתרין חולקין. רבי שמעון אמר סליקו מלין ולאתרייהו. דהא כלא ברזא קדישא  
ואתעבד, וכלא ברזא תדא.

**רנז** ויוסף אברהם ויקח אשה ושמה קטורה. קטורה דא היא הגר.  
דהא תנינן, בתר דאתפשא הגר מניה דאברהם, וטעת בתר גלולי  
דאבוקה, לבתר, אחקשא בעובדין דכשרן, ובגין כף, אשתני שמה,  
ואקרי קטורה, בעובדין דכשרן, ושדר אברהם, ונסכה ליה לאנתו. מן מכאן  
דשנוי שמה מכפר חובין, ועל דא אשתני שמה.

**חלופי גרמאות**

א נ"א מוסיף פלגשים. פלגשים דכתיב ולבני ב נ"א ליג  
אשר לאברהם. ג נ"א בסתורו. ד נ"א ברבקה. ה נ"א  
ואברהם. ו נ"א לאתריה. ז נ"א מוסיף וכלא אתעבד. ח נ"א דאתפרישה. ט נ"א מיניה. י נ"א גלולי.  
יא נ"א אבוקה. יב נ"א אחקשרת ונ"א מוסיף אחקשרת ואתקטורת (אחיל). יג נ"א דקשרן. יד נ"א מוסיף  
שמה מכאן אוליפנא דשנוי שם מכפר חובין וע"ד אשתני שמה. טו נ"א ונסכה. טז נ"א ליג מן מכאן עד ויוסף.  
יז נ"א שם.

**נטורת הזהר**

(א) (שם) ח"א ק: רכג. ב) לעיל דף נ"ז צ"ה.

**הסולם**

**ויביאה יצחק האהלה**

שהם קודש וחול, שלאה ורחל היו בחלק  
הקדושה, ובלהה וזלפה היו בסוד חלק חול  
שהחזיר אל הקדושה.

**ר"ש אמר וכו':** רש"א, הדברים עלו  
למקומם לקדושה, דהיינו דלא כרבי חייא, אלא  
אפילו הגר והפלגשים והשפוחות כולן הן בסוד  
הקדושה, כמו שמפרש ר"ש לעיל, שכל הי"ב נשים  
הן רק י"ב בחינות של הנוקבא. כי הכל נעשה  
בסוד הקדושה והכל הוא בסוד אחד, דהיינו  
שכולן נכללות בסוד הנוקבא דו"א בלבדה,  
כנ"ל בדבור הסמוך.

**מאמר ויוסף אברהם ויקח אשה**

**רנז** ויוסף אברהם ויקח אשה ושמה  
קטורה: קטורה זו היא הגר. כי למדנו,  
אחר שנפרדה הגר מאברהם, ונתתה אחר  
גילוליו של אביה, אחר כך חזרה בתשובה,  
ונתקשרה במעשים טובים, ומשום זה נשתנה  
שמה ונקראה קטורה, שרומז שנעשית קטורה  
במעשים טובים. כי קטורה פירושו קשורה, ואז  
שלח אברהם ולקחה לאשה. מכאן נשמע  
ששינוי השם מכפר על עברות, כי על כן  
נשתנה שמה לקטורה, כדי לכפר על עונותיה.  
ויוסף

**מאמר**

דהיינו רק סוד ז"א בלבדו כנ"ל בסמוך, וע"כ  
כולם שמשו בארבע נשים שכל אחד מהם,  
היה לו ארבע נשים, שהן שרה רבקה לאה ורחל.  
כי גם הן סוד אחד, שהוא חו"ב תו"מ של הנוקבא  
דז"א, כנ"ל בסמוך. אברהם בארבע נשים, שהם  
שרה והגר וב' פלגשים, שכתוב ולבני  
הפלגשים אשר לאברהם, וכתוב פלגשים,  
שפירושו שתיים, ועם שרה והגר הרי הן  
ארבע.

**רנה** יצחק ברזא דארבע וכו': יצחק  
היה בסוד ארבע נשים מצד רבקה, כלומר  
שהיו כלולות ברבקה, שכתוב, ויקח את רבקה  
היא אחת, ותהי לו לאשה, הרי שתיים,  
ויאהבה הרי שלש. וינחם יצחק אחרי אמו,  
הרי ארבע. כנגד זה היה ליצקב ד' נשים.  
וכולם, דהיינו כל הי"ב נשים, הם בסוד אחד,  
דהיינו הנוקבא דו"א בלבדה, שיש בה אלו  
י"ב בחינות.

**רנז** ר' חייא אמר וכו': רח"א, אברהם  
ויצחק, שמשו כל אחד מהם באשה אחת  
בסוד הקדושה, כי הגר והפלגשים לא היו  
מקדושה, אברהם בשרה, יצחק ברבקה. וכנגד  
שניהם, היו ד' נשים ליצקב, בשני החלקים,  
(דפו"י דף קל"ג ע"ב)

פב

היי שרה

רנח) ויוסף אברהם, מאי ויוסף, אי תימא דעל שרה איהו «דאוסוף, לאו הכי. אלא ביומקא דשרה, אנדווג בהדה זמנא חדא, ולכתר תריך לה, על עסקי דישמעאל, ולכתר ויוסף כמלקדמין, זמנא אחרא, על מה דנסיב לה בקדמיתא. וכפום דשני עובדהא, הכי נמי שני שמה.

רנט) תא חזי, דאמר רבי אלעזר, «ויביאה יצחק האהלה שרה אמו. דאתגליא דיוקנא דשרה, ויצחק אתנחם, אחרי דאתגליא אמו, ודיוקנהא תהו חמי כל יומא. ואברהם אע"ג דאיניסיב, ולא יעאל בההוא ביתא, ולא אעיל לה להאי אתתא תמן, בגין דשפחה לא תירש גבירתה. ובאהל דשרה, לא אתחזי אתתא אחרא, אלא רבקה.

רו) ואברהם אף על גב דתהו ידע דדיוקנא דשרה אתגליא תמן, שבקיה ליצחק ההוא אהל, למחמי דיוקנא דאמיה כל יומא. יצחק, ולא אברהם, תדא הוא דכתיב «ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק. את כל אשר לו דייקא, דא תהו דיוקנא דשרה בההוא משפנא.

רסא) דבר אחר, ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק, וזא דמהימנותא עלאה, לאתדבקא, «ויצחק בדרגא דחולקיה פדקא יאות. תא חזי, הכא אתכליל אשא במיא ודאי, אשא נטיל ימיא, משמע ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק, דא ימיא דאתכליל בשא. ויבן דמיתא, ואתכליל

מסורת הזהר

א) לעיל ב"ב דף קמ"ד צ"א. ב) (שם) ק: רכג. א) נ"א מוסיף דאוסוף על שרה. ב) נ"א דאתגליא. ג) נ"א בתר. ד) נ"א דאתגליא. ה) נ"א דנסיב. ו) נ"א לאו. ז) נ"א ל"ג עאל. ח) נ"א אחריתו. ט) נ"א מוסיף יצחק ברחמים. י) נ"א מים באשא. יא) נ"א במי. יב) נ"א מי. יג) נ"א ל"ג ליצחק. יד) נ"א מי. טו) נ"א דאתכליל. טז) נ"א ל"ג באשא ובקדמיתא אתכליל. יז) נ"א דבקדמיתא. יח) נ"א כחודא אתכליל.

דרך אמת א) יצחק קץ חי בתקונים.

מאמר

הסולם

ויוסף אברהם ויקח אשה

אלא רבקה בלבדה. רס) ואברהם, אע"ג וכו': ואברהם, אע"פ שהיה יודע שצורתה של שרה נתגלתה שם, הניח ליצחק את האהל, לראות צורת אמו שם, בכל יום. יצחק ראה צורתה ולא אברהם. וזהו שכתוב, ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק, את כל אשר לו, הוא בדיוק, כי סובב על צורה ההיא של שרה שהיתה באותו האהל. שנתנה ליצחק להסתכל בה.

רסא) ד"א ויתן וכו': פירוש אחר בכתוב ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק, היינו שנתן לו סוד אמונה העליונה, שהיא בינה, כדי שיצחק יתדבק במדרגות חלקו כראוי. כי לולא נתן לו סוד הבינה, לא היה יכול להתדבק בקו שמאל. (במ"ש לעיל דף קמ"ז ד"ה פנימיות ע"ש).

ת"ח הכא וכו': בוא וראה, כאן נכללה אש שהיא שמאל במים שהם ימין ודאי שהאש לקחה

רנח) ויוסף אברהם: ושואל מהו ויוסף. אם תאמר, שהוסיף אשה על שרה, אינו כך. אלא בימיה של שרה, נדווג עם הגר פעם אחת, ואחר כך גרש אותה מחמת מעשיו של ישמעאל, שצחק על יצחק. ואחר כך נאמר ויוסף, שפירושו, ויוסף לקחתה כבתחילה, כי לקחה פעם שנית על מה שלקחה מתחילה. וכפי מה ששינתה מעשיה כן נשתנה שמה. ונקראת עתה קטורה.

רנט) תא חזי דאמר ר"א וכו': בוא וראה, שאמר ר' אלעזר, בכתוב, ויביאה יצחק האהלה שרה אמו, שנתגלתה צורתה של שרה עם רבקה, ויצחק התנחם אחרי שנתגלתה אמו, והיה רואה את צורתה בכל יום. ואברהם, אע"פ שנשא אשה, לא נכנס בבית ההוא של שרה. ולא הכניס האשה ההיא שם, משום, ששפחה לא תירש גבירתה, ובאהל של שרה לא נראתה אשה אחרת (דפו"י דף קל"ז ע"ב)

**פג** **הוי ישרה**  
כְּתוּבָא אָשָׁא « בְּמִיָּא. אֵימְתִי, בְּשַׁעֲתָא דְעַקֵּד לִיהּ לִיצְחָק, לְמַעַבְדַּב בֵּיהּ דִּינָא, כְּדִין  
אַתְכְּלִיל אָשָׁא בְּמִיָּא. וְהַשְׁתָּא אַתְכְּלִילוּ יִמְיָא בְּאָשָׁא, לְמַהוּי כְּלָא רְזָא  
דְּמַהִימְנוּתָא עֲלָאָה.

**רסב** וְלִבְנֵי הַפִּילְגָשִׁים אֲשֶׁר לְאַבְרָהָם נָתַן אַבְרָהָם מִתְּנוּת. מֵאֵי יִמְתְּנוּת.  
אַלִּין סְטָרֵי דְרַגְיָן תְּתַאֲזִין, דְּאִינוּן שְׂמַחָן דְּסְטָרֵי רוּחַ מְסַאָבָא, בְּגִין לְאַשְׁלָמָא  
דְּרַגְיָן, וְאַסְתַּלַּק יִצְחָק עַל כְּלָא, בְּמַהִימְנוּתָא עֲלָאָה כְּדָקָא חֲזִי.

**רסג** בְּנֵי הַפִּילְגָשִׁים ׀ אֲלִין הוּוּ בְּנֵי קְטוּרָה, פְּלַגְשׁ בְּקַדְמִיתָא, וּפְלַגְשׁ  
הַשְׁתָּא. ר' חֲזִיָּא אָמַר, פִּילְגָשִׁים מְמַשׁ. וַיִּשְׁלַחֵם מֵעַל יִצְחָק בְּנוֹ, דְּלָא לְשַׁלְטָאָה  
לְגַבִּיָּה דִּיצְחָק. בְּעוֹדְנֵוּ חִי, בְּעוֹד דַּהֲוָה אַבְרָהָם חִי וְקָיִים בְּעֲלָמָא, דְּלָא יִקְטָרְגוּן  
לִיהּ לְכַתְרָה, וּבְגִין ׀ דִּיתַתְּקֵן יִצְחָק בְּסְטָר דִּינָא יִקְשִׂיאָ עֲלָאָה, לְאַתְתַּקְפָּא עַל  
כְּלָהוּ, וְכָלְהוּ ׀ אַתְכְּפִיִין קָמִיהּ. קְדָמָה אֶל אַרְצֵי קְדָם, בְּגִין דְּתַמְן יִבְּ אִינוּן סְטָרֵי  
חֲרִשֵׁי יִבְּ מְסַאָבֵי.

**רסד** תָּא חֲזִי, כְּתִיב ׀ וַתֵּרֶב חֲכָמַת שְׁלֹמֹה מִחֲכָמַת כָּל בְּנֵי קְדָם. אֲלִין  
אִינוּן דַּהֲוּוּ מְבַגֵּי יִבְּ בְּנֵי ׀ פִּילְגָשִׁים דְּאַבְרָהָם, וְהָא אִוְקִימְנָא, דְּהָא בְּאִינוּן הַרְרֵי

**חֲלוּפֵי גְרַמָּאוֹת**

א נִיָּא בְּמִיָּא. ב נִיָּא לִיָּג בִּיהּ. ג נִיָּא בְּמִיָּא. ד נִיָּא  
מִיָּא. ה נִיָּא לְמִיָּהוּי. ו נִיָּא מִתְּנָת. ז נִיָּא מוֹסְפָה חֲסֵר ו'  
וּכְל חֲסֵר מְסֻטְרָא אַחֲרָא (הַרְמִיָּק). ז נִיָּא וִיסְתַּלַּק. ח נִיָּא  
אַלִּין. ט נִיָּא דַּתְתַּקֵּן. י נִיָּא דַּתְתַּקֵּף (אַחִיל). י' נִיָּא  
קְשִׂיאָ. י"א נִיָּא דַּתְכַּפֵּיִן. י"ב נִיָּא מוֹסְפָה אִיהוּ אִינוּן. י"ג נִיָּא מְסַאָבֵי. י"ד נִיָּא מְסַאָבֵי. י"ה נִיָּא מוֹסְפָה אִינוּן בְּנֵי. י"ו נִיָּא הַפְּלַגְשִׁים.

**מַטְרַת הַזְהָר**

(א) (מַלְכִים א' ה') חִיָּא קָם. רַבְנָה. רַחֵם. רַחֵם. חִיָּב פַּה.  
חִיָּג עַד: קָם. רַבְנָה. תִּיָּו תִּיָּט לֹט. תְּסִיד צַה: תְּקִיָּה קִיָּב  
טָא שְׂכֵט.  
קְשִׂיאָ. י"א נִיָּא דַּתְכַּפֵּיִן. י"ב נִיָּא מוֹסְפָה אִיהוּ אִינוּן. י"ג נִיָּא מְסַאָבֵי. י"ד נִיָּא מְסַאָבֵי. י"ה נִיָּא מוֹסְפָה אִינוּן בְּנֵי. י"ו נִיָּא הַפְּלַגְשִׁים.

**וְלִבְנֵי הַפִּילְגָשִׁים מִתְּנוּת**

שֶׁל הַקְּדוּשָׁה בִּלְתֵי מִתּוֹקְנוּת, שְׁהֵן שְׁמוֹת שֶׁל  
מִיָּנֵי רוּחַ הַטּוֹמָאָה, וְנִתְּנִים לְהַם כְּדִי לְהַשְׁלִים  
הַמְּדֻרְגוֹת, כְּלוֹמַר שִׁיטְהַרוּ אוֹתָם וַיִּשְׁלִימוּ אֶת  
הַמְּדֻרְגוֹת שֶׁל הַקְּדוּשָׁה. וַיִּצְחָק, נִתְּעַלָּה עַל כּוֹלָם  
בְּאִמּוּנָה הַעֲלִיּוּנָה כְּרָאוּי. שְׁהִיא בִּינָה, כְּנִיָּל  
בְּדַבְּרוֹ הַסְּמוּךְ.

**רסג** בְּנֵי הַפִּילְגָשִׁים: אֵלוֹ הֵם בְּנֵי קְטוּרָה,  
וְנִקְרְאוּת פְּלַגְשִׁים, עַל שֵׁם, שְׁהִיָּתָה פְּלַגְשׁ מְקוֹרָם  
לְכֵן מְטָרָם שֶׁגִּרְשָׁה, וּפְלַגְשׁ עֵתָה שַׁחֲזוֹר וְלִקְחָה.  
רְבִי חֲזִיָּא אָמַר פְּלַגְשִׁים מְמַשׁ, וְאִינוּן סוֹכְבֵי  
עַל קְטוּרָה. וַיִּשְׁלַחֵם מֵעַל יִצְחָק בְּנוֹ, כְּדִי  
שְׁלָא יִשְׁלַטוּ אַצֵּל יִצְחָק. בְּעוֹדְנֵוּ חִי, הֵיִינוּ  
בְּעוֹד שְׁהִיָּה אַבְרָהָם חִי וְקָיִים בְּעוֹלָם, בְּכַדִּי  
שְׁלָא יִרִיבֵוּ עִמּוֹ אַחֵר כֶּךְ. וּבְכַדִּי שִׁיִּצְחָק  
יִתְתַּקֵּן בְּצַד דִּין הַקְּשָׁה הַעֲלִיּוֹן, לְהַתְּגַבֵּר עַל  
כּוֹלָם. וְכוֹלָם נִכְנַעוּ לַפְּנִיּוֹ. קְדָמָה אֶל אַרְצֵי  
קְדָם, כִּי שֵׁם הֵם מִיָּנֵי כְּשָׁפִים שֶׁל הַטּוֹמָאָה.

**רסד** תִּיָּה כְּתִיב וְכוּ': בּוֹא וְרָאָה, כְּתוּב,  
וְתִרְבַּ חֲכָמַת שְׁלֹמֹה מִחֲכָמַת כָּל בְּנֵי קְדָם,  
אֵלוֹ הֵם, שְׁהִיוּ מְבַגֵּי בְּנֵי הַפְּלַגְשִׁים שֶׁל  
אַבְרָהָם. וְאִמְרוּ, כִּי בְּאֵלוֹ הַרְרֵי קְדָם, נִמְצְאוּ  
אוֹתָם הַמְּלַמְדִים כְּשׁוֹף לְבְנֵי אָדָם, וְמֵאוֹתָה  
אַרְץ

**מֵאֲמַר**

לְקַחְתָּ אֶת הַמִּים, שְׁהַשְׁמָאֵל כָּלל בְּתוֹכֵוּ אֶת  
חַיִּימוֹן, זֶה מְשַׁמַּע, מֵהַכְּתוּב וַיִּתֵּן אַבְרָהָם אֶת  
כָּל אֲשֶׁר לוֹ לִיצְחָק, זֶהוּ מִים שֶׁנִּכְלָלָה בְּאֵשׁ,  
שְׁאִבְרָהֶם שְׁהִיָּם מִים נָתַן כָּל בְּחִינָתוֹ לִיצְחָק שְׁהִיָּם  
אַשׁ. וּבַתְּחִלָּה נִכְלְלוּ יַחַד אֵשׁ בְּמִים, אֵימְתִי  
הִיָּה זֶה, הֵיִינוּ כְּשַׁעַה שְׁאִבְרָהֶם עַקְדָּה אֶת  
יִצְחָק לְעִשׂוֹת בּוֹ דִּין דְּהֵיִינוּ לְהַעֲלֵהוּ לְעוֹלָה,  
אוֹ נִכְלָלָה הָאֵשׁ בְּמִים, וְעַתָּה נִכְלְלוּ הַמִּים  
בְּאֵשׁ. כְּדִי שִׁיָּהִיָּה הַכָּל בְּסוֹד הָאִמּוּנָה הַעֲלִיּוּנָה  
שְׁהִיא בִּינָה. כִּי ב' הַקּוּיָן יָמִין וְשְׁמָאֵל  
שְׁבִבִינָה נִכְלְלוּ זֶה בְּזֶה, וְאוֹ הַשִּׁיגוֹ שְׁלִימוֹתָם,  
וּלְפִיכֶךְ גַּם אַבְרָהָם וַיִּצְחָק הִנְמַשְׁכִּים מִב'  
הַקּוּיָן הֵם שְׁבִבִינָה (כְּנִיָּל ב' לך דף קמ"ז  
ד"ה פְּנִימִיּוֹת) צְרִיכִים גַּם כֵּן לְהַכְּלִיל זֶה מִזֶּה,  
ע"כ תְּחִלָּה נִכְלַל שְׁמָאֵל בִּימִין, שְׁזֵה הִיָּה  
בְּשַׁעַת הַעַקְדָּה, וְעַתָּה, נָתַן אַבְרָהָם אֶת כָּל  
אֲשֶׁר לוֹ לִיצְחָק, שְׁבוּזָה נִכְלַל הַיָּמִין בְּתוֹךְ  
הַשְׁמָאֵל. מַהִימְנוּתָא פִּירוּשׁוֹ מַלְכוּת.  
מַהִימְנוּתָא עֲלָאָה פִּירוּשׁוֹ בִּינָה.

**מֵאֲמַר וְלִבְנֵי הַפִּילְגָשִׁים - מִתְּנוּת**

**רסב** וְלִבְנֵי הַפִּילְגָשִׁים וְכוּ': וְשׁוֹאֵל מַהוּ  
מִתְּנוּת, וְאוֹמַר, אֵלוֹ הֵן מִיָּנֵי מְדֻרְגוֹת תְּחִתּוֹנוֹת  
(דְּפּוּיָי דף קל"ג ע"ב)

### היי שרה

פד

קדם, אינון דאולפין תרשין לכני נשא, ומתהיא ארץ קדם, נפקו: לכן, וכעור, ובלעם \* בנו, וכלהו תרשי, והא אוקמוה.

**רסה** רבי חזקיה פתח ואמר, \* מי נתן למשיסה יעקב \* וישראל לבוזזים הלא ה' וגו'. תא חזי, מזמנא דאתתרב בי מקדשא, ברקאן לא שרין בעלמא, ואתמנעו, כביכול, אתמנעו מעילא ונתתא, \* וכל אינון שאר דרגין, תתאין מתתקפי ואזלי ושלטי עליהו דישראל, בגין דאינון גרמו בחובביהו.

**רסו** האי קרא לא אתישבן ומליה, דכתוב מי נתן למשיסה יעקב פיון דאמר מי נתן למשיסה יעקב וישראל, מהו חטאנו לו, חטאו לו מבעי ליה, ואי אמר חטאנו לו, \* מאי ולא אבו, ולא אבינו מבעי ליה.

**רסז** אלא, בשעתא דאתתרב מקדשא, ואתוקד היכלא, ועמא אתגלי, בעיא שכינתא \* לאתעקרא מדוכתה, \* ולמיהה עמהון בגלותא, אמרה איהה בקדמיתא \* למחמי ביתאי \* והיכלאי, ואפקוד על \* דוכתי דכהני וליואי, דהו פלחין \* בביתאי.

**רסח** אמר רבי אלעזר, \* בההיא שעתא, אסתכלת כנסת ישראל לעילא, וקמאת דבעלה אסתלק \* מנה לעילא \* לעילא, נחתת לתתא, עאלת בביתא, ואסתכלת בכל אינון דוכתי, ואשתמע קלא, לעילא לעילא, ואשתמע קלא

#### חלופי גרסאות

א נ"א ליג בנו, ונ"א בנוי, ב נ"א כלהו וליג בנו, ג נ"א מלעילא, ד נ"א ומתתא, ה נ"א ליג וכל, ו נ"א מלי, ז נ"א ליג וישראל, ח נ"א ולא אבינו מבעי ליה מאי ולא אבו כיון דאמר חטאנו לו, ט נ"א לאתעקרא (אה"ל), י נ"א ולמהך, יא נ"א למחמי, יב נ"א והיכלי, יג נ"א מוסיף דוכתי דהויתו שריא ביה ואפקוד על דוכתי דכהני (אה"ל), יד נ"א בביתא, ונ"א מוסיף בביתאי בקדמיתא, טו נ"א בההוא, טז נ"א מינה, יז נ"א ליג לעילא.

#### מסורת הזהר

(א) (ישעיה מ"ב) ה"א קלה.

### הסולם

#### מי נתן למשיסה יעקב

יעקב וישראל לבוזזים הלא ה' זו חטאנו לו. כיון שאמר, מי נתן למשיסה יעקב וישראל, מה הוא שאומר **חטאנו לו**, חטאו לו, היה צריך לומר. דהיינו לשון נסתר ולא כמדברים בעדס. ואם כבר אומר, **חטאנו לו**, דהיינו מדברים בעדס, מה הוא שאומר שוב **ולא אבו** דהיינו שוב לשון נסתר, ולא אבינו היה צריך לומר, שהוא כמדברים בעדס.

**רסז** **אלא בשעתא וכו'**: ומשיב, אלא בשעה שנחרב בית המקדש ונשרף ההיכל, והעם הלך לגלות, רצתה השכינה להתעקר ממקומה וללכת לגלות עמהם. אמרה השכינה, אלך תחלה לראות בייתי והיכלי, ואפקוד את המקומות של הכהנים והלויים, שהיו עובדים בביתי.

**רסח** **אמר ר' אלעזר וכו'**: באותה שעה נסתכלה כנסת ישראל, היא השכינה למעלה, וראתה שבעלה, ז"א, נסתלק ממנה, ועלה למעלה למעלה, ירדה למטה ונכנסה בבית המקדש

#### מאמר

ארץ קדם, יצאו לכן ובעור ובלעם בנו וכל המכשפים, וכבר בארוה.

#### מאמר מי נתן למשיסה יעקב

**רסה** ר' חזקיה פתח וכו': ר"ת פתח ואמר, מי נתן למשיסה יעקב וישראל לבוזזים וגו' בוא וראה מזמן שחרב בית המקדש, אין ברכות שורות בעולם ונעצרו, כביכול שנמנעו מלמעלה מהעולמות העליונים, ומלמטה מהתחתונים. וכל אלו המדרגות התחתונות מתגברות והולכות, ושולטות על ישראל, משום שישראל גרמו זאת בעונותיהם. וענין חסרון הברכות בעולמות העליונים, הוא משום שהתחתונים אינם ראויים לקבל מהם, וכל השפע שהם צריכים להשפיע לתחתונים נמנע מהם. כי אין להם למי להשפיע. (ועיין בזה בפתיחה לחכמת הקבלה דף ל"ד אות קס"א וקס"ב ובהמשך, שנתבאר שם על בוריו).

**רסו** **האי קרא וכו'**: מקרא זה, דבריו אינם מיושבים. כי כתוב, מי נתן למשיסה (דפו"י דף קל"ג ע"ב \* דף קל"ד ע"א)

**פה** **היי שרה**  
לתפא, תדא הוא דכתיב א קול ברמה נשמע נהי ככי א תמרורים רחל מבכה על בניה וגו', ואוקמוה.

**רסו** כיון דעאלת בגלותא, אסתכלת בעמא, וחסמת דדחקי לון, ורמסי לון בגלותא, בין רגליהו ב דשאר עמין, פדין אמרת מי נתן למשיסה יעקב וגו'. ואינון אמרין, הלא ה' זו תטאנו לו. והיא א אמרת ולא אבו בדרכיו הלוך ולא שמעו בתורתו.

**רע** ובשעתא דזמין קודשא בריך הוא, למפקד על עמיה, כ כנסת ישראל תיתוב מן גלותא בקדמיתא, ויתתף לביתא, בגין דבית המקדש יתבני בקדמיתא, ויימא לה כ קודשא בריך הוא, קומי מעפרא. היא תבת ואמרה, לאן אתר איהך, ביתאי חרב, ט היכלי אתוקד א בנורא. עד דקודשא בריך הוא, יבני יי בי מקדשא בקדמיתא, ויתקין היכלא, ויבני קרתא י דירושלים, ולבתר יוקים לה מעפרא. תדא הוא דכתיב, א בונה ירושלים ה' וגו'. בונה ירושלים בקדמיתא, ולבתר נדחי ישראל יכנס, ויימא לה ה התנערי מעפר קומי שבי ירושלים וגו'. ויתפניש ט גלותהון דישראל. תדא הוא דכתיב בונה ירושלים ה' בקדמיתא, ולבתר נדחי ישראל יכנס. וכדין הרופא לשבורי לב ומחפש לעצבותם, דא תחית המתים. וכתיב א ואת רוחי אתן בקרבכם ועשיתי את אשר בחקי תלכו וגו'. ברוך ה' לעולם אמן ואמן.

**חלופי גרמאות**

א ניא תמרורים וגו'. ב ניא שאר. ג ניא ליג מן ואינון עד והיא. ד ניא אמרית. ה ניא וכנסת. ו ניא תיהך. ז ניא מוסיף אמר לה קביה תהך. ח ניא ליג ויימא לה קביה. ט ניא ליג קביה. י ניא היכלא. יא ניא תוקד. יב ניא מתוקד (אהיל). יג ניא ליג בנורא. יד ניא בית. יו ניא ליג דירושלים. יז ניא ליג וגו' בונה ירושלים. יח ניא יתכניש. יט ניא יתכניש. כ ניא ליג מן ויתכניש עד וכדין. כא ניא גלותהון. כב ניא ליג ה'.

**מסורת הזהר**

(א) (ירמיה ל"א) ח"א רג. רי. רטו. רכח: ח"ב ה. יב: כט: ח"ג כ: קפו. ז"ח אחרי מ"ז טד שא. ו) לעיל ב"א רלג צ"ו. ג) (ישעיה נ"ב) ח"ב ז. ח"ג ו: קיח. קעג: (ד) (יחזקאל ל"ו) ח"א עו. רטו. רלא: ז"ח ט"ו טד שמיח. ליג דירושלים. יד ניא ליג וגו'. וניא ליג וגו' בונה ירושלים. יח ניא יתכניש. יט ניא יתכניש. כ ניא ליג מן ויתכניש עד וכדין. כא ניא גלותהון. כב ניא ליג ה'.

דרך אמת אן קליט א' במדרש הנעלם.

**הסולם**

**מאמר**

המקדש, והסתכלה בכל המקומות, ובכחה ונשמע הקול למעלה למעלה בשמים, ונשמע הקול למטה בארץ. והו שכתוב, קול ברמה נשמע נהי ככי תמרורים רחל מבכה על בניה וגו' ובארוהו.

**רסט** כיון דעאלת בגלותא וכו': כיון שבאה בגלות, הסתכלה בעם, וראתה, איך שדוחקים אותם ורומסים אותם בין רגליהם של שאר העמים, בגלות, או אמרה, מי נתן למשיסה יעקב וגו'. וישראל אמרו, הלא ה' זו הטאנו לו, ומיושב בזה מש"כ כמדבר בעדו. והשכינה אמרה ולא אבו בדרכיו הלוך ולא שמעו בתורתו. ומיושב בזה, מה ששוב אומר הכתוב בלשון נסתר.

**רע** ובשעתא דזמין קב"ה וכו': ולשעה שעתידי הקב"ה לפקוד את עמו, להוציאם מהגלות, כנסת ישראל, היא השכינה תשוב תחילה מהגלות, ותלך לבית המקדש, מטעם (דפו"י דף קל"ד ע"א)

**מי נתן למשיסה יעקב**

שבית המקדש תבנה תחילה לקבוץ גליות, ששם השראת השכינה, וע"כ גם השכינה מקדמת לצאת מהגלות ויאמר לה הקב"ה, קומי מעפר. והשכינה משיבה ואומרת, לאיזה מקום אלך, הרי ביתי חרב, היכלי נשרף באש. עד שהקב"ה, יבנה בית המקדש תחילה, ויתקן ההיכל, ויבנה את העיר ירושלים, ואחר זה יקים את השכינה מעפר, וז"ש, בונה ירושלים ה' וגו', מתחילה בונה ירושלים, ואחר כך נדחי ישראל יכנס, ויאמר לה התנערי מעפר קומי שבי ירושלים וגו', ואח"כ יקבץ גליות ישראל. וז"ש מתחילה, בונה ירושלים ה', ואח"כ, נדחי ישראל יכנס. ואז, הרופא לשבורי לב ומחפש לעצבותם, שזחי תחיית המתים. וכתוב, ואת רוחי אתן בקרבכם ועשיתי את אשר בחקי תלכו וגו'. בילא"ו.

טליק פרשת חיי שרה

